

Leve het verleden!

Een etnografische analyse van re-enactment in Nederland

Erasmus Universiteit Rotterdam
Kunst- en Cultuurwetenschappen
Begeleider: Dr. Stijn Reijnders
Tweede lezer: Niels van Poecke MA

Naam: Maritgen Rodenburg
Datum: 16 juli 2012
Emailadres: 349610fr@student.eur.nl
Studentnummer: 349610

Leve het verleden!

Een etnografische analyse van re-enactment in Nederland

Maritgen Rodenburg
Erasmus Universiteit Rotterdam
Juli 2012

Abstract

Dit onderzoek richt zich op re-enactments: heropvoeringen van historische gebeurtenissen. Re-enactments vormen al lange tijd een populaire vrijetijdsbesteding in zowel de Verenigde Staten als Groot-Britannië. In de laatste decennia heeft re-enactment ook in Nederland aan populariteit gewonnen. Inmiddels kent Nederland diverse re-enactment-verenigingen, die zich actief bezig houden met het heropvoeren van diverse gebeurtenissen en periodes uit het verleden. Weinig is nog bekend over de vraag hoe die toegenomen populariteit van re-enactment in Nederland verklaard kan worden. Om hier een antwoord op te vinden, wordt in dit afstudeerproject een etnografisch onderzoek verricht onder Nederlandse re-enactors. Op basis van veertien semi-gestructureerde *life world interviews* en drie participerende observaties, kan worden geconcludeerd dat het fenomeen re-enactment zijn populariteit met name te danken heeft aan het gevoel van gemeenschap dat het op de deelnemers overdraagt. Men vindt in re-enactment terug wat men mist of is verloren in de als solistisch ervaren hedendaagse samenleving. Tevens kan worden geconcludeerd dat toetreding tot en deelname aan de wereld van re-enactment veel overeenkomsten vertoont met de klassieke, antropologische theorie over *rites de passage*, als omschreven door de Franse etnoloog en antropoloog Arnold van Gennep (1908). Deze rituele dimensie vormt een intrinsiek onderdeel van hoe re-enactments worden beleefd.

Keywords: re-enactment, nostalgie, levende geschiedenis, authenticiteit, rituelen

Woord vooraf

Hierbij presenteer ik u mijn masterthesis: “Leve het verleden! Een etnografische analyse van re-enactment in Nederland”, een bijzondere wereld die zich de afgelopen maanden aan mij heeft geopenbaard. Binnen deze wereld heb ik kennis gemaakt met deelnemers en heb ik gedurende twee evenementen deel uit mogen maken van verschillende werkgroepen. De toegankelijkheid van re-enactment en haar deelnemers was mij op voorhand bekend. Via verschillende evenementen bij mijn voormalig werkgever, het Legermuseum in Delft, was ik reeds in aanraking gekomen met re-enactors. Hun interessante verhalen en ervaringen hebben mij weliswaar niet geïnspireerd tot deelname aan re-enactment, maar wekten wel degelijk een interesse in het fenomeen op als ook in de reden voor hun deelname hieraan.

In de totstandkoming van het onderzoek wil ik verschillende personen bedanken. Allereerst dank ik mijn begeleider Dr. Stijn Reijnders voor zijn kritische feedback en inspirerende aanbevelingen. Eveneens wil ik de respondenten in het onderzoek bedanken voor hun openheid, enthousiasme en bereidheid mij te woord te staan tijdens de participerende observaties en gedurende het persoonlijk interview nadien. Ik hoop van harte dat zij zich in de analyse kunnen vinden, gezien het feit dat de etnografische analyse is geschreven op basis van hun beschrijvingen. Tot slot wil ik graag mijn directe omgeving bedanken voor hun aanmoediging gedurende het schrijfproces.

Maritgen Rodenburg
Rotterdam, juli 2012

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Theoretisch kader	4
2.1. De herkomst van re-enactment.....	4
2.2. Kritiek op re-enactment.....	5
2.3. Etnografische beschouwing van re-enactment.....	9
2.4. Een stap in het veld van re-enactment in Nederland.....	13
3. Methode.....	15
3.1. Vraagstelling	15
3.2. Onderzoeksmethode.....	16
3.3. Dataverzameling.....	17
3.4. Data-analyse.....	19
4. Analyse.....	22
4.1. Initiatie	22
4.2. Creatie van een andere wereld	28
4.3. Het belang van authenticiteit.....	37
4.4. Verdeling van rangen en standen	42
4.5. Wereldbeeld	45
4.6. Terugschakeling	51
5. Conclusie.....	58
5.1. Initiatie	58
5.2. Creatie	59
5.3. Terugschakeling.....	60
5.4. Beantwoording van de centrale vraag.....	61
Literatuurlijst.....	63
Bijlagen	I
Bijlage A: Topiclijst.....	I
Bijlage B: Interviewschema's	II
Bijlage C: Transcripten	VIII

1. Inleiding

With this outlet from hum-drum life, the re-enactor has a unique freedom to roam the centuries- to explore the intricacies of our ancestors [sic] minds and habits.

(NARES, 2005b, in De Groot, 2006:393)

Re-enactments zijn georganiseerde heropvoeringen van historische gebeurtenissen, een activiteit die deelnemers de mogelijkheid biedt zich zowel mentaal als fysiek actief in andere tijden te verplaatsen. Als populaire vrijetijdsbesteding in de Verenigde Staten, heeft re-enactment nu ook Europa bereikt. De perioden en gebeurtenissen die er worden uitgebeeld variëren van het oude Rome en de Middeleeuwen tot de Vietnamoorlog, maar de meeste enthousiastelingen verkiezen de Tweede Wereldoorlog boven andere gebeurtenissen (Agnew, 2004: 327). Voor een groot deel draait re-enactment om het uitbeelden van veldslagen of oorlogssituaties. Naast het uitbeelden van oorlogen is er ook aandacht voor het heropvoeren van alledaagse historische gebruiken. Zo worden bijvoorbeeld historische nederzettingen nagebootst met hierin aandacht voor de vele ambachten die destijds werden beoefend. Bij deze vorm van re-enactment zijn vaker families betrokken, omdat hier, in tegenstelling tot veldslagen, een grotere rol voor vrouwen en kinderen is weggelegd (Carnegie en McCabe, 2008: 360). Dergelijke vormen van re-enactment staan ook wel bekend als ‘levend verleden’ of ‘living history’.

In zowel de Verenigde Staten als Groot-Brittannië is re-enactment uitgegroeid tot een zeer populaire vorm van vrijetijdsbesteding. In de uitbeelding van de Amerikaanse Burgeroorlog, met als hoogtepunt de slag bij Gettysburg, zijn jaarlijks tienduizenden re-enactors en een even groot aantal bezoekers betrokken. In Groot-Brittannië gaat het om een kleiner aantal deelnemers, namelijk zo'n 3.000. Toch is het zo dat ook in Groot-Brittannië, door een intensieve samenwerking van grote en succesvolle re-enactment verenigingen, grote veldslagen en vele verschillende historische gebruiken worden nagebootst (Agnew, 2004: 329). Hoewel in Nederland re-enactment niet dezelfde proporties aanneemt als in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, is het wel zo dat re-enactment al vanaf de jaren '90 aan populariteit blijft toenemen. Over het fenomeen in Nederland is echter nog weinig bekend. Zo is onbekend waarom re-enactment bij zoveel

mensen tot de verbeelding spreekt, wie de re-enactor is en wat zij in feite doen. Hierbij is het bovenal belangrijk de vraag te stellen waardoor re-enactment de laatste jaren zo aan populariteit toeneemt.

Re-enactments zijn niet onomstreden. Zo zijn historici over het algemeen zeer kritisch over re-enactments. Zij vragen zich af of men op deze manier op een verantwoordelijke manier historische kennis verspreidt en opdoet. Voor veel mensen zijn re-enactments of populair-historische films of boeken nog de enige manier waarop zij leren over gebeurtenissen uit het verleden, zo betoogt historicus Frank van Vree (Van Vree, 2008: 277). Deze populaire vormen van historische presentatie zouden volgens historici echter niet berusten op feiten en academische bronnen. Verder maken veel historici een belangrijk onderscheid tussen *history* en *heritage*. Waarbij *history* de ‘ware’, authentieke vertelling van geschiedenis zou zijn en *heritage* slechts een verdraaiing hiervan (Lowenthal, 1998: 112). Daarbij is het voor historici problematisch dat re-enactments vooral gericht zijn op het technisch-militaire aspect van het verleden zoals uniformen, wapens en hiërarchiën en niet op sociaal-, economische, en/of politieke aspecten, de dagelijkse realiteit van de re-enactor.

Tegenover de veelal kritische houding van historici staat een groeiend aantal etnografische studies naar re-enactment. In de etnografie wordt uitgegaan van de complexiteit van culturen. Op basis van intensief veldwerk wordt een zo volledig mogelijk beeld geschetst van een specifieke cultuur of groep mensen. Door vanuit het veld te werken biedt etnografisch onderzoek een goede tegenhanger voor aannames en veronderstellingen in deductief onderzoek (Barker, 2004: 64). Etnografisch onderzoek is dan ook inductief van aard. Een nadeel van de bestaande etnografische studies is dat deze zich richten op re-enactment in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. De kans bestaat dat re-enactment zich in Nederland anders zal ontwikkelen, dan in eerdergenoemde landen.

In een tweetal bestaande studies wordt gesteld dat deelnemers aan re-enactment veelal handelen vanuit nostalgie (Hart, 2007 en Ray, McCain, Davis en Melin, 2006). Re-enactors zouden verlangen naar vervlogen tijden. Dit verlangen uit zich in het koesteren van verschillende objecten en gebruiksvoorwerpen uit het verleden en een zekere drang het verleden zelf te willen beleven met hierin een hoofdrol voor authenticiteit (Holbrook,

1993, in Ray, McCain, Davis en Melin, 2006: 441). Zo zou naast gevoelens van nostalgie ook authenticiteit een belangrijk element zijn binnen re-enactment. Authenticiteit heeft te maken met de ‘echtheid’ van de gedragen kostuums, waarheidsgetrouwe demonstraties en de mate waarin men zich zoals vroeger gedraagt. Tot slot heeft authenticiteit ook betrekking op de kennis die deelnemers hebben van de periode die zij uitbeelden (Ray et al., 2006: 448).

Voor het eerst wordt intensief veldwerk verricht binnen de gemeenschap van re-enactment in Nederland. Na een eerdere verkenning van het fenomeen door Petra Pannekoek in 2003 zal in dit onderzoek geprobeerd worden de sociale werkelijkheid van re-enactment zo goed en zo uitgebreid mogelijk te grijpen. Via een etnografische analyse wordt onderzocht wat mensen drijft om aan re-enactments deel te nemen. Hierbij wordt onderzocht wie de re-enactor is, wat hem motiveert, welke activiteiten hij onderneemt en tot slot welke betekenis hij geeft aan re-enactment. Etnografie biedt de onderzoeker de mogelijkheid om mensen te onderzoeken binnen hun eigen context (Silverman, 2001: 45). Verder houdt de etnografische analyse in dat expliciet wordt gekeken naar de handelingen van deelnemers in het veld. Handelingen kunnen immers leiden tot geformaliseerde handelingspatronen welke door etnografen worden bestempeld als rituelen. Verondersteld wordt dat ook in het veld van re-enactment rituelen bestaan.

De overkoepelende onderzoeksvraag binnen dit onderzoek, luidt als volgt: *Hoe kan de populariteit van re-enactment onder Nederlandse deelnemers worden verklaard?* Via vier verschillende deelvragen zal het onderzoek uitwijzen (1) wat de sociaal-culturele achtergrond van de re-enactor is (2) wat de motivaties zijn om aan re-enactments deel te nemen (3) wat de handelingen zijn tijdens re-enactments en tot slot (4) welke betekenis de re-enactor geeft aan zijn activiteiten. Als onderdeel van de etnografische methode zijn veertien kwalitatieve diepte-interviews afgenomen met respondenten uit drie verschillende werkgroepen. Deze drie groepen vormen de drie case studies voor dit onderzoek.

2. Theoretisch kader

Re-enactment is populair en blijft aan populariteit toenemen. Binnen re-enactment ontstaan voortdurend nieuwe werkgroepen die in verenigingsverband historische perioden uitbeelden (Hunt, 2007: 388). Re-enactment bestaat in vele vormen, variërend van ‘levende geschiedenis’ in musea tot nostalgisch speelgoed tot film, fotografie, parades, festivals en zelfs video games die zich in een historische periode afspelen en als re-enactment worden aangeduid (Cascardi, 1999, in Agnew, 2007: 300). De kracht van re-enactment ligt volgens Jerome de Groot (2009) in de combinatie van historische verhalen en objecten met de mogelijkheid deze persoonlijk te kunnen ervaren (De Groot, 2009: 103). Re-enactment is hiermee kenmerkend voor de manier waarop men in de hedendaagse samenleving met het verleden omgaat; men wil dit verleden zelf ervaren en beleven (De Groot, 2009: 103).

Na een eerste verkenning van re-enactment door David Lowenthal, ontstaat pas in de jaren negentig, tegelijkertijd met de groeiende populariteit van het fenomeen, vanuit academische hoek de behoefte om deelname aan re-enactment te willen verklaren (Agnew 2004, Cook 2004, McCalman 2004, in Agnew, 2007: 300). Vanaf dat moment wordt re-enactment beschouwd als een interessant onderzoeksgebied. Desondanks is het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van re-enactment nog altijd marginaal (Agnew, 2003: 329).

2.1. De herkomst van re-enactment

De term *re-enactment* wordt voor het eerst gehanteerd door de Britse filosoof en historicus Robert George Collingwood (1889 – 1943). In zijn colleges in het jaar 1928 gaat hij na op welke manier iemand een hedendaagse opvoering van een vroeger gecomponeerd muziekstuk probeert te begrijpen. Volgens Collingwood doet men dit door het muziekstuk mentaal te reconstrueren. Ofwel, door een huidige opvoering actief te volgen en proberen na te gaan hoe dit vroeger zou zijn uitgevoerd, in een andere tijd, samenleving en onder andere omstandigheden. Vervolgens geeft Collingwood aan dat revoluties en veldslagen op dezelfde manier mentaal worden gereconstrueerd. Hier is het niet de concertbezoeker, maar de historicus die zich probeert voor te stellen onder welke

omstandigheden bijvoorbeeld besloten is tot een oorlog (Dray, 1995: 33). Heroverweging van een historische gebeurtenis is voor de historicus niet passief, maar een actief proces dat een kritisch denkvermogen vereist. Er wordt actief geprobeerd de bijbehorende gedachtegang na te gaan. Hiermee verschilt de historicus van overige wetenschappers die een gebeurtenis puur als fenomeen beschouwen. Alle kennis met betrekking tot de historische gebeurtenis zal moeten worden toegepast om tot een zo volledig mogelijke reconstructie van de geschiedenis in haar correcte historische context te komen (Dray, 1995: 37-38).

Opvallend is dat deze definitie van re-enactment alleen een mentale inspanning bevat. Deze oorspronkelijke definitie van re-enactment verschilt op twee manieren van de definitie zoals gehanteerd in dit onderzoek. Ten eerste is de hedendaagse definitie van re-enactment niet alleen mentaal, maar evenzeer fysiek. Ten tweede wordt deze vorm van re-enactment vaak beoefend door amateurs en hobbyisten en slechts in enkele gevallen ook door professionele historici.

2.2. Kritiek op re-enactment

Zoals gezegd komt re-enactment niet zonder kritiek. Diverse historici kijken met argusogen toe op de presentatie van het verleden in de alom aanwezige populaire cultuur. Doordat geschiedenis in de media veel naar voren komt, lijkt het of men omringd wordt door het verleden. Historici storen zich aan de toenemende invloed van de populaire cultuur in de beleving van het verleden. In de presentatie van geschiedenis komt meer nadruk te liggen op “beleving”, “authenticiteit” en “ervaring”. Volgens van Vree (2008) ervaren historici dit als zorgwekkend vanwege de “opgewekte en gemanipuleerde emoties” waar deze presentatie op gebaseerd is (Van Vree, 2008: 270). Geschiedenis op dezelfde opgewekte en gemanipuleerde manier presenteren zou schadelijk zijn voor een authentieke en realistische weergave van historische gebeurtenissen, aldus Van Vree (2008). Om deze voor een groot publiek begrijpelijk te maken zouden de media deze veelal versimpelen en verdraaien (Evans, 2002, in de Groot, 2006: 396).

Het is historici een doorn in het oog dat de vele kijkers van populaire historische tv-programma's en films het verleden, verdraaid en versimpeld, krijgen voorgeschoteld als zijnde waarheden en feiten (De Groot, 2006: 397). Zij zouden daarom graag een

onderscheid zien tussen deze vorm van geschiedenis en televisieprogramma's die wel academisch onderbouwd zijn. Dit betekent dat in de realisatie van academisch onderbouwde historische programma's wel academici betrokken zijn en academische bronnen zijn geraadpleegd (Jordanova, 2000, Champion, 2003, Wilson, 2003, in De Groot, 2006: 392). Tot slot zou overdreven veel aandacht uitgaan naar geschiedenis, wat ervoor zorgt dat mensen zich vervreemden van het heden (Lowenthal, 1985: 13).

Bovenstaande kritiek wordt al geuit sinds de jaren zeventig. Hetzelfde moment vanaf waar historici spreken van een toegenomen gevoel van "nostalgie". Deze toename vanaf de jaren zeventig van de vorige eeuw, heeft volgens David Lowenthal (1985) te maken met het feit dat het leven voor veel mensen veilig en hierdoor eentonig wordt ten opzichte van de decennia daarvoor (Lowenthal, 1985: 13). De eentonigheid zorgt ervoor dat mensen op zoek gaan naar dat wat zij missen in de tijd waarin in zij zelf leven. Dit zoeken zij onder andere in het verleden. Richard Sharpley en Philip Stone (2009) spreken van een "*replacement meaning system*" waarbij mensen in de postmoderne Westerse samenleving met het wegvallen van religieuze tradities op zoek gaan naar andere manieren om betekenis aan hun leven te geven (Sharpley en Stone, 2009: 36). Van re-enactors zou hetzelfde gezegd kunnen worden. Mogelijkerwijs proberen zij via het verleden betekenis te geven aan het heden. Zij zoeken in het verleden de ontologische zekerheid die zij in de hedendaagse samenleving missen (Stone en Sharpley, 2009: 38). Die zekerheid wordt in het bijzonder gezocht in het willen "ervaren" van het verleden.

Richard Handler en William Saxton (1988) stellen dat mensen, doordat media zoveel aandacht besteden aan het verleden, op zoek kunnen naar dat wat zij missen in vele historische films, televisieprogramma's en historische romans (Handler en Saxton, 1988:248). Raphael Samuel (1994) geeft drie verschillende manieren aan waarop de media het verleden presenteren. Allereerst is dat het romantische beeld van vroeger tijden, waarin het allemaal draait om zekerheid, het gezin, duidelijke sociale klassen en rollen en vooral orde en discipline. Samuel (1994) geeft aan dat dit beeld gepresenteerd wordt als een zeker toevluchtsoord waar hedendaagse problemen niet aan de orde zijn. Een andere manier waarop het verleden gepresenteerd wordt is een verleden waarin ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. De mens is voortdurend bezig en in een half uur

kan een eeuw aan ontwikkelingen worden gepresenteerd waardoor het lijkt alsof het verleden juist een lange reeks aan veranderingen is (Samuel, 1994: 14).

De laatste manier waarop het verleden zou worden gepresenteerd is als een verleden van catastrofale gebeurtenissen. Het zou de kijker het gevoel willen geven blij te mogen zijn dat verleden te zijn bespaard. Voorbeelden hiervan zijn programma's die een indruk geven van bijvoorbeeld slavenhandel, de Franse revolutie en gasaanvallen in de Eerste Wereldoorlog (Samuel, 1994: 14). In de presentatie van het verleden in de media ligt volgens Handler en Saxton (1988) een ervaring van het verleden besloten. Men zou het verleden zelf willen ervaren en voelen wat hun voorgangers gevoeld moeten hebben (Handler en Saxton, 1988: 248). Lowenthal (1985) waarschuwt echter voor een mogelijke obsessie met het verleden. Hij stelt dat mensen obsessief kunnen raken met vervlogen tijden wanneer zij zich deze perioden beter voorstellen dan de huidige samenleving waarin zij leven. In extreme gevallen worden deze tijden gezien als surrogaat voor de eigen periode waarin men leeft (Lowenthal, 1985: 13).

Lowenthal (1985) verwijst naar Friedrich Nietzsche die stelt dat overdreven aandacht voor het verleden schadelijk is voor het individu. Het verandert de mens in een amateuristische toeschouwer van het verleden. Het verzwakt de identiteit van de mens en beperkt hem in zijn eigen creativiteit. Men zou passief terugkijken en zichzelf zien als laatkomers, alsof zij eigenlijk in een andere tijd geboren zouden moeten zijn (Lowenthal, 1985: 65). Nietzsche verdeelt mensen in twee verschillende groepen, de groep van "*monumental history*" en van "*antiquarian history*". Mensen binnen de eerste groep, *monumental history*, zouden het verleden extreem waarderen ten opzichte van het heden. Zij wijzen op belangrijke gebeurtenissen in het verleden waarvan zij denken dat die in het heden niet mogelijk zouden zijn. De tweede groep, *antiquarian history*, bestaat uit verwoede verzamelaars van alles wat met geschiedenis te maken heeft. De verzamelaar mummificeert hiermee het verleden en is vervolgens alleen in staat om het te bewaren. Verder wordt er niets actief mee gedaan (Lowenthal, 1985: 65).

Handler en Saxton (1988) schetsen eenzelfde soort beeld van de moderne mens, die volgens hen zelfingenomen zou zijn en in het verleden en zichzelf de "ultieme werkelijkheid" of "betekenis" lijkt te willen vinden. Zij betwijfelen of de moderne mens dit ook daadwerkelijk zal vinden. Het is, aldus hen, onmogelijk voor de mens om ooit

verzadigd te raken. Individuen zullen daarom altijd het gevoel hebben incompleet te zijn (Handler en Saxton, 1988: 274).

Naast kritiek op het willen ervaren van het verleden, uiten historici eveneens kritiek op de mate van authenticiteit hiervan. Vanwege het amateuristische en hobbymatige karakter van re-enactment zou het re-enactors ontbreken aan historische theoretische kennis (Lowenthal, 1985: 39). Hierdoor zouden re-enactors niet het volledige verhaal of de volledige feiten van het verleden onder ogen willen zien. Volgens Lowenthal (1985) gaan re-enactors in de uitbeelding van het verleden controverses uit de weg en zouden zij complexe historische gebeurtenissen versimpelen. Zo is er veelal in de representatie van geschiedenis geen vijand. Als gevolg hiervan komt de uitbeelding niet overeen met de daadwerkelijke gebeurtenissen in het verleden (De Groot, 2006: 395). Re-enactors kunnen ervoor kiezen alleen die partijen uit te beelden die achteraf gezien als helden of overwinnaars worden beschouwd. Wanneer de vijand echter niet aanwezig is, ontstaat er een vrij eenzijdige en onvolledige uitbeelding van het verleden.

Het vermeende gebrek aan authenticiteit van re-enactments wordt onderstreept door een strikt onderscheid tussen de ‘ware geschiedenis’ en geschiedenis zoals gepresenteerd in de populaire cultuur en via re-enactment. Dit onderscheid wordt gemaakt in de discussie rond “*history*” en “*heritage*”. *History* zou net als re-enactment ook geen exacte kopie van het verleden zijn. Net als re-enactment is *history* op interpretaties gebaseerd. Tevens is het onmogelijk om alle gebeurtenissen in het verleden te documenteren, waardoor ook *history* fragmentarisch is. Desondanks wordt *history*, als ware geschiedenis universeel erkend. *History* wordt in de academische wereld als de norm beschouwd. *Heritage* echter, wordt in een ander daglicht geplaatst. *Heritage*, waar volgens historici ook re-enactment onder valt, wordt omschreven als zijnde patriotistisch, zelfverheerlijkend en verlossend (Lowenthal, 1998: 120). Dit verklaart voor een deel de kritiek van historici op een *heritage*-product als re-enactment.

De laatste jaren lijkt er een kentering zichtbaar te zijn. Historici als De Groot (2011) zien in dat het elitair en vooral problematisch zou zijn als historici het zouden nalaten re-enactment serieus te onderzoeken, maar het wel te veroordelen (De Groot, 2011: 588). Historici zien zich genoodzaakt, maar eveneens bereid beter naar de wensen van het publiek te luisteren. De populariteit van re-enactment is immers een direct signaal

van het publiek liever via populair-historische bronnen te willen leren van het verleden. Daarom hebben verscheidene historici zich voorgenomen om re-enactment serieus te nemen, maar kritisch te blijven op onwaarheden die mogelijk als feiten worden geaccepteerd (Tilmans, Van Vree en Winter, 2010: 21). Zodoende zullen historici, ondanks een grotere acceptatie van re-enactment, altijd met een scherp oog naar het fenomeen blijven kijken.

Ten aanzien van re-enactment lijkt de kritiek van historici voor een belangrijk deel te gaan om authenticiteit. Authenticiteit van de ervaring van het verleden en authenticiteit van het ‘ware’ verhaal, de authentieke vertelling van de geschiedenis. De volgende paragraaf zal uitwijzen dat authenticiteit ook voor re-enactors in het veld een belangrijke kwestie is.

2.3. Etnografische beschouwing van re-enactment

In diverse etnografische studies komt een meer beschrijvend beeld van re-enactment naar voren. Etnografen zijn niet zozeer uit op het beoordelen van re-enactment, als wel op het beschrijven van het fenomeen. De volgende etnografische studies gaan in op de ervaring en beleving van re-enactment door deelnemers in de Verenigde Staten, Groot Brittannië en Polen. Zo ontstaat een beeld van re-enactment geformuleerd vanuit het veld. Het is opvallend dat in deze studies weinig aandacht wordt besteed aan de rituele dimensie van re-enactments. De geformaliseerde handelingspatronen zoals die vermoedelijk bestaan in het veld van re-enactment, maken de de creatie van een andere wereld mogelijk. Volgens Victor Turner (1967) worden in deze *liminele* wereld alledaagse sociale relaties versimpeld en worden rituelen en mythen verder uitgewerkt en toegepast. Daarbij worden vanzelfsprekendheden en culturele waarden die gelden in de hedendaagse cultuur heroverwogen en vervormd (Turner, 1967: 167).

Doorgaans worden rituelen in etnografische studies sterker benadrukt. In de etnografische studies die tot op heden voorhanden zijn, ligt de nadruk echter op de ervaring van het verleden door re-enactors. Hier wordt duidelijk dat historici en re-enactors een verschillende definitie hanteren van authenticiteit. Voor re-enactors is authenticiteit niet het exact heropvoeren van een historische gebeurtenis, maar wel een poging om het verleden zo dicht mogelijk te benaderen (Bruner, 1994, in Hart, 2007:

107). Vanessa Agnew (2007) stelt dat re-enactors niet proberen zich met geschiedenis te verhouden op het niveau van historici, maar dat zij wel degelijk een poging doen het verleden zo goed mogelijk weer te geven, te ervaren en te beleven. De persoonlijke ervaring en beleving van deelnemers is mogelijk belangrijker binnen re-enactment dan de precieze uitbeelding van een historische periode (Agnew, 2007: 301). De wens om het verleden te kunnen ervaren en eigen te maken is dan ook kenmerkend voor de definitie van authenticiteit zoals gehanteerd binnen re-enactment (De Groot, 2009: 109).

Deelnemers aan re-enactments geven over het algemeen aan dat hun vereniging een authentieke uitbeelding verzorgt (Carnegie en McCabe, 2008: 356).

De ervaring van het verleden wordt door deelnemers aan re-enactment gezien als een verrijking. Men kiest bewust voor re-enactment als een educatieve ervaring, een onderdeel van zijn eigen levensstijl (de Groot, 2006: 395). Deze manier van ervaren wordt ook wel de “postmoderne ervaring” genoemd. Het is de ervaring van deelnemers van wat Van Vree (2008) eerder omschrijft als “opgewekte en gemanipuleerde emoties” (Van Vree, 2008: 270). Doordat re-enactors historische gebeurtenissen actief heropvoeren, heroverwegen en zeer verfijnd weergeven lijkt het verleden dichterbij henzelf en de tijd waarin zij zelf leven te komen. Hierdoor leren zij het verleden kennen zoals het echt was (Agnew en Lamb, 2009, in De Groot, 2011: 596). De manier waarop mensen gebeurtenissen uit het verleden verwerken en ombuigen naar hun dagelijkse realiteit is volgens Bruner (1994) een goede manier om met het verleden om te gaan (Bruner, 1994, in Hart, 2007: 106).

Socioloog John Urry (1988) stelt dat re-enactment als postmoderne ervaring wel degelijk authentiek te noemen is. Hij verdedigt deze door te zeggen dat vrijwel geen enkele ervaring nog authentiek is. In de wereld waarin men nu leeft is niets origineel, alles is een kopie van iets uit het verleden (Urry, 1988, in Carnegie en McCabe, 2008: 354). Zo ook de heropvoering van gebeurtenissen uit het verleden. Een verdere verdediging ten aanzien van de authenticiteit binnen re-enactment, komt van Elizabeth Jane Goodacre en Gavin Baldwin (2002). De officiële historische presentatie, zoals in musea, is volgens hen net zo goed gebaseerd op illusies en interpretaties als re-enactment (Goodacre en Baldwin, 2002, in Carnegie en McCabe, 2008: 356). Aangezien contact met het verleden nu eenmaal onmogelijk is en niet alle geschiedenis kan worden

vastgelegd, zijn ook historici afhankelijk van interpretaties. Het voordeel van re-enactment en andere populaire representaties van het verleden, ten opzichte van de officiële geschiedenis, is dat het verleden kan worden ervaren en dat veel meer mensen nu betrokken raken bij het verleden (De Groot, 2006: 397).

De betrokkenheid van zoveel mensen bij het verleden lijkt een emotionele betrokkenheid te zijn. In de populair historische cultuur wordt actief ingespeeld op de emoties van bijvoorbeeld deelnemers aan re-enactments en bezoekers van culturele instellingen. Een voorbeeld hiervan is een bezoek aan het United States Holocaust Memorial Museum waar bezoekers een toegangsbewijs krijgen aangereikt met daarop de naam en het gezicht van een overlevende van de Tweede Wereldoorlog (Tilmans, Van Vree, Winter, 2010: 18). Re-enactment is eveneens een gevoelsmatige verbondenheid met het verleden. Agnew (2007) spreekt van een “*affective turn*”, wanneer met de komst van re-enactment ruimte ontstaat voor gevoel in de geschiedschrijving van na de Tweede Wereldoorlog (Cascardi, 1999, in Agnew, 2007: 300).

Een verdere verdediging van re-enactment heeft te maken met de historische kennis die het fenomeen voortbrengt. Lain Hart (2007) geeft aan dat door de heropvoering van de Amerikaanse Burgeroorlog deelnemers niet alleen leren over de specifieke gebeurtenissen van toen, maar ook over de nasleep die historische gebeurtenissen in het heden hebben. Zo leert men volgens Hart (2007) via de heropvoering van de burgeroorlog over de achtergrond van hedendaagse raciale verschillen en de manier waarop de hedendaagse Amerikaanse samenleving tot stand gekomen is (Hart, 2007: 121). Hierdoor zou re-enactment zich goed lenen als onderzoeksgebied om te kunnen zien in hoeverre historische gebeurtenissen worden ervaren en gevoeld door mensen in de huidige tijd en samenleving (Hart, 2007: 121).

Bovenstaande kennis, voortkomend uit de heropvoering van de Amerikaanse Burgeroorlog, doet men op door de actieve heropvoering van historische gebeurtenissen. Hierdoor stuiten deelnemers aan re-enactment op onwaarschijnlijkheden en onmogelijkheden in de officiële geschiedschrijving. Deze ontdekkingen zijn een aanvulling op de academische historische beschrijvingen van dezelfde gebeurtenissen. Dit zijn immers beschrijvingen die alleen mentaal zijn nagegaan door historici (Hart, 2007: 120). Zo is sprake van een aanvulling in een voorbeeld gegeven door de

Nederlands historicus en presentator van het televisieprogramma ‘Andere Tijden’, Hans Goedkoop. In het televisieprogramma Geschiedenisgasten vertelt hij over zijn eenmalige ervaring met re-enactment. Hij leert tijdens het evenement over het nut en belang van routines, zoals knopen poetsen, een vuurwapen bijladen en exerceren. “Je bent in oorlogstijd volkomen afhankelijk van routines die er flink ingeramd zitten en dat zijn dingen die je alleen ontdekt door het aan den lijve mee te maken en dat doen ze daar.” (Geschiedenis24, 2010).

Verder bevat re-enactment een belangrijke sociale functie voor deelnemers, aldus Elizabeth Carnegie en Scott McCabe (2008). Het delen van een gezamenlijke passie zorgt voor een sterke verbondenheid onderling. Deze passie wordt gedeeld met deelnemers van verschillend kaliber, zo kunnen zich binnen één vereniging (amateur)historici, hobbyisten, maar ook getrainde acteurs bevinden. In een dergelijk gevarieerde groep is het moeilijk de motivaties na te gaan. De tot op heden voorhanden literatuur aangaande motivaties van deelnemers is dan ook voor een groot deel gericht op de sociale functie van re-enactments (Carnegie en McCabe, 2008: 361). Een voorbeeld van onderlinge verbondenheid is het gevoel van kameraadschap. In een etnografische studie onder Amerikaanse re-enactors, beweren vooral mannelijke deelnemers, dat het gezamenlijk ondernemen van militaire activiteiten de vriendschap en verbondenheid onderling versterkt (Hunt, 2007: 398).

De onderlinge verbondenheid wordt eveneens genoemd in een onderzoek naar de voordelen van re-enactment door deelnemers aan Middeleeuws re-enactment in Polen. Zij geven aan via re-enactment meer afwisseling en diversiteit in hun dagelijks leven te ervaren. Re-enactment zou niet alleen hun kennis van het verleden bevorderen, maar ook hun humeur en gezondheid gunstig beïnvloeden. Het Middeleeuws re-enactment is voor hen zowel een vorm van recreatie als een manier om lichamelijk in goede conditie te blijven (Mynarski, Królikowska, Graczykowska, 2006: 93). Tot slot zijn de voordelen van re-enactment niet alleen voorbehouden aan de deelnemers, maar ook aan de bezoekers van re-enactments. De historische uitbeeldingen zijn voor bezoekers een vergelijking tussen culturen en samenlevingen in het verleden en de tijd waarin zij zelf leven. Het willen ervaren van de verschillen tussen vroeger en nu is volgens Dean MacCannell (1976) kenmerkend voor het toerisme aan het einde van de twintigste eeuw.

De verschillen tussen vroeger en nu helpen toeristen een beeld te vormen van het leven als moderne mens en wat dit voor hen betekent (MacCannell, 1976, in Snow, 1993: 154).

Tot slot lijken re-enactments van veel waarde te zijn voor culturele instellingen, zoals diverse erfgoedlocaties en musea. Dit zijn de evenementen en locaties waar re-enactors en publiek samenkomen. Culturele instellingen huren re-enactors in om hun publieksgroepen het verleden te laten ruiken, voelen en te laten vertellen. Re-enactment brengt op die manier commercie met zich mee. Bedrijven specialiseren zich in het vervaardigen van historische kostuums, historische wandelroutes worden opgezet en re-enactors gaan langs scholen om hier de les geschiedenis letterlijk te verlevendigen (Agnew, 2004: 329). Voorheen strikt gescheiden rollen overlappen elkaar steeds vaker in het veld van re-enactment. Zo zijn historici tegelijkertijd presentatoren van hun eigen historische tv-programma en geven de hobbymatige re-enactors professioneel historisch advies (Agnew, 2004: 327).

2.4. Een stap in het veld van re-enactment in Nederland

Voorafgaand aan de etnografische analyse van re-enactment in Nederland heeft een meer kwantitatief onderzoek plaatsgevonden. Petra Pannekoek (2003) onderzoekt hoe re-enactment voortkomt uit veranderingen in de historische cultuur en houdt daarvoor onder andere een enquête onder leden van verschillende verenigingen in Nederland, hierin komt naar voren dat deelnemers van vrij jonge leeftijd zijn, deelnemers zijn overwegend mannen tussen de vijfentwintig en vijfenveertig jaar oud. De belangrijkste motivatie voor het willen deelnemen aan re-enactments is volgens Pannekoek (2003) het willen ontvluchten van de hectiek van de hedendaagse samenleving. Daarnaast zou ook het sociale aspect een belangrijke rol spelen in het willen deelnemen aan re-enactment (Pannekoek, 2003: 52). Een verband tussen de twee wordt niet gelegd. Dit verband zal mogelijk wel naar voren komen in de etnografische analyse, waar semi-gestructureerde interviews en het zelf ervaren van het veld meer ruimte bieden voor de eigen ervaringen en omschrijvingen van deelnemers.

Verder zal in de etnografische studie rekening worden gehouden met de twee verschillende manieren waarop re-enactment kan worden bekeken. De grootste verschillen hebben te maken met de eerder genoemde begrippen beleving, authenticiteit

en ervaring. Beleving slaat op het verschillend beleven van het verleden, voor historici via wetenschappelijke bronnen, voor deelnemers aan re-enactment via films, boeken, documentaires, het verzamelen van historische voorwerpen en deelname aan re-enactments. De mate van authenticiteit die in re-enactment wordt nagestreefd, de omschreven poging het verleden zo dicht mogelijk te benaderen (Bruner, 1994, in Hart, 2007: 107) is voor historici niet voldoende. Het zou re-enactors, die hobbymatig het verleden presenteren dan ook ontbreken aan een gedegen theoretische kennis waarover zij zelf wel beschikken (Lowenthal, 1985: 39).

Tenslotte is een verschil duidelijk geworden waar het gaat om het ervaren van het verleden. Waar historici ervan uitgaan dat mensen zouden handelen vanuit een gevoel van nostalgie en dat dit bovendien schadelijk zou zijn (Lowenthal, 1985: 65), blijkt uit de etnografische studies dat mensen eerder het verleden willen beleven vanuit een gevoelsmatige verbondenheid met het verleden. De zogenaamde affective turn (Cascardi, 1999, in Agnew, 2007: 300) heeft de weg vrijgemaakt voor een herwaardering van de ervaring van het verleden. Daarbij wordt re-enactment door deelnemers zelf niet gezien als iets wat schadelijk is, maar als een educatieve ervaring die zij onderdeel maken van hun levensstijl (de Groot, 2006: 395). Deelnemers aan re-enactment halen het verleden actief naar zich naar toe zonder enige academische historische achtergrond.

Wat nu de juiste omschrijving is van re-enactment is moeilijk te bepalen. Dit onderzoek is dan ook niet bedoeld om uit te wijzen wie nu wel of niet gelijk heeft. Wel is het een aanvulling op de etnografische studies die reeds voor handen zijn als ook een beantwoording op de vaak kritische vragen van historici bij re-enactment. In de etnografische analyse wordt kennisgemaakt met verschillende re-enactors van drie uiteenlopende werkgroepen en met twee Nederlandse ‘nostalgisten’. Dit zijn mensen die ervoor kiezen van een historische periode hun leefstijl te maken. Het is de bedoeling om vanuit hun oogpunt aan te geven waarom re-enactment op dit moment zo populair is en waarom zij het verleden willen ervaren via re-enactment. Zo komt men erachter wie de re-enactor in Nederland is, welke handelingen worden verricht tijdens re-enactments, wat de motieven zijn voor het willen ervaren van het verleden en tot slot welke betekenis deelnemers geven aan re-enactment.

3. Methode

3.1. Vraagstelling

De centrale vraag in dit onderzoek luidde: *Hoe kan de populariteit van re-enactment onder Nederlandse deelnemers worden verklaard?* De vraag is beantwoord via een intensieve etnografische analyse waarbij een fysieke stap is gezet in het veld van re-enactment. Van hieruit is vervolgens vanuit interviews met deelnemers zelf een antwoord op de vraag geformuleerd. Om de beantwoording van de centrale vraag te vergemakkelijken is deze onderverdeeld in vier deelvragen, deze zijn: (1) Wat is de sociaal-culturele achtergrond van de re-enactor? (2) Wat zijn de motivaties om aan re-enactments deel te nemen? (3) Welke handelingen worden verricht tijdens re-enactments? (4) Welke betekenis geeft de re-enactor aan zijn activiteiten?

Er is gekozen voor een etnografische benadering, omdat een dergelijke analyse de mogelijkheid biedt heel dichtbij het veld en de mensen hierbinnen te komen. Hierdoor ontstaat een beschrijving van het veld op basis van gesprekken met deelnemers en de eigen ervaringen van de onderzoeker bij deelname aan evenementen. De onderzoeker begeeft zich tussen de re-enactors en bestudeert alhier de gedragingen, de handelingen en de omgang tussen mensen onderling. Op die manier leert hij of zij de leefwereld te begrijpen waarin de respondenten zich bevinden om die vervolgens wetenschappelijk te kunnen beschrijven. Het doel van de etnografische analyse was dan ook de ‘sociale context’, ‘de motivaties’, ‘de handelingen’ en ‘de betekenisgeving van deelnemers aan re-enactment’ in Nederland te onderzoeken via veertien kwalitatieve diepte-interviews en drie participerende observaties.

De kwalitatieve diepte-interviews binnen de etnografische analyse zijn een unieke manier om informatie over de leefwereld van de geïnterviewde zelf te krijgen en deze onbevooroordeeld te beschrijven. De keuze voor dit instrument was bewust, omdat het de respondent de gelegenheid geeft zo uitgebreid mogelijk over zijn of haar eigen ervaringen met en betekenisgeving aan re-enactment te vertellen. Een persoonlijk interview biedt hiervoor meer ruimte dan een enquête, waarbij deelnemers cijfermatig of via beknopte zinnen uiting geven aan hun ervaringen. Bovendien geven de interviews na afloop van een bijgewoond evenement de onderzoeker de gelegenheid bij deelnemers terug te komen op gedragingen of handelingen die hem of haar zijn opgevallen tijdens de participerende

observatie. De participerende observaties vullen de interviews aan waar het gaat om het daadwerkelijk zelf beleven van de activiteiten die respondenten in eigen woorden aan de onderzoeker uitleggen. Tenslotte staat de leefwereld van de respondenten via deze etnografische benadering tegenover de wereld van de wetenschap, onafhankelijk nog van verklaringen (Kvale en Brinkmann, 2009: 29).

3.2. Onderzoeksmethode

Etnografisch onderzoek doet een beroep op de oren en ogen van de onderzoeker. De resultaten van de drie participerende observaties en veertien interviews geven vorm aan de etnografie. Letterlijk genomen is een etnografie een beschrijving van volken of een groep mensen (Silverman, 2001: 45). In dit geval heeft die groep bestaan uit Nederlandse re-enactors in drie verschillende re-enactment werkgroepen en twee personen met een gemeenschappelijke nostalgische leefstijl. De etnografische methode is toegepast in twee onderdelen, namelijk via *semi-structured life world interviews*, aangevuld met participerende observatie. *Semi-structured life world interviews* zijn geplande en flexibele interviews met de bedoeling om beschrijvingen te verkrijgen van de leefwereld van de geïnterviewde en deze te interpreteren met oog op de betekenisgeving aan het fenomeen (Kvale en Brinkmann, 2009: 327).

Een vergelijkbare methode is afkomstig van Robert Atkinson, hij spreekt van zogenaamde *life stories*. In deze interviews zijn niet alleen hedendaagse gebeurtenissen van belang, maar doen ook gebeurtenissen in het verleden van de respondent ertoe (Atkinson, 1998:3). Zo wordt binnen dit onderzoek ook teruggegaan naar de jeugd van respondenten in een poging te achterhalen op welke leeftijd hun interesse in het verleden en re-enactment is ontstaan. Atkinson (1998) geeft verder aan dat *life stories*, en daarmee eveneens de semi-gestructureerde *life world interviews*, de onderzoeker kunnen helpen de individuele ervaring van en betekenisgeving aan gebeurtenissen in een groep, generatie of gemeenschap te begrijpen (Atkinson, 1998:13). Doordat binnen dit onderzoek meerdere respondenten uitleg geven over hun ervaringen en betekenisgeving aan re-enactment binnen één werkgroep ontstaat een veelzijdig beeld van verschillende perspectieven op één werkgroep en re-enactment in het geheel.

Verder is ervoor gekozen de veertien interviews aan te vullen met participerende observatie. Hiervoor is gekozen, omdat het zelf ervaren van en participeren in het onderzoeksveld ervoor kan zorgen dat de onderzoeker het veld en de respondenten beter begrijpt (Silverman, 2001: 45). Gedurende een participerende observatie heeft de onderzoeker rekening te houden met enkele valkuilen. Ten eerste moet de onderzoeker ervoor waken dat hij niet te veel focust op het heden. In het verleden hebben zich mogelijk situaties voorgedaan die van invloed zijn op hoe de groep en de mensen hierbinnen handelen. Ten tweede bestaat de mogelijkheid dat de respondenten die de onderzoeker uitkiest niet representatief zijn voor het veld waarin zij zich bevinden (Dalton, 1959, in Silverman, 2001: 234).

Andere overwegingen hebben te maken met de aanwezigheid van de onderzoeker in het veld of de sociale groep die hij onderzoekt. De kans is aanwezig dat de aanwezigheid van de onderzoeker de gang van zaken in de groep zo bepaalt dat die niet meer representatief is voor hoe het er aan toe gaat wanneer de onderzoeker er niet is. Tot slot zal de onderzoeker moeten oppassen zich niet te veel te identificeren met de respondenten en deelnemers in het veld. Onderzoekers omschrijven dit als “*to go native*”, wat betekent dat de onderzoeker deel uitmaakt van het veld, waardoor hij niet meer in staat is het veld objectief te onderzoeken (Silverman, 2001: 234).

3.3. Dataverzameling

De veertien semi-gestructureerde *life world interviews* behandelden vier kernpunten in het onderzoek. Dit zijn: ‘sociale context’, ‘motivaties’, ‘handelingen’ en tenslotte ‘betekenisgeving’ binnen en aan re-enactment in Nederland. Deze vier topics hangen samen met de vier geformuleerde deelvragen. Aan de hand van deze topics zijn de vragen in het interview tot stand gekomen. De volledige topiclijst is te vinden in de bijlagen. De onderzoekseenheden zijn actieve leden van drie verschillende re-enactment werkgroepen in Nederland. In de selectie van onderzoekseenheden is rekening gehouden met zowel leeftijd als sekse. Omdat re-enactment veelal beoefend wordt door mannen van relatief jonge leeftijd is waar mogelijk gekozen voor interviews met deelnemers die hiervan afwijken. Op die manier zijn met opzet interviews afgenomen bij vrouwelijke deelnemers en deelnemers van een hogere leeftijd voor zover die in de werkgroepen aanwezig waren.

Daarnaast heeft zich een verscheidenheid in respondenten voorgedaan door het verschillende karakter van de werkgroepen onderling.

De drie onderzochte werkgroepen maken ieder deel uit van een vereniging voor re-enactment en levende geschiedenis in Nederland. De Vereniging Historische Militaria en Mars zijn beide eind jaren '80 opgericht, het moment dat re-enactment in Nederland opkomt. Een derde vereniging, de Studiegroep- en Levende Geschiedenis Associatie is opgericht in 2008. De verenigingen zijn alle drie aangesloten bij het Landelijk Platform Levende Geschiedenis. Dit is het overkoepelend orgaan waar alle re-enactment en levende geschiedenisverenigingen verplicht zijn zich bij aan te sluiten. Lidmaatschap van het LPLG is noodzakelijk om als vereniging te kunnen bestaan en te worden erkend. Zowel voor leden als voor de overheid is het LPLG een aanspreekpunt. Een van de belangrijkste doelen van het LPLG is het behouden en bevorderen van de authenticiteit van re-enactment en living history in Nederland (Landelijk Platform Levende Geschiedenis, 2012).

De onderzochte werkgroepen zijn: Dames en Heren van Toen, onderdeel van de Vereniging Historische Militaria, Krasny Oktjabr, aangesloten bij de Studiegroep- en Levende Geschiedenis Associatie en tenslotte Het Vergeten Leger, onderdeel van Mars. De groepen hebben met elkaar gemeen dat de periode die zij uitbeelden gerelateerd is aan de Tweede Wereldoorlog. Zo beeldt de eerste groep burgers uit ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, de tweede groep het 39^e regiment van het Russische Rode Leger, dat onder andere heeft geholpen Berlijn te bevrijden van de Nazi's en tot slot Het Vergeten Leger, zij beelden soldaten in Nederlands-Indië uit ten tijde en na afloop van de Tweede Wereldoorlog. De groep Dames en Heren van Toen wijkt enigszins af van de andere groepen. Zij beelden geen soldaten in oorlogstijd uit, maar burgers. De leden van deze groep dragen daarom geen uniformen en maken geen gebruik van wapens, hetgeen in de andere groepen wel het geval is.

Er is bewust gekozen voor verschillende werkgroepen binnen één tijdsperiode. Om met het beperkte aantal van veertien semi-gestructureerde interviews toch een gedegen verkenning van re-enactment in Nederland te kunnen bewerkstelligen is een keuze gemaakt voor één tijdsperiode. Uiteraard worden binnen het veld van re-enactment en living history meerdere tijdsperiodes uitgebeeld. Zoals gezegd variëren de uitgebeelde

perioden van de Romeinen tot en met de Vietnamoorlog, maar omdat de Tweede Wereldoorlog een dermate grote groep is binnen re-enactment is specifiek voor deze periode als onderzoeksgebied gekozen. De etnografie is hiermee gebaseerd op beschrijvingen van veertien mensen die re-enactments beleven vanuit eenzelfde interesse in dezelfde tijdsperiode. Daarnaast zou de organisatie van re-enactments in de verschillende uitgebeelde perioden sterk verschillen. Hierdoor is het moeilijk de organisatie van het Napoleontisch re-enactment met het Tweede Wereldoorlog-re-enactment te vergelijken. Tot slot is de geselecteerde periode in overeenstemming met de periode waaraan de nostalgisten in het onderzoek hun leven aanpassen. De nostalgisten Jo Hedwig Teeuwisse en Mark Davids hebben beiden een grote passie voor de jaren '30-'45. Mark heeft daarom besloten te willen leven volgens de jaren '20, '30 en Jo kiest voor de periode van laat jaren '30. Hun visie op re-enactment en de keuze voor deze levensstijl zijn als de visie van een vergevorderd re-enactor.

Participerende observatie, als aanvulling op de interviews, heeft in totaal drie keer plaatsgevonden, steeds in het bijzijn van een andere werkgroep. Tijdens de participerende observaties zijn aantekeningen gemaakt in een logboek. Deze aantekeningen zijn na afloop overgetypt, aangevuld en nog eens helder uiteengezet in een Word-document. De participerende observaties waren achtereenvolgens het bijwonen dan televisieopnames van Omroep Max met de werkgroep Dames en Heren van Toen, deelname aan een oefendag met de werkgroep Krasny Oktjabr en tot slot een kennismaking met de werkgroep Het Vergeten Leger, waarbij participatie aan de activiteiten helaas niet mogelijk was. Buiten de participerende observaties om zijn er ook twee bezoeken gebracht aan het Legermuseum in Delft. Dit museum heeft tijdens het Museumweekend en de activiteiten rond Bevrijdingsdag gebruik gemaakt van re-enactors om de geschiedenis voor het publiek te verlevendigen.

3.4. Data-analyse

De semi-gestructureerde *life world interviews* zijn afgenomen via het computerprogramma Skype. Via Skype kan kosteloos gebeld worden met andere gebruikers of gebeld worden naar vaste telefoonnummers tegen gereduceerd tarief. Een gesprek via Skype biedt de mogelijkheid dit gesprek met een voice-recorder op te nemen

om het na afloop te kunnen transcriberen. In de analyse zijn zowel de resultaten van respondenten van de verschillende werkgroepen met elkaar vergeleken als ook de resultaten van respondenten binnen eenzelfde werkgroep.

Voorafgaand aan ieder interview is met de respondenten kennis gemaakt via de drie participerende observaties bij de verschillende werkgroepen. Hierdoor kunnen uitspraken van respondenten gedurende de interviews gekoppeld worden aan de aantekeningen van de onderzoeker tijdens de observatie. Doordat participerende observatie voorafgaand aan het interview plaatsvindt heeft de onderzoeker de mogelijkheid in te gaan op onderwerpen of gebeurtenissen die hem of haar zijn opgevallen tijdens de observatie. Bovendien zorgt een kennismaking voorafgaand aan een interview voor een band tussen de onderzoeker en de respondent, waardoor het interview op een wat persoonlijker niveau plaatsvindt. In de transcriptie van de interviews komt dan ook duidelijk naar voren dat onderzoeker en respondent elkaar eerder hebben gesproken en kennis hebben gemaakt.

Na volledige transcriptie van de interviews zijn interessante uitspraken en onderwerpen direct gelabeld, zodat deze in de analyse niet over het hoofd worden gezien. Het labelen van interessante tekstfragmenten gebeurt met verschillende kleuren. Iedere kleur staat voor één van de vier topics, waardoor met de markering van tekstfragmenten duidelijk wordt onder welk topic de gemarkeerde data verwerkt kan worden. Doordat alle interviews op dezelfde manier worden gecategoriseerd komen overeenkomsten en verschillen tussen de respondenten en verschillende werkgroepen snel aan het licht. Ook zullen de verschillen tussen enerzijds re-enactors en anderzijds nostalgisten helder in kaart worden gebracht. De data afkomstig uit de interviews en de observaties zijn zorgvuldig en herhaaldelijk bestudeerd om deze gestructureerd naar aanleiding van de topics te verwerken in de analyse. Uiteindelijk zullen de verwerkte resultaten leiden tot een antwoord op de centrale vraag en bijbehorende deelvragen.

Tenslotte is tijdens de verwerking van de onderzoeksresultaten gebleken dat de resultaten uit de dataverzameling een sterke overeenkomst vertonen met de klassieke, antropologische theorie over *rites de passage* door de Franse antropoloog en etnoloog Arnold van Gennep (1908). De *rites de passage* door Arnold van Gennep (1908) geven de symbolische handelingen, ofwel rituelen, weer die een transitie markeren van een

individu of sociale groep binnen een bepaalde samenleving (Van Gennep, 1908, in Turner, 1978: 2). Turner (1978) legt verder uit dat alle *rites de passage* zich ontwikkelen in drie fasen; deze fasen zijn achtereenvolgens de fase van *separation*, *limen* of *margin* en *aggregation* (Turner, 1978: 2). Vanwege de overeenkomst tussen de theorie over *rites de passage* en de eerder veronderstelde rituelen in het veld van re-enactment is ervoor gekozen de analyse in te delen volgens deze drie fasen, vertaald naar de ontdekte fasen binnen re-enactment: “initiatie”, “creatie” en tot slot de fase van “terugschakeling”.

4. Analyse

De allereerste kennismaking met re-enactment binnen het kader van het onderzoek, vindt plaats op het Fort bij Vechten. Op dit fort, gelegen in een groene omgeving, houdt de Vereniging Historische Militaria iedere laatste zondag van de maand een oefendag. Hier verzamelt zich ook de werkgroep Dames en Heren van Toen. Voordat bezoekers het fort bereiken rijden zij een lange laan af, waar zij reeds gehuld in uniform het fort betreden. Vanwege zijn voormalige militaire functie ademt het fort nog altijd een militaire sfeer. Hierdoor misstaan de uniformen op het terrein zeker niet. Wel valt op dat de uniformen sterk van elkaar verschillen. De uniformen die mensen dragen variëren van de Napoleontische tijd tot aan uniformen die dateren van rond de Tweede Wereldoorlog. Zowel Britse als Amerikaanse en zelfs Duitse uniformen zijn aanwezig.

Tussen al deze verschillende uniformen vallen mensen in moderne kleding des te meer op. Het zijn voornamelijk gezinnen die besluiten te gaan wandelen in de omgeving van het fort. Het lijkt of ze niet opkijken van de mensen in uniform, mogelijk komen ze vaker op het fort en hadden zij al verwacht deze bonte stoet aan uniformen tegen te komen. Naast moderne kleding valt ook de historische burgerkleding op. Dit zijn leden van de werkgroep Dames en Heren van Toen, de eerste groep waar in het onderzoek kennis mee gemaakt wordt en de enige groep binnen het onderzoek die geen militaire uitbeelding verzorgt. De mannen dragen daarom geen uniform, maar een bolhoed en de dames geen velduniform, maar een fraaie bloemetjesjurk. Later in het onderzoek volgt een kennismaking met twee andere militaire werkgroepen, achtereenvolgens Krasny Oktjabr en Het Vergeten Leger.

4.1. Initiatie

De eerste fase in de theorie over *rites de passage*, is de fase van *separation*, ofwel afscheiding. Vertaald naar de handelingen van re-enactors in Nederland, treedt een zekere afscheiding op wanneer deelnemers de wereld zoals zij die al kennen achter zich laten en zich bewegen naar een wereld die tot dan toe onbekend was voor hen, de wereld van re-enactment (Turner, 1978: 3). Bij betreding van deze wereld hebben zij niets aan hun functie als adjunct-directeur of lerares en evenmin aan de sociale regels zoals zij die tot op dat moment kennen. Je zou kunnen stellen dat een eerste kennismaking met re-

enactment is als een overgave aan een nieuwe sociale orde, waar de nieuwkomer zich aan over dient te geven en waar hij nog onbekend is met de sociale regels in de groep. Opvallend genoeg is één enkele aanraking met re-enactment vaak voldoende voor de nieuwkomer om te besluiten zich over te willen geven aan de nieuwe sociale structuur. Voor een groot deel heeft dit te maken met het enthousiasme waarmee deelnemers ontvangen worden in het veld. Zo gaat de initiatie met re-enactment voor Amarens als volgt:

Toen kwam ik daar aan en toen zei ik: 'Hoi, ik ben Amarens en ik ben nieuw en ik weet niet wat ik hier moet doen.' Nou en toen was het gelijk van 'oh gezellig, kom erbij en je hebt kleren bij je en dan gaan we kijken wat je aandoet.' En toen was het meteen goed, een gezellige sfeer een soort van familieband. Iedereen kon het goed met elkaar vinden en heel relaxed, en ja wees maar jezelf. Dat gevoel was er echt onmiddellijk.

-Amarens, 19, Dames en Heren van Toen.

Uit de omschrijving van Amarens blijkt dat zij vrijwel onmiddellijk wordt opgenomen in de groep. De sfeer in de groep spreekt haar aan en zij heeft het gevoel binnen deze nieuwe groep zichzelf te kunnen zijn. Dit doet vermoeden dat zij tijdens deze dag een ontmoeting ervaart met gelijken, mensen die net zoals zij geïnteresseerd zijn in geschiedenis en historische kleding. De positieve ontvangst is sterk van invloed op het besluit van Amarens zich aan te sluiten bij de werkgroep. Een ander lid van de werkgroep bezoekt op uitnodiging van een studiegenoot eveneens een evenement en is naar eigen zeggen “overdonderd” door hetgeen hij meemaakt:

Wat ik er van weet was dat ik daarna wel redelijk overdonderd was, een soort oorsuis zullen we maar zeggen van wat je hebt meegemaakt. Ik vond het vooral mooi om een origineel pak aan te hebben van die tijd en terug te gaan naar een oude tijd.

- Edward, 39, Dames en Heren van Toen

Het feit dat Edward overdonderd is door wat hij tijdens zijn initiatie met re-enactment heeft meegemaakt geeft aan dat hij voorheen niet had gedacht dat een dergelijke ervaring

mogelijk was. Wie overdonderd is wordt immers verrast, in dit geval is dat Edward die verrast lijkt te zijn door de ontdekking van mensen die zich omkleden naar een origineel historisch kostuum en zodoende proberen een sfeer te creëren van een voorbije periode. Dit spreekt Edward ten zeerste aan en om die reden besluit ook hij zich bij een werkgroep aan te sluiten. Ook voor andere deelnemers lijkt de initiatie met re-enactment te verlopen via het aangereikt krijgen van een historisch kostuum. Het moment waarop nieuwkomers zelf een uniform aantrekken is symbolisch voor de verwelkoming van het nieuwe lid in de werkgroep.

In de initiatiefase wordt het eerste ritueel ontdekt, namelijk het omkleden naar een historisch kostuum, uniform of historische burgerkleding. Door middel van deze symbolische handeling ontdoen nieuwkomers zich van hun oorspronkelijke status en hun moderne kleding die deze status weergeeft. Hiermee wordt de nieuwkomer één met de overige leden van de werkgroep. Tegelijkertijd is het omkleden naar een historisch kostuum ook naar andere deelnemers een teken dat hij of zij de hobby omarmt en graag deelneemt aan het uitbeelden van een historische periode. Nadat de nieuwkomer zich heeft omgekleed naar een historisch kostuum is diegene net als de anderen in de groep een burger in oorlogstijd of soldaat van een eenheid naar eigen keuze. Bovendien ontstaat met het omkleden voor nieuwkomers het gevoel volledig deel uit te maken van de groep. Zoals voor Marti die aanvankelijk alleen bij re-enactment komt kijken omdat haar zoon, dochter en kleindochter hierbij betrokken zijn:

Als ik er was dan vonden ze het wel heel erg leuk wanneer ik mee ging om te kijken. Maar op een gegeven moment hebben ze mij een oude jas en een hoed gegeven zo van 'en nou ga je maar eens meedoen, dat is gezellig'. En dat vond ik eigenlijk wel leuk.

- Marti, 67, Dames en Heren van Toen

Marti wordt eveneens lid van de werkgroep Dames en Heren van Toen. Hier wordt ze inmiddels door de overige leden liefkozend "oma" genoemd, omdat zij haar kleindochter haar steeds zo hoorden noemen, waar Marti vervolgens hartelijk om moet lachen. Het feit dat Marti in de groep oma genoemd wordt geeft blijk van de geborgenheid en het vermeende familiegevoel die heersen in de werkgroep. Deze hartelijkheid wordt

eveneens ervaren tijdens de opnamedag van Omroep Max, waar de ontvangst van Marti bij aankomst op het evenement in het bijzonder opvalt. De leden van de werkgroep ontvangen haar met open armen en even lijkt het of niet Marti, maar de koningin het terrein betreedt. In het interview nadien komt Marti zelf terug op de wijze waarop zij de sfeer in de werkgroep ervaart:

Ja, die is gewoon ontzettend gezellig en wat ontzettend gezellig is als ik daar kom, iedereen vliegt me om mijn nek en je wordt geknuffeld en van hoog tot laag en dat maakt niet uit dus je hebt altijd een soort gevoel dat je een soort familie-business hebt daar.

- Marti, 67, Dames en Heren van Toen

Nieuwkomers op het Fort bij Vechten zullen zich aanvankelijk afvragen wat de bedoeling is van de samenkomst van al deze historisch uitgedoste figuren op het fort. Het fort heeft verschillende ruimten waar de werkgroepen met elkaar kunnen vergaderen. Wie hier geen weet van heeft zou echter denken dat de soldaten zich op het fort verzamelen om in de komende dagen een aanval uit te voeren op de vijand. Op het fort fort galmen commando's uit verschillende tijdsperioden en soldaten marcheren met volle bepakking over het terrein. Hiertussen bewegen zich burgers in oorlogstijd als ook de bezoekers van het terrein die zich modern kleden, waar door de historische figuren overigens weinig tot geen aandacht aan wordt besteed.

Onbekendheid met de hobby is ook deelnemers zelf niet vreemd. Zo vertelt Amarens dat zij bij haar eerste kennismaking met re-enactment niet goed wist wat zij van re-enactment moest verwachten. Het "naspelen" van historische gebeurtenissen vond ze naar eigen zeggen apart:

Ik dacht eerst van wat apart dat je dat naspeelt, maar toen vertelden ze er wat meer over en toen raakte ik wel heel erg geïnteresseerd. En zo vroegen ze of ik een keer mee wilde doen en dat was op een oefendag in november 2011. Dat was tegelijkertijd een fotoshoot, en de eerste dag, ik was gelijk helemaal verkocht. Ik had het virus te pakken.

- Amarens, 19, Dames en Heren van Toen

Die eerste positieve ervaring met re-enactment heeft Amarens van gedachten doen veranderen. Uit de omschrijving van Amarens valt op te maken dat deelnemers zich bewust lijken te zijn van het aparte karakter van re-enactment. Zo geeft Amarens ook aan dat het moeilijk is aan buitenstaanders uit te leggen waarom mensen een hobby als re-enactment zouden willen beoefenen. Hieruit blijkt dat zij dit wel probeert, maar hierin ervaart dat mensen haar deelname aan re-enactment minder goed begrijpen dan de rol die zij speelt bij de toneelvereniging waarvan zij deel uitmaakt. Waarschijnlijk zijn mensen van buitenaf beter in staat zich een voorstelling te maken bij een toneelvereniging dan bij een groep mensen die samen het verleden heropvoeren, waar in feite ook een stuk toneel spelen bij komt kijken.

In de manier waarop Amarens re-enactment uitlegt schuilt een besef dat re-enactment als hobby vrij bijzonder is. Ondanks het feit dat zij nu ruim een half jaar lid is van de werkgroep Dames en Heren van Toen ziet zij re-enactment nog altijd als volgt:

Het is iets bijzonders, iets heel vaags en aparts voor een buitenstaander. Dat kan ik heel goed begrijpen, maar als je daar in zit, nou ja, ga maar na, buiten de oefendagen krijg je heel veel leuke, nieuwe contacten erbij. - Amarens, 19, Dames en Heren van Toen

Bovenstaand citaat geeft aan dat re-enactors vermoeden dat buitenstaanders die onbekend zijn met re-enactment het zullen beschouwen als “bijzonder, vaag en apart”. Dit besef is eveneens opgevallen tijdens de opnamedag van Omroep Max, wanneer buurtbewoners de opnamelocatie passeren waar leden van Dames en Heren van Toen in hun jaren '40 kleding langs de weg staan. Terwijl de auto voorbijrijdt wordt de reactie van de buurtbewoners gepeild en even raken de deelnemers hierdoor uit hun concentratie. Alsof zij zich op dat moment pas bewust zijn van het feit dat zij andere kleding dragen dan de mensen die voorbijrijden. Gedurende dit moment rijdt de wereld die zij al kenden voorbij aan de door deelnemers pas ontdekte wereld van re-enactment, een wrijving tussen twee werelden die kenmerkend is voor de fase van *separation* (Turner, 1978: 2). Deelnemers zijn zich op dit moment bewust van het feit dat de mensen in de auto mogelijk niet zullen begrijpen waarom zij historische kleding dragen. Het moment is kort, nadat de auto voorbijgereden is volgen wat grappen tussen de re-enactors onderling en keren zij weer

terug naar waar ze op dat moment mee bezig waren. Via de grappen zoeken deelnemers onderlinge bevestiging over hetgeen zij doen. Hierna is de fase van initiatie compleet. Deelnemers laten de confrontatie achter zich en pakken hun bezigheden weer op. Zij omarmen hiermee de wereld van re-enactment.

Sjoerd, die eveneens deel uitmaakt van de werkgroep Dames en Heren van Toen, geeft aan zich niets aan te trekken van blikken van anderen. Hij draagt niet alleen in het weekend, maar vrijwel altijd jaren '30 kleding, waardoor hij regelmatig stuit op reacties:

Ik loop dan veel in jaren '30 kleding en zeker als je bijvoorbeeld voorbij komt lopen, lange jas, hoed op, dat is niet van deze tijd en zeker niet een jong iemand en daar wordt naar gekeken. Mensen kijken daar toch vreemd naar, begrijpen dat niet, maar dat hoeft ook niet.

- Sjoerd, 30, Dames en Heren van Toen

Sjoerd zal naarmate hij langer historische kleding draagt steeds meer wennen aan de mensen die in het voorbijgaan naar hem kijken. Om deze reacties te voorkomen zou hij moeten veranderen van kledingstijl en dit lijkt Sjoerd zeker niet van plan. Of voorbijgangers het zullen begrijpen waarom hij jaren '30 kleding draagt of niet maakt Sjoerd naar eigen zeggen niets uit. Waarschijnlijk is zijn interesse in de periode en de drang om deze zelf te ervaren dan ook dermate groot dat hij de blikken op straat en het begrip of onbegrip van anderen ervoor over heeft. Zoals ook de overige re-enactors die tijdens de opnamedag geconfronteerd worden met de voorbijrijdende buurtbewoners. Even peilen ze hun reactie om vervolgens voor zichzelf te besluiten dat het hun niets uitmaakt wat anderen ervan vinden.

Tenslotte wordt Marti gevraagd een omschrijving te geven van “de typische re-enactor”. In eerste instantie zegt zij hier geen antwoord op te kunnen geven, tot haar later een antwoord te binnen schiet:

Ik vind ze allemaal een beetje getikt, want ze kruipen toch allemaal maar in die apenpakkies en lopen ze te doen of het inderdaad nog '40-'45 is, ze verzamelen spullen, ze sjouwen altijd alles af om materiaal te verzamelen, antiekbeurzen en kringloopwinkels, nou dan moet je toch wel een beetje getikt zijn.

- Marti, 67, Dames en Heren van Toen

Op de vraag of zij zichzelf ook dit kenmerk toe zou schrijven, antwoordt zij met een volmondig: *natuurlijk!* Opvallend is dat Marti dat in eerste instantie niet van zichzelf had gedacht. Waarschijnlijk is net als bij Amarens de kennismaking met gelijken doorslaggevend geweest voor Marti om zelf ook verder te gaan in de hobby. Bovendien is het omkleden naar een historisch kostuum net als voor Edward doorslaggevend geweest deel te willen nemen aan de uitbeelding van een voorbije periode. Hiermee lijken het sterke gevoel van gemeenschap en de gedeelde interesse in het verleden voor deelnemers voldoende om met elkaar een voorbije periode uit te beelden en vol te houden, ook wanneer men hierin onderbroken wordt door niet-begrijpende voorbijgangers.

In de volgende paragraaf zal blijken hoe deelnemers een liminele fase realiseren door zich te proberen in te leven in een historische periode en daadwerkelijk een andere tijdelijke wereld te creëren. Hier zal eveneens blijken welke fysieke vorm de liminele fase aanneemt en wanneer deze voor bezoekers en deelnemers begint en eindigt.

4.2. Creatie van een andere wereld

Op de terreinen waar de bezochte evenementen plaatsvinden is steeds sprake van een rituele overgang van het alledaagse leven naar een gelimiteerd, oftewel een begrensd terrein waar de wereld van re-enactment wordt gecreeërd. Binnen deze wereld kunnen moderne gedragingen en gedachten niet als vanzelfsprekend worden beschouwd, wat kenmerkend is voor de transitie van een sociale groep naar de liminele fase (Van Gennep, 1908, in Turner, 1978: 2). Dit is te wijten aan het feit dat binnen het begrensde terrein alleen de uitgebeelde historische periode telt en daarom worden gedragingen en taalgebruik volledig aangepast naar de gedragingen en mentaliteit in deze historische periode. De rituele overgang van de ene naar de andere wereld gaat ook hier gepaard met rituelen.

In het geval van het evenement Bussum Bridgehead blijkt de rituele overgang van de ene naar de andere wereld een letterlijke verplaatsing te zijn. Doordat bezoekers in een Amerikaanse legerbus naar het terrein gereden worden, begint voor hen de ervaring van een andere tijdsperiode al onderweg naar het terrein. Na de rit in de Amerikaanse

legerbus stappen bezoekers uit binnen de omheining van het terrein. Een terrein dat eruitziet alsof kort voor aankomst de straten en huizen zijn aangevallen en beschoten. De omheining van het terrein fungeert als een “ommuring” en geeft aan waar de liminele fase ophoudt en begint. Vervolgens maakt de militair-historische sfeer op het terrein de beleving van het verleden compleet.

Dezelfde rituele overgang vindt men op het Fort bij Vechten waar een lange oprijlaan de overgang bepaalt tussen het leven van alledag en de wereld van re-enactment. Wie het terrein eenmaal bereikt zal vanwege de historische en militaire sfeer niet opkijken van de marcherende soldaten die men daar treft, omdat zij op en rond het fort zo natuurlijk aandoen. Andere activiteiten die werden bezocht vonden plaats bij het Legermuseum, waarvan het pand gebouwd is gedurende de Tachtigjarige oorlog en waar re-enactors samensmelten met de tanks, jeeps en verschillende vitrines die het verleden van de Nederlandse landmacht tonen.

In deze paragraaf zal duidelijk worden wanneer de liminele fase voor deelnemers compleet is en op welke momenten het nodig is de beleving van de historische periode te onderbreken. Om te beginnen met een aantal voorbeelden waarbij deelnemers het gevoel hebben het verleden van dichtbij te ervaren:

Je hebt binnen de re-enactment ook nog tactacles zeg maar, echt de private battles, evenementen zonder publiek, afgesloten terrein waar je een week lang of een lang weekend gewoon echt gedropt bent in de bossen in principe en echt moet leven uit je rugtasje zullen we maar zeggen, geen telefoon, geen radio, televisie helemaal niks. Ja en dan kom je vijand tegen, vaak een Duitse werkgroep of zo, ja er is verder niks gepland van 'jongens, om vier uur gaan we aanvallen', je bent gewoon totaal vierentwintig uur per dag ermee bezig en er is niks gepland en dat is dan wel een extra drive, een kick om dat te doen.

- Kevin, 29, Het Vergeten Leger

Kevin geeft een voorbeeld van wat ook wel omschreven wordt als living history. Een weekend lang telt alleen de beleving en uitbeelding van een bepaalde eenheid of veldslag. Deze tactacles vinden eveneens plaats op afgesloten en hiermee begrensde terreinen, waar geen informatie van het moderne alledaagse leven binnenkomt. Afsluiting van het

alledaagse is kenmerkend voor de liminele fase. Deelnemers begeven zich op een terrein waar zij als het ware ambigu zijn (Turner, 1978: 2). Enerzijds hebben deelnemers een belangrijke rol in de creatie van een andere wereld en de realisatie van de beleving, maar niet in de functie die zij normaalgesproken zouden hebben als bakker, tandarts of iedere andere functie die zij in het dagelijks leven hebben. Deze rol hebben zij achtergelaten bij betreding van het terrein. De enige rol die zij in de nieuwe sociale context vervullen is die van soldaat of burger in oorlogstijd en wat er van hen verwacht wordt is afhankelijk van de verwachtingen en onderlinge afspraken in het veld.

Doordat deelnemers afgesloten zijn van televisie, radio en mobiele telefoon zijn zij niet in staat te volgen wat er om hen heen gebeurt. Hierdoor is het voor deelnemers mogelijk zich volledig onder te dompelen in de periode die hen het meest interesseert. Sjoerd vertelt over een bijzondere ervaring op een dergelijk afgesloten terrein, een moment waarop de beleving van de Tweede Wereldoorlog voor hem bijna echt leek:

Wij reden daar in een Opel Blitz, een Duitse vrachtwagen en wij hadden net de jongens afgeleverd op het terrein en wij reden terug met zijn tweeën in die vrachtwagen en op dat moment kwam een colonne Duitse soldaten aangemarcheerd over een stoffig weggetje, geen moderne spullen eromheen, velden eromheen, en op dat moment kon het zo 1944 zijn. Er was niets storends en het gevoel was er. Heel specifiek moment.

- Sjoerd, 30, Dames en Heren van Toen

Wie het jaar 1944 wil heropvoeren en beleven wordt daarin als vanzelfsprekend gestimuleerd door een omgeving die deze voorstelling vergemakkelijkt. Sjoerd lijkt hier dan ook te willen zeggen dat een dergelijk gevoel vrijwel alleen mogelijk is wanneer er geen moderne spullen in de buurt zijn en er “niets storends” is. Waarmee hij waarschijnlijk doelt op mobiele telefoons en andere moderne apparaten die het leven van alledag op het terrein laten doordringen. Het is niet verwonderlijk dat Sjoerd deze ervaring heeft op een afgesloten terrein, buiten het leven van alledag om en op een evenement zonder publiek. Want hoe graag re-enactors ook hun hobby uitleggen en delen met bezoekers, in sommige gevallen kan het publiek ook als storende factor beschouwd worden. Dat de beleving anders is op evenementen met of zonder publiek komt

bijvoorbeeld naar voren in een omschrijving van Laurens:

Het gevoel creëren met publiek erbij dat is naar mijn weten aardig lastig. Dan sta je serieus een marceeroefening te doen en als er dan publiek je aan staat te gapen geeft dat wel een andere sfeer dan wanneer je dat alleen doet. - Laurens, 17, Krasny Oktjabr

Laurens spreekt van een gevoel creëren hetgeen weer slaat op het willen ervaren, beleven van de periode. Wanneer hier publiek bij betrokken is lijkt het of re-enactors zich geremd voelen in het volledig ervaren van een periode. Uit Laurens' omschrijving komt dan ook naar voren dat een volledige ervaring van een periode niet mogelijk is op evenementen waar publiek bij betrokken is. Het is alsof deelnemers tijdens evenementen door het publiek steeds geconfronteerd worden met het moderne leven waar ze zich juist, al is het tijdelijk, van willen afsluiten. Het publiek is dan ook het enige wat het leven van alledag meebrengt op het terrein. Een ervaring zoals Sjoerd die ervaart en beleeft in de Opel Blitz overkomt ook Bart op een evenement in de Ardennen, al is het dan een spontane ervaring:

Het mooiste moment vind ik, als je dan zo in de Ardennen bent, dat je dan opeens met een pantserwagen in de sloot ligt, omdat je gewoon niets ziet door de mist. [...] En met die ervaringen begrijp je net iets meer, [...] iets beter waarom dat eng is.

- Bart, 26, Het Vergeten Leger

Dergelijke ervaringen zorgen er volgens Bart voor dat je een periode beter begrijpt, in het bijzonder hoe de periode geweest moet zijn voor de soldaten van die tijd, die zij op publieksevenementen tegenkomen. Veel re-enactors zijn van mening dat je om het verleden uit te dragen deze zelf moet hebben ervaren. De meest volledige ervaring is dan ook alleen mogelijk op living history-evenementen, waardoor dezelfde deelnemers tijdens evenementen met publiek de uitgebeelde tijdsperiode weer beter kunnen uitleggen. In de uitleg van deelnemer aan bezoeker zetten bezoekers een fysieke stap in de historische uitbeelding verzorgd door de deelnemers. Martine vertelt over de manier

waarop bezoekers haar benaderen en in feite deel uit maken van haar uitbeelding wanneer ze het kamp binnentreden om haar vragen te stellen:

Dan is het van 'hé, het Rode Leger!' En dan komen ze vragen stellen en ze komen dan echt op bezoek bij je in het kamp en ja, het is gewoon leuk en dan kun je de mensen ook wat leren.

- Martine, 25, Krasny Oktjabr

Zoals gezegd begint de liminele fase voor het publiek op het moment dat zij het terrein bereiken waar verschillende werkgroepen op dat moment een historische uitbeelding verzorgen. Door net als bij Martine bij verschillende werkgroepen in het kampement te stappen geven bezoekers deze liminele fase een extra dimensie doordat zij telkens deel uitmaken van verschillende uitbeeldingen verzorgd door verschillende werkgroepen. Hierdoor schakelen bezoekers van de beleving van de Vietnamoorlog over naar de beleving van de periode in Nederlands-Indië, het kampement dat even verderop is opgesteld. De omgang tussen deelnemers en het publiek is vriendelijk en open. Ook al betekent het dat de omgang met het publiek een algehele persoonlijke beleving, zoals tijdens living history, van deelnemers mogelijk in de weg staat. Dit lijkt dan ook niet het doel te zijn van een dergelijk evenement. De liminele fase begint voor deelnemers, net als voor het publiek, bij betreding van het terrein. Zo legt Edward uit:

Ja, de beleving komt denk ik op het moment dat je op die plek bent en het is ook een historische plek dan komt dat wel goed, omdat je ook met anderen bent en dan ben je allemaal in pak en dan begint de uitbeelding eigenlijk en dan begint ook de uitleg naar het publiek toe. Dat draagt ook bij aan de inleving.

– Edward, 39, Dames en Heren van Toen

Net als de bezoekers betreden deelnemers een terrein dat alleen nog bestaat uit historische uitbeeldingen. Anders dan bezoekers dragen deelnemers actief bij aan de creatie van een van de historische uitbeeldingen. De beleving komt, zoals Edward zegt, bij betreding van de plek, het afgesloten terrein waar de wereld van re-enactment gecreeërd wordt. Het feit of een locatie ook een historische plek is maakt dat Edward zich geen zorgen maakt of de beleving wel of niet komt. Het zich proberen in te leven in een

periode is, net als bij living history, een gezamenlijk proces. Dit blijkt uit het feit dat Edward opmerkt de beleving pas te kunnen starten wanneer ook anderen hun volledige uitrusting aan hebben. Laurens spreekt van eenzelfde proces, ook voor hem is de beleving compleet op het moment dat hij zijn uniform aan heeft:

Als de tent zeg maar staat en we alle moderne spullen aan het wegmoffelen zijn in de tent en we dan allemaal in uniform zijn, dat is het moment dat we echt gaan re-enacten.

- Laurens, 17, Krasny Oktjabr

Aan de liminele fase gaan voor deelnemers twee rituelen vooraf. Dit zijn het samen omkleden naar een historisch kostuum en het verbergen van moderne spullen bij aankomst op een historische plek. De handelingen zijn het overgangsrITueel waarmee re-enactors zich voorbereiden op de beleving van een historische periode en zij bepalen het moment waarop deelnemers “gaan re-enacten”, zoals Laurens aangeeft. Boudewijn die van dezelfde groep deel uitmaakt benadrukt het gezamenlijke proces in re-enactment. De liminele fase begint voor deelnemers dan ook pas echt wanneer zij samen de uitbeelding verzorgen en aankomen op een terrein dat zich goed leent om een uitbeelding te verzorgen, zoals Sjoerd zich eerder beweegt over stoffige wegen met alleen velden om zich heen:

Ja, we doen toch samen, in het bijzonder. [...] Als je de omgeving om je heen juist hebt dan scheelt het al heel erg veel.

- Boudewijn, 35, Krasny Oktjabr

Deze rituelen komen bij alle drie de werkgroepen in het onderzoek in de omschrijvingen naar voren. Daarbij passen deelnemers behalve hun uiterlijk, eveneens hun taalgebruik en gedrag aan periode die ze uitbeelden aan. Kenneth legt uit waarom:

Het belangrijkste is dat je gewoon een idee hebt van de periode waarin je leeft. Kijk, je moet natuurlijk niet gaan doen alsof je echt in 1927 leeft ofzoiets. Maar bijvoorbeeld in het Eerste Wereldoorlog re-enactment, daar moet je je beseffen dat de tijden anders

waren. [...] Dat is weer een hele hoop opzoekingswerk, maar dan kun je ongeveer terecht een beeldje scheppen.

- Kenneth, 25, Het Vergeten Leger

Met een idee van hoe de periode geweest moet zijn probeert iedere re-enactor deze zo goed mogelijk neer te zetten. Het “opzoekingswerk” waar Kenneth het over heeft bestaat uit het bekijken van oude foto’s, films en het bestuderen van gebeurtenissen uit de periode die wordt uitgebeeld. Het lijkt of van deelnemers niet meer verwacht wordt dan een globale basiskennis van de periode en de uitrusting om zodoende de vragen van het publiek naar behoren te kunnen beantwoorden. Verder blijkt uit het fragment door Kenneth dat re-enactors niet doen alsof zij daadwerkelijk in een andere periode leven, maar dat zij proberen een beeld te scheppen voor zowel zichzelf als voor het publiek. Hiervoor is een basiskennis vereist. Zo blijkt dat ook voor het aanpassen van taalgebruik en gedrag een zekere basiskennis vereist is:

Als je op een evenement voor gewoon publiek, ‘kut’ of ‘fuck’ zegt, dat klopt gewoon niet. Dus met manieren moet je echt weten dat als je echt boos op iemand bent, dat je dan bijvoorbeeld ‘schavuit’ roept. Van zulke dingen.

- Amarens, 19, Dames en Heren van Toen

Volgens Amarens wordt de uitbeelding ernstig verstoord wanneer deelnemers moderne (scheld)woorden gebruiken, daarom spreken deelnemers met elkaar af om bijvoorbeeld scheldwoorden uit die tijd te gebruiken. Tijdens de participerende observatie is gebleken dat re-enactors, zeker wanneer zij al een aantal jaren meedraaien in de hobby, moeiteloos overschakelen van modern taalgebruik naar het taalgebruik van de periode die wordt uitgebeeld. Het is alsof deelnemers overschakelen naar het Engels. In de uitbeelding wordt niet hun moedertaal gesproken, maar een andere taal die zij hebben geleerd te beheersen. Wanneer tijdens de opnamedag van Omroep Max gesproken moet worden zoals tijdens de Tweede Wereldoorlog helpt het om het taalgebruik aan te passen naar het taalgebruik van ouderen vandaag de dag. Ervaring in het overschakelen naar deze vorm van spreken en een goede achtergrondkennis zullen dan uiteindelijk het spreken vergemakkelijken.

Met het aanpassen van het taalgebruik alleen is het beeld nog niet volledig, vandaar dat met de aanpassing van het taalgebruik ook het gedrag wordt aangepast. Kevin geeft aan dat re-enactors zich daarom aanpassen aan de normen en waarden van een andere tijd. Voor hem is dit een logisch gevolg van zich in een andere tijd willen verplaatsen:

Als je jaren '30, jaren '40 doet ja dan loop je niet te tieren en te schelden. Kijk je verplaatst je in een andere tijd dus je verdiept je ook in de normen en waarden en de levenswijze op dat moment, wat de gebruiken waren in die tijd.

- Kevin, 29, Het Vergeten Leger

Zoals re-enactors leren een andere taal te beheersen zo lijkt het of deelnemers ook hun gedrag aanpassen aan de normen en waarden van een andere cultuur. Hier zijn het alleen niet de normen en waarden van een ander land, maar die van een andere tijdsperiode. Het voorgaande doet daarom denken aan Lowenthal (1985) en zijn werk *The past is a foreign country*. In de introductie van zijn werk legt Lowenthal uit dat het verleden tegenwoordig wordt beschouwd als een vergelegen land dat sterk verschilt van het heden en toch, onder andere via re-enactment, sterk is doorgedrongen in het heden (Lowenthal, 1985: XXI). Door de ervaring van het verleden, zoals in re-enactment lijkt het verleden immers niet meer zo vreemd en vergelegen en is het verleden voor deelnemers toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar (Lowenthal, 1985: XXV). Dat re-enactment ook voor deelnemers voelt als een reis naar een ander land blijkt uit het volgende:

Het perspectief wordt weer even rechtgezet en het is echt een uitstapje naar een andere wereld, letterlijk en figuurlijk. En dat is wel heel erg ontspannend ook.

- Amarens, 19, Dames en Heren van Toen

Tenslotte lijkt Lowenthal gelijk te hebben wat betreft “het rechtgezette perspectief” waar Amarens het over heeft, wanneer hij beweert dat de postmoderne mens via het verleden het perspectief op de huidige tijd vergroot door het verband te zien tussen het heden en het verleden (Lowenthal, 1985: XVII). Zo geeft ook Amarens aan dat zij wanneer de

liminele fase is afgelopen met een ander, rechtgezet perspectief naar de huidige tijd kijkt; de tijd waarnaar ze weer terugkeert na afloop van een evenement.

Tijdens de uitbeelding zijn er eveneens momenten waarop re-enactors hun beleving en inleving in de historische periode moeten onderbreken en als het ware even moeten terugreizen naar de huidige tijd. Bart legt uit waarom het voor deelnemers zo nu en dan noodzakelijk is om uit hun rol te stappen:

Ja, als iemand een serieuze vraag aan je stelt en wil weten waarom je het doet dan val je uit je rol. Dan ga je gewoon eerlijk netjes doen, maar als iemand een opmerking maakt van 'wát ben je aan het doen'? Ja dan blijf je in je rol, dan leg je uit wat je doet.

[...]Binnen onze vereniging na vijf uur vervallen rangen, standen en rollen en is het gewoon weer een grote vriendengroep die samen een biertje drinkt en een feestje geeft eventueel en gaat stappen.

- Bart, 26, Het Vergeten Leger

Bart geeft hier het moment aan waarop deelnemers hun beleving tijdelijk onderbreken. De onderbreking vindt plaats op het moment waarop in je rol blijven niet de beste manier is om het verhaal over te brengen op het publiek. Eveneens geeft Bart hier aan wanneer de beleving voor deelnemers volledig ophoudt, dat is om vijf uur 's middags wanneer het publiek het terrein verlaat. Hier houdt de liminele fase op voor zowel het publiek als de deelnemers aan het evenement. Om vijf uur zijn er geen historische uitbeeldingen meer op het terrein, feitelijk rest er alleen nog een verzameling historische objecten.

Deelnemers passen hun gedrag en taalgebruik niet langer aan en laten hun eventuele rol of rang los. De spullen worden opgeruimd en de deelnemers gaan een vrije avond tegemoet. Dit proces is te vergelijken met een museum dat na vertrek van de laatste bezoekers wordt afgesloten. De beeldschermen worden uitgezet, geluiden verdwijnen en lichten worden gedoofd. Zonder publiek en medewerkers is ook het museum slechts een verzameling historische objecten.

De liminele fase binnen re-enactment is voor deelnemers als een reis naar een andere wereld, een ander land waar andere normen en waarden gelden en een andere taal gesproken wordt. Door het verleden te ervaren halen deelnemers het verleden naar zich

toe en maken die zowel voor zichzelf als ook voor het publiek begrijpelijk waardoor het verleden niet meer zo vreemd en ver weg lijkt als voorheen gedacht werd.

4.3. Het belang van authenticiteit

De mate van authenticiteit bepaalt in hoeverre een uitbeelding serieus genomen wordt binnen re-enactment. Authenticiteit is dan ook een heet hangijzer binnen re-enactment in Nederland en verklaart waarom deelnemers voortdurend met elkaar discussiëren over de originaliteit van gevonden objecten en de manier waarop men elkaar voortdurend wijst op loszittende haarnetjes of niet goed dichtgeknoopte overhemden. Voor het mogen dragen van een uniform wordt dezelfde discipline verwacht als van een soldaat. Re-enactors dienen dan ook hun kisten zorgvuldig te poetsen en alle knopen van overhemden, broeken en mouwen te sluiten. Tijdens de participerende observatie worden dan ook grappen gemaakt over degenen die dit verzaken. Een serieuze uitbeelding lijkt noodzakelijk voor het voortbestaan van een werkgroep.

De werkgroepen die zich het meest weten aan te passen aan de sociale regels en relaties binnen het veld van re-enactment hebben de grootste overlevingskans. Arnold van Gennep (1908) spreekt dan ook van een culturele “natuurlijke selectie” in de fase van liminaliteit (Van Gennep, 1908, in Turner, 1978: 3). Zo is er ook in het veld van re-enactment sprake van “survival of the fittest”. Doordat oude sociale regels komen te vervallen en nieuwe sociale regels worden gevormd dienen werkgroepen steeds voor zichzelf na te gaan of zij zich wel in voldoende mate weten aan te passen aan de verwachtingen van werkgroepen. Dit zal niet iedere werkgroep even goed afgaan, waardoor alleen de werkgroepen met de meeste authentieke uitbeelding uiteindelijk zullen overleven. In de theorie schuilt in ieder geval een verklaring voor het feit dat deelnemers binnen iedere afzonderlijke werkgroep zoveel aandacht besteden aan de authenticiteit van de eigen uitrusting, maar ook van de andere leden van de groep.

Het feit dat re-enactors elkaar nauwlettend in de gaten houden wat betreft uitrusting en verzameling was voor Edward in het begin enigszins wennen:

Je bent het natuurlijk niet gewend dat er iemand tegenover je staat die je aanspreekt op kleding of dat er haar onder je hoed vandaan komt of zo, maar als je kijkt naar iemand

die nog met een modern horloge loopt, die haalt wel het beeld van de hele groep naar beneden. Dus het is belangrijk er op te blijven letten.

- Edward, 39, Dames en Heren van Toen

Ondanks het feit dat hij niet gewend is aangesproken te worden op zijn kleding, ziet Edward wel degelijk het belang ervan in dat het gebeurt. Wanneer een groep streng toeziet op het gebruik van de juiste objecten en kledingstukken kan de kwaliteit van de uitbeelding alleen maar toenemen. Bovendien lijkt tijdens de participerende observaties niemand meer op te kijken van de onderlinge controle.

Binnen de drie werkgroepen in het onderzoek wordt zowel gebruik gemaakt van originele kledingstukken als van replica's. David legt uit hoe een reproductie net zo goed een uitbeelding ondersteunt als een origineel kledingstuk:

Het gaat mij erom dat we het zo correct mogelijk doen en dan maakt het niet of het origineel materiaal is of reproductie, want van sommige kleding heb je ook reproducties met de goede insignes en de goede borden. Het gaat om kennis van wat je uitbeeldt zodat het plaatje klopt.

- David, 32, Het Vergeten Leger

Uit de uitleg van David is op te maken dat kennis voor hem zwaarder weegt in de uitbeelding dan het gebruik van origineel materiaal. Een reproductiestuk dat dezelfde insignes en borden heeft als een origineel uniform kan daarom net zo goed ingezet worden in de uitbeelding van een periode als een origineel exemplaar. Toch blijkt de beleving van een periode tijdens een uitbeelding niet hetzelfde in reproductiekleding als in originele kleding. De originele kleding die gedragen wordt tijdens evenementen lijkt een aanzienlijk hogere status te hebben dan de reproductiestukken. Zo blijkt althans uit een omschrijving van Kenneth. Hij vult David aan waar het gaat om het gebruik van reproducties en geeft aan een minder groot schuldgevoel te hebben wanneer een reproductiestuk kapot gaat, dan wanneer een origineel kledingstuk slijt:

Voor zover het mogelijk is het origineel spul, maar kledij en andere zaken is vaak reproductie, omdat het goedkoper is en je voelt je minder schuldig als je een

reproductiestuk molt in plaats van een origineel kledingstuk.

- Kenneth, 25, Het Vergeten Leger

Het schuldgevoel dat Kenneth voelt wanneer een origineel uniform slijtage lijdt wijst op de grote waarde die het uniform heeft binnen zijn verzameling. Andere re-enactors spreken van eenzelfde ergernis wanneer met historische objecten niet zorgvuldig wordt omgegaan. Zo gaat ook de nonchalante omgang van een vriend met een origineel uniform uit de periode Nederlands-Indië bij David door merg en been:

Een goede vriend van mij zijn oom heeft in Indië gezeten en hij had een overall uit de nalatenschap van zijn oom en daar heeft hij het huis in geschilderd. En na afloop heeft hij dat weggegooid. Tien jaar geleden, hoe dom ben je dan? En wat blijkt nou, hij heeft er nog een gevonden en nu inmiddels is hij daar wel zuinig op gelukkig.

- David, 32, Het Vergeten Leger

David is duidelijk opgelucht dat zijn vriend met het tweede gevonden uniform wel zuinig omgaat en het hoogstwaarschijnlijk goed zal bewaren. Het mag duidelijk zijn dat David en zijn vriend een verschillende waardeschaal hanteren. Voorheen ziet de vriend immers niet de waarde van het uniform in, zoals David dat vanuit zijn kennis en sterke interesse voor de periode Nederlands-Indië dat wel ziet. Het mogen bezitten en dragen van een dergelijk uniform heeft voor David veel waarde, waar zijn vriend het uniform slechts beschouwt als een kledingstuk om zijn kleding mee te beschermen tijdens een verhuizing. Deze ziet dan ook pas de waarde van het uniform in, wanneer David hem hier op wijst. Dezelfde waarde komt wel terug in een omschrijving door Laurens die het dragen van een origineel uniform even bijzonder acht als David:

Dat uniform geeft voor mij ook een soort gevoel dat je er met respect mee om moet gaan. Vooral omdat anderen het gedragen hebben.

- Laurens, 17, Krasny Oktjabr

Vanuit dit respect voor het uniform en de persoon die voor hen het uniform gedragen heeft zijn deelnemers des te meer gemotiveerd een tijdsperiode zo waarheidsgetrouw mogelijk uit te beelden. Het uniform heeft weliswaar een bijzondere waarde en het

mogen dragen van dit eerder gedragen kledingstuk laat deelnemers niet koud. Toch willen deelnemers voorkomen gezien te worden als mensen die enkel de hobby beoefenen, omdat ze zich graag status aanmeten door middel van een uniform:

Het is een redelijk onbekende hobby, dus we zullen sowieso een zekere professionaliteit aanhouden, vind ik, om aan te tonen wat we aan het doen zijn. Dat we niet enkel mannetjes zijn die graag in uniform een weekendje zitten. Het is makkelijk om een uniform aan te doen, het is iets extra's om het tot zijn recht proberen te laten komen.

- Kenneth, 25, Het Vergeten Leger

Uit het fragment van Kenneth blijkt een zekere prestatiedrang, een manier om aan te tonen dat deelnemers binnen re-enactment niet enkel “mannetjes zijn die graag uniformen dragen in het weekend”. Door middel van een serieuze uitbeelding, met een zo correct mogelijke aankleding van de display en benodigde achtergrondkennis van de deelnemers, wordt dan ook geprobeerd dit beeld te gaan. In het fragment komt weer het vermoeden om de hoek kijken dat mensen van buitenaf de hobby wellicht niet begrijpen of verkeerd interpreteren. Met het hoog houden van de kwaliteit van de uitbeelding lijken re-enactors dit beeld tegen te willen gaan. In het veld van re-enactment wordt dan ook streng toegezien op een serieuze presentatie van zowel de eigen werkgroep, als ook van andere werkgroepen. Boudewijn zegt hier het volgende over:

Het is een heel klein wereldje en het is eigenlijk net zoals bij alle andere groepen; er gebeuren leuke dingen, er gebeuren minder leuke dingen. Het is wel zo dat omdat het een kleine groep is, er heel wat sociale controle in zit, zeg maar, dus ze houden elkaar in de gaten en ik dus ook, dus of we inderdaad wel het beste doen voor de hobby.

- Boudewijn, 35, Krasny Oktjabr

In bovenstaand fragment legt Boudewijn de sociale controle uit als een gezamenlijke inzet de hobby positief naar buiten toe uit te dragen. Het is dezelfde prestatiedrang als waar Kenneth over spreekt. Waar re-enactors bang voor lijken te zijn is gezien te worden als mensen die “soldaatje spelen” en “mensen die het leuk vinden een uniform te dragen

in het weekend”. Het feit dat Boudewijn let op het feit of groepen wel “het beste doen” voor de hobby geeft aan dat er eveneens groepen bestaan die dit niet doen. De groepen die wellicht de eerder gestelde “natuurlijke selectie” niet zullen overleven. Zo is er binnen re-enactment sprake van de zogenaamde goede en slechte re-enactment. Het beste doen voor de hobby in een goede re-enactment lijkt men als volgt aan te pakken. Waarbij Björn tevens aangeeft zijn inzet en activiteiten te zien als een plicht tegenover de geschiedenis:

Sommige mensen in Nederland kijken ernaar alsof het oorlogje spelen voor volwassenen is. Ja dat is jammer, maar ja iedereen zijn eigen mening natuurlijk. [...] Ik heb zoiets van ik doe mijn plicht tegenover de geschiedenis door mensen zo goed en correct mogelijk te informeren.

- Björn, 34, Krasny Oktjabr

De manier waarop Björn zijn hobby aanpakt zorgt ervoor dat mensen van buitenaf hem weliswaar kunnen “pakken” op het hebben van een bijzondere, vage en aparte hobby, zoals Amarens eerder omschreef, maar niet op de manier waarop hij zijn kennis van het verleden overdraagt aan het publiek. Hij zorgt er immers voor dat hij dit serieus bestudeert en dat alle feiten die hij overdraagt stroken met de werkelijkheid. De groepen die dit verzaken en zorgen voor een slechte naam van re-enactment omschrijft David als werkgroepen met een “hoog cowboygehalte”:

Je hebt groepen waarbij het cowboygehalte heel hoog is. En daar kreeg je een toevloed van onder invloed van Saving Private Ryan en later Band of Brothers.[...] Bij elk evenement zie je altijd wel van die lui in Amerikaanse Airborne uniformen, Gucci moderne zonnebril en digitaal horloge en dat zijn dus gewoon de minder serieuze groepen, die heb je ook.

- David, 32, Het Vergeten Leger

Uit de woorden van David blijkt dat minder serieuze groepen worden beschouwd als de groepen die niet van positieve invloed zijn op de hobby. Na het zien van Saving Private Ryan en Band of Brothers, een populaire film en televisieserie waarin de geallieerden de

kust van Normandië bestormen en meevechten in de bevrijding van Europa, stappen er minder serieuze deelnemers in het veld van re-enactment. Mogelijk om hier de sfeer van de film en serie te kunnen proeven. Een andere vorm van re-enactment die niet serieus genomen wordt is re-enactment van meer recente tijdsperioden. Zo stuiten de groepen die een uitbeelding verzorgen van de missie in Afghanistan eveneens op felle reacties binnen re-enactment, zoals van David:

Je hebt ook groepen die doen Afghanistan, maar die worden eigenlijk door niemand serieus genomen. [...] Een jongen van onze groep heeft een aantal keer in Afghanistan gezeten en die zegt ook als ik ze zie, ik moet me inhouden om ze niet in elkaar te rammen zeg maar. En ik begrijp het volkomen hoor. - David, 32, Het Vergeten Leger

Een buitenstaander kan zich afvragen wat het verschil is tussen iemand die een Special Forces eenheid uitbeeldt en iemand die een uitbeelding verzorgt van een soldaat in Nederlands-Indië. David legt uit dat de manier waarop de eerste groep de periode van Afghanistan uitbeeldt, ervoor zorgt dat veteranen het gevoel hebben niet serieus genomen te worden. Door te laten zien dat de uitbeelding serieus genomen wordt, kun je wel het respect winnen van veteranen, zoals in de eigen uitbeelding van Nederlands – Indië. Al zijn er ook in het geval van deze werkgroep veteranen die er niets van willen weten:

Het gaat er om, gewoon als jij laat zien dat je je uitbeelding serieus neemt, of je nu hier en daar een foutje maakt, veteranen zien dat. Sommige veteranen willen het absoluut niet zien, je doet van alles fout, ze zijn verbitterd en zo was het niet, daar moet je ook respect voor hebben. Die hebben vast een goede reden om dat te vinden.

- David, 32, Het Vergeten Leger

4.4. Verdeling van rangen en standen

Wat de goede van slechte re-enactments verder onderscheidt is de verdeling van rangen en standen in de diverse militaire werkgroepen. Zo wordt in de groepen Krasny Oktjabr en Het Vergeten Leger heel bewust omgegaan met het aantal rangen en standen dat in de werkgroep benodigd is. Voor beide groepen ligt de reden hiervoor in de poging te

voorkomen dat deelnemers zich via het militair re-enactment status kunnen aanmeten. Bart draait vele jaren mee in het militair re-enactment en vormt samen met Kevin een kader binnen zijn eigen opgerichte werkgroep Het Vergeten Leger. Hij stoort zich aan de manier waarop re-enactors in het veld ook na vertrek van het publiek op een evenement blijven vasthouden aan de rang die ze gedurende de uitbeelding hebben:

Ik heb meegemaakt op andere verenigingen en met name in België dat soldaten op hun strepen gaan staan en dat is niet de bedoeling. Dat je een gesprek voert en dat mensen nog helemaal aan hun rang blijven hangen 's avonds nog. En bij ons ja, het is niet ziekelijk, want dat is dan inderdaad het soldaatje spelen wat om de hoek komt kijken.

- Bart, 26, Het Vergeten Leger

Het vasthouden aan rangen wanneer het publiek eenmaal vertrokken is, draagt volgens Bart bij aan een het ongewenste beeld van “soldaatje spelen”. In de groepen waar hij deel van uitmaakt worden rangen dan ook verdeeld naar verdienste. Dit betekent dat wanneer iemand veel doet voor de groep, bijvoorbeeld het organiseren van een evenement, een hogere rang krijgt. Kevin legt uit hoe ze binnen Het Vergeten Leger denken over de verdeling van rangen:

Als je achter de schermen ook bezig bent, die jongens die weten van alles, die dragen dan ook een hogere rang. Maar aan die rang kun je verder niets ontleen van status zeg maar. Kijk, we kunnen niet allemaal als generaal-veldmaarschalk rondlopen, dat is raar.

- Kevin, 29, Het Vergeten Leger

Kevin geeft aan dat aan een rang geen status wordt ontleend. Ieder lid van de werkgroep is gelijk aan de anderen. De enige manier waarop je binnen de groep een hogere rang kunt verdienen is door achter de schermen meer te doen voor de werkgroep, bijvoorbeeld door het organiseren van een bepaald evenement. Binnen de werkgroep Krasny Oktjabr verloopt de verdeling van rangen enigszins gelijk. Tijdens de oefendag met deze werkgroep vertellen de leden over de manier waarop medailles en insignes worden uitgereikt. Dit doen zij bijvoorbeeld op een publieksevenement door uit te beelden hoe

een dergelijke militaire ceremonie er in het Rode Leger aan toe ging. Degene die de onderscheiding krijgt heeft weliswaar niet dezelfde activiteiten ondernomen als de soldaat in het Rode Leger, maar heeft bijvoorbeeld bijzonder veel werkzaamheden verricht voor de groep.

De enige uitzondering binnen Krasny Oktjabr is Björn. Als enige van de groep doet hij een uitbeelding van de Russische geheime dienst. Omdat binnen de geheime dienst geen soldaten of onderofficieren bestaan, zoals de overige leden in het Rode Leger uitbeelden, is hij automatisch sergeant:

Omdat ik geheime dienst doe heb ik sowieso een hogere rang. Als je bij de geheime dienst zat dan begon je rang met sergeant. [...] Ik kan ook niet als soldaat beginnen, want die hadden ze nog niet.

- Björn, 34, Krasny Oktjabr

Ondanks zijn hogere rang lijkt Björn zich in de omgang met andere leden evenmin hoger of lager te voelen dan de leden van Het Vergeten Leger die vanwege hun verdienste een hogere rang krijgen toebedeeld. Dat niet alle deelnemers aan re-enactment het eens zijn met de manier waarop rangen en standen worden verdeeld in de werkgroep blijkt uit een voorbeeld gegeven door Bart:

Ik heb iemand erbij gehad, die heeft onze groep verlaten, want die vond omdat hij dienstplichtig geweest was dat hij eigenlijk de rol van kapitein wel moest hebben, maar als je met een groep van tien bent, heb je niet een heleboel rangen nodig en één soldaat. [...] Wij hebben zelfs zoiets dat als je je rang niet krijgt en als daardoor je hobby niet goed voor je voelt, dan kun je waarschijnlijk beter computerspelletjes spelen waarbij je als kapitein uit een vliegtuig springt en achter poppetjes aangaat met je geweer.

- Bart, 26, Het Vergeten Leger

De reactie van Bart is kenmerkend voor de sociale controle binnen re-enactment waar Boudewijn het eerder over heeft. Bart is van mening dat wanneer iemand voor zijn gevoel de hobby niet goed kan uitoefenen, omdat hij zijn rang niet krijgt, diegene om de verkeerde reden in de hobby zit. Net zoals er kritisch gekeken wordt naar de toevloed van

leden na het succes van Saving Private Ryan en Band of Brothers en re-enactors die ook na vijf uur nog vasthouden aan hun rang. De leden van zowel Krasny Oktjabr en Het Vergeten Leger lijken daarom te willen zeggen dat een authentieke uitbeelding alleen te realiseren is via een serieuze houding en gedegen achtergrondkennis. Daarnaast is respect voor de tijdsperiode, het uniform en de veteranen die daadwerkelijk in die periode hebben gediend eveneens van groot belang. Alleen op die manier doen zij wat zij omschrijven als “het beste voor de hobby”.

Voor Mark Davids en Jo Hedwig Teeuwisse, de twee nostalgisten binnen het onderzoek, is het nastreven van een authentieke historische uitbeelding niet meer een hobby, maar een levensstijl. De manier waarop de Nostalgisten verschillen van re-enactors zal duidelijk worden in de volgende paragraaf. Hier wordt het wereldbeeld van zowel nostalgisten en re-enactors als deelnemers aan living history duidelijk uiteengezet.

4.5. Wereldbeeld

‘Re-enactors hebben een afwijking voor het verleden’. Aldus Herman in de auto onderweg naar de opnamelocatie van Omroep Max. Hij wil hiermee zeggen dat re-enactors een bijzondere, enigszins afwijkende interesse hebben in het verleden. Zij willen immers niet alleen lezen over en leren van het verleden, maar dit verleden ook actief beleven. Herman beweegt zich in twee zeer verschillende verenigingen, namelijk Club Interbellum en Dames en Heren van Toen. Op die manier ontmoet hij ook twee verschillende typen re-enactors, van wie de mate van “afwijking” sterk verschilt. Zo is Club Interbellum opgericht door nostalgisten Jo Hedwig Teeuwisse en Mark Davids, twee zeer bekende personen in het veld van re-enactment. Doordat het verleden voor hen een levensstijl is die zij tot in de puntjes willen uitdragen zijn zij ook in hun vereniging zeer gebrand op historische correctheid en het gebruik van originele objecten.

Een van de doelstellingen van Club Interbellum luidt: “dingen die vroeger misschien beter waren weer terug te brengen in de huidige maatschappij” (Club Interbellum). De vereniging is er voor mensen die graag hun huis (gedeeltelijk) historisch inrichten en voor mensen die een zekere aversie voelen tegen het heden, zoals Mark en Jo dat voelen. De manier waarop beide nostalgisten tegen het verleden en het heden aankijken verschilt sterk van de visie van re-enactors. Dit heeft te maken met de mate van

intensiteit waarin zij het verleden willen beleven. Dit verschil komt naar voren in het onderscheid dat binnen re-enactment geldt tussen re-enactors, deelnemers aan living history en nostalgisten. Dit onderscheid wordt gemaakt door zowel re-enactors als door nostalgist Mark Davids, die het als volgt uitlegt:

Je hebt de re-enactors, de mensen die in het weekend een evenement of een uitje hebben en daarvoor een historische veldslag naspelen en vooral geïnteresseerd zijn in uniformen verzamelen en op zondagmiddag om vijf uur gaat de burgerkleding weer aan [...] Nou, dan heb je de groep die zich bezighoudt met levende geschiedenis, dat zijn de mensen die wat verder gaan, houden zich niet zozeer bezig met soldaatje spelen, maar zijn echt serieus. [...] En dan heb je nog een vrij grote groep en dat zijn echt de mensen die een nostalgische levensstijl hebben.

– Mark, 39, Nostalgist

Uit de omschrijving wordt duidelijk dat nostalgisten Mark Davids en Jo Hedwig Teeuwisse buiten zowel re-enactment als living history vallen. Beide uitbeeldingen betekenen dat op enig moment de historische kleding weer wordt opgeborgen, hetgeen voor Mark en Jo niet het geval is in hun nostalgische levensstijl. In feite bevinden Mark en Jo zich 24 uur per dag in een liminele fase, omdat zij bewust kiezen voor een levensstijl waar zij moderne gedragingen en ontwikkelingen in de samenleving proberen uit te filteren. Mark en Jo hebben ieder hun huis ingericht volgens de periode van de (late) jaren '30. In hun huis bevinden zich geen moderne spullen, op een computer na, iets wat Mark omschrijft als zijn enige noodzakelijke *concessie*. Verder wordt in de communicatie zo min mogelijk getutoyeerd en spreken beiden van *mevrouw* en *mijnheer*. Zowel Mark als Jo voelen zich prettig in hun nostalgische levensstijl, zo vertelt Mark:

Nou ja, zodra je, we hebben kort geleden Koninginnedag gehad en als je dan die stampende muziek hoort en die mensen allemaal, dan denk je 'Pff, nou, ik ben lekker blij met mijn levensstijl, ik ga hier niet tussen lopen!'

- Mark. 39, Nostalgist

Het zijn de momenten waarop Mark blijk geeft van zijn aversie tegen het heden en grote liefde voor het verleden. Het moment waarop Mark zich afscheidt van de feestvierders op

straat is vergelijkbaar met het eerder omschreven moment waarop re-enactors worden geconfronteerd met nietsvermoedende en mogelijk niet-begrijpende buurtbewoners. Ook voor Mark is de liefde voor het verleden dermate groot dat hij wel het verschil met mensen in zijn omgeving opmerkt, maar toch weer bewust kiest voor zijn eigen levensstijl, waar hij zich prettiger bij voelt. Ook hier is de liminele fase tijdelijk onderbroken, maar wordt deze na een korte overweging weer hervat en doorgezet.

Voor zowel Jo als Mark is een aversie tegen moderne gedragingen en ontwikkelingen duidelijk vanaf jonge leeftijd. Zo vertelt Jo:

Ik weet dat ik als klein kind al op een gegeven moment een keer naar een foto keek van nou ja, Den Haag rond 1900 en dat ik daar heel verdrietig van werd. Ik vond het niet eerlijk dat in die tijd alle mensen mooie kleren hadden en dat er koetsjes reden en dat de straten er zo mooi uitzagen, alle huizen zo mooi. [...] Dus ik had al heel erg, heel erg jong het gevoel alsof ik alle interessante dingen al had gemist.

- Jo, 39, Nostalgist

Inmiddels werkt Jo voor haar eigen Historisch Adviesbureau '30-'45, waar ze historisch advies geeft omtrent het dagelijks leven in de periode 1930 tot 1945. Mark werkt eveneens voor haar bedrijf. Opdrachten komen van verschillende opdrachtgevers, aldus Jo, uit zowel binnen- als buitenland; van televisiemaatschappijen tot musea, van auteurs tot particulieren. De projecten binnen het bedrijf zijn al even uiteenlopend als de opdrachtgevers, zo kunnen mensen via HAB '30-'45 acteurs inhuren, figuranten die het verleden in musea tijdens evenementen of feestelijke gelegenheden verlevendigen, maar ook artiesten, zangers en zangeressen die zich specialiseren in muziek uit de jaren '30. Verdere projecten bestaan uit het leveren van historisch beeldmateriaal, rekwisieten, decorstukken en historische voertuigen.

Het voorgaande duidt op een zekere professionalisering van levende geschiedenis, die zich heeft ontwikkeld van Jo's aanvankelijke deelname aan re-enactment tot haar uiteindelijk nostalgische levensstijl. Met de steeds serieuzere aanpak van re-enactment tot bijvoorbeeld het niveau van Club Interbellum zouden deelnemers hun hobby kunnen professionaliseren. Musea lijken er positief op te reageren, dat blijkt wel uit het feit dat Jo

al enige jaren een vast deel uitmaakt van de vakantieprogrammering rond Bevrijdingsdag in het Legermuseum in Delft. Ieder jaar neemt zij hier plaats in de ontvangsthall van het museum waar zij kinderen en ouders vertelt over het leven tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dit jaar werd zij hier op Bevrijdingsdag in geassisteerd door verschillende leden van de VHM, onder anderen Amarens en Sjoerd. Op die manier komen re-enactors en nostalgist Jo elkaar tegen en trekt de lijn van professionalisering eveneens door naar re-enactors en de verschillende verenigingen binnen re-enactment.

Wanneer Jo gevraagd wordt of zij verbaasd is over het aantal mensen dat net als zij een nostalgische levensstijl zou willen, antwoordt ze:

Ehm, ja en nee. Ik ben verrast door de extreme liefde voor die periode, hoeveel mensen er zijn die echt iets hebben van 'ja dit is het helemaal'. Ik ben niet verrast door mensen die een soort algemene liefde hebben voor die periode en in ieder geval een ontevredenheid delen over de moderne wereld.

- Jo, 39, Nostalgist

Zelf heeft zij wat ze noemt een extreme liefde voor de periode van de jaren '30. In de ontwikkeling van haar nostalgische levensstijl ontmoet zij mensen die net als zij een dergelijke levensstijl ambiëren. Het aantal mensen dat net als zij zo ver zou willen gaan verrast Jo. Van de meer algemene ontevredenheid over het heden kijkt zij echter niet op. Jo maakt in bovenstaand fragment een onderscheid tussen mensen met een extreme en een meer algemene liefde voor de periode '30-'45. Op dezelfde manier zou men ook het wereldbeeld van Mark en Jo kunnen onderscheiden van het wereldbeeld van re-enactors. Mensen met een extreme liefde voor een periode voelen een sterke aversie tegen het heden en zien dan ook de wereld anders dan mensen met een meer algemene liefde voor het verleden. De enige re-enactor in het onderzoek die zich duidelijk in een grijs gebied bevindt tussen een extreme en algemene liefde is Sjoerd, die ook buiten evenementen om zich kleedt volgens de jaren '40:

Re-enactment is de hoofdhobby, of eigenlijk een levenswijze zou ik het bijna willen noemen [...] je hebt vaak leuke reacties, voornamelijk wat oudere mensen die zeggen dat ze het leuk vinden om weer eens een goed gekleed iemand tegen te komen, of dat mensen

dingen herkennen van vroeger die daar vragen over stellen of erop door gaan, dat zijn de leuke dingen.

– Sjoerd, Dames en Heren van Toen

Het wereldbeeld van de overige re-enactors komt meer overeen met wat Jo noemt een algemene liefde voor de periode, dan met een extreme liefde. Een ontevredenheid over de moderne wereld komt bij de re-enactors niet naar voren. De liefde die re-enactors koesteren voor een historische periode hoeven veel re-enactors ook niet naar buiten toe uit te dragen. Zo geeft Edward aan ervoor te kiezen alleen in het weekend historische kleding te dragen en niet doordeweeks, zoals Mark, Jo en Sjoerd altijd historisch kleding dragen:

Omdat ik projectmanager ben [...]zal ik niets afstotends aantrekken, daarom wil ik ook geen statement maken van 'ik pas niet in deze tijd' of 'ik verlang naar andere tijden', dat voegt op mijn werk niet zoveel toe. En persoonlijk zit ik nog niet zover dat ik denk 'wow, die tijd daar wil ik echt naar terug', ik heb niet zozeer de behoefte gehad dat ik liever andere kleding aantrek.

- Edward, 39, Dames en Heren van Toen

Edward zegt niet te verlangen naar andere tijden en lijkt dan ook geen statement te willen maken naar anderen dat hij liever in een andere periode zou leven. Het dragen van historische kleding gedurende de week en op de werkvloer zou volgens hem gevolgen hebben voor de contacten die hij binnen zijn werk maakt en dat zou hij er niet voor hebben. Zoals gezegd is de visie van nostalgisten Mark en Jo als de visie van een vergevorderd re-enactor. Beiden hebben deel uitgemaakt van het veld van re-enactment, maar zijn hier als het ware uitgegroeid, omdat zij een steeds verdere mate van authenticiteit ambiëren, zoals ze die ook in hun levensstijl hanteren. Om die reden maken zij momenteel alleen nog deel uit van de groep Club Interbellum. Voor de leden van Club Interbellum is het ervaren van het verleden niet zozeer een uitbeelding, maar meer een levensstijl. Bij de activiteiten van de club is dan ook nooit publiek betrokken:

Wij zijn wat meer statisch zoals je zou kunnen zeggen. Wij gaan een dagje naar het Rietveldhuis, het Sonneveldhuis in Rotterdam, we gaan een dagje ouderwets fietsen, een

dagje naar een ouderwetse grill, we doen een stadstour. Echt dingen puur gebaseerd op ontwerpen en mode uit die tijd.

- Mark, 39, Nostalgist

Re-enactors houden zich volgens Jo meer bezig met onderdelen van de geschiedenis en niet met het allesomvattende van de periode. De leden binnen re-enactment die hierdoor een gevoel hebben dat zij iets missen en die wel de algehele periode willen ervaren in al zijn facetten sluiten zich volgens haar aan bij Club Interbellum. Het grote verschil tussen leden van Club Interbellum en de leden van de drie werkgroepen in het onderzoek is volgens Jo dat de leden van Club Interbellum ook daadwerkelijk verandering willen brengen in de hedendaagse maatschappij. Zo geeft Jo het aan dat ze het zonde vindt dat sommige aspecten verloren zijn gegaan. Door het zelf terug te brengen en weer toe te passen in het moderne leven heeft Jo het gevoel toch de positieve aspecten van het verleden weer te kunnen herbeleven:

Er zijn gewoon een aantal aspecten aan het verleden, waarvan ik denk, zo zonde dat het verdwenen is en zonde dat we dat niet meer hebben of in ieder geval jammer dat ik het niet heb meegemaakt en als je dat dan gewoon nog een keer kan ervaren, ook al is het allemaal nep, dat is hartstikke leuk en je komt toch een beetje in de buurt ervan.

- Jo, 39, Nostalgist

Waar re-enactors en nostalgisten met elkaar overeenkomen, ondanks hun verschillende wereldbeelden, is dat beide groepen proberen “in de buurt te komen” van het verleden. Ze bevinden zich in een zekere liminele fase. Een fase die voor re-enactors tijdelijk is en voor Mark en Jo doorlopend. Zowel re-enactors als nostalgisten proberen gedurende deze liminele fase hun eigen leven te begrenzen en af te sluiten van het moderne leven. Nostalgisten kiezen hiervoor vanwege een aversie voor het heden en een extreme liefde voor het verleden; voor re-enactors ontstaat de keuze meer vanuit een algemene liefde voor het verleden en het verlangen dat verleden voor een moment even van heel dichtbij mee te maken.

4.6. Terugschakeling

De derde en tevens laatste fase, is die van *aggregation*, ofwel samenvoeging. Vertaald naar re-enactment zou het betekenen dat deelnemers aan re-enactment de gecreeërde wereld van re-enactment achter zich laten en weer terugschakelen naar het leven van alledag, hun sociale netwerk buiten re-enactment om en hun rol als medewerker, student of scholier die zij in het dagelijks leven vervullen weer oppakken (Turner, 1978: 3). Opvallend genoeg zijn in deze terugschakeling in alle drie de werkgroepen dezelfde rituelen waar te nemen die de overgang voor deelnemers vergemakkelijken. Zo bestaat de terugschakeling voor de deelnemers uit het opruimen van de re-enactment spullen verspreid over een aantal dagen. Gedurende deze dagen raken re-enactors weer gewend aan het idee van werk, studie en andere alledaagse bezigheden en laten zij het voorbije evenement achter zich. Met het opruimen van de laatste rekwisieten en kledingstukken begint dan weer het reikhalzend uitkijken naar het volgende evenement.

Edward vertelt hoe hij vooral in het begin van de hobby moeite heeft gehad met de terugschakeling:

Vooraf in de eerste jaren was dat voor mij moeilijk omdat ik toen op mijn werk nog een stropdas droeg. Om twee uur 's nachts kwam ik dan thuis nadat alle spullen weer ingepakt waren op het fort, dan rij je naar huis en de volgende dag om 7 uur moet je weer gewoon werken. [...] Nu heb je natuurlijk al zo vaak geschakeld tussen weekend en week dat dat wel mee valt. Je rijdt naar huis, je ruimt je spulletjes een beetje op en je bent weer klaar voor de week.

– Edward, 39, Dames en Heren van Toen

Inmiddels is Edward gewend geraakt aan het schakelen tussen weekend en week en re-enactment en werk. De overgang is daarom voor hem niet meer zo groot als voorheen. Het “spullen opruimen” waar hij over spreekt is niet zomaar een handeling of noodzaak, maar een symbolische handeling, en tegelijkertijd een overgangsritueel, dat voor Edward het terugschakelen vergemakkelijkt. Dit komt nog sterker naar voren in een omschrijving van Amarens. Waarin zij aangeeft tijdens het opruimen zichzelf de tijd te gunnen om weer aan het idee van werk en school te wennen:

Sowieso als je terugkomt van een evenement heb je enorm veel troep, chaos en kleding en dingen die je op moet ruimen, dus voor dat dat weg is er ook weer een week voorbij, maar het duurt bij mij weer even twee, drie dagen voor ik alles weer op regel heb zo van, ik moet werken, ik moet naar school, ik moet dit, ik moet dat, maar dan is het ook wel weer goed.

- Amarens, 19, Dames en Heren van Toen

Uit het fragment valt op te maken dat Amarens twee tot drie dagen nodig heeft om de terugschakeling te voltooien. De fase van *aggregation* is dan ook volledig afgesloten wanneer Amarens haar spullen heeft opgeruimd, haar rol als scholier en medewerker weer heeft opgepakt en de wereld van re-enactment weer tijdelijk achter zich heeft gelaten. Het rituele proces waarin deelnemers terugschakelen verloopt volgens Sjoerd heel natuurlijk. Net als Amarens neemt ook hij twee of drie dagen de tijd om de terugschakeling te voltooien. De terugschakeling voelt voor hem “heel ontvullend”, waarin de woordkeuze voor ontvullen doet vermoeden dat hij terugschakelt vanuit een roes waarin hij tijdelijk verkeerde:

Heel ontvullend, je stapt uit een heel andere wereld, een wereld waar je je toch ergens thuis in voelt, echt jezelf in bent, om je weer in de moderne wereld te storten waar alles weer snel is, met moderne technologieën en ik voel me ook echt niet misplaatst, maar je mist wel iets voor je gevoel.

- Sjoerd, 30, Dames en Heren van Toen

Sjoerd voelt zich naar eigen zeggen thuis in de wereld van re-enactment, hier kan hij zichzelf zijn. Met ontvullend bedoelt hij mogelijk dat hij met de omschakeling weer met beide benen op de grond gezet wordt en de hobby weer even moet loslaten om te voldoen aan verwachtingen op bijvoorbeeld het werk. De omschakeling van Sjoerd is vergelijkbaar met die van Laurens. Hij voelt zich evenmin misplaatst in de moderne wereld, maar hij lijkt wel te willen zeggen dat als het aan hem lag hij dan het liefst de hele week met geschiedenis bezig zou zijn. Dit is dan ook wat hij mist als hij zich voor school weer moet concentreren op zijn examens met hierbij vakken die niets met geschiedenis te maken hebben:

Thuis zit ik dan bijvoorbeeld steeds met mijn computer en met schoolboeken en met een mobiel die aan het trillen is en ander soort dingen en als je daar bent dan ben je enkel met geschiedenis bezig en geschiedenis vind ik het leukst en als je dan alleen daarmee bezig bent dan ga je dat toch wel missen als dat weer over is.

- Laurens, 17, Krasny Oktjabr

In de verdere omschrijvingen die re-enactors geven lijkt een gevoel van heimwee te schuilen. Niet zozeer naar de tijdsperiode die werd uitgebeeld, als wel naar de mensen die bijgedragen hebben aan de uitbeelding op het afgelopen evenement. Marti zegt bijvoorbeeld erg nuchter terug te schakelen, waarmee zij lijkt te willen zeggen dat de terugschakeling voor haar vrij gemakkelijk is. Na afloop van een evenement geeft zij aan toch “een vreemd gevoel” te hebben. Het is niet zozeer de uitgebeelde periode die zij mist, maar de sfeer tijdens dit evenement, veroorzaakt door de deelnemers:

Alles gaat gewoon weer normaal door. Dat andere is maar tijdelijk en je gaat weer gewoon door in deze tijd. Het is en blijft je gewone leven natuurlijk. Maar wat ik dus wel heb als ik dan thuis ben en ik heb het naar mijn zin gehad, dat ik dan een soort sfeer mee naar huis neem van ja, wat zal ik zeggen, toch wel een prettig gevoel. Gewoon van de sfeer van alle mensen die hun rollen spelen en die iets moois hebben neergezet. Een vreemd gevoel heb je dan.

– Marti, 67, Dames en Heren van Toen

Het “vreemde gevoel” van Marti gaat uit naar de sfeer die ontstaat wanneer re-enactors samenzijn op een evenement en op dit afgebakende terrein met elkaar een zo waarheidsgetrouw en correct mogelijke uitbeelding realiseren. Het samen omkleden naar een historisch kostuum, het delen van een algemene liefde voor een specifieke historische periode maakt dat er tussen deelnemers onderling een bijzondere band ontstaat die zij in het dagelijks leven niet met andere mensen kunnen delen.

Je mist een stukje gezelligheid, een stukje kameraadschap. En je bent natuurlijk op zo 'n weekend alleen maar met heel veel mensen die dezelfde passie hebben met elkaar en waar je makkelijk praat over de dingen die je bezighouden en dat is in de moderne wereld toch heel anders, veel solistischer.

– Sjoerd, 30, Dames en Heren van Toen

In de omschrijving door Sjoerd ligt de kern van de herkomst van de bijzondere band die bestaat tussen deelnemers onderling; een band die een gevoel van heimwee veroorzaakt na afloop van een evenement. Wie immers het veld van re-enactment vergelijkt met de hedendaagse samenleving ontdekt inderdaad een meer solistische sociale structuur aan de ene kant en een op een sterke gezamenlijke interesse gebaseerde sociale structuur aan de andere kant. In de liminele fase van re-enactment telt dan ook alleen de rol die deelnemers op dat moment vervullen. Dit is een militaire of een burgerrol, waarbij bovendien aan rangen en standen geen status kan worden ontleend. De gelijkheid van deelnemers binnen eenzelfde werkgroep maakt dan ook dat zij zich meer met elkaar verbonden voelen en er ontstaat een gevoel van “kameraadschap” die mogelijk nooit had bestaan wanneer tandarts en vuilnismen aan hun gebruikelijke rollen hadden vastgehouden.

Tenslotte ontstaan binnen re-enactment ontmoetingen tussen mensen die buiten re-enactment wellicht nooit hadden plaatsgevonden. Het opdoen van nieuwe contacten en de ontwikkeling van nieuwe vriendschappen is voor Kevin een belangrijk onderdeel van de aantrekkingskracht van re-enactment:

Het contact met de mensen. Het is best open allemaal, hoe mensen openstaan voor dingen in de werkgroepen en iedereen neemt best de tijd voor je om dingen uit te leggen en met je te spreken. En je maakt een hoop vrienden in de scene om het zo maar te zeggen.

- Kevin, 29, Het Vergeten Leger

De openheid van mensen binnen re-enactment zorgt ervoor dat binnen re-enactment gemakkelijk vriendschappen gesloten worden. In de gesprekken met leden van het Vergeten Leger komt naar voren dat zij veel waarde hechten aan het feit dat mensen buiten de hobby om ook een eigen sociaal leven hebben. Leden die zich bij de werkgroep voegen, omdat zij geen vrienden hebben zijn niet de gemotiveerde mensen die Bart graag in zijn werkgroep zou hebben. Deelnemers schijnen het daarom belangrijk te vinden dat ieder afzonderlijk lid ook buiten re-enactment om een eigen sociaal leven heeft om na afloop van het evenement naar terug te schakelen:

Het is ook heel fijn dat als mensen lid worden, dat je dan merkt dat ze naast de hobby ook een sociaal leven hebben. Dat ze niet lid worden omdat ze gewoon geen leven hebben en gewoon hun eigen ding doen, zodat je gewoon normale mensen hebt. [...] Je wil gewoon serieuze en heel gemotiveerde mensen hebben. - Bart, 26, Het Vergeten Leger

De leden van de drie werkgroepen lijken dan ook allemaal buiten re-enactment om een eigen sociaal leven te hebben. Hierin valt op dat zij met deze kennissen en vrienden andere activiteiten ondernemen dan met de vrienden die zij opdoen in de werkgroep. Een eerste verschil is dat met de vrienden buiten re-enactment om bijna niet of in mindere mate over de hobby gesproken wordt. Deelnemers realiseren zich dat mensen die niet in de hobby betrokken zijn niet in dezelfde mate over het verleden en militaria willen praten als de vrienden in de werkgroep. Kevin geeft aan een heel bewuste tweedeling te bewaren in zijn sociaal netwerk:

Ik heb ook vrienden die helemaal niks met re-enactment te maken hebben en die vinden het allemaal prima dat ik het doe maar daarmee heb ik het dus ook niet over de hobby. Daar ga ik mee uit, karten en stappen en doen, maar als ik dan weer terug ben op een evenement dan heb ik daar weer mijn kennissen en heb ik het over uniformen die ik vind. Ik heb ook puur een tweedeling in mijn sociale netwerk zeg maar.

- Kevin, 29, Het Vergeten Leger

De voltooiing van de fase van *aggregation* betekent niet dat de hobby volledig uit het alledaagse leven wordt gefilterd. Via het digitale communicatieprogramma MSN en de sociale netwerksite Facebook houden re-enactors onderling contact met elkaar en blijven zij informatie over evenementen, verzamelingen en de historische periode met elkaar delen. Uit een omschrijving van Laurens blijkt eveneens hoe de omgang met vrienden buiten en binnen re-enactment met elkaar verschilt:

Mijn ervaringen deel ik vooral met mensen op MSN die ook of re-enactor zijn of ook erg geïnteresseerd zijn in geschiedenis. En met mijn ouders en vrienden vooral in de vorm

van foto's, dat ze dan naar foto's kijken dat ik er iets bij kan vertellen, maar het is niet heel erg diep, van 'ik had toen echt het gevoel, dat', maar meer van 'ja, het was een leuk weekend en we hebben veel geleerd'.

- Laurens, 17, Krasny Oktjabr

Met vrienden binnen re-enactment heeft Laurens het idee gevoelsmatige ervaringen te kunnen delen. Met deze vrienden deelt hij hoe het voor hem voelt om een origineel uniform in zijn bezit te hebben of met volle bepakking over een stoffige landweg te marcheren. Vrienden buiten re-enactment vertelt hij hier echter niet over, die vrienden vertelt hij alleen over hoe leuk hij het vindt een weekend op een evenement door te brengen en veel te leren van de geschiedenis. Vermoedelijk denkt hij dat deze vrienden zijn ervaringen niet zullen herkennen of begrijpen, of dat zij niet geïnteresseerd zijn in de uitgebreide verhalen die Laurens hierover zou kunnen vertellen.

Verder sijpelt de hobby door in het dagelijks leven door de manier waarop deelnemers zich ook buiten de evenementen om met de hobby bezighouden:

Ja, gewoon in het dagelijks leven hou je je ermee bezig. Je gaat echt boeken kopen over veldslagen waarvan je normaal dacht, wat moet ik ermee? [...] het brengt gewoon iets nieuws in je leven.

- Amarens, 19, Dames en Heren van Toen

Het feit dat re-enactment niet volledig wordt gescheiden van het alledaagse leven maakt dat deelnemers de overbruggende periode tussen verschillende evenementen niet als vervelend ervaren. De tussenpozen geeft hen immers voldoende gelegenheid te investeren in het sociale leven dat zij hebben naast de hobby. Bovendien kan de periode worden gebruikt om de historische periode verder te bestuderen, zoals blijkt uit het fragment door Amarens, waarin zij aangeeft geïnteresseerd te zijn in boeken die zij voorheen niet zou hebben aangeschaft. Door sommige re-enactors wordt de periode tussen twee evenementen in vergeleken met een periode tussen twee vakanties:

Je weet dat je met een maandje of zo weer een evenement hebt. Dus daar heb ik niet echt veel moeite mee, het is natuurlijk jammer dat je weer moet werken, iedereen heeft dat na een vakantie, maar voor ons is dit vakantie.

- Kenneth, 25, Het Vergeten Leger

De vergelijking met de terugkeer van een vakantie lijkt terecht. De terugschakeling van vakantie naar het leven van werk en studie wordt evenzeer vergemakkelijkt door het vooruitzicht op een nieuwe vakantie, zoals het vooruitzicht op een nieuw evenement ervoor zorgt dat Kenneth de terugschakeling niet als moeizaam ervaart. Voor Kevin geldt hetzelfde. Hij vergelijkt een evenement binnen re-enactment met een weekend weg die mensen van een voetbalvereniging of scoutinggroep zouden ondernemen:

Het is gewoon een lekkere afwisseling op zijn tijd. Net als mensen die op de scouting zitten die een weekje met de scouting weggaan die zijn er ook. Of mensen die voor een voetbaltoernooi weggaan.

– Kevin, 29, Het Vergeten Leger

Uit dit laatste fragment in de analyse blijkt dat re-enactment voor deelnemers voelt als een prettige afwisseling van het alledaagse leven. De analyse heeft aangetoond dat zij via re-enactment kennismaken met een zelf te creëren wereld waarin zij samenwerken met gelijken, aan een gezamenlijke ervaring van het verleden. Anders dan bij een voetbalvereniging of scoutinggroep wordt hier echter de gezamenlijke ervaring van het verleden (tijdelijk) afgeschermd van het leven van alledag. In de analyse is dan ook gebleken dat voor een volledige voltooiing van de liminele fase een historisch aandoende locatie vereist is, waar modern gedrag, taalgebruik en omgangsvormen worden aangepast aan de tijdsperiode die wordt uitgebeeld. Anders dan tijdens een weekend weg met de voetbal zijn deze aanpassingen bewust en op voorhand afgesproken. Met het afsluiten van de fase van *aggregation*, begint het reikhalzend uitkijken naar de volgende “vakantie” en worden de fasen initiatie, creatie en terugschakeling binnen re-enactment weer in gang gezet.

5. Conclusie

In dit onderzoek is geprobeerd een antwoord te vinden op de volgende vraag: *Hoe kan de populariteit van re-enactment onder Nederlandse deelnemers worden verklaard?* De aanleiding voor het onderzoek ligt in de groeiende populariteit van het fenomeen in combinatie met de relatieve onbekendheid ervan in de sociale en culturele wetenschappen. Via een etnografische analyse is geprobeerd het veld van re-enactment in Nederland te beschrijven vanuit de deelnemers zelf. De analyse bestaat uit veertien semi-gestructureerde *life world interviews* en drie participerende observaties. Deze heeft geresulteerd in een overzichtelijk beeld van re-enactment in Nederland. De analyse verloopt van het moment van kennismaking, initiatie, tot het moment waarop re-enactors weer thuis komen van een evenement, de zogenoemde terugschakeling. Hiertussen ligt een tweede fase, namelijk de fase van creatie, waarin deelnemers middels diverse handelingen en rituelen een eigen “verloren” wereld scheppen.

De belangrijkste onderzoeksresultaten worden samengevat aan de hand van de drie ontdekte fasen: initiatie, creatie en terugschakeling. In deze samenvatting worden de vier deelvragen omtrent de sociale context, motivaties, handelingen en betekenisgeving aan en binnen re-enactment beantwoord. Hierna volgt een beantwoording van de centrale vraag.

5.1. Initiatie

De fase van initiatie beslaat de eerste kennismaking van de re-enactor met het fenomeen re-enactment. De omschrijving initiatie is afgeleid van de theorie rondom overgangsrutuelen, als beschreven door de Franse etnoloog en antropoloog Arnold van Gennep (1908). Volgens Van Gennep vormen overgangsrutuelen een integraal, maar vaak verborgen onderdeel van de machinerie van een cultuur. Van Gennep benadrukt hierbij de structurele fasen die in al deze overgangsrutuelen te herkennen zijn. De eerste fase is de initiatie, waarbij deelnemers zich afscheiden van de wereld die zij reeds kennen – hun alledaags leven- en gaan zij over naar een symbolische tegenwereld waarin de sociale gebruiken voor hen nog onbekend zijn. Deze overgang gaat gepaard met rituelen (Van Gennep, 1908 in Turner, 1978: 2).

Bij de in deze scriptie onderzochte re-enactment-groepen zagen we deze fasering ook terugkeren. Het eerste ritueel dat zich in de initiatiefase voordoet is het omkleden van nieuwkomers naar een historisch kostuum. De nieuwkomer laat hiermee de functie die hij of zij in het dagelijkse leven bekleedt achter zich en aanvaardt zijn of haar rol als burger of militair in de gekozen werkgroep. Voor de nieuwkomer ontstaat met dit ritueel een gevoel deel uit te maken van de groep. De initiatiefase kan voor nieuwkomers “overdonderend” zijn, vanwege de confrontatie met gelijken. Re-enactors worden gekenmerkt door een grote, gezamenlijke interesse in het verleden en een zekere drang dit verleden aan den lijve te willen ondervinden. Dit gegeven draagt bij aan een sterk gevoel van gemeenschap in het veld.

Een tweede confrontatie die zich voordoet in de initiatiefase, is de confrontatie tussen de wereld die zij voorafgaand aan de kennismaking met re-enactment kenden en de wereld van re-enactment waar zij zich tijdens een evenement in bewegen. Wanneer deelnemers besluiten zich niet te laten afleiden door reacties van mensen van buitenaf is de initiatiefase voltooid. Het moment kenmerkt zich door een gezamenlijke handeling waarin deelnemers hun activiteiten ongestoord weer oppakken en hiermee de wereld van re-enactment als het ware omarmen. Hier treedt de definitieve *separation* op, ofwel de afscheiding van de wereld zoals zij die voorheen kenden.

5.2. Creatie

De begrensde terreinen waar de evenementen worden gehouden geven aan waar de *liminele* fase voor deelnemers begint en eindigt. Deze fase van liminaliteit door Arnold van Gennep (1908) neemt binnen re-enactment de vorm aan van een tijdelijke beleving van een historische periode op het begrensde terrein waar het evenement gehouden wordt. Alle deelnemers dragen bij aan de creatie van deze wereld. De liminele fase is het sterkst tijdens evenementen waar geen publiek bij betrokken is; dit zijn de zogenaamde living history-evenementen. De rituelen die worden verricht om de liminele fase tot stand te brengen zijn het samen omkleden naar een historische periode, het verbergen van moderne gebruiksvoorwerpen en tot slot het aanpassen van taalgebruik en gedrag naar de normen en waarden van de periode die wordt uitgebeeld.

De mate waarin de deelnemers zich aan de uitgebeelde tijdsperiode aanpassen heeft te maken met de mate van authenticiteit die in de werkgroep wordt aangehouden. In het veld is, eveneens in navolging van Arnold van Gennep (1908), een culturele “natuurlijke selectie” aan de orde (Van Gennep, 1908, in Turner, 1978: 2). Werkgroepen die hun uitbeelding niet serieus nemen, hebben weinig tot geen overlevingskans in het veld, doordat zij door andere werkgroepen niet geaccepteerd of op waarde geschat worden.

Verder lijkt de mate van authenticiteit voort te komen uit een vermeende prestatiedrang. Deelnemers aan re-enactment geven blijk van een sterke motivatie om naar buiten toe uit te dragen dat zij meer zijn dan mensen die zich slechts omkleden naar een historisch kostuum om een historische periode “na te spelen”. Deze motivatie wordt in alle drie de werkgroepen opgemerkt. Met een gedegen achtergrondkennis en een authentieke uitbeelding van de periode tonen deelnemers zich serieus en gedreven het verleden zo authentiek mogelijk uit te dragen. Dat dit zijn vruchten afwerpt blijkt uit het de manier waarop het Legermuseum in Delft sinds enkele jaren op vaste basis gebruik maakt van re-enactors om het verleden te verlevendigen.

5.3. Terugschakeling

De terugschakeling voor deelnemers heeft betrekking op de manier waarop deelnemers overgaan van de wereld van re-enactment naar hun dagelijkse realiteit, waar zij zich in de liminele fase, weliswaar tijdelijk, van hebben afgesloten. Het ritueel dat zich voordoet in deze fase is het opruimen en opbergen van de re-enactmentspullen verspreid over een aantal dagen. Naar het blijkt nemen deelnemers bewust twee tot drie dagen de tijd om zich aan te passen naar het dagelijks leven. De fase van *aggregation*, ofwel samenvoeging, lijkt na die dagen te zijn voltooid wanneer van het evenement alleen nog een goede herinnering rest en deelnemers zich weer volledig concentreren op werk, school en de vrienden die zij hebben buiten re-enactment om. De enige activiteiten met betrekking tot re-enactment die zij aanhouden zijn het blijven bestuderen van de tijdsperiode en het delen van ervaringen met vrienden binnen re-enactment, via MSN, of Facebook.

Re-enactment wordt door deelnemers gezien als prettige afwisseling van het dagelijks leven. Deelnemers geven betekenis aan hun hobby door deze te zien als een

andere wereld, bestaande naast het als solistisch ervaren hedendaagse dagelijks leven. In deze wereld delen zij eenzelfde interesse in eenzelfde historische periode. Het gevoel van gemeenschap in het veld van re-enactment zorgt voor een ander soort vriendschap tussen deelnemers en de vriendschap van deelnemers met mensen van buitenaf. Met de laatstgenoemden zijn deelnemers immers niet in staat de volledige, eveneens gevoelsmatige ervaring van het verleden te delen.

Voor de nostalgisten Mark Davids en Jo Hedwig Teeuwisse in het onderzoek vindt geen volledige terugschakeling plaats. In hun geval trekt de liminele fase zich door tot in hun dagelijkse realiteit, aangezien zij zowel hun werk als hun directe omgeving hebben ingericht volgens de periode die hen het meest interesseert. Het verschil tussen de wereld waarin zij zich bevinden gedurende de liminele fase en de wereld waarin zij werken is dan ook niet zo groot. Confrontaties met het heden zijn de enige momenten waarop nostalgisten tijdelijk terugschakelen, waarna zij zich realiseren zich prettiger te voelen in de historische periode volgens welke zij leven. Dit bevestigt voor hen de keuze voor deze periode, die zij vervolgens weer volledig in gang zetten.

5.4. Beantwoording van de centrale vraag

Op basis van de analyse van interviews met deelnemers aan re-enactment en de verschillende participerende observaties kan worden geconcludeerd dat deelnemers aan re-enactment drie fasen doorgaan. Dit zijn fasen waarin zij achtereenvolgens het veld van re-enactment betreden, deelnemen en bijdragen aan de creatie van een andere wereld, waarin zij het verleden actief proberen te ervaren, tot de fase waarin zij terugschakelen naar de wereld van werk, studie en hun sociale netwerk buiten re-enactment. De fasen komen overeen met de structurele fasen zoals omschreven door Arnold van Gennep (1909) in zijn theorie over *rites de passage*.

De populariteit van het fenomeen re-enactment ligt voor een belangrijk deel in de maakbaarheid van een eigen wereld met gelijkgestemden. Het veld waarin oorspronkelijk ongelijke sociale rollen worden omgezet naar gelijke rollen binnen eenzelfde werkgroep, biedt deelnemers een sterk gevoel van gemeenschap en biedt bovendien een tegenhanger voor de als solistisch ervaren hedendaagse samenleving. De figuurlijke begrenzing van liminaliteit (Arnold van Gennep, 1908, in Turner, 1978: 2) vindt men in de manier

waarop deelnemers hun vriendschappen binnen en buiten het veld van elkaar gescheiden houden. Zij doen dit vanwege de ervaring niet in dezelfde mate hun interesse te kunnen delen met mensen van buiten het veld. De letterlijke begrenzing ervan is de omheining van de terreinen waar de evenementen worden gehouden. De liminaliteit van re-enactment vindt binnen deze omheining plaats, terwijl buiten het leven van alledag verder gaat.

Was dit onderzoek niet etnografisch geweest, dan waren de rituelen die de transitie mogelijk maken, van de ene naar de andere wereld en terug, hoogstwaarschijnlijk niet ontdekt. Het onderzoek was dan blijven steken in een gangbare veroordeling van de postmoderne mens die geobsedeerd zou zijn met het verleden en die hiermee schade brengt aan de eigen identiteit en creativiteit (Lowenthal, 1985: 65). Uit de analyse kan men opmaken dat deelnemers aan re-enactment vrij gemakkelijk schakelen tussen beide werelden. Van een obsessie met het verleden, waardoor zij dit verleden allerm minst zouden willen loslaten, is dan ook geen sprake. Men zou kunnen stellen dat men met de ontdekking van re-enactment juist de eigen identiteit versterkt. Door een andere sociale rol aan te nemen toont de deelnemer zich bereid oude handelingspatronen te doorbreken en maakt hij de weg vrij voor nieuwe zienswijzen en manieren van sociale omgang zoals die in het veld van re-enactment heersen.

Deelname aan re-enactment komt meer overeen met hetgeen Sharpley en Stone (2009) omschrijven als het 'replacement meaning system' (Sharpley en Stone, 2009: 36). Doordat de hedendaagse samenleving voor de respondenten aanvoelt als een solistische samenleving, ontstaat voor deelnemers de behoefte een symbolische tegenwereld te creëren waarin de aandacht uitgaat naar één gemeenschappelijke interesse en waarin een sterk gevoel van gemeenschap heerst. De rangen in deze wereld zorgen voor een duidelijke rolverdeling en de aanpassing naar het gedrag en taalgebruik uit een historische periode maakt dat deelnemers de gedragingen in de hedendaagse samenleving vanuit een ander perspectief bezien. Re-enactment brengt mensen samen in een gemeenschappelijke beleving van een zo authentiek mogelijk verleden. Niet uit aversie tegen het heden, of als zijnde een vlucht naar het verleden, maar vanuit de behoefte het leven in een solistische samenleving meer diepgang te geven.

Literatuurlijst

- Agnew, V. (2004). Introduction: what is reenactment? *Criticism*, 46:3, 327 - 339.
- Agnew, V. (2007). History's affective turn. Historical reenactment and its work in the present. *Rethinking history: The Journal of Theory and Practice*, 11:3, 299-312.
- Atkinson, R. (1998). *The Life Story Interview*. Sage University Papers Series on Qualitative Research Methods, Vol. 44. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Barker, C. (2004). *The SAGE Dictionary of Cultural Studies*. Cornwall, Padstow: TJ International Ltd.
- Bussum Bridgehead (2012). Bussum Bridgehead, website van de Stichting Militair Depot. http://www.bussumbridgehead.nl/index.php?option=com_content&view=atagoy&layout=blog&id=34&Itemid=54. Geraadpleegd 14 mei 2012.
- Carnegie, E. & McCabe, S. (2008). Re-enactment Events and Tourism: Meaning, Authenticity and Identity. *Current issues in Tourism*, 11:4, 349-368.
- Club Interbellum. Nostalgie en Neo-traditionalisme. <http://www.clubinterbellum.net>. Geraadpleegd 17 juni 2012.
- De Groot, J. (2006). Empathy and enfranchisement: popular histories. *Rethinking history*, 10:3, 391-413.
- De Groot, J. (2009). *Consuming History: Historians and Heritage in Contemporary Popular Culture*. Routledge, Londen; New York.
- De Groot, J. (2011). Affect and empathy: re-enactment and performance as/in history. *Rethinking history*. 15:4, 587-599.
- Dray, W. H. (1995). *History as re-enactment. R.G. Collingwood's Idea of History*. Oxford: Clarendon Press.
- Geschiedenis24. (2010). Geschiedenisgasten – Hans Goedkoop. <http://www.geschiedenis24.nl/speler.program.7025830.html>. Geraadpleegd 25 mei 2012.
- Handler, R. en Saxton, W. (1988). Dyssimulation: Reflexivity, Narrative, and the Quest for Authenticity in "Living History", *Cultural Anthropology*, 3:3, 242-260.
- Hart, L. (2007). Authentic recreation, living history and leisure. *Museum and Society*, 5:2, 103-124.

- Hunt, S. J. (2007). Acting the part. Living history as a serious leisure pursuit, *Leisure Studies*, 23:4,387-403.
- Landelijk Platform Levende Geschiedenis. (2012). LPLG doelstellingen.
<http://www.lplg.nl/doelstellingen.php>. Geraadpleegd 25 mei 2012.
- Lowenthal, D. (1985). *The past is a foreign country*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lowenthal, D. (1998). *The heritage crusade and the spoils of history*. Canbridge: Cambridge University Press.
- Mynarski, W., Królikowska, B. en Graczykowska, B. (2010) Medieval re-enactment groups as a new form of recreation. *Human movement*. 11:1, 89-94.
- Ray, N. M. , McCain, G., Davis, D. & Melin, T. L. (2006). Lewis and Clark and the Corps of Discovery: Re-enactment Event Tourism as Authentic Heritage Travel, *LeisureStudies*, 25:4, 437-454.
- Pannekoek, P. (2003) *Heeft het publiek om levende geschiedenis gevraagd?*
 Doctoraalscriptie. Universiteit van Amsterdam.
- Samuel, R. (1994). *Theatres of Memory*. Londen: Verso.
- Sharpley, R. & Stone, P.R. (2009). *The Darker Side of Travel: the Theory and Practice of Dark Tourism*. Bristol: Short Run Press Ltd.
- Silverman, D. (2001). *Interpreting Qualitative Data*. London: SAGE Publications.
- Snow, S. E. (1993). *Performing the pilgrims: a study of ethnohistorical role playing at Plimoth Plantation*. University Press of Mississippi.
- Turner, V. (1967). *The Ritual Process: structure and anti-structure*. New Jersey: Aldine Transactions.
- Turner, V. en E. Turner (1978). *Image and pilgrimage in Christian culture: anthropological perspectives*. New York: Columbia University.
- Tilmans, K., Van Vree, F., Winter, J. (2010). *Performing the Past: Memory, History, and Identity in Modern Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van Vree, F. (2008). Beleef het verleden! De encscenering van de historische ervaring in de populaire cultuur. Groniek: *Historisch Tijdschrift*, 180, 269-278.

Bijlagen

Bijlage A: Topiclijst

Topiclijst
<u>I. Algemene gegevens</u>
Leeftijd
Opleiding
Werk
Hobby's
<u>II. Achtergrond</u>
Kennismaking
<u>IV. Motivaties</u>
Verwachtingen
Beleving
<u>III. Handelingen</u>
Activiteiten
Betekenisgeving
<u>V. Betekenisgeving</u>
Toen en nu
Omgeving

Bijlage B: Interviewschema's

Interviewschema voor interviews met leden van de werkgroepen

Introductie

In het kader van mijn studie Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam doe ik onderzoek naar de redenen voor deelname aan re-enactment in Nederland.

Het onderzoek richt zich specifiek op de deelnemers en de manier waarop zij re-enactments beleven. In totaal zal het onderwerp een half uur tot drie kwartier in beslag nemen en met uw antwoorden zal vertrouwelijk worden omgegaan. Het interview wordt telefonisch afgenomen en tegelijkertijd opgenomen met behulp van een voice-recorder. Na verwerking van de resultaten wordt het audiofragment gewist. De vragen gaan in op uw persoonlijke beleving van en betekenisgeving aan re-enactment. Tussendoor is er ruimte voor vragen en mocht u suggesties hebben kunt u deze melden. Heeft u tot nu toe vragen?

Dan kunnen we beginnen met het interview.

I. Algemene gegevens

Leeftijd

1. Wat is uw leeftijd?

Opleiding

2. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

Werk

3. Wat voor werk doet u?

Hobby's

4. Wat zijn uw hobby's?

II. Achtergrond

Kennismaking

1. Kunt u mij vertellen hoe u in aanraking gekomen bent met re-enactment?

2. Welke historische periode binnen re-enactment spreekt u het meeste aan? Waarom?
3. Waarom besloot u lid te worden van deze werkgroep?
Bent u ook lid van andere re-enactmentverenigingen?
4. Op welke manieren houdt u zich naast re-enactment nog meer met geschiedenis bezig?

III. Motivaties

Verwachtingen

1. Kunt u omschrijven wat uw verwachtingen waren toen u voor het eerst lid werd bij een re-enactment groep?
- Zijn die verwachtingen uitgekomen?

Beleving

1. Wat is volgens u het verschil tussen lid zijn van een re-enactment vereniging en bijvoorbeeld een toneelvereniging?
2. Kunt u aangeven wat u aanspreekt in de periode die u in deze werkgroep/vereniging uitbeeldt?
3. Kunt u omschrijven op welke manier u zich inleeft in de periode?

IV. Handelingen

Activiteiten

1. Wat voor activiteiten worden er zoal binnen de werkgroep/vereniging georganiseerd?
2. Welke activiteiten spreken u het meeste aan? Waarom?
3. Hoe zou u uw eigen rol binnen de vereniging willen omschrijven?
4. Hoe ervaart u de omgang tussen leden onderling tijdens re-enactments?

Betekenisgeving

1. Wat is voor u de grootste waarde van re-enactment?

V. Betekenisgeving

Toen en nu

1. Hoe voelt het om na een weekend re-enactment of activiteit uzelf weer om te kleden naar uw eigen hedendaagse kleding?
2. Wat spreekt u aan in de periode die u uitbeeldt ten opzichte van de huidige tijd? En andersom?

Omgeving

1. Hoe reageren anderen (familie, vrienden, kennissen) op re-enactment?
- In hoeverre vindt u hun mening belangrijk?
2. Met wie kunt u uw ervaringen binnen re-enactment delen?

VI. Afronding

1. Hoe ver gaat u in uw hobby? Is dit anders dan toen u net begon met re-enactment?
2. Hebt u nog aanbevelingen of aanvullingen voor het verdere verloop van mijn onderzoek?
3. Zijn er volgens u nog belangrijke onderwerpen onbesproken gebleven?
4. Hoe hebt u het interview ervaren?

Afsluiting

Tot zover het interview. Bedankt voor uw medewerking. Hebt u wellicht nog vragen of opmerkingen? Zou u interesse hebben in het uiteindelijke onderzoeksverslag?

Introductie

In het kader van mijn studie Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam doe ik onderzoek naar de redenen voor deelname aan re-enactment in Nederland.

Het onderzoek richt zich specifiek op de deelnemers en de manier waarop zij re-enactments beleven. In totaal zal het onderwerp een half uur tot drie kwartier in beslag nemen en met uw antwoorden zal vertrouwelijk worden omgegaan. Het interview wordt telefonisch afgenomen en tegelijkertijd opgenomen met behulp van een voice-recorder. Na verwerking van de resultaten wordt het audiofragment gewist. De vragen gaan in op uw persoonlijke beleving van en betekenisgeving aan re-enactment. Uw visie op re-enactment als nostalgist is van bijzondere waarde voor het onderzoek, aangezien voor u de beleving van het verleden niet alleen meer in de vrije tijd plaatsvindt, maar u een algehele nostalgische levensstijl heeft. Tussendoor is er ruimte voor vragen en mocht u suggesties hebben kunt u deze melden. Heeft u tot nu toe vragen?

I. Algemene gegevens

Leeftijd

1. Wat is uw leeftijd?

Opleiding

2. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

Werk

3. Wat voor werk doet u?

Hobby's

4. Wat zijn uw hobby's?

II. Achtergrond

Kennismaking

1. Mag ik u nog wel een re-enactor noemen?

2. Vanaf welke leeftijd besloot u uw leven te lijden in uw nostalgische levensstijl?
3. Hebt u ook voor andere tijdsperioden een passie, wellicht kleiner dan voor de jaren '40? Ziet u zichzelf ooit nog van tijdsperiode wisselen, zoals u ook besloot in de jaren '40 te leven?

III. Motivaties

Verwachtingen

1. Kunt u omschrijven wat uw verwachtingen waren toen u besloot zoals in de jaren '40 te leven?
2. Hebt u weleens getwijfeld aan uw keuze?
3. Bent u verrast door het aantal mensen dat net als u een 'liefde voor het verleden' heeft of een 'liefde voor de nostalgie'?

Beleving

1. Beleeft u de jaren '40 als uzelf of kruipt u ook weleens in de huid van een bekend figuur?
2. Wat is het grootste verschil tussen een re-enactor en uzelf? / En het verschil in beleving?
3. Gaat u weleens uit, hoe doet u dit in uw jaren '30 levensstijl?

IV. Handelingen

Activiteiten

1. U bent lid van de werkgroep Club Interbellum, kunt u uitleggen welke activiteiten jullie zoal ondernemen? Welke activiteiten spreken u het meeste aan? Waarom?
2. Hoe zou u uw eigen rol binnen de werkgroep willen omschrijven?
3. Als u in interactie bent met het publiek? Bent u dan uzelf in een andere tijd of bent u Jo uit deze tijd die vertelt over het verleden?
4. Hoe ervaart u de omgang tussen leden onderling tijdens re-enactments?
5. Hebt u binnen het re-enactment in Nederland een bepaalde status?

Betekenisgeving

1. Wat is voor u de grootste waarde van uw nostalgische levensstijl?
2. Op welke momenten bent u het meest gelukkig met uw jaren '40 levensstijl?

V. Betekenisgeving

Toen en nu

1. Blijft u op de hoogte van wat er gebeurt in de hedendaagse tijd? Kijkt u bijvoorbeeld het journaal of leest u moderne kranten?
2. Zijn er naast uw moderne computer ook andere consessies die u moet doen om bijvoorbeeld te kunnen blijven werken of wonen?
3. Wat spreekt u aan in de jaren '40 ten opzichte van de huidige tijd? En andersom?
4. Houdt u zich ook bezig met de '40 overzee? Bijvoorbeeld Indonesië en Suriname toen Nederland daar nog koloniën had? / Waarom wel waarom niet? Waarom bijvoorbeeld alleen in Nederland?

Bijlage C: Transcripten

Transcripten met leden Dames en Heren van Toen

Transcript Amarens

Datum afname interview 17 april 2012 , 12:00 uur

A: Amarens

M: Hee goedemorgen! Goed om je nu wel te kunnen horen. Altijd vreemd als de ander jou wel kan verstaan, maar diegene jou niet.

A: Ja apart, ik zou ook niet weten waar het aan ligt, maar er staat ook bij Skype de microfoon lijkt het goed te doen, dus heel apart.

M: Jammer, maar het geeft niet. Eens kijken, wat leuk dat je zo enthousiast reageerde.

A: Ja, super leuk toch?

M: Je bent de eerste die ik ga interviewen, ik denk dat het ongeveer een half uurtje, drie kwartier duurt. Dus ik ga daar een beetje op mikken.

A: Dat is hartstikke mooi.

M: Eens kijken, ik begin eerst gewoon bij wat algemene gegevens, dan gaan we naar wat achtergrond kenmerken, dus hoe je erbij gekomen bent bij het re-enactment. Dan over je motivaties, waarom je het nu zo leuk vindt en wat je er dan zo leuk aan vindt en vervolgens ook wat je doet en welke verenigingen en activiteiten je doet en op welke manieren je nog meer met geschiedenis bezig bent. En tot slot heb ik dan nog een paar vragen over hoe je het nu vindt om na een weekend re-enactment weer gewoon je spijkerbroek aan te trekken en dat soort moderne dingen weer op te pakken.

A: Ja, nou klinkt helemaal goed, leuk.

M: Oke, hoe oud ben je precies?

A: Ik ben negentien.

M: En zit je nog op school?

A: Ja, ik studeer Small Business and Retail Management.

M: En waar doe je dat?

A: Dat doe ik in Oostende, in Leeuwarden.

M: Oke, dat is wel heel economisch.

A: Ja, klopt.

M: Ik had misschien wel gedacht dat je iets met geschiedenis zou doen of iets in de richting van kunst bijvoorbeeld.

A: Ja, nee dat heeft me altijd wel geïnteresseerd en ik heb ook wel echt overwogen om iets met geschiedenis te doen, maar ik ben daarnaast ook heel erg geïnteresseerd in mode en deze opleiding die bood ook een cursus of een ja, opleiding in mode aan, zeg maar. En dat lijkt me wel heel erg leuk, dus vandaar dat ik daarvoor ben gegaan. Maar waarschijnlijk wil ik hierna nog wel een opleiding doen de geschiedenis en kunst kant op, want dat lijkt me ook wel heel erg leuk.

M: Leuk, leuk om zo ook je interesses te kunnen combineren.

A: Ja een beetje wel, het is een beetje van beide werelden gecombineerd zeg maar.

M: Heb je ook een baantje ernaast?

A: Ja ik werkte zo'n vijf jaar bij de Hema, maar daar heb ik nu net ontslag genomen.

M: Is dat omdat je iets anders gaat doen?

A: Nee, eerst niet, want ik ben heel erg druk bezig met toneel, theatervoorstellingen enzo. En nouja, re-enactment vind ik heel leuk om veel mee te doen en school is er dan ook nog en dat werd allemaal wel heel erg druk. En na vijf jaar vond ik het ook wel weer goed om te gaan daar. Mijn tijd was wel voorbij daar, zeg maar. Maar daar heb ik wel met plezier gewerkt.

M: Dan kom ik op je hobby's, dat is dan waarschijnlijk toneelspelen?

A: Ja, toneelspelen, muziek, eh, ja zingen daar heb ik heel erg veel mee. Creatief bezig zijn, tekenen, schilderen, fotograferen vind ik gewoon heel leuk om te doen. Heerlijk om mee bezig te zijn als ik vrij heb. Toneel spelen is vooral 's avonds en nu op zaterdag, maar verder ben ik vooral veel bezig met tekenen, schilderen, mode enzovoorts. En de ene periode ben je weer veel meer bezig met tekenen en dan weer heel veel met fotograferen, dat wisselt nog wel eens. Ik vind het altijd leuk om te doen, zeg maar. Het is ook erg ontspannend, want je mag zelf weten wanneer je het doet, wat je doet en hoe vaak.

M: En hoe ben je dan bij re-enactment gekomen? Vanaf wanneer is dat?

A: Nou, tot een jaar geleden wist ik nog niet eens dat het bestond. Mijn moeder is kapster en zij heeft via een buurmeisje een klant erbij gekregen en zij was ook altijd heel erg geïnteresseerd in de Tweede Wereldoorlog en zij zat dus ook bij een re-enactmentgroep. Toen kwamen we erachter dat zij dus reizen organiseerde naar Auschwitz en dat wij ook heel erg interessant vonden en toen heeft ze gevraagd of we mee wilden. Toen heeft ze uiteindelijk een reis georganiseerd, we zouden eerst met een groep gaan, maar er vielen steeds meer mensen af en zo zijn we uiteindelijk met zijn vieren overgebleven. Eigenlijk voor elkaar vier onbekende mensen een week naar Polen. Dus dat was al een hele ervaring op zich en met zijn vieren klikte het gewoon heel goed. Zij zaten alle drie bij re-enactment en toen dacht ik eerst van wat apart dat je dat naspeelt maar toen vertelden ze er wat meer over en toen raakte ik wel heel erg geïnteresseerd. En zo vroegen ze of ik een keer mee wilde doen en dat was op een oefendag in november 2011. Dat was tegelijkertijd een fotoshoot, en de eerste dag, ik was gelijk helemaal verkocht. Ik had het virus te pakken.

M: En weet je waar dat aan ligt dat je meteen om was? Voelde je je meteen thuis?

A: Ja helemaal, want ik reed zelf met Jelmer mee en Jelmer beeldt Duits uit en daar heb ik helemaal geen problemen mee. Hij zit bij de Windhund en nouja, toen ze mij in het begin het vertelde, dacht ik van 'wat doen ze dan precies en lopen ze dan gewoon de hele dag in die kleren rond?' dus ik vond het eerst heel vaag, maar toen vertelden ze me wat ze precies deden en dat ze de veldslagen uitbeelden en dat ze de mensen wilden vertellen hoe het toen was. En toen begon ik het ook wel steeds beter te begrijpen en in te zien dat het niet voor de lol een toneelstukje was. En toen ik daar aan kwam, met Jelmer dus, toen hadden we een eigen chambree, een kamer waar ze zich verkleeden en hun spullen inzetten. En toen zeiden ze tegen mij: 'ja, ga maar naar voren, naar de kantine, daar zitten de meisjes van de burgergroep en daar red je je maar mee, die leggen verder wel uit waar het zit.' Toen dacht ik oh jee, een heel nieuwe groep mensen, willen ze überhaupt wel dat ik erbij kom? Maar toen kwam ik daar aan en toen zei ik: 'Hoi, ik ben Amarens en ik ben nieuw en ik weet niet wat ik hier moet doen.' Nou en toen was het gelijk van 'oh gezellig, kom erbij en je hebt kleren bij je en dan gaan we kijken wat je aan doet.' En toen was het

meteen goed, een gezellige sfeer een soort van familieband. Iedereen kon het goed met elkaar vinden en heel relaxed, en ja wees maar jezelf. Dat gevoel was er echt onmiddellijk. Dat is natuurlijk wel heel fijn als je ergens nieuw zo ontvangen wordt.

M: En merk je diezelfde saamhorigheid bijvoorbeeld ook bij je toneelvereniging? Is dat hetzelfde idee of is dat toch anders?

A: Ja, op een of andere manier is dat wel anders, want eh, het is natuurlijk een hobby en voor veel mensen blijft dat ook een hobby. En nouja, één keer in de week repeteren en dan zie je elkaar en dan moet je weer een week wachten tot je weer bij elkaar komt. En bij re-enactment is het eigenlijk, je maakt ook vrienden. Je bent ook na een oefendag of evenement met elkaar aan het praten over hoe het was en ook gewoon over je dagelijkse dingen. De sfeer is wel heel anders, veel persoonlijker en veel ja hoe ga ik dat uitleggen, veel meer met elkaar. Ik denk dat dat het is. En dan heb je natuurlijk altijd de mensen die dat niet hebben, maar over het algemeen is de sfeer gewoon heel erg met elkaar, dat is wel heel erg fijn, welke vereniging je ook zit.

M: Ik ben benieuwd of ik dat antwoord vaker ga horen ook bij andere verenigingen, maar zoals ik het zelf ervaren heb bij Dames en Heren van Toen herken ik dat gevoel inderdaad wel.

A: We delen dezelfde interesse, ik denk dat dat het ook is wat die klik geeft. Omdat de mensen met wie je bent dezelfde dingen willen weten en leren.

M: Welke periode sprak jij het meeste aan toen je bij re-enactment ging?

A: Dat was Tweede Wereldoorlog, absoluut.

M: En heb je nog overwogen bij andere verenigingen te kijken?

A: Nee, ik ben sinds ik mij kan herinneren op de een of andere manier altijd geïnteresseerd geweest in de Tweede Wereldoorlog, want ook op school konden andere oorlogen mij altijd minder boeien. Dus gewoon qua leven, kleding en manieren vond ik de Tweede Wereldoorlog altijd gelijk het interessantste, ook al verschilt de Eerste Wereldoorlog qua tijdsperiode niet zoveel van de Tweede Wereldoorlog. Maar ik heb dus nooit nagedacht over andere perioden.

M: Oke, dus waarschijnlijk hou je het ook bij de Tweede Wereldoorlog. Weet je nog welke verwachtingen je had toen je bij je eerste vereniging lid werd?

A: Nou, ik had totaal geen verwachtingen van wat ze deden, en hoe het ging en ja, ik ben natuurlijk nog vrij nieuw, vier maanden ofzo. Ik heb één evenement meegemaakt in IJmuiden en een filmdag, dus voor zolang ik er bij ben heb ik al wel veel meegemaakt. Maar voor ik hier kwam wist ik echt niet wat ik moest verwachten, wat er ging gebeuren, geen idee.

M: Is de sfeer voor jou wel hetzelfde gebleven of is dat verandert nu je er vier maanden bij bent?

A: Ja, dat wel. Mijn eerste oefendag was ook een fotoshoot dag, dus dat is ook weer een beetje anders dan wat er normaal gebeurt, maar ja een normale oefendag is van je ziet elkaar, je komt in stijl en je bespreekt wat je gaat doen op evenementen of andere dingen waar je mee bezig bent en je gaat bij de jongens kijken, want de geüniformeerde mannen die doen veel meer dan de burgers, want die oefenen natuurlijk. Een veldslag bijvoorbeeld of technieken oefenen ze en zo kom je natuurlijk ook veel te weten van andere groepen. Maar qua verwachtingen ben ik er echt helemaal leeg ingegaan, eigenlijk. Misschien is dat ook wel goed.

M: Dan kan het misschien alleen maar leuker worden, inderdaad. Op welke manier probeer jij je verder in te leven? Je stapt natuurlijk in de jaren '40 kleding en hoe probeer jij je dan vervolgens in te leven in die periode? Wat gaat er dan door je heen en hoe doe je dat?

A: Eh, nou kleding dat helpt echt ontzettend veel. Want je bent gelijk een ander persoon, en ja misschien helpt mijn toneel ervaring ook iets mee, zodra je een kostuum aan hebt ben je iemand anders. Maar met re-enactment is het zo, dat je eigenlijk jezelf moet zijn in een andere tijd. Dus wat heel erg helpt is, eh, foto's bekijken van vroeger, documentaires, films over hoe mensen leefden en hoe het vroeger ging. Met re-enactment kom je nooit in de buurt van hoe het ook maar een beetje was, maar qua inleving is het gewoon wel belangrijk om echt te weten van hoe het vroeger was. En veel lezen, en veel kijken en ja, dan in de kleren stappen.

M: Oke, is inleving dan ook een stukje authenticiteit?

A: Eh, ja dat denk ik wel. Inleving is wel heel belangrijk en ook dat je weet waar je mee bezig bent. Qua manieren bijvoorbeeld en op evenementen is dat nog belangrijker dan op een oefendag, want op een oefendag is er normaalgesproken geen publiek. Maar als je op een evenement voor gewoon publiek, 'kut' of 'fuck' zegt, dat klopt gewoon niet. Dus met manieren moet je echt weten dat als je echt boos op iemand bent, dat je dan bijvoorbeeld 'schavuit' roept. Van zulke dingen. En qua man vrouw verhouding is dat vroeger natuurlijk ook anders. Dus het is goed dat je weet dat dat toen zo was, maar dat je het daar nu niet mee eens hoeft te zijn, dan komt een stukje van die tijd komt al heel snel naar boven.

M: Oke en hoe ervaar je dat dan zelf hoe die man-vrouw verhoudingen worden uitgebeeld?

A: Nou, dat is toch wel heel anders, wat dat betreft ben ik echt een feminist ten top. Maar omdat je weet dat dat toen was en omdat je zo van die periode houdt om het uit te beelden dan neem je dat voor lief. En dan heb je zoiets van, dat was vroeger gewoon zo en mensen wisten niet beter.

M: Heb je je weleens gestoord aan mensen die iets te graag die man-vrouw rollen willen uitbeelden?

A: In het dagelijks leven ken ik een re-enactor die eh, ook in die tijd wel leeft en die dat ook wel graag zou willen, dat het weer zo was als vroeger. De vrouw het liefste thuis bij de kinderen en koken en schoonmaken enzo. En dat bedoelt hij niet denigrerend, maar dat is gewoon hoe hij het liefste leeft. En dan denk ik wel, ja maar jeetje, het is nu wel 2012. Het is een hele leuke hobby en een leuke levensstijl, maar dan heb ik wel zoiets van 'wo, dat dat nog gebeurt', maar dat zou ik zelf niet kunnen.

M: Maar er wordt dus niet op een vervelende manier mee omgegaan?

A: Nee, absoluut niet. Wat het verschil met nu is, is dat mannen toen wel iets dominanter waren en om het heel zwart-wit te zeggen, een beetje boven de vrouw stonden, maar ze waren wel veel hoffelijker. Gewoon stoelen aanschuiven, deuren open houden, 'wil je nog iets drinken', zulke dingen zie je nu niet meer. En dan voel je je als vrouw toch wel bijzonder op de een of andere manier. Alsof er aan je gedacht wordt. Want nu doe je een deur open en je loopt erdoorheen, maar dan is het van 'nee, er loopt een vrouw achter me en die mag eerst.', dus dat is wel heel bijzonder, de manieren van toen.

M: Welke activiteiten vind je het leukste van de activiteiten die je nu onderneemt met de Dames en Heren van Toen?

A: Eh, nou op het evenement in IJmuiden hebben we bijvoorbeeld de Duitsers een beetje uitgelokt door een beetje verzetsacties te doen en dat was wel heel erg leuk. En de momenten waarbij je het publiek dingen kan vertellen en ze naar je kijken en zich dingen afvragen en naar je toe komen, die momenten zijn ook heel leuk. Leuk om je hobby of je passie, iets waar je van houdt, met mensen te delen.

M: Heb je ook nog leuke reacties gekregen op je tv-optreden?

A: Ja, heel erg leuk. Mijn moeder was helemaal trots dus die had het ook aan heel veel mensen verteld en allemaal leuke reacties gekregen, van 'oh wat leuk' en 'wat was je goed in beeld'. Op Facebook ook allemaal leuke reacties.

M: Dat heb ik zelf ook gemerkt ja, ik vond het echt heel leuk om er deel van uit te maken.

A: Ja, maar dat was ook hartstikke leuk, heb jij nog leuke reacties gekregen?

M: Ja, bij mij waren het ook mijn ouders vooral die de link van Uitzendinggemist doorstuurden en ook reacties op Facebook inderdaad, was leuk. En ik vond het eindshot met Maaike ook heel mooi geworden, dat we zo vaak geoefend hadden.

A: Ja, dat was zeker mooi geworden ja.

M: Eens even kijken, ik kijk weer even naar mijn vragen. Als je nu terugkijkt op de vier maanden dat je aan re-enactment doet, wat heeft re-enactment jou dan het meeste gebracht?

A: Eh, oh dat is wel een moeilijke vraag. Wel een goede vraag trouwens. Nou wat het is met re-enactment het is iets bijzonders, iets heel vaags en aparts voor een buitenstaander. Dat kan ik heel goed begrijpen, maar als je daar in zit, nou ja, ga maar een beetje buiten de oefendagen krijg je heel veel leuke nieuwe contacten erbij, ga je naar re-enactment zelf kijken is het een soort van eerbetoon aan de mensen die toen hebben geleefd en ja, dat je het uit mag beelden, dat is heel bijzonder. En wat mij het in het dagelijks leven heeft gebracht voor mezelf is dat ik op een hele andere manier met de verhouding tussen toen en nu bezig ben. Dat ik bijvoorbeeld zeur om kleine dingen en dat ik denk van, ja maar toen hadden ze het veel erger. Dus dat is zoiets onbenulligs, daar hoef je niet om te zeuren bijvoorbeeld. En eh, het perspectief wordt weer even rechtgezet en het is echt een uitstapje naar een andere wereld, letterlijk en figuurlijk. En dat is wel heel erg ontspannend ook.

M: En is dat omdat je dan dingen kan loslaten of is dat anders?

A: Ja, en je bent ook op een andere manier met de geschiedenis ook bezig, want normaal lees je uit boeken of dan kijk je eens een keer een film, maar nu ben je echt onderdeel van dat boek of van die film, zeg maar. En natuurlijk, wat ik al zei, je komt nooit in de buurt van wat er toen gebeurt is, maar dat je mensen kan laten zien hoe het een beetje was en dat je zelf een beetje in die gevoelens komt, dat is wel heel erg bijzonder. Enne, ja, gewoon in het dagelijks leven hou je je ermee bezig. Je gaat echt boeken kopen over veldslagen waarvan je normaal dacht, wat moet ik ermee? Ja, qua meerwaarde, het brengt gewoon iets nieuws in je leven.

M: Oke, mooi.

A: Ja apart, het is ook heel moeilijk om het te omschrijven. Zoals ja, ga omschrijven waarom je van je vriendje houdt bijvoorbeeld. 'Ja, hij is leuk, hij is lief, hij heeft humor'. 'Ja, maar er zijn zoveel jongens die leuk en lief zijn en humor hebben, waarom vind je die dan niet leuk?', ja weet je, er is een klik en je houdt ergens van en het brengt meerwaarde aan je leven wat je eigenlijk niet goed in woorden kunt omschrijven, zeg maar. Dus ik hoop dat het een beetje een antwoord is waar je iets mee kunt?

M: Ja hoor, zeker. Ik zie al hele quotes voor me met daaronder Amarens, 2012. Ik vind het ook leuk de reacties die ik krijg als ik vertel dat mijn onderzoek gaat over re-enactment, dan krijg ik ook reacties als ‘re-enactment, wat is dat?’ of ‘is dat gewoon geschiedenis naspelen?’ en dan doe ik ook echt mijn best om het zo leuk en goed mogelijk uit te leggen en de goede kanten ervan te vertellen. Ik vind het ook jammer als het dan niet overkomt zoals ik zou willen.

A: Ja, bij is ook heel vaak de reactie ‘oh, is dat LARP-en?’, weet je wat LARP is?

M: Ja, dat is Live Action Role Playing.

A: Ja, een beetje dat Star Wars achtig, ik weet het ook niet precies, maar dan denken ze dat het dat is of ze denken dat het van mijn toneelclub is. Het is heel moeilijk uit te leggen wat we doen en waarom we het doen. Ga maar eens uitleggen waarom je voor je lol in een nazi-pak rondloopt. Zulke dingen uitleggen, dat is helemaal moeilijk.

M: Dat kan ik mij voorstellen, dat is dan voor Jelmer ook lastig geweest. Weet je een beetje hoe dat voor hem was? Hoe hij die reacties heeft ervaren?

A: Eh, ja nou, bij hun zijn ze er heel streng op dat er niemand in de club zit die politiek ook maar iets mee heeft met de nazi’s. Dan is het meteen exit, want dat willen ze absoluut niet. Maar wat hun insteek ook is, dat is van, de Duitsers waren er ook. En je kunt wel de oorlog nadoen en het grootste gedeelte van het probleem weglaten, dan kun je de Duitsers wel niet uitbeelden, maar dat is ook heel erg oneerlijk, want die waren er ook. En qua insteek van het Duitse leger vroeger die waren heel gedisciplineerd en die hadden mooie pakken en het is heel rot om te zeggen, maar het is gewoon een goed een sterk leger. Dat is natuurlijk wel heel erg mooi om als re-enactors te laten zien dat je ook zo’n goed en sterk en gedisciplineerd leger bent. Maar hij heeft er verder nooit problemen mee gehad of dat mensen negatieve reacties hadden. Zelfs bij evenementen waar overlevenden van de Tweede Wereldoorlog aanwezig waren, die vonden het zelfs mooi dat zij de Duitsers uitbeeldden.

M: Was dit ook afgelopen maand in IJmuiden zo?

A: Eh, bij IJmuiden was een oude generaal van de Tweede Wereldoorlog, maar die is niet bij de Duitsers geweest. Waarom weet ik niet, maar bijvoorbeeld overlevenden op andere evenementen, bijvoorbeeld Hoorn- Medemblik, daar komen wel overlevenden en op andere evenementen. Die vinden het gewoon mooi dat ze de Duitsers uitbeelden en dat is natuurlijk gewoon absurd, want ik zou echt een trauma hebben als ik vroeger al die pakken rond zag lopen en die laarzen hoorde stampen en dan zeventig jaar later spreek je met iemand die dat voor zijn lol even nadoet. Maar hij heeft weinig negatieve reacties gehad en dat vind ik wel heel bijzonder.

A: Het is eigenlijk al bijzonder als mensen snappen waarom je re-enactment doet, zelfs al ben je burger, dus begrijpen dat je Duits doet dat is wel heel erg bijzonder. Maar het is voor hun gewoon, ja de Duitsers waren er ook en dat vind ik ook mooi om het uit te beelden en ik heb geen politieke gedachten dus het kan me niet schelen wat iemand anders daar van denkt en dat moet je als Duits wel echt hebben. Je moet goed over negatieve reacties nadenken, bijvoorbeeld als je je vrienden vertelt, want ik ga straks ook Duits doen, als je ze dan vertelt van ‘ja, ik doe re-enactment’, ‘oh, wat doe je dan?’, ‘ja burger en Duits’, dan is het meteen ‘Duits?!’. Dus je moet goed weten waar je mee bezig bent en waarom je het doet en als je dat weet dan is het eigenlijk niet zo’n probleem wat anderen denken. Je moet het er zelf ook mee eens zijn. Er zijn namelijk ook re-enactors

die hebben echt een afkeer tegen Duits, die willen niks met Duits te maken hebben, maar ikzelf heb daar geen problemen mee.

M: En wanneer begin je daarmee?

A: De volgende oefendag brengt iemand een pak voor me mee, Sjoerd. Die ga je volgens mij ook interviewen. Die brengt een pak voor me mee en als die mij past, dan is waarschijnlijk het evenement Hoorn – Medemblik het eerste evenement waar ik in een Duits uniform een dag mee kom draaien. Dat is in juni.

M: Oke, leuk, waarschijnlijk kom ik dat weekend wel een dag kijken.

A: Ja leuk, tenminste ik roep de hele tijd dat het leuk is, maar dat weet ik natuurlijk nog niet, maar het lijkt me heel leuk.

M: Ik heb er wel veel van gehoord, ook van Marti, daar heb ik naast in de bus gezeten en die vertelde er veel over, dus ik denk dat ik wel even kom kijken. Dan ga ik in de stoomtrein overal langs.

A: Ja, leuk.

M: Oke, nou nog eens even kijken naar de vragen. Hoe ver denk je dat je gaat in je hobby? Denk je dat je nog eens als Sjoerd zal besluiten alleen nog maar jaren '40 kleding te dragen bijvoorbeeld?

A: Ik zou het me wel voor kunnen stellen, maar dat is ook omdat ik de kleren gewoon heel mooi vindt. Ik vind vooral de jaren '50 kleding heel leuk en de jurk heel erg vrouwelijk, dus wat jurken betreft zou ik me kunnen voorstellen dat ik zulke dingen ook in het dagelijks leven draag. Maar continue niet, want ik vind het ook heerlijk om op een luie dag bijvoorbeeld een spijkerbroek en een trui aan te hebben en ik vind het ook heel erg leuk om met mode bezig te zijn, dus ik kan me niet voorstellen dat ik op een gegeven moment geen spijkerbroek meer in de kast heb. Ik zal het meer integreren, net iets meer jurkjes, maar dan hou ik bijvoorbeeld alleen de stijl aan.

M: De jurkjes kun je nu al bij H&M halen eigenlijk.

A: Ja, klopt, maar dat komt ook gewoon allemaal terug. Net als die A-lijn jurkjes dat is ook heel erg jaren '50 dat was ook weer even terug, dus dat komt inderdaad weer terug. En de kleding van toen vind ik ook wel heel vrouwelijk. Als ik een jurkje over mijn knie aantrek, dat zie je nu heel veel in Kampen en Staphorst enzo, in zeg maar die hele Christelijke gemeentes zie je alleen nog dat vrouwen een rok over de knie dragen, maar met een stel hakken eronder vind ik het misschien nog wel vrouwelijker dan een rok boven de knie.

M: Het zou heel goed kunnen ja, het is maar net hoe je het combineert en met welke schoenen.

A: Ja daarom, dus ik denk dat ik altijd wel een soort combinatie blijf houden van kleren van toen en nu.

M: Wat vinden je vriendinnen ervan dat je vier maanden terug begonnen bent met re-enactment?

A: Nou die vinden het eigenlijk wel prima. Ze vinden het wel een beetje apart, maar ze weten ook wel dat ik al een tijdje toneel speel en dat ik daarmee bezig ben, dus dan vragen ze wel eens van 'is het iets van toneel?' en dan zeg ik meestal van nee, het staat er wel los van, van mijn toneel, maar omdat ze het dan beter snappen dan zeg ik wel dat het iets is als toneel. En verder zien ze natuurlijk op Facebook foto's voorbijkomen en dan krijg ik ook leuke reacties en dan vragen ze ook wel of het van toneel is of van re-enactment en dat vinden ze wel heel erg leuk voor me.

M: Vind je het verder belangrijk dat je je ervaringen kan delen met vrienden en familie?

A: Nou, met vrienden dat zou me niet zoveel uitmaken, als ik dan iets niet met ze zou kunnen bepraten maakt het me niet zoveel uit en mijn ouders zijn sowieso ook heel erg geïnteresseerd in de Tweede Wereldoorlog. Mijn moeder helemaal, dus die vindt het ook helemaal leuk wat we doen en die wil graag foto's en filmpjes zien en mijn ouders komen dan op evenementen kijken dus die vinden dat alleen maar heel erg leuk en dat kan ik ook met ze bepraten. En verder natuurlijk met de re-enactors zelf, want die begrijpen ook, ja waar die liefde vandaan komt, die snappen dat en dat hoeft je niet uit te leggen.

M: Die zijn allemaal besmet met het virus zeg maar.

A: Ja die zijn zo gek als een deur (lachend).

M: Ja wat me opvalt is dat het bij veel mensen begint als een kleine kennismaking en dat uitgroeit tot een grote hobby. En waar denk jij dat het aan ligt dat re-enactment nu zo populair is?

A: Eh, ik denk. Nou er is eens gezegd door mensen, dat de generatie na de oorlogskinderen zeg maar, dat die helemaal niks ervan wisten, omdat hun ouders dat niet wilde vertellen, omdat het nog zo dichtbij ze lag. En de generatie erna, die wilde steeds meer weten omdat die dat natuurlijk niet wisten en die konden dat niet van hun ouders weten omdat die dat ook niet wisten. En ik denk dat op een of andere manier de behoefte groeit om steeds meer daarvan te willen weten en te zien hoe het was en dat je mensen dat ziet doen. Want met film kijken, dan kijk je naar iets, maar als je er tussen loopt maak je echt deel uit van het verleden. Ik denk dat mensen het steeds interessanter vinden om re-enactors te bekijken of om re-enactment te gaan doen, omdat de vraag naar informatie steeds meer stijgt. En hoeveel je er ook van weet er is altijd meer te ontdekken. En dan ga je bijvoorbeeld, als ik nu interessant vind wat er in Nederland gebeurde, nou dan weet je daar op het laatst heel veel over en dan ga je kijken naar wat gebeurde er in België en Frankrijk en Polen. En zo is het eigenlijk een onderwerp dat nooit uitgepraat is.

M: Het is interessant wat je zegt van die generaties, dat het iets verder van je af ligt dat je er dan misschien toch iets beter bij kan.

A: Ja, ik las zoiets laatst en toen dacht ik, maar dat is ook gewoon zo. Want die ouders die in de oorlog geboren zijn die weten er niet veel van, omdat hun ouders hun kinderen er niet mee wilde belasten, het trauma was ook gewoon te groot. Maar dan komt de generatie daarna die stond daar verder van af, die had het niet meegemaakt en wilde er meer van weten, maar ja omdat hun ouders er niet van wisten en hun opa en oma er niet over wilde vertellen dan ja, krijg je natuurlijk een interesse.

M: Zijn er nog zaken die je verder zou willen onderzoeken, nu ik met deze scriptie bezig ben en je misschien denkt, ja maar dat zou je nu eens moeten bekijken? Mijn vraag is nu bijvoorbeeld van waarom is het juist nu zo populair, wie is de re-enactor, wat doen ze en waarom en ja, hoe. Oh dat wilde ik nog aan je vragen, hoe het voor jou is om je na een heel weekend re-enactment, bijvoorbeeld IJmuiden, je dan weer om te kleden naar kleren van nu.

A: Ja dat is wel heel erg apart, want de reis naar IJmuiden toe, ik heb geen gewone kleren meegenomen, want we gingen vrijdag al weg en ik zou dan een extra setje mee moeten nemen en daar kon ik toch niets mee in het weekend, dus ik ben ook al echt in stijl zeg maar heengegaan en dan loop je drie dagen daar rond en dan wordt het eigenlijk normaal. Die kleding, de manieren, de manier van leven, dat wordt normaal. Het is vreemd als je opeens een glazen mok krijgt in plaats van een emaille mok bijvoorbeeld. En qua kleding,

dat wordt je eigen zeg maar. En als je thuis komt, dan ga je uitpakken en trek je je gewone kleren aan en dan heb je zoiets van 'oh, wat vreemd!'. Dan ben je dat niet meer gewend zeg maar. Je hebt je een heel weekend, 24 uur per dag ingeleefd in een periode en daar ben je ook echt geweest en natuurlijk wel met hedendaagse dingen erdoor, je praat wel gewoon over je nieuwe telefoon, of over muziek van nu bijvoorbeeld, maar eh, ja het is wel eerst even wennen.

M: En hoe lang duurt dat gevoel dan dat je daar aan moet wennen?

A: Nou, even een dagje, dat je alles weer op regel moet krijgen. Sowieso als je terugkomt van een evenement heb je enorm veel troep, chaos en kleding en dingen die je op moet ruimen, dus voor dat dat weg is is er ook weer een week voorbij, maar het duurt bij mij weer even twee, drie dagen voor ik alles weer op regel heb zo van, ik moet werken, ik moet naar school, ik moet dit, ik moet dat, maar dan is het ook wel weer goed.

M: Oke, dus het is niet een soort heimwee van 'oh, kon ik maar in die tijd leven'?

A: Dat soms wel.

M: Kun je dat ook echt heimwee noemen?

A: Ja en dan vooral naar de sfeer. De sfeer zoals ook in IJmuiden, dat is gewoon heel erg goed en leuk, dus ik denk ook vooral heimwee naar de sfeer van de groepen. Wat het onder andere zo leuk maakt is natuurlijk de groep. Als je een vervelende groep hebt, dan vind je re-enactment waarschijnlijk ook lang niet zo leuk, dus het is wel eens dat ik thuis kom en dat ik mijn spullen uitpak en dan denk oh, ik wil wel weer terug met de groep naar dat weekend, omdat het zo gezellig was en je gewoon over je interesse kan praten, zonder dat het teveel wordt, dat mensen zoiets hebben van 'nou, nu gaan we maar weer eens over iets anders praten'. Dus daar heb ik soms wel eens heimwee naar, of dat ik juist heel erg kan uitkijken naar een oefendag, dat ik zin heb om weer zoiets terug te halen.

M: De mensen met wie je re-enactment doet kunnen dus als het ware jouw re-enactment ervaring maken of kraken?

A: Ja, dat denk ik wel. Ik denk ook sowieso dat dat met alles zo is in het leven, ook op je werk bijvoorbeeld met vervelende of leuke collega's. Bij re-enactment is dat ook gewoon zo, het uitbeelden en de geschiedenis op zich is al super interessant en als je dan ook nog leuke mensen hebt, dat maakt het alleen nog maar mooier.

M: Mooi, fijn ook om zo'n passie te hebben en dan is het nog niet eens je enige hobby.

A: Nee, dat is inderdaad zo, het is soms ook echt heel hectisch en chaotisch. Ik heb het nu ook heel erg druk met toneel, want het is nu toneelseizoen dus druk repeteren en in het weekend uitvoeringen enzo. En als ik dan in het weekend vrij ben ga ik ook gewoon lekker niks doen of met mijn nieuwe camera nieuwe foto's maken, het is maar net waar ik dan zin in heb.

M: En de foto die je nu bij Skype ingesteld hebt? Is die ook tijdens een re-enactment evenement gemaakt?

A: Ja, die foto is op het evenement in IJmuiden gemaakt. Dat is twee weken terug. Want ze waren bezig met een beetje een fotoshoot voor de Duitse officier en een luitenant die wilden op de foto. En er waren drie of vier fotografen daar en wij zaten daar naar te kijken en toen werden we ook op de foto gezet. Dus het is een onverwachte foto.

M: Dus straks heb je een complete portfolio met foto's van jou in jaren '40 kleding?

A: Ja bijna wel ja, dat is wel heel leuk om later terug te zien. Laatst hebben we ook op een fort in Edam gezeten, meer voor onszelf, als nieuwsjaarsborrel. En nouja, het ene moment sta je te poseren met een Duitse officier, het andere moment met een Canadese

soldaat, wel heel erg leuk om dat ook terug te kijken en als je die foto's dan een beetje bewerkt dan lijkt het ook echt oud en dan lijkt het net die tijd. Dat is leuk om terug te kijken. De glans een beetje weghalen, sepia en korrel, dan lijkt het al snel wat. Dat helpt ook weer bij de inleving.

M: Welke evenementen vind je leuker? Met publiek of zonder? Wat is het verschil tussen die twee?

A: Als je met publiek speelt, of speelt, maar een evenement met publiek hebt, dan ben je wel constant bezig met je rol, met je manieren en de uitbeelden. Daar ben je gewoon heel erg op gefocust, omdat het voor het publiek wel echt moet zijn alsof we echt in de jaren '40 zijn en zonder publiek ben je toch weer sneller bij je eigen leven. Er zitten dan wel sommige manieren in die je gewoon automatisch doet omdat je die kleren aan hebt, bijvoorbeeld geen ellebogen op tafel, rechtop zitten enzovoorts. Maar met publiek is het ook gewoon heel erg leuk als mensen vragen wat je doet en waarom je het doet, bijvoorbeeld in IJmuiden speelden we de bevrijding en had een van de burgergroep een originele bevrijdingsrok aan. De koningin had toen opgeroepen een rok te maken met oude lapjes en die moest dan aan een aantal voorwaarden voldoen, dus mensen vragen dan wat het verhaal is achter die rok en willen er meer van weten en dat is wel heel erg leuk. Dat is waar je het voor doet, mensen vertellen wat er toen is gebeurd. Dus ik denk dat ik evenementen met publiek wel het leukste vind.

M: Leuk, het lijkt erop dat jij nog wel een poos bij re-enactment blijft hangen.

A: Ja zeker, ik ga nu dan ook bij Windhund, dat is die groep met Duitse uitbeeldingen. En ik ben laatst gevraagd voor het Franse verzet dat zit bij Mars. En dan te bedenken dat ik er vijf maanden bij zit en pas officieel lid ben vanaf januari, ja dat je dan al gevraagd wordt voor het Frans Verzet en dat iemand van de Windhund me aanbood om zijn pak over te nemen om Duits te doen, dat gaat heel erg snel. Maar wel heel erg leuk.

M: Zeker, ik zou zeggen volg je enthousiasme en dan past er vast nog wel een hobby bij.

A: Ja, dat wel.

M: Goed, nou dan zitten we nu precies op drie kwartier.

A: Oh jeetje, wat gaat dat snel!

M: Ja, dat gaat hartstikke snel. En het is natuurlijk verleidelijk om lang te bellen, maar ik weet ook dat ik het straks allemaal mag uittypen. Maar het is leuk dat mensen zo enthousiast zijn, ik ben ook echt heel blij met het onderwerp. Het scheelt heel veel als je mensen vraagt voor een interview en ze zo leuk over hun passie kunnen vertellen.

A: Ja, nouja mensen met een passie willen daar waarschijnlijk ook heel graag over vertellen, dus ja daar zit het hart gewoon vol van en dat is ook leuk om te delen. Het is ook leuk dat jij daar zo geïnteresseerd in bent en dat je onderzoek doet naar van ja wat is het nou precies en wat willen die mensen en dat is gewoon heel erg leuk.

M: Ja, mijn eerste ervaringen zijn ook gewoon echt super leuk zo met de Dames en Heren van Toen. Bijzondere ervaringen tot nu toe.

A: Nou, als je nog eens een keer mee wilt doen, dan kan dat altijd.

M: Ja over Hoorn-Medemblik heb ik inderdaad met Edward gesproken, dus misschien dat ik dag nog wel doe ook, even kijken. Ik zal het nog op tijd laten weten. Ik heb trouwens ook nog een heel leuke foto van jou en Maaïke, die heb ik in de bus gemaakt. Die zal ik je deze week nog even opsturen.

A: Oh, wat super leuk, geweldig. Dat was ik alweer helemaal vergeten.

M: Amarens, dan wil ik je bedanken en nog een heel fijne week en dan misschien dat ik je nog zie bij Hoorn-Medemblik. En dan kom ik ook nog eens mijn scriptie bij jullie presenteren bij Fort Vechten.

A: Ja dat is heel erg leuk, ik ben heel erg benieuwd.

M: Anders ik wel haha,

A: Komt vast helemaal goed. Als je nog een keer vragen hebt dan kun je gerust bellen of mailen, dat is helemaal geen probleem.

M: Oke mooi, daar ga ik gebruik van maken. Dankjewel.

A: Oke, dankjewel.

M: Ja hoor, je ziet de foto wel verschijnen. Doei!

A: Hey doeg!

Transcript Marti

Datum interview: 20 april 2012, 14:00 uur

MB: Hallo meissie!

M: Goedemorgen, daar was ik weer inderdaad. Kunt u mij goed horen, is de verbinding goed?

MB: Ja hoor, prima heel scherp zelfs.

M: Dat is mooi, hoe hebt u de aflevering ervaren?

MB: Ja, er is natuurlijk van alle opnames die gemaakt zijn heel weinig gebruikt, maar dat heb ik al vaker meegemaakt en dan mag je blij zijn als je inderdaad nog wat terug ziet. En dat was nu dus ook zo, want een aantal deelnemers die zijn helemaal niet in beeld geweest.

M: Nee, nee dat klopt, dat is inderdaad wel zonde.

MB: Want Sjoerd van der Wal bijvoorbeeld en zijn vrouw Heleen, die heb ik helemaal nergens terug gezien en die zaten toch wel degelijk in de bus.

M: Nee, klopt dat schiet mij inderdaad nu pas te binnen, want ik heb wel Anouschka gezien, dus zodoende dacht ik dat de anderen ook wel in beeld waren, maar ja dat klopt.

MB: En ze hebben zoveel opnames ook naar achteren gefilmd, daar zag je ook helemaal niks van, daar is ook heel weinig van over gebleven dat is zoveel keren overgedaan. Maar het is me wel opgevallen dat bijvoorbeeld na de allereerste aflevering die ze uitgezonden hebben dat was dus eigenlijk met die koster, ik weet niet of je die ook gezien hebt?

M: Ja, met de onderduikers, daar was Herman ook bij.

MB: Ja, nou degene die de koster speelde dat was dus mijn vaste maatje waar ik altijd alles mee doe en eh, die had ook eh, wat wou ik nou gaan zeggen? In die aflevering zag je ook en voorproefje van onze aflevering en daar zag je wel die paniek in de bus, maar vanaf een heel andere hoek, dat fragment is later helemaal niet uitgezonden. Dus ze hebben waarschijnlijk kleine stukjes gebruikt uit de opnames om dus een voorproefje te doen, maar die zijn dus in werkelijkheid niet in het filmpje terecht gekomen.

M: Dat is toch wel jammer, het had leuk geweest als de anderen ook meer in beeld waren geweest.

MB: Ja, dat was wel leuk geweest. Maar goed, ze pakken wat ze moeten pakken en als je kijkt naar die scène waarin ik dus eh, helemaal in de vernieling zat, zeg maar, nou daar hebben ze ook nauwelijks iets van gebruikt. Daar had ik het later over en toen zei die vanuit Naaldwijk, waar ik altijd mee optrek, ken je hem van naam? Martin?

M: Ja, hij heeft me toen zijn Hyves-pagina gegeven met foto's van jullie.

MB: Oh ja, ja ja, nou Martin die zei van 'Marti, moet je eens luisteren, ik weet hoe jij speelt en als het bij jou zo is dat de tranen over je wangen rollen hebben ze waarschijnlijk gedacht dat dat veel te emotioneel zou zijn. Dus gebruiken ze dat niet. En dat zou inderdaad heel goed kunnen, want het is natuurlijk best een beladen uitzending, hè zoiets.

M: Ja het zou kunnen, wellicht dat het voor de nabestaanden nog heel gevoelig is. Want het viel mij ook op, want toen ik u uit de bus zag komen had u nog steeds de tranen in uw ogen staan, maar dat zag ik op tv inderdaad niet terug.

MB: Nee, je ziet er niks van terug. Nou ja goed, het is goed, ik bedoel eh, wie zijn wij hè? Je moet maar zien wat er van over blijft. En oh koud wat was het koud die dag!

M: Zal ik dan maar eens naar het interviewschema gaan kijken?

MB: Ja dat is goed.

M: Ik neem het gesprek ook op, dus ik zal hem later nog helemaal uittypen en dan ga ik het verwerken in mijn scriptie. Het zal denk ik een half uurtje tot drie kwartier duren, ik denk drie kwartier. Het gaat over uzelf, over uw leeftijd, over de opleiding die u heeft gedaan of hobby's die u naast re-enactment nog heeft en hoe u met re-enactment in aanraking bent gekomen. En vervolgens de motivaties, verwachtingen, wat jullie precies doen en dan tot slot ook nog, eh, ja welke betekenis u aan re-enactment geeft en wat voor meerwaarde het heeft in uw leven, dat soort dingen. Dus die vragen gaan we een beetje doorlopen.

MB: Oke.

M: Dan wilde ik u eerst heel brutaal vragen naar uw leeftijd.

MB: Weet je dat nog niet eens? Nou, ik ben uit 1944 dus reken maar uit!

M: 1944, dat is geen leuke vraag, rekenen ben ik niet zo goed in, maar dan bent u 68?

MB: Nee, nou je doet het goed, maar ik ben nog net geen 68, ik ben 67.

M: Nou dit rekenen geeft mij geen zelfvertrouwen als onderzoeker.

MB: Haha, nou ik ben een echte oma dus.

M: En welke opleiding heeft u gedaan?

MB: Wat voor opleiding heb ik gedaan, allemachtig, ik heb dus een eh, mode opleiding gehad. En ook gegeven zelf. Zelf gehad en later uitgewerkt en zo ben ik zelf directeur van een vakschool geweest.

M: En in welke stad zat die vakschool?

MB: Nou, ik zat hier in Waddinxveen, maar ik heb eigenlijk door heel de provincie Zuid-Holland gezeten.

M: Interessant, ik heb een keer aan een tentoonstelling meegewerkt over vakonderwijs en dat ging ook over allerlei verschillende vakscholen, ook met mode enzo. En wat zijn uw hobby's vandaag de dag?

MB: Alle mensen, daar vraag je me wat. Nou nog altijd natuurlijk, nou, op dit moment is het dus militaire uniformen. Vaak uit vroeger tijden, dus kopiëren, opnieuw maken.

M: Oke, dat heeft dus ook weer alles te maken met uw opleiding en uw beroep.

MB: Ergens wel ja.

M: En welke uniformen vind u dan het mooist? Uit welke periode?

MB: Napoleontisch

M: Oke, daar heb ik weleens een voorbeeld van gezien toen ik bij jullie was. Toen had u een foto gemaakt van een jongen voor wie u zo'n pak had gemaakt.

MB: Ja, inderdaad!

M: Oke en heeft u daar dan ook echt een beetje een handeltje in tegenwoordig? Zijn er re-enactors die naar u toe komen en zeggen van 'ik wil wel zo'n mooi pak en ik betaal er dit voor?'

MB: Nou dat vragen ze wel, maar ik hou dat altijd wel een beetje af, omdat ze altijd denken dat dat wel voor vijftig euro kan bij wijze van spreken.

M: Oke, en wat zou de echte prijs moeten zijn denk je?

MB: Goiedag, nou daar vraag je me wat!

M: Ja nu mag u aan het rekenen!

MB: Dat is weken werk, dus dat komt echt niet beneden de 1500 euro. Alleen arbeidsloon dan hè?

M: En het materiaal zal ook niet goedkoop zijn denk ik?

MB: Nee, dat is duur want het wordt geïmporteerd vanuit Engeland.

M: Joh, maar u denkt dat re-enactors het er niet voor over hebben om dat te betalen?

MB: Bijna niemand heeft ergens iets voor over om zoiets te laten maken, omdat ze eigenlijk allemaal, dat is door de eeuwen heen altijd zo geweest, dat het vak van naaister altijd heel erg ondergewaardeerd is geweest vroeger. Vroeger deden dat arme meisjes die niet aan de man kwamen of die gehandicapt waren, die werden dus naaister. En dat is door de jaren heen een soort traditie van die hoefden niet zoveel te verdienen, ze denken nu dus nog dat als je iets laat maken dat het dan voor een koopje kan. Dat moet je eigenlijk goedkoper zijn dan dat de winkel is, nou dat kan niet, want het is allemaal handgemaakt.

M: Dat klopt, dus dat gaat niet. Zonde, want je zou juist zeggen dat het goed is als je iemand in de groep hebt die kleding zou kunnen maken.

MB: Ja, maar ja het meeste, ze hebben het het liefste allemaal van de fabrieken he, dat is allemaal lekker goedkoop.

M: Oke, nou ik had wel gedacht dat ze nog verder zouden gaan en het geld er wel voor over zouden hebben. Maar wellicht geldt dat meer voor harnassen.

MB: Nou misschien dat dat wat anders ligt. Maar ik weet dat over het algemeen de re-enactors, die hebben zo ontzettend veel uniformen en dingen nodig dat ze proberen dat allemaal voor een koopje te doen, het is allemaal hobby hè?

M: Ja, klopt.

MB: En dan kijk, dagelijkse kleding, kan ik me voorstellen dat als je een echte mode freak bent, dat je er dan nog wat voor over hebt, maar een hobby daar ga je geen kapitalen voor neerleggen.

M: Oke, interessant, ga ik er in verwerken. Hoe bent u in eerste instantie in aanraking gekomen met re-enactment, hoe is dat begonnen?

MB: Nou, toen woonde ik nog in Spanje. Ik heb drieëntwintig jaar in het buitenland gewoond en dan kwam ik nog wel eens naar Holland toe voor vakantie en mijn zoon die deed dit. En mijn kleindochter deed het en mijn schoondochter, dus eigenlijk al twee generaties. Dus als ik dan hier was dan vonden ze het wel heel erg leuk wanneer ik mee ging om te kijken. Maar op een gegeven moment hebben ze mij een oude jas en een hoed gegeven zo van 'en nou ga je maar eens meedoen, dat is gezellig'. En dat vond ik eigenlijk wel leuk. En toen ik hier kwam wonen, ja dan heb je eigenlijk na drieëntwintig jaar geen kennissen meer en dan ben je een beetje, zeker als oudere, dan zit je een beetje in je appartementje en toen dacht ik 'ja maar dat ga ik niet doen, daar ben ik veel te actief

voor' en ik vond het wel leuk wat zij deden dus ik ben toen gewoon meegegaan. Ik ben al lid geworden toen ik nog in Spanje woonde.

M: Oke, zodat u gewoon als u in Nederland was, dan kon u meteen meedoen aan activiteiten.

MB: Ja, dan kon ik meedoen

M: Dus met voorbedachte rade had u al gedacht, dan heb ik alvast een leuke hobby om te doen.

MB: Je bent tenminste onder de mensen, wat ook heel belangrijk was, je moet toch weer zien dat je weer wat kennissen om je heen verzamelt, hè? En dat is buitengewoon goed gelukt hiermee, want het is natuurlijk toch wel een groepje wat erg hartelijk is en enthousiast is en ja ik ben daar toch wel binnen komen rollen en nou weet je gelijk waarom iedereen altijd oma tegen mij zegt. Want mijn kleindochter, als we er waren, dan zei ze 'oma', want dan moest ze

wat vragen en dat hoorde men, dus iedereen noemde me toen oma.

M: En dat vond u goed?

MB: Ik wel, in het begin moest ik er wel vreselijk om lachen natuurlijk, maar als je dan kijkt wat de leeftijd is, ja ik ben natuurlijk toch wel de oudste dame die daar rondloopt.

M: Dat is waar, je ziet weinig mensen van uw leeftijd inderdaad.

MB: Die zijn er gewoon niet.

M: Ja, nouja, Martin, ik weet niet hoe oud hij is?

MB: Martin is een paar jaar jonger dan ik.

M: En Herman eventueel, die is ook niet meer zo jong denk ik.

MB: Die is er ook pas bij, nog geen half jaar denk ik.

M: Oke, maar verder over het algemeen zijn ze wel een beetje van de leeftijd van Edward en Maaïke, zo'n dertig jaar ongeveer.

MB: Dat is inderdaad een beetje de leeftijd, want ja ze spelen allemaal een spelletje he en dat kan je niet op mijn leeftijd doen. Ze proberen toch nog een beetje vast te houden aan hoe of het echt is. En vrouwen natuurlijk al sowieso niet van mijn leeftijd.

M: Die zie je niet als soldaat?

MB: Nee dat niet, ik wel andere rollen, hoor in uniform. Want eigenlijk is het natuurlijk in groepen ingedeeld he, bij ons. Degenen die Canadees doen, er zijn er die Amerikaans doen, er zijn er die Duits doen, nou dan heb je de Dames en Heren van Toen nog en je hebt ook de Vrouwen in Uniform. Nou en officieel ben ik dus in eerste instantie daar bij begonnen. Zij het dan niet als soldaat, maar dus het eh, dan doe ik dus alle rollen die dus kunnen in uniform, bijvoorbeeld verpleegster kan ik wel zijn, dat is ook een uniform tenslotte en ik doe ook heel veel WVS. Women Voluntary Service. Dat waren vaak oudere dames, tot in de negentig vaak en die zaten dan te breien met elkaar en breiden ze kousen voor het front en pullovers voor het front en zo deden ze verband rollen en een heleboel van die hand- en spandiensten die ze dus in groepsverband en in uniform, want die hadden ze toen gekregen, met speldjes en alles erop, en dan zaten die oude dames dus gezellig bij elkaar allerlei dingen te doen voor de jongens die aan het front waren.

M: Dat was een dankbare taak kan ik me voorstellen.

MB: Dat zeker, en er werden ook camouflagenetten geweven en zo waren er een heleboel dingen dat deden die vrouwen in uniform en in eerste instantie doe ik dat dus. En ik heb nog een tweede keus, en dat is dan dat ik aansluit bij de Dames en Heren van Toen, omdat er niet altijd als we een evenement hebben er een rol is voor een vrouw in uniform.

M: En als u zegt, bij ons doen we alles in verschillende groepen, bedoelt u dan de verschillende groepen van het LPLG?

MB: Eh, nou daar zijn alle verenigingen aangesloten, ik heb het gewoon over onze vereniging he? Wij hebben dus de VHM en die is weer aangesloten bij het Landelijk Platform.

M: Welke historische periode spreekt u dan het meeste aan?

MB: Nou, dat is toch 40-45.

M: Oke, heeft u ook andere perioden geprobeerd?

MB: Nee, heb ik niet.

M: Wat waren uw verwachtingen, naast bijvoorbeeld het mensen om u heen verzamelen is dat gelukt?

MB: Ja absoluut.

M: En hoe ervaart u dan de sfeer in zo'n groep?

MB: Ja die is gewoon ontzettend gezellig en wat ontzettend gezellig is als ik daar kom, iedereen vliegt me om mijn nek en je wordt geknuffeld en van hoog tot laag en dat maakt niet uit dus je hebt altijd een soort gevoel dat je een soort familie-business hebt daar.

M: En waar komt dat door denkt u? Want u hebt natuurlijk ook met uw werk in verschillende kringen gezeten of u heeft misschien bij een toneelvereniging gezeten of een andere vereniging, wat maakt nu de sfeer zo bijzonder in een re-enactment groep?

MB: Ja die is heel bijzonder en waar dat nou door komt, weet ik niet.

M: Nee?

MB: Ik heb geen idee, ja ik denk toch, saamhorigheid speelt daar toch wel een bepaalde rol in. Ja, ik denk, ik weet het niet het is gewoon zo.

M: Oke, en heb je dan misschien een beeld van de typische re-enactor? Stel dat u re-enactment zou moeten aanbevelen aan iemand, wat voor persoon zou je dat aanrade, wat voor eigenschappen heeft zo iemand?

MB: Goeiedag, dat vind ik een moeilijke. Kan ik niet zeggen, ik heb geen idee. Je moet denk ik een beetje gek zijn.

M: En wat houdt dat gek zijn dan in?

MB: Ja, daar heb je het nou, dat had ik al verwacht dat je dat zou zeggen, nee ja ik weet het niet. Ik vind ze allemaal een beetje getikt, want ze kruipen toch allemaal maar in die apenpakjes en lopen ze te doen of het inderdaad nog 40-45 is, ze verzamelen spullen, ze sjouwen altijd alles af om materiaal te verzamelen, antiekbeurzen en kringloopwinkels, nou dan moet je toch wel een beetje getikt zijn.

M: Vind u uzelf ook een beetje getikt?

MB: Tuurlijk!

M: En vind u weleens dat iemand te getikt is, of te ver gaat in zijn hobby?

MB: Nou, ja dat kan ik niet zeggen. Voor de een gaat het verder dan voor de ander, maar dat moet je dus niet beoordelen vind ik.

M: Oke en merkt u dat u zelf misschien verder gaat in uw hobby dan dat u in eerste instantie had gedacht?

MB: Ja absoluut, ik had nooit gedacht dat ik zelf ook zo'n idioot zou zijn die nog van alles zou afsjouwen om spullen te gaan vinden uit die periode, gewoon alleen al om die act te kunnen doen.

M: Dus u hebt uw zolder leeggehaald en die helemaal gevuld met jaren '40 attributen?

MB: Eh, ja, de meest krankzinnige dingen, nou ja helemaal vol gestouwd nog niet want

zo lang zit ik er nog niet in en zo ver zal ik misschien ook wel niet gaan, afhankelijk van hoe lang ik hier nog in meedraai en wat ik zal doen. Ik ben bijvoorbeeld afgelopen zondag naar de hobbybeurs geweest, de jaarbeurs in Utrecht. En toen heb ik dus pruimtabak gekocht uit die periode, dat is natuurlijk helemaal verdroogd, maar dat maakt niet uit, ik heb de originele verpakkingen. En ik heb pijptabak gekocht en ik heb Sunlight zeep in papieren verpakkingen gekocht, dat soort gekke dingen dus allemaal, dat kan je dan weer meenemen.

M: En is het dan belangrijk dat die spullen echt uit die tijd komen?

MB: Ja, zeer beslist, ik doe het niet met imitaties, dat vind ik zonde. We doen het dus met echte spullen uit die periode.

M: En worden die spullen steeds schaarser?

MB: Ja zeker, je moet steeds harder zoeken om nog wat te vinden.

M: En ziet u dat dan als een uitdaging?

MB: Tuurlijk, altijd leuk ja, tuurlijk. Ik denk dat als je alleen een militaire rol speelt dan ligt het misschien een beetje anders, dan hoef je misschien niet zo te zoeken naar allerlei spullen, maar omdat wij als burgers dingen uitbeelden heb je natuurlijk de hobby-uitbeelding completer kunnen maken en om het goed neer te kunnen zetten heb je specifieke dingen nodig. Het aanstaande evenement dat we hebben is natuurlijk Hoorn-Medemblik, die stoomtram. Dan ga ik dus met mijn partner als zwarthandelaren gaan we dus optreden in die treinen. En je moet je voorstellen dat het 1940-'45 is en dat je zwarte handelaar ben daar heb je spullen voor nodig.

M: En welke spullen zijn dat dan?

MB: Nou, dat is dus die Sunlight-zeep en die pruimtabak.

M: Om dus te verhandelen die dag?

MB: Ja zogenaamd natuurlijk, want je begrijpt wel dat er niks verkocht wordt, maar we spelen dat dan. Broodbonnen heb ik ook vanuit die periode, en daar staat dan op dat is goed voor bruin brood van 800 gram en dat hebben we dus ook allemaal in de koffer zitten. Allemaal clandestiene zaken.

M: En bij Hoorn-Medemblik zijn dan ook weer Duitsers aanwezig en is er een soort spanningselement dat u opgepakt kunt worden?

MB: Ja, inderdaad. Er is zelfs in Medemblik is er een rechtbank dus ze kunnen ons zelfs nog veroordelen.

M: En wordt dat dan van te voren afgesproken wat er dan gaat gebeuren?

MB: Dat moet je van te voren bespreken, dat ze weten wat er gaat gebeuren natuurlijk je moet een draaiboek hebben voor zo'n dag.

M: Is dat dan voornamelijk voor het publiek of alleen voor jullie?

MB: Nee dat is voor het publiek.

M: Zodat het publiek weet wat er gaat gebeuren?

MB: Ja.

M: En hoe lang duren dan die gespeelde scènes? Duurt dat de hele dag of zijn er ook momenten waarop je wel kunt praten over bijvoorbeeld een nieuwe auto bijvoorbeeld?

MB: Nee, als je in je rol stapt dan stap je in je rol en dan praat je niet over auto's. Op het moment dat jij je scène binnenstapt dan start jouw rol totdat je klaar bent.

M: En hoe lang duren die scènes ongeveer?

MB: Ja, dat kun je niet zeggen, het is een spel waarbij je afhankelijk bent van anderen ook en ik weet natuurlijk niet, je spreekt dus af op een gegeven moment word je opgepakt

door Duitsers en die weten dat jij in de trein zit en die halen jou eruit en wat zij dan met je doen, dat vullen zij in en ik weet niet hoe lang dat duurt. Je moet dus niet alles weten van te voren.

Je kunt wat afspreken van we gaan dit en dat doen, dus zoals nu wij spreken af we gaan op die trein als zwarthandelaren en in de trein spelen we dus dat we aan het verhandelen zijn en dan komen we op het station een Duits station, dan kijken ze de trein na en dan wordt je als zwart handelaar opgepakt, maar wat er dan met je gebeurt dat weet je niet, wanneer ze je weer loslaten, dat bedenken die Duitsers dan. Of de marechaussee, dat je door hen opgepakt wordt. Maar er zit een tijdslijn in in het verhaal. Eerst krijg je de oorlog, dan is er oorlog en dan aan het einde bij Medemblik, daar wordt de bevrijding gevierd. En dan kun je op het station van Medemblik weer opgepakt worden door de Binnenlandse Strijdkrachten op verdenking van zwarte handel of wat ook en die kunnen je dus naar de rechtbank sturen.

M: Dat is een spannende dag wel.

MB: Ja, we weten dus niet helemaal hoe het loopt, maar je kunt afspreken van dat is jouw rol en dit is jouw rol en dan gebeurt dat en zo krijg je dan je verhaal rond maar hoe of dat het loopt dat moet je maar afwachten.

M: Leuk, dat is wel heel interessant.

MB: Ja dat is interessant en ook voor ons leuk om te doen.

M: Dat kan ik me voorstellen inderdaad en waarschijnlijk hebt u dan ook interactie met leden van andere verenigingen?

MB: Eh, als die er zijn wel natuurlijk. Dan wel.

M: Oke, want hoeveel verenigingen zijn er bij betrokken denkt u?

MB: Geen idee, ik ben gewoon deelnemer daaraan en ik weet niet eens of er meerdere verenigingen zijn of dat het alleen de VHM is, geen idee.

M: Eens kijken, in hoeverre zou u re-enactment kunnen vergelijken met een toneelvereniging?

MB: Eh, zijdelings, want een toneelvereniging dat is dus met vaste teksten en vaste regie en dat is dus duidelijk niet wat ik doe. Wat ik doe is improvisatie.

M: En qua sfeer? Hebt u bij een toneelvereniging net zoveel sociale contacten opgedaan als bij re-enactment?

MB: Nou, ja weet je ik heb zelf musical gedaan en toen heb ik in het ensemble gezeten dus zingen en dansen en acteren en dan zit je met zo'n dertig vaste personen en dan nog wat los spul eromheen en daar draai je dus een aantal maanden mee en dat herhaalt zich het jaar erop en daarop weer. Maar ik vind het toch anders, ik ben ook niet iemand die je met vaste teksten op moet zadelen en vast moet leggen, ik ben eigenlijk te creatief een beetje een ongelijk projectiel vrees ik, ik denk altijd dingen uit en ik moet ook kunnen bewegen. Je moet mij niet op een stoel zetten en daar laten zitten. Ik weet niet, je bent niet toen in IJmuiden geweest he? Op Fort IJmuiden. Dat is dan jammer, want er was een hoek voor de Dames en Heren van Toen en dat was twee dagen en dat was dan ook zo dan ga je daar maar wat zitten breien en zitten doen, maar ik ben zo, ik heb dan spelden in mijn achterwerk want eigenlijk ben ik daar niet zo goed in. Ik ben iemand die gewoon een plan moet hebben en dingen moet doen en bezig moet zijn. Ik kan bijvoorbeeld niet op een picknick kleedje een hele dag gaan zitten picknicken, ik moet actief zijn.

M: En is Hoorn- Medemblik voor u dan actiever?

MB: Ja, want dan hebben we dus die zwarte handel en dan ga je langs zoveel plaatsen. En

je komt op verschillende plaatsen, je wordt opgepakt, verhoord en weet ik wat allemaal en op een gegeven moment stap je weer op de trein en dan zie je dan wel wat er weer gebeurt en dat is voor mij actief zijn. En dan heb ik niet alleen, dat heeft Martin ook.

M: Dus die zit ook niet graag stil.

MB: Nee die kan ook niet stilzitten, want in IJmuiden daar kwam hij naartoe alleen op zo'n dag.

M: En wat vind u belangrijker? Dat u het onderling heel leuk hebt of dat het publiek naar huis gaat met een leuke ervaring?

MB: Nou dat natuurlijk, daar doe je het voor! En als ik het dan zelf naar mijn zin heb gehad is dat ook heel fijn. Maar je doet het ook wel degelijk om degenen die het niet meegemaakt hebben toch een idee te geven van hoe het was in die tijd, want je probeert dus zo dichtbij mogelijk bij de waarheid te blijven. Om ze te laten zien hoe het was en wat een rotperiode het was.

M: En welke aspecten vindt u het belangrijkste om door te geven aan mensen die de oorlog niet hebben meegemaakt?

MB: Dat het een verschrikking was. Het bracht natuurlijk ook wel het goede in de mens naar boven, maar ook het slechte. Het was een hele nare periode.

M: Hoe leeft u zichzelf in weer in die periode?

MB: Nou daar heb ik heel weinig voor nodig, want eh mijn man die overleden is die is actief geweest in de oorlog. En die heeft in het verzet gezeten en die is verraden geweest. En die heeft alle gevangenschappen van Java gezien en die is uiteindelijk ook nog aan de gevolgen van de martelingen die hij heeft ondergaan is hij overleden. Dus hij was zwaar getraumatiseerd en daar heb ik jaren mee geleefd dus het is eigenlijk jarenlang oorlog geweest in mijn huis, een confrontatie met het verleden. Dus ja, ik hoef niet zo na te denken en te doen, ik weet goed wat het is en wat het inhoudt.

M: Precies, dan kunt u dat weer overbrengen. Denkt u dan ook aan die geschiedenis als u bijvoorbeeld probeert te huilen zoals tijdens de opnames van Omroep Max?

MB: Ja inderdaad. Het heeft wel zeker een diepere achtergrond.

M: En doet u het dan ook een beetje om die geschiedenis te verwerken?

MB: Nou, ik wil het levend houden, ik vind het is een periode die niet vergeten mag worden.

M: En lukt dat dan? Merkt u dat de verhalen goed overkomen bij het publiek?

MB: Ik denk het wel, ik weet uit ervaring dat mensen die echt heel veel meegemaakt hebben en het aan den lijve hebben ondervonden er heel moeilijk over praten. Dat was bij mijn man zo, maar dat merk je dus ook in het publiek. En misschien door mijn leeftijd en misschien doordat ik erover praten kan, gaan ook die mensen hun verhalen vertellen. Want het gebeurt heel vaak dat we in gesprek raken met ouderen en waar dan weer kinderen bij zijn en dat ze dan later zeggen, van 'goh, pap' of 'goh, mam, dat heb je ons nooit verteld en nu we hier zijn nu vertel je dit pas.' Ik denk dat zelfs die oude generaties die er dus nog zoveel moeite mee hebben dat het dan een sleutel kan zijn om toch die deur op een kiertje te zetten.

M: Ja want dat was interessant, Amarens vertelde dat in haar interview, dat re-enactment misschien wel zo populair is dat de derde generatie niet zoveel weet van de oorlog en dat ze dan juist op zoek gaan naar de geschiedenis en wat hun opa en oma hebben meegemaakt, wat hun ouders daarvan hebben meegekregen en dat daarom de dertigers nu op zoek gaan naar hoe het was. Ziet u dat ook zo?

MB: Dat zou kunnen, waarschijnlijk hebben ze dus toch nog wel ergens wat van verhalen gehoord, we hebben vorig jaar, ik dacht dat het vorig jaar was of misschien het jaar daarvoor alweer, in Zelhem hebben we gezeten en toen hebben we schoolklassen gehad en daar hebben we van alles meegedaan. We hebben op een gegeven moment verteld aan de kinderen dat er een Engels vliegtuig was neergestort in het bos en dat we een Engelse piloot moesten gaan zoeken. Dan ga je met kinderen van de lagere school het bos in om die piloot te zoeken en dat was mijn zoon die verstopte zich in de struiken en dan krijg je toch de verhalen. Van opa's en ik denk dat zulke verhalen altijd nog wel verteld zullen worden. En later wanneer ze groot zullen zijn zullen ze zich afvragen wat is er nu precies gebeurd en wat heeft zich afgespeeld dus dat er een bepaalde interesse toch gewekt wordt. Dat ze toch nog wel weten wat er gebeurd is, want het is toch wel een interessant gegeven natuurlijk.

M: Zeker, zeker nu in deze tijd dat kinderen het zich niet kunnen voorstellen om in oorlogstijd te leven.

MB: Inderdaad, we speelden ook de hongertochten na, dus toen zijn we met die kinderen langs boerderijen gegaan om dus om eten te vragen. En later hebben we dan van wat we gekregen hebben hebben we een grote ketel soep van gemaakt. En dat hebben we gedaan omdat je het dus niet vergeten moet.

M: En zijn jullie dan ook bij nietsvermoedende boeren langs geweest? Die daar helemaal niet op rekenden?

MB: Ja.

M: En wat geven die dan mee of hoe reageren zij?

MB: Nou ik ben zelf niet meegegaan, maar ik weet dus de foto's zijn er van en de verhalen ken ik, maar iets van een ei of een wortel of aardappelen dat ze dan meegeven. Maar met langs de deuren gaan was er ook een mevrouw ja die het zo leuk vond dat ze al die kinderen een ijsje gaf. Er is altijd heel positief op gereageerd.

M: En hoe hebben de kinderen het gehad?

MB: Oh ja de kinderen waren razend enthousiast.

M: Dan zijn we al bijna bij de afronding, ik zou willen vragen van als u dan een heel weekend Hoorn-Medemblik hebt meegemaakt, hoe voelt u zich dan de dagen erna als u weer gewoon in deze tijd leeft met computers telefoons enzovoorts?

MB: Nou alles gaat dus gewoon weer normaal door. Dat andere is dus maar tijdelijk en je gaat weer gewoon door in deze tijd. Het is en blijft je gewone leven natuurlijk. Maar wat ik dus wel heb als ik dan thuis ben en ik heb het naar mijn zin gehad, dat ik dan een soort sfeer mee naar huis neemt van ja, wat zal ik zeggen, toch wel een prettig gevoel.

M: En komt dat prettige gevoel voornamelijk van de sfeer tussen deelnemers onderling of door de sfeer van de periode?

MB: Nee niet van de uitbeelding, maar gewoon van de sfeer van alle mensen die hun rollen spelen en die iets moois hebben neergezet. Een vreemd gevoel heb je dan.

M: Oke, maar het is niet zo dat u een gevoel van heimwee heeft na afloop?

MB: Nee, ik kan fictie en werkelijkheid heel goed scheiden, hoor.

M: Wat spreekt u aan in de tijd die u uitbeeldt en wat spreekt u aan in de tijd waarin u zelf leeft?

MB: Nou, er is weinig in die tijd dat me aanspreekt, want het is uitgesproken een rot periode. Een nare, moeilijke periode, hele nare dingen die gebeurden, ik vind dat dat heel weinig positiefs heeft. Ik ben ook teveel geconfronteerd denk ik met de naweën daarvan.

De trauma's daar heb ik mee geleefd, dus ik kan daar niets positiefs in zien, ik heb gezien wat het doet met mensen dus dat was een periode waar ik zeker, nee. Nou en de periode waar ik nu in leef? Ja, ik vind het best een spannende periode waarin ik in leef. Met inderdaad computers en technische ontwikkelingen. Ja dat moet je op een heel breed vlak zien. Van luchtvaart tot het heelal tot alle ontdekkingen en op medisch gebied en op luchtvaartgebied en vul dat maar in.

M: Dus dat zijn weer de positieve aspecten van deze tijd? En door de trauma's zouden we kunnen zeggen dat u de jaren '40 niet bepaald romantiseert. Hoe vindt u de saamhorigheid van deze tijd? Je ziet weleens mensen die graag in de jaren '40 stappen omdat die zo saamhorig zou zijn en deze tijd zo hectisch, is dat bij u ook zo?

MB: Nou het is wel hectisch, maar ik hoef niks te ontvluchten, nee hoor beslist niet. Ja ik ben ook gewoon iemand die nog altijd op zijn stoel zit te wippen voor nieuwe dingen en uitdagingen en eh schouders recht en er tegenaan! Ik ben voorlopig nog niet het type dat achter de geraniums gaat zitten met de poes op schoot en de kanarie-piet in het raamkozijn.

M: Ik vind het ook niet bij u passen, hoor om achter de geraniums te zitten, daar bent u nog veel te interessant voor.

MB: Nou ik zeg altijd zelf daar ben ik toch veel te wild voor.

M: Dan heb ik nog een vraag, van re-enactors die hebben een passie en dat willen ze delen, met wie deelt u dat?

MB: Nouja, met mijn zoon, schoondochter en kleindochter en natuurlijk met Martin. We zijn nu dan al plannen aan het maken voor Hoorn-Medemblik, ik hoop dat je komt kijken trouwens, en met hem maak ik dan die plannen en kan ik dat delen.

M: Ja ik kom waarschijnlijk wel kijken! Ik heb al wat filmpjes op Youtube bekeken en daar zag ik u nog voorbij komen. Jullie stapten in een filmpje al op de trein en ik zag Anouschka in beeld.

M: Zijn er nog dingen in het onderwerp waarvan u zegt nou dat zou je nu ook eens moeten onderzoeken?

MB: Nou, er schiet me zo gauw even niets te binnen.

M: Oke, nou dan houden we het hierbij en dan ga ik mijn onderzoek afmaken.

MB: Oke meissie en mocht je naderhand nog vragen hebben je hebt mijn telefoonnummer en succes ermee!

M: Daar ga ik gebruik maken en dan zie ik u waarschijnlijk de 29^e nog wel even. We hebben er zo precies 45 minuten over gedaan.

MB: Nou, keurig he?

M: Oke, dan wens ik u nog een heel fijne dag en een fijn weekend alvast!

MB: Goed hoor, dag!

M: Dag!

Transcript Sjoerd

Datum afname interview: 23 april 2012, 15:30 uur

S: Sjoerd van der Wal

M: Goedemiddag met Maritgen, ik bel voor het interview

S: Ik had al zo'n vermoeden

M: Ja, ik had het al een beetje aangekondigd natuurlijk. Maar in principe bel ik nu inderdaad via Skype dus dan zou ik nu een half uurtje of drie kwartier van je tijd willen vragen voor een interview.

S: Is goed, ik heb de tijd.

M: Oke, ik ga eerst in op algemene gegevens, op hoe je bij re-enactment bent gekomen, op wat je van re-enactment vindt, welke betekenis het voor je heeft, hoe je het ervaart zeg maar en daarna wilde ik nog even ingaan op het Duitse uitbeelden, waar je de laatste jaren je zo voor hebt in gezet.

S: Is goed.

M: Oke, dan wilde ik beginnen met te vragen wat je leeftijd is.

S: Dertig

M: En welke opleiding heb je gedaan of wat voor werk doe je?

S: Ik doe momenteel geen werk, maar ik kom uit de zakelijke dienstverlening.

M: En wat zijn je hobby's verder nog naast re-enactment? Of mag ik re-enactment een hobby noemen laten we dat vragen?

S: Ja, re-enactment is de hoofdhobby, of eigenlijk een levenswijze zou ik het bijna willen noemen en al mijn andere hobby's en interesses zijn daar aan gerelateerd en dat is heel globaal de jaren '30, maar ook voertuigentechniek van 1930 en radiotechniek van de jaren '30.

M: Waarom zijn het precies die perioden die je aanspreken? En waarom niet bijvoorbeeld de jaren '60?

S: Als ik daar een antwoord op wist, dan zou ik het je geven, maar dat is een passie je aantrekt en je komt het tegen en het spreekt je aan en van het één komt het ander eigenlijk. Het is niet zo te benoemen van dat is de oorzaak dat ik dat leuk vind.

M: Oke, prima. Dan gaan we erachter komen of dat misschien voor re-enactment wel geldt. Kun je mij misschien vertellen hoe je in aanraking gekomen bent met re-enactment?

S: Ik ben in aanraking gekomen met re-enactment veertien jaar geleden, ik verzamelde militaria en kwam van daaruit op een beurs in Engeland kwam ik mensen tegen die in uniformen liepen en dat sprak mij dermate aan om de spullen die je verzamelt ook zo te gebruiken als waar ze voor bedoeld zijn dat ik me vanaf dat moment er in ben gaan verdiepen. Zodoende ben ik in aanraking gekomen met een vereniging in Engeland en daar ben ik uiteindelijk lid geworden en zo is het balletje gaan rollen.

M: Oke, dat is best bijzonder, je bent dus niet in Nederland met re-enactment in aanraking gekomen?

S: Nee, toentertijd was de hobby in Nederland nog heel klein, een heel besloten wereldje en ik ging zoveel naar beurzen in Engeland dat het logisch was dat ik er daar mee in aanraking kwam, waar de hobby al een stuk groter was en nog steeds is.

M: Is het inmiddels in Nederland wel zo groot als dat het toen in Engeland was?

S: Nee, absoluut niet en ik verwacht ook niet dat dat voorlopig gaat gebeuren, omdat de Engelsen heel anders naar geschiedenis kijken dan Nederlanders.

M: En wat is dan precies het verschil?

S: Het verschil is dat Engelsen trots zijn op hun geschiedenis en dat in Nederland geschiedenis vaker vanuit een wat zwarter oogpunt bekeken wordt. In Nederland roepen we heel vaak de slechte dingen omtrent de geschiedenis, kijk de hele affaire omtrent de voormalige slavenhandel, maar ook Indonesië en de Tweede Wereldoorlog, daar wordt

ja, heel relativerend over gedaan, heel erg op de slachtoffers gefocust, wat goed is laat ik dat er ook bij zeggen, maar er wordt voornamelijk gekeken naar de slechte rol die Nederland in de geschiedenis gespeeld heeft en trots zijn op onze eigen geschiedenis dat mag bijna niet want dat wordt eng nationalistisch.

M: En in Engeland hebben ze daar minder last van? Beelden zij dan wel ook hun 'slechte' delen van de geschiedenis uit?

S: Ja, zij hebben in Engeland natuurlijk ook geen nette geschiedenis, maar ze durven daar wel trots te zijn op hun geschiedenis en die te benoemen. Inclusief de fouten die gebeurd zijn natuurlijk maar zeker ook de positieve kanten eraan. Dat heeft ook voor een deel te maken met het feit dat Engeland ook met name erg militair georiënteerd is, in elk geval trots is op zijn leger en in Nederland zijn we toch veel meer passivistischer ingesteld. Nuchterder, anti-oorlog, anti-wapens, eigenlijk alles wat met uniformen en gezag te maken heeft ligt in Nederland toch altijd wel een stuk gevoeliger dan in de ons omringende landen.

M: Oke, en wat was dit voor vereniging in Engeland waar je nu bij ging? Welke periode beeldde die uit?

S: De periode die ze uitbeeldde was Tweede Wereldoorlog, Britse parachutisten ten tijde van de landingen bij Arnhem, 1944.

M: En waarom had dat specifiek je interesse? Heb je ook nog andere perioden overwogen bijvoorbeeld Middeleeuwen of misschien ridders?

S: Nee, ik heb dat, eigenlijk sinds de dag dat ik geboren ben zit de Tweede Wereldoorlog, zit dat in me als passie. Ik ben er altijd in geïnteresseerd geweest, zodoende was dat een logisch besluit en verder ben ik geïnteresseerd in geschiedenis in het algemeen, of dat nou Romeinen zijn, Middeleeuwen Napoleontische tijd of de voorbije perioden, maar de keuze voor Tweede Wereldoorlog was een hele bewuste keuze, omdat het en mijn verzamelgebied was op dat moment en ook gewoon het grote gevoel van passie dat erachter zit.

M: Kun je een beetje omschrijven waar dat vandaan komt die passie?

S: Nee, ik kan daar, mijn vader sleepte me altijd mee naar musea vroeger, maar dat was niet alleen Tweede Wereldoorlog-gerelateerd, maar heel breed. Maar ergens heb ik er altijd een interesse in gehad.

M: En niet zozeer de Eerste Wereldoorlog?

S: Nee, echt puur de Tweede Wereldoorlog, interesse voor de Eerste Wereldoorlog is pas een stuk later gekomen.

M: En waar ligt dat aan denk je? Is het misschien omdat je in Nederland sowieso meer les krijgt over de Tweede Wereldoorlog dan over de eerste?

S: Hm.. Ik denk dat dat meespeelt, maar ja, het is moeilijk te benoemen. Je hebt ergens een passie voor, dat ontwikkelt zich. De films, alles wat je er op televisie over zit, wat je inderdaad op school meekrijgt, dan ligt er al een hele erge nadruk op de Tweede Wereldoorlog natuurlijk.

M: Oke, en om lid te worden in Engeland, kon je dan gewoon in Nederland blijven wonen?

S: Ja, dat was geen enkel probleem.

M: En hoe vaak per jaar kwam je dan samen?

S: Eh, ik kwam gemiddeld een keer of acht tot tien, kwam ik naar Engeland toe speciaal voor evenementen

M: Oke, en wat voor evenementen waren dat? Wat voor activiteiten hadden jullie dan?

S: Dat varieerde van puur oefenweekenden met de groep alleen tot aan de zogenaamde static displays, dus publieksevenementen. Ja eh, grote evenementen zogenaamde tacticals, waar de tactieken en alles geoefend worden en uitgebeeld worden in een veldslag zonder publiek erbij. Dus puur het 48 uur overleven in een veld en de vijand tegenkomen.

M: Zonder te weten wanneer je de vijand tegenkomt?

S: Zonder te weten, dat werd zo realistisch mogelijk aangekleed, om daadwerkelijk een stukje spanning mee te krijgen, maar ook je uitrusting te leren kennen. Puur om een stukje kennis op te doen, ervaring op te doen van wat ze toen meegemaakt zouden kunnen hebben.

M: Heb je het idee dat je ook echt in de huid kan kruipen van die soldaten van toen?

S: Nee, nooit honderd procent. Want je zal nooit de angst ervaren en de angst is natuurlijk een heel primair gevoel, wat je maakt op dat moment tot wat je bent. Ik heb wel een aantal momenten meegemaakt dat ik het gevoel had heel dichtbij de geschiedenis te zitten.

M: Kun je die momenten omschrijven? Hoe voelt dat en wat gebeurt er dan?

S: Nou er is één moment dat mij altijd heel erg bijgebleven is en dat was een evenement in België een jaar of acht geleden dat wij op een voormalige kazerne in België een evenement deden met een heel groot oefenterrein en dat is een kazerne die midden jaren '30 daar neergezet is en wij reden daar in een Opel Blitz, een Duitse vrachtwagen en wij hadden net de jongens afgeleverd op het terrein en wij reden terug met zijn tweeën in die vrachtwagen en op dat moment kwam een kolonne Duitse soldaten aangemarcheerd over een stoffig weggetje, geen moderne spullen eromheen, velden eromheen, en op dat moment kon het zo 1944 zijn. Er was niets storends en het gevoel was er. Heel specifiek moment.

M: En is dat dan ook het gevoel overvallen te worden? Dat je niet verwacht de Duitsers tegen te komen?

S: Nou, wij waren op dat moment in Duits uniform dus wij hadden niet de angst overvallen te worden, maar puur het gevoel dat je ergens bent waar je niets moderns ziet en al een weekend lang in uniform bent, dat meemaken waar echt niets modern is, dat tegemoet ziet lopen met allemaal vermoeide gezichten, hoop stof, in je ouderwetse vrachtwagen, ja dan is er niet zoveel verbeelding meer nodig.

M: Dan komt het in principe heel dichtbij. Zonder dat daar gevoelens bij komen, het is dus meer het idee en het beeld en het feit dat je al zoveel dagen er op hebt zitten dat je je ook al moe voelt een beetje.

S: Nou precies de ervaring, je bent kapot en de anderen zijn dat ook en dat zie je er aan af. En ja dat zijn de momenten dat je er heel dichtbij komt.

M: Oke, ja interessant. Dat is mooi, leuk ook, want komt ook terug in mijn theoretisch kader inderdaad, dat de ervaring belangrijk is binnen re-enactment. Nou, dan heb ik nog even kijken, re-enactment in Nederland? Bij welke verenigingen zit je nu? Of hoe is dat uitgebreid van Engeland naar weer Nederland.

S: Nou, ik ben natuurlijk Nederlander en ik kwam in Engeland op een gegeven moment in aanraking met Nederlanders en wij hadden altijd al, wij kwamen Duitsers tegen in

Engeland en dat was ongehoord in Nederland, die had je niet, dat mocht niet. En eigenlijk hadden wij zoiets van, ja, waarom eigenlijk niet? Als iets niet mag dan word ik altijd vrij recalcitrant, zeker als ik vind dat het oneigenlijke gronden gebaseerd is, het hoort bij de geschiedenis, nou wij zijn toen gaan praten met mensen van ‘jongens, wat zijn de mogelijkheden, waarom kan het niet, wat zouden we moeten doen om het wel te doen?’. Een aantal mensen die dezelfde gedachten hadden, nou zodoende hebben we elkaar leren kennen en hebben toen in 1999 in Nederland twee verenigingen opgericht om te proberen in het wereldje in Nederland binnen te komen eigenlijk. En zodoende dat wij daar het wereldje in Nederland binnen gekomen zijn en in Nederland begonnen zijn met onze tak van sport om eigenlijk ook deel uit te gaan maken van het Nederlandse re-enactmentwereldje.

M: Oke, en hoe is dat dan? Ik bedoel, je maakt voor het eerst deel uit van re-enactment in Nederland, dat was toen best besloten en dan kom je daar binnen en je wilt meteen Duits uitbeelden. Hoe zijn dan de reacties? Heeft dat nog negatieve gevolgen gehad?

S: Het heeft voor mij persoonlijk en voor de betrokkenen geen negatieve gevolgen gehad wel zijn we jaren bezig geweest met praten met mensen om zodoende ze te laten zien dat wij serieus zijn en wat we bereiken en zodoende is dat gelukt. Maar dan zitten we eigenlijk al aan het einde van je laatste vragen.

M: Dat geeft niet, ik heb er nog een aantal reserve dus dan kunnen we even mixen. Want vanaf wanneer heb jij het idee zijn mensen er echt aan gaan wennen? Wanneer was dat?

S: We zijn in 1999/2000 zijn we met het idee gekomen en in 2002, eind 2002 hebben we ons eerste optreden gehad in Nederland, heel klein en besloten, met vijf mensen, dus daar is dus bijna drie jaar overheen gegaan.

M: Ja, en dan is het nog heel kleinschalig, want hoe groot is het nu? Zijn er veel uitbeeldingen van Duits tegenwoordig dan?

S: Ja, het Duits in Nederland is enorm gegroeid. We zijn begonnen met vijf mensen en we zijn bij het Landelijk Platform Levende Geschiedenis in gesprek gegaan, toen is er een proefperiode gestart, om te kijken of Duits in Nederland geaccepteerd zou worden, we hebben toen afspraken gemaakt, nou we hadden twee verenigingen, ik heb een vereniging opgericht en Mischa de Bart heeft een vereniging opgericht en het doel van onze, van mijn vereniging was om via de voordeur, via de officiële weg naar binnen te komen bij het LPLG, door ons gewoon aan te melden en de groep van Mischa de Bart heeft via de achterdeur geprobeerd binnen te komen door lid te worden van een andere vereniging om op die manier aan te sluiten.

M: Oke en welke aanpak is uiteindelijk het meest effectief geweest?

S: Eh, zoals het altijd is, de gemene achterdeur constructie.

M: En hoe komt dat? Zijn zij minder op regels gestuit?

S: Nee, dezelfde regels gestuit, alleen doordat wij via de voordeur naar binnen kwamen en geprobeerd hebben deel uit te maken van dat Landelijk Platform, zijn er een hoop mensen geschrokken. Zeker omdat er op dat moment twee verenigingen vanuit het niets kwamen voor velen, die vonden dat eng en die hebben toen besloten om de vereniging die via de achterdeur binnen kwam om die in het experiment toe te laten. Ze kwamen niet makkelijker binnen, maar er is een keuzemoment geweest en daarbij speelde het voordeel dat degenen die via de achterdeur probeerden binnen te komen via het Napoleontische wereldje redelijke bekendheid genoot dus die hebben het voordeel van de twijfel gehad.

M: Omdat ze zich al jaren bewezen hadden als betrouwbare re-enactors.

S: Ja

M: Want wat waren precies de ergste tegenstellingen? Waarom hadden mensen er zoveel moeite mee, zijn ze nog bang geweest dat jullie misschien Nazi-sympathieën hadden of iets?

S: Ja, de grootste angsten waren inderdaad dat wij een clubje van Neonazi's waren en zodoende daar op die manier uiting aan wilden geven, wij hebben ons echt moeten bewijzen. En er is midden jaren tachtig in Nederland een incident geweest op een fort, waarbij een aantal mensen waren die hakenkruizen geschilderd hebben en daadwerkelijk Neonazi's bleken te zijn.

M: En dat incident stond waarschijnlijk nog heel vers in het geheugen?

S: Ja, dat heeft op dat moment zeker tegen ons gewerkt en wij hebben ons wat dat betreft moeten bewijzen.

M: Oke, en nu? Je beeldt dus Duits uit en je bent lid bij Dames en Heren van Toen, zijn er nog meer verenigingen waar je op dit moment lid van bent?

S: Ja, de vereniging waar ik lid van ben is mijn eigen vereniging, de SLGA en ja dat is Studiegroep en Levende Geschiedenis Associatie en daarbinnen beelden we Duits uit, der Windhund, maar daar binnen wordt ook Russisch 1940 uitgebeeld, de Napoleontische periode is aanwezig en wij hebben daarnaast nog wat studiegroepen, eigenlijk onderzoeksgroepen, zo hebben we de DDR-periode, jaren '70/'80, de Cubaanse vrijheidsstrijd, begin jaren '50.

M: Dat is uitgebreid zeg.

S: Ja, dat is behoorlijk uitgebreid, daarnaast hebben we Eerste Wereldoorlog, Duitse infanterie dat is mijn vereniging, daarnaast ben ik lid van de VHM, in een drietal werkgroepen ben ik lid, daarnaast ben ik lid van de VMD, Vereniging Militair Depot, als Brits parachutist en daarnaast heb ik mijn eigen leven met die sterke passie voor de jaren '30.

M: Oke, dat houdt in het sleutelen aan die oude radio's en technieken van toen.

S: Ja, in mijn geval motoren, ik heb twee vooroorlogse motoren.

M: Het is echt heel uitgebreid, ik had gedacht dat je misschien drie groepen zou noemen, maar als er alleen al binnen SLGA zoveel groepen zijn kan ik me voorstellen dat je dan voor iedere tijd, ja heb je eigenlijk voor iedere tijd kostuums?

S: Nee, ik heb nooit aan alle groepen deelgenomen, Napoleontisch heb ik gedaan maar dat doe ik niet meer, ik heb ook puur de tijd niet om het te doen, ik heb de interesse, ik zou nog wel tien dingen willen doen, maar je hebt altijd de financiële kant van de hobby, hobby's zijn duur en daarnaast de tijd, er zitten maar vierentwintig uur in een dag en die moet je toch verdelen over alles.

M: Dus wat houdt dan jouw rol in zo'n vereniging in?

S: Binnen de SLGA ben ik oprichter en bestuurslid en bij de andere verenigingen ben ik gewoon lid. Ik ben zo ook lid van Nederland Paraat en van de Prinses Irene Brigade.

M: Oke, interessant. En hoe ziet dan een week eruit? Heb je dan eens in de maand of misschien twee keer in de maand evenementen of?

S: In de zomermaanden vaak twee, drie keer per maand en door het jaar heen iedere laatste zondag van de maand ben ik op Fort Vechten voor een oefendag van de VHM.

M: Oke, daar ben ik toevallig ook aanstaande zondag. Dan zou ik meedoen met Krasny Oktjabr, dat zijn ook Russen in de Tweede Wereldoorlog.

S: Ja, dat is onderdeel van mijn vereniging.

M: Dus dat zit aangesloten bij de SLGA?

S: Ja klopt.

M: Oke, nou ik zou meedoen met een training, het zou nog spannend zijn of het doorging dacht ik.

S: Ja, we gaan inderdaad nog proberen om alles op papier te krijgen en of alles doorgang kan vinden, maar dat gaat goed komen.

M: Oke, hartstikke goed. Ik heb namelijk contact met Laurens Huizer, die werkt momenteel bij het Legermuseum, dus zodoende ben ik daar terecht bij gekomen. Grappig dat het allemaal weer met elkaar te maken blijkt te hebben.

S: Ja, dat is, heel veel groepen hebben onderling sterke banden en overeenkomsten. Het overlapt elkaar her en der.

M: Oke, en komt dat ook doordat mensen bij verschillende verenigingen lid kunnen zijn? Dat er daardoor zoveel samenwerking ontstaat?

S: Ja het is puur de interesse van mensen en het feit dat mensen lid kunnen zijn van verschillende verenigingen dat maakt dat sommige mensen bij meerdere verenigingen lid zijn.

M: En zie je dat in Engeland ook terug?

S: Minder, en dat komt, is mijn indruk, hoor. Ik heb de indruk dat dat minder is omdat de verenigingen vaak groter zijn en ook meerdere perioden bevatten. Dat merk ik binnen onze eigen vereniging, omdat je meerdere perioden doet dat mensen lid zijn van verschillende groepen, maar dan wel binnen de eigen vereniging. En heel veel verenigingen in Nederland focussen op één uitbeelding of één periode en daar hebben wij niet zoveel last van.

M: Oke, dus vandaar dat mensen bij verschillende verenigingen aansluiten om meerdere perioden uit te kunnen beelden?

S: Ja.

M: Oke, leuk om al die groepen zo te leren kennen. Want voor mij is het zo, je begint met een scriptie en je gaat als eerste naar de website van het LPLG, dan ga je naar al die andere websites en dan kom je zoveel groepen tegen en dan denk je 'oh wat is dit veel!'

S: 'Waar ben ik aan begonnen?'

M: Ja, precies ook, maar goed je moet drie groepen uit kiezen, dus vandaar dat ik Dames en Heren van Toen nu heb leren kennen en straks het Rode Leger en tot slot heb ik nog een Middeleeuwse groep waarbij ik een dag mee kan draaien en daarna zal ik dan verschillende leden van de groep interviewen.

S: En zometeen blijven we je zien in de hobby.

M: Ja, wie weet haha, maar dat mag op zich niet want dat noemen in theorie 'to go native', dan ga je te veel om met je respondenten en krijg je er teveel sympathie voor, ik denk dat ik pas drie jaar na mijn scriptie aan re-enactment mag doen. Maar het schiet je wel te binnen hoor, als ik dan tien maart zo'n leuk jurkje aan mag en je van die leuke opnames hebt, maar voorlopig denk ik er nog maar even niet aan. Even kijken wat ik nog meer voor vragen heb.

Zo was ik benieuwd naar wat jouw verwachtingen waren toen je aansloot bij de re-enactmentgroep in Engeland.

S: Wat waren mijn verwachtingen? Ja eigenlijk gewoon een hoop lol hebben en kennis, meer praktijkkennis opdoen van datgene wat je interesseert. Mijn eerste vragen waren eigenlijk 'hoe voelt het om zo'n uniform aan te hebben', 'hoe voelt het om met volledige

uitrusting te lopen', ja puur de drill, het eten, het volledig omvattende. Je kijkt in een boek naar foto's, je kijkt in een museum naar alles, je ziet een film, maar hoe voelt het nou om het zelf te dragen, dat waren wel mijn vragen op dat moment. Een stukje extra kennis.

M: Oke, en dat blijft zich uitbreiden? Of weet je het op een gegeven moment allemaal wel?

S: Nee, je hebt een beeld erbij en je hebt ervaring, ik kan zeggen dat ik inmiddels toch wel behoorlijk wat ervaring heb, maar er blijven altijd weer nieuwe vragen komen inderdaad en ja dat breidt zich altijd uit het stopt niet ergens.

M: Oke, dus vandaar dat je eigenlijk stap voor stap steeds meer te weten komt. Het valt me op namelijk dat iedere re-enactor die ik tot nu toe gesproken heb, die begint bij een vereniging en koopt één uniform en voor je het weet hangt heel de zolder vol, het is echt zo'n soort virus wat zich verspreidt, in sommige gevallen neemt men ook familie en vrienden mee in de passie.

S: Klopt, ja.

M: Want jouw vrouw was ook aanwezig op tien maart? Heb je haar ook leren kennen via re-enactment? Was het ook al haar interesse?

S: Nee, dat heeft ze via mij leren kennen, ze is op een gegeven moment een keer meegegaan, is nog een paar keer meegegaan. En zo leek het haar wel leuk om een aantal keer mee te doen en van het een kwam het ander.

M: Oke, dus nu hebben jullie twee huizen, twee zolders vol met uniformen.

S: Haha, was het maar zo.

M: Maar zie je het bij haar ook zo uitbreiden zoals bij jou?

S: Nee het is wat globaler, wat oppervlakkiger. Ik vind mijzelf altijd wel vrij extreem, dat zullen meer re-enactors van zichzelf zeggen, want je doet iets vanuit passie, een interesse en je hebt daar een bepaald gevoel bij en dat is lang niet voor iedereen hetzelfde.

M: Oke, dus dat voorkomt dat je straks twee zolders vol hebt.

S: Ja, hopelijk wel!

M: Maar ze zal niet zeggen van 'joh, we gaan een zolderopruiming doen en dit is het eerste wat er weggaat?'

S: Eh ja, dat zijn hele enge woorden! (lachend)

M: Dat kan ik me voorstellen. Even kijken, want ik kan me herinneren in de bus toen ik je sprak dat ik toen vroeg of je altijd re-enactment kleding droeg en toen was jouw antwoord, dit zijn geen re-enactment kleren dit zijn mijn eigen kleren. En toen vertelde je over het dorp waar je woonde en hoe de reacties daar waren.

S: Ja, er wordt wel veel gekeken, ik loop dan veel in jaren '30 kleding en zeker als je bijvoorbeeld voorbij komt lopen, lange jas, hoed op, dat is niet van deze tijd en zeker niet een jong iemand en daar wordt naar gekeken. Mensen kijken daar toch vreemd naar, begrijpen dat niet en dat hoeft ook niet.

M: En hoe reageer je daar zelf op, als je dat merkt?

S: Nee ik heb daar geen moeite mee, ik vind het prima, iedereen mag denken wat hij zelf wil en ik stoor mij daar niet aan, maar ik kan me voorstellen dat er mensen zijn die daar wat meer moeite mee hebben want er wordt wel veel naar je gekeken.

M: Zijn er ook wel eens negatieve reacties uit voortgekomen?

S: Eh, ja en nee, het valt mee, het is een paar keer voorgekomen dat je wordt nageroepen, maar dat is vaak lollig bedoeld, 'hey, Al Capone'.

M: En zijn er ook leuke of verrassende reacties? Dat je denkt van ‘ik had niet verwacht dat mensen zó zouden reageren?’

S: Ja je hebt leuke reacties, voornamelijk wat oudere mensen die zeggen dat ze het leuk vinden om weer eens een goed gekleed iemand tegen te komen, of dat mensen dingen herkennen van vroeger die daar vragen over stellen of erop door gaan, dat zijn de leuke dingen.

M: Zo heb je dus evenementen met publiek, maar in feite heb jij dat al als je bij wijze van spreken naar de bakker gaat, dan kom je dus ook iemand tegen die je complimenteert of het herkent.

S: Ja die herkennen het inderdaad en dat levert inderdaad leuke reacties op.

M: En hoe ervaar je het publiek tijdens evenementen? Is dat een belangrijk onderdeel voor jou en gaat je voorkeur meer uit naar trainingen en evenementen onder elkaar?

S: Gecombineerd, ik vind publiek heel belangrijk, omdat het toch voor mij een doel is om mensen wat bij te brengen, educatief bezig te zijn, dingen te demonstreren, uit te leggen. Ik vind het publiek heel erg belangrijk, zonder publiek zou de hobby lang niet zo leuk zijn als dat hij nu is.

M: Waarom dan? Kun je dat uitleggen?

S: Ja, in mijn geval, een hobby doe je vooral voor je zelf en ik vind het leuk om te zien dat andere mensen het ook leuk vinden en daadwerkelijk de tijd en aandacht nemen om naar je verhaal te luisteren en vragen te stellen en dat je op die manier je interesse kunt delen. Daarnaast heb je ook altijd negatieve reacties van mensen die ongeïnteresseerd zijn, maar dat heb je overal mee en daar stoor ik mij verder niet aan.

M: Nee en wat zijn dan negatieve reacties tijdens een evenement? Heeft dat te maken met je Duits uniform of is het ook tijdens andere evenementen?

S: Ik specifiek, geen specifieke uitbeeldingen, maar het zijn de mensen die niet opletten. We werken veel met wapens en mensen die daar niet op letten of het allemaal niet zo gevaarlijk achten. Of je hebt mensen die overal aanzitten, als ik ergens met mijn motoren sta en mijn radioapparatuur, het is oud, het is kostbaar, het is zeldzaam en mensen die overal aan gaan zitten dingen kapot maken of erger, dingen stelen. Dat is niet te voorkomen, je komt het tegen, maar dat zijn toch de negatieve kanten.

M: Waarschijnlijk ook omdat het veel persoonlijke spullen zijn die jullie bij je hebben, ik was laatst in het Legermuseum en daar had ook iemand een mooie radioinstallatie neergezet, maar dat is dan niet van een museum, of dat het beschermd wordt vanuit een museum, maar het is van iemand, met een grote persoonlijke waarde. Is dat bij veel re-enactments zo dat mensen echt hun eigen spullen meenemen? Of wordt er ook weleens met culturele instellingen samengewerkt dat je met hun objecten een uitbeelding kunt doen?

S: Zeer zelden, 99 van de 100 keer zijn het echt eigen spullen, dingen waar je lang naar gezocht hebt, die kostbaar zijn en het respect van sommige mensen voor jouw spullen is vaak minimaal. Ik heb mensen gehad die op mijn motoren klommen en die probeerden te starten en dat moet je niet doen, dat heet fatsoen. Dat maak je ook mee, maar er zitten gelukkig veel meer leuke kanten aan dan aan de negatieve.

M: Werk je ook weleens samen met culturele instellingen? Dat je bij musea jaarlijks langsgaat of dat je kennisinstituten hebt waar je mee samenwerkt?

S: Nou, kennis haal ik voornamelijk uit boeken en archieven en het Nationaal Archief daar kom ik af en toe om dingen te onderzoeken. Wij werken samen met het

Airbornemuseum in Arnhem daar staan wij op 4 mei, op 5 mei staan wij ieder jaar standaard in het Legermuseum om daar een verzetsuitbeelding neer te zetten.

M: Is dat ook met Jo Hedwig Teeuwisse die dag?

S: Ja, daar werk ik mee samen.

M: Oke, dus dat is daar in de ontvangsthall? Ik heb namelijk gewerkt in het Legermuseum en zodoende ken ik dan Jo die met haar fiets in hal staat en de bonnetjes bij zich heeft en dan vertelt ze ook altijd over het verzet. En er is nog een man die heeft ook een jaren '40 brilletje, blond haar geloof ik en een slag in zijn haar.

S: Ja, Caspar.

M: Ja dat zou goed kunnen, dan is dat hem.

S: Ja en ik dwaal vaak door het museum heen om mensen dingen te vertellen.

M: Oke, je komt me niet zo snel bekend voor, maar ik heb je dan misschien weleens gezien. Grappig, het lijkt me ook wel leuk om in het Legermuseum uit te beelden?

S: Ja, het is, je hebt mensen die er geïnteresseerd in zijn, die komen bewust daarnaartoe dus dan heb je al een extra raakvlak dat maakt het heel erg leuk en dankbaar.

M: Oke, dan ken je waarschijnlijk ook Arne Koets?

S: Ja

M: Nou met hem ga ik dan het Middeleeuwse weekend doen, dus dan komt dat ook weer bij elkaar. Want volgens mij is Arne ook heel erg betrokken in het re-enactment wereldje. Want hij heeft ook in Engeland re-enactment gedaan natuurlijk?

S: Ja dat zou goed kunnen, dat weet ik zo niet.

M: Oke, dus daar kennen jullie elkaar dan weer niet van.

S: Nee er lopen veel Nederlanders rond daar.

M: Oke, dan ga ik naar de afrondende vragen zo langzamerhand. Dus je vertelt dat je dan zo'n ervaring hebt, dat alles eruit ziet als de jaren '40 en dat de vermoeide gezichten van de anderen maken dat de geschiedenis heel erg dichtbij komt, hoe voelt het dan voor jou om na zo'n moment om weer in je eigen tijd te stappen? In je auto naar huis en thuis kijken of je nog mail hebt bijvoorbeeld? Hoe voelt dat voor jou?

S: Heel ontvankelijk, je stapt uit een hele andere wereld, een wereld waar je je toch ergens thuis in voelt, echt jezelf in bent, om je weer in de moderne wereld waar alles weer snel is, met moderne technologieën en ik voel me ook echt niet misplaatst, maar je mist wel iets voor je gevoel.

M: En wat mis je dan?

S: Ja, een stukje gezelligheid, een stukje kameraadschap. En je bent natuurlijk op zo'n weekend alleen maar met heel veel mensen die dezelfde passie hebben met elkaar en waar je makkelijk praat over de dingen die je bezighoudt en dat is in de moderne wereld toch heel anders, veel solistischer.

M: Oke, een soort van heimwee of iets, en hoe lang duurt dat gevoel?

S: Meestal een dag of twee en dat verwerk je vrij makkelijk want je moet al je spullen opruimen dus dat verloopt vrij natuurlijk.

M: En kijk je dan weer uit naar het nieuwe evenement?

S: Ja zo'n beetje wel

M: En met wie kun je dan je ervaringen delen na zo'n weekend?

S: Met mijn vrouw

M: En heb je daarnaast ook familieleden die ook van re-enactment houden?

S: Nee helemaal niet.

M: En vind je dat jammer? Zou je het graag met hen delen of vind je het delen met je vrouw voldoende?

S: Nou, een hoop vrienden van mij die zitten zelf in de hobby, dus dat is bijna allemaal.

M: Oke, dus dan kun je er en het moderne leven mee delen maar ook de periode zeg maar

S: Ja, dus dat is wat dat betreft, eigenlijk helemaal geen problemen mee.

M: Nou ja, hoe ver ga je in je hobby is een vraag, jij noemt jezelf vrij extreem. Je gaat vrij ver in je hobby zou je kunnen zeggen.

S: Ik ga vrij ver, mijn hobby is mijn leven en mijn leven is mijn hobby. Dat is voor mij een standaard antwoord op die vraag, het is voor mij geen weekend en dan sluit ik het weer af, het gaat door, omdat je altijd veel met dingen bezig bent.

M: Oke, dan had ik nog een vraag, maar ik kijk naar mijn beeldscherm en hij is weg.

S: Daar heb ik met mijn typmachines geen last van dat het weg is.

M: Nee he, dat blijft weer op een blaadje staan, maar met typmachines heb je weer heel andere problemen, dan heb je weer geen internet op dingen op te zoeken bijvoorbeeld.

S: Dat is ook weer zo.

M: Nou ja, waarschijnlijk kom ik er niet meer op. Zijn er nog dingen waar van je zegt: nu je toch bezig bent met een scriptie naar re-enactment, dan zou je ook eens hiernaar moeten kijken, want dit is ook heel interessant? Ik hoop bijvoorbeeld nog met Jo Hedwig te praten, ik krijg haar via de mail niet te pakken ze is heel druk denk ik.

S: Ja, ze is ontzettend druk, maar voor haar is het geen hobby, maar een levenswijze, dus vanuit die optiek kan ze je heel veel vertellen. En verder, je moet natuurlijk ook afbakenen, er is een onderzoek van Hans Goedkoop, die is bezig met een boek over geschiedenis en die hebben we een weekend mee laten lopen en we hebben hem in Duits uniform gehesen.

M: Zodat hij zelf kan ervaren hoe de reacties zijn en hoe het voelt?

S: Ja, dat is inderdaad, nee eh, dat zou ik je natuurlijk kunnen zeggen, maar je hebt natuurlijk de opnames meegemaakt en je hebt andere dingen op stapel staan dus dan heb je eigenlijk het belangrijkste, proberen om het gevoel te bereiken. Daar kom je ook behoorlijk ver in de buurt, want het is het meest voorname eigenlijk dat je het gevoel weet te pakken of in ieder geval daarbij in de buurt komt en zo erachter komen wat wij doen, maar dat doe je al.

M: Oke, dat is mooi. Verder is het trouwens ook erg leuk om mensen over hun passie te horen praten, dat vind ik er ook wel erg leuk aan.

S: Ja, je praat natuurlijk nu over mensen en gevoel.

M: Is zo, dat is op zich ook heel persoonlijk natuurlijk.

S: Ja, dat zeker.

M: Oke, nou de ene vraag daar kom ik niet meer op, als hij nou echt goed was stuur ik hem nog op in een mailtje, maar ik denk dat we alle vragen een beetje gehad hebben.

S: Ja, nou mocht je inderdaad nog dingen bedenken dan weet je me te bereiken.

M: Oke, nou misschien mocht je er ook weer zijn op Fort Vechten, daar zou ik mogelijk mijn scriptie presenteren bij Fort Vechten en ik kan het eindresultaat natuurlijk naar je opsturen als je het leuk vind om het door te lezen.

S: Ja ik ben wel benieuwd naar het resultaat.

M: Mooi, dan zet ik je in de mailinglijst en dan krijg je een versie toegestuurd.

S: Leuk.

M: Oke, dan wil ik je bedanken voor het interview en ik wens je nog een hele fijne dag en dan hoor je van me als ik nog vragen heb.

S: Oke, succes nog met het onderzoek.

M: Dankjewel, tot ziens!

S: Dag!

Transcript Edward

Datum afname interview 7 mei 2012, 20:00 uur

E: Hallo met Edward

M: Met Maritgen, ik bel voor het interview.

E: Ja, hallo, vuur maar raak.

M: Hoe gaat het?

E: Het gaat goed

M: Het interview is trouwens een beetje hetzelfde als wat ik jullie in de auto al gevraagd heb, alleen kan ik nu terugkomen op dingen die jullie toen gezegd hebben en nog wat extra vragen stellen die later opgekomen zijn. Het zijn de algemene gegevens zoals achtergrondkenmerken, hoe je bij re-enactment gekomen bent, wat je beleving is, je motivaties enzovoorts.

E: Oke.

M: Mag ik allereerst vragen hoe oud je bent?

E: Ik ben nu 36.

M: En welke opleiding heb je gedaan?

E: Eerst gymnasium, daarna Scheikunde aan de universiteit en daarna lerarenopleiding voor een eerstegraads bevoegdheid.

M: Werk je nu ook nog als docent?

E: Nee ik ben project-manager in de ICT, ik wilde niet teveel op het lab staan en ik wilde niet voor de klas staan en toen kwam eigenlijk nog net het laatste restje van de hype van de ICT voorbij en ik was wel benieuwd of ze daar nog analytisch denkende personen nodig hadden dus ik ben er eigenlijk een beetje ingerold.

M: En het bevalt?

E: Ja het bevalt goed.

M: En wat zijn je hobby's verder?

E: Nouja mijn hobby is eigenlijk geschiedenis, dus ik lees er veel over en ik doe er veel mee en ik organiseer er ook veel in. Ik ben nu zelfs een boek aan het schrijven.

M: Toe maar en wat is het voor boek?

E: Een Nederlandse soldaat, tweede wereldoorlog. Dus ik wil met een teampje van de VHM komen we middels Dropbox aan fotomateriaal en nouja, stukken tekst en daar dan dus een boek van maken om het thema van de Nederlandse soldaat te beschrijven, van zijn kleding, van zijn uitrusting en nouja het slaat vooral op de meidagen en dat dan in boekvorm uitgeven.

M: En het is een informatief boek, geen roman?

E: Nee het is gewoon feitelijk een beschrijving van wat die persoon allemaal om had, wat die bij zich had en nouja, waar hij was gelegerd.

M: En dat doe je dan met een groep van tien? Ook re-enactors?

E: Ja dat zijn allemaal VHM-ers

M: En zijn jullie daar dan eerste in of is het al vaker gebeurd?

E: Binnen de VHM is dat niet eerder gebeurd en binnen andere verenigingen ken ik het ook niet er worden wel boeken geschreven, maar dat zijn echte schrijvers die dat doen.

M: Dus jullie zijn de eerste die als re-enactor eigenlijk echt dit boek uitgeven via een uitgever?

E: Nou we wilden eigenlijk de uitgever overslaan, want je kunt via internet je eigen boek laten drukken en een eigen ISBN aanmaken, dus. We hadden gedacht dat we het zonder uitgever konden doen.

M: En dan wel in boekhandels verkocht worden?

E: Ja, hij kan opgevraagd worden, want ik denk dat wij niet zo'n grote oplage laten drukken dat we langs boekwinkels gaan, maar we hebben beurzen natuurlijk in ons circuit dus daar zullen we dat boek wel neerleggen.

M: Oke.

E: En verder het bekend maken dat iedereen het boek op internet kan bestellen, dan krijgen ze het boek thuis gestuurd.

M: En beurzen? Daar komen ook veel re-enactors, blijft het daarmee ook echt binnen het wereldje van re-enactment het boek?

E: Nou wij willen hem wel aanbieden aan musea, daar twintig neerleggen en nouja, boekhandels daar heb ik me nog niet zo over gebogen.

M: Interessant, leuk dat je dat zo onderneemt. En waaruit blijkt nog meer dat geschiedenis echt je hobby is?

E: Er blijft natuurlijk niet zoveel tijd meer over, je bent aan het lezen, je bent met elkaar aan het oefenen. En verder doe ik aan paardrijden, hardlopen. Paardrijden is voor mij ook deels voor de hobby als ik als Romein op een paard wil zitten.

M: Leuk

E: Ja.

M: En die paarden, ik zag bijvoorbeeld een filmpje van Fort Vechten waarbij een heel leger te paard was? Hoe komen ze aan die paarden?

E: Ja dat zijn de Groningse Trekkers, daar hebben een paar van ons weleens aan mee gedaan. Maar het is een aparte 1940 groep eigenlijk.

M: En hoe kom je zelf aan een paard?

E: Ik heb zelf geen paard, ik heb rijles bij een rijsschool en er is een andere jongen die in de hobby bezig is met paarden en als dat wat stabiel is dan heeft hij een plek waar paarden zijn en waar we kunnen oefenen en dan is het afwachten wie het optreden gaat doen op een evenement.

M: Wie er op mag rijden?

E: Ja.

M: En is dat dan de enige groep waar paarden bij betrokken zijn?

E: In het Romeins op dit moment wel, in België is er nog een groep en in Engeland een groep.

M: Dus je hoeft niet je eigen paard in te brengen maar er zijn mensen die zich daar sterk voor maken om paarden in hobby te krijgen?

E: Ja er is een persoon heel hard bezig om dat als project van de grond te krijgen en ik heb gezegd dat ik ook wel op een paard zou willen zitten dus het is wachten tot hij wat paarden geregeld heeft.

M: Oke, spannend. En verder dingen organiseren wat met geschiedenis te maken heeft? Heeft dat te maken met re-enactment?

E: Het enige wat ik nu organiseer heeft te maken met de werkgroep Dames en Heren van Toen en ik ben standby bij Nederland Neutraal dat is 1900 en een Indonesiëgroep, dus K.N.I.L. in 1942.

M: Is dat toevallig het Vergeten Leger?

E: Nee, Het Vergeten Leger dat zegt mij niet zoveel. Wij doen K.N.I.L. voor de oorlog, het grasgroene uniform van voor de oorlog aan, dat is een andere groep.

M: Hoe is het verder gekomen dat je bij re-enactment zit nu, hoe is dat gegaan?

E: Ja mijn vader die heeft toen ik geboren werd een motor uit elkaar gehaald van vlak na 1850, die heb ik op mijn achttiende weer in elkaar gezet en nouja daar was enige interesse gewekt. Maar tijdens mijn studie kwam ik in aanraking met een jongen die dit deed en die heeft me meegenomen naar een evenement en nouja van daar ben ik gaan uitbouwen. Ik vond het leuk en interessant, ik ben met verschillende groepen gaan meedoen en nouja, dat heb ik steeds verder uitgebreid naar de hele twintigste eeuw en Romeins en toen ik mijn vrouw leerde kennen ook Napoleontisch bijgekomen, burgerperiode. Maar daar zijn we zelfs uiteindelijk in getrouwd.

M: Echt waar? Jullie hebben je bruiloft in Napoleontische sfeer gehouden?

E: Ja

M: En op welke locatie kan dat dan?

E: Oh wij hebben gewoon het stadhuis van Zutphen genomen maar dat zag er ook nog aardig oud uit. En onze huwelijksnacht in een kasteeltje in Vorden.

M: Bijzonder.

E: Ja maar zo moesten we een pak hebben dat we erna nog konden gebruiken, meestal gooi je je bruidsjaon daarna weg of in ieder geval hang je hem in de kast maar Maaike heeft hem nog regelmatig aan.

M: Die kleding heeft een bijzondere lading kan ik me voorstellen.

E: Ja

M: En met al die verschillende perioden, naar welke gaat dan je meeste voorkeur uit?

E: Nou dat is eigenlijk 1939-'40, burger en militair daar heb ik het meest mee en ik vind burger Napoleontisch ook heel mooi. Maar als ik kijk naar wat ik het meest doe en naar wat ik het meeste verzamel dan is dat toch wel '39-'40.

M: Oke en bij hoeveel werkgroepen ben je nu lid?

E: (moet lachen) Nou binnen de VHM zo'n beetje allemaal, dat zijn er een stuk of acht en dan Romeins en Napoleontisch dus dat zijn in totaal zo'n tien werkgroepen.

M: Oke, ja. Bij de VHM was het me al opgevallen, dat ik je gezicht nog wat vaker zag bij andere verenigingen. Maar tien werkgroepen, dat is heel veel.

E: Dat klopt, dat slokt nogal eens wat tijd op en maakt ook soms de keuze moeilijk wat je gaat uitbeelden en wie je gaat teleurstellen.

M: Ja dat kan ik me voorstellen en Maaike is zij ook in zoveel groepen betrokken?

E: Nee, want VHM heeft natuurlijk vooral militaire groepen en zij is niet zo van het militair, dus zij zit bij de DHVT en die beeld ook nog wat 1900 uit, maar voornamelijk is het jaren '30 en verder doet ze ook Romeins en Napoleontisch.

M: Leuk. En wat waren je verwachtingen in het begin toen je met die jongen meeging?

E: Ja, dat is een goeie, ik vond dat wel lastig, ik kan het eigenlijk niet zo oproepen. Maar wat ik er wel van weet was dat ik daarna wel redelijk overdonderd was, een soort oorsuis

zullen we maar zeggen van wat je hebt meegemaakt. Ik vond het vooral mooi om een origineel pak aan te hebben van die tijd en terug te gaan naar een oude tijd, dus je proberen in te leven en verhalen op te doen en een stuk geschiedenis mee te krijgen in wat meer detail.

M: Het inleven zelf sprak je dus ook wel echt aan?

E: Ja

M: En wanneer is het inleven dan compleet volgens jou?

E: Nou het is eerder zo, wat ik meegemaakt heb bij Bronbeek dat ik me bedacht dat een beleving eigenlijk nooit compleet is. Dat was namelijk binnen Bronbeek een rusthuis, daar stond een oud K.N.I.L.-er en die wilde mijn klewang eigenlijk wel vasthouden en hij begon te dansen zoals hij vijftig jaar geleden deed toen hij strijd had met de inlanders en buiten kwam er iemand aanlopen en die zei dat hij eigenlijk nog elke nacht nachtmerries had. En nou ja dat is al zeventig jaar geleden en dat bracht bij mij wel het besef van ja, wij beelden nu wel wat uit, maar het is maar een fractie van wat het toen was. Inbeelden en inleven gaat dus met diezelfde fractie eigenlijk, wat dat betreft kom je nooit helemaal bij hoe het toen was en kan ik dat natuurlijk ook totaal niet oproepen. Misschien ben ik een weekendje weg maar daar houd het dan ook echt mee op dus alle ontberingen die ken ik niet, dus dat is lastig maar ik heb bijvoorbeeld ook parachutesprongen gedaan in een pak van de Engelsen en ik dacht, daar hoort op zijn minst bij als ik een ding met vleugels op mijn mouw naai, dat ik dan ook echt gesprongen heb en de Ardennen daar ga ik ook heen als het daar koud is en als het daar sneeuwt. Ik probeer ook in de jaren '40-stijl in tenten te slapen dus dat soort dingetjes doe ik dan wel, dus de verwende re-enactor zal ik maar zeggen. Maar het blijft een fractie, dat wollen pak heb ik natuurlijk geen wekenlang aan.

M: En je zegt ook je zou geen vleugels op je mouw spelden als je nog nooit hebt gesprongen?

E: Ja klopt.

M: Dus die inleving moet wel zo compleet zijn, je doet geen rang op als je daar niks voor hebt hoeven doen?

E: Nee, als wij iets met rangen doen dan is dat binnen die groep afgesproken, we gaan niet als rariteitenkabinet met allemaal strepen op. Nee je hebt een paar man die wat meer verdiend hebben omdat ze voor de groep wat doen of omdat ze er goed in zitten of autoriteit hebben en dat spreekt de groep dan aan.

M: En bij de burgers?

E: Daar heb je natuurlijk weer last van piercings en dat soort dingen en dat je wat minder Engelse woorden moet gebruiken, dus dan doe je aanpassingen op het gebied van conversatie, hoe spreek je met elkaar, hoe ga je met elkaar om en dat is ook soms best wel lastig en dat is ook een stukje inleving.

M: Is er weleens een moment geweest waarop de beleving voor jou het dichtstbij kwam, waarbij je heel dichtbij een bepaalde tijd kwam naar jouw idee?

E: Ja dat heb ik wel gehad op Hadrian's Wall tussen Engeland en Schotland, die de Romeinen daar hebben gebouwd en daar zijn nog heel veel resten van over en ook heel veel soldatenbarakken van steen en daar hebben we dan wat fotomomenten en als je daar dan tussen in zit en je ziet 'dit is de kamer waar de soldaten hebben gezeten, hebben geslapen', dan komt dat wel weer terug. Je probeert je in te leven hoe dat eruit zag. En ja, dat vond ik wel een mooi moment.

M: Dat is je echt bijgebleven. En wat is nu eigenlijk het verschil, zoals ik al in de auto vroeg, tussen een weekend weg met een re-enactment groep en met een voetbalvereniging? En toen zei jij, met re-enactment zit je op een ander intellectueel niveau.

E: Ja ik zit even te zoeken, het is niet zozeer het praten over de hobby, want na afloop van een voetbalwedstrijd blijven de spelers ook gewoon over voetbal doorkletsen denk ik, dus heb je het over een intellectueel niveau, dan zit ik even te zoeken wat ik ermee bedoelde, maar dat mensen vanuit hun interesse wat anders met elkaar omgaan en over andere dingen praten. Maar het is inderdaad zo dat we ook tijdens evenementen feitjes delen, als mensen vragen hebben, bijvoorbeeld een bepaalde handeling, ‘werd dat wel gedaan in de oorlog?’ en dan heb je het daarover met elkaar en dan leer je daar weer wat van.

M: Het is eigenlijk voortdurend kennis uitwisselen?

E: Ja

M: En nu is het mij ook opgevallen dat re-enactors onderling ook heel kritisch zijn naar elkaars kleding, bijvoorbeeld als knoopjes niet goed zitten of als je kousen afzakken, dan worden die opgehesen. Is dat kenmerkend voor re-enactment?

E: Eh, ja. Ik merkte dat ik aan het begin, want je bent het natuurlijk niet gewend dat er iemand tegenover je staat die je aanspreekt op kleding of dat er haar onder je hoed vandaan komt ofzo en dat is inderdaad wel iets van het re-enactment, maar ook wel van het soldatenleven. Wat ik bij een aantal perioden ook merk is dat je elkaar nodig hebt om je uitrusting te doen daardoor heb je wat meer lijfelijk contact, maar je wil er als groep ook gewoon goed bij lopen. Als je kijkt naar iemand die nog met een modern horloge loopt, die haalt het beeld van de hele groep naar beneden. Nouja als je binnen een groep genoeg mensen hebt die dat belangrijk vinden dan ga je als hele groep wat omhoog. Als je een groep hebt die wat slordiger is of die je niet zo goed durft aan te spreken dan trek je eigenlijk de hele groep mee. Dus het is belangrijk er op te blijven letten.

M: En in de groepen waar je nu in zit? Verschilt de mate waarin mensen authenticiteit belangrijk vinden?

E: Ja ik merk dat binnen de VHM-groepen wel. Sommige zijn toch wel wat slordiger of hebben wat meer leden, maar die zijn niet altijd helemaal op niveau. In elke werkgroep zit een soort golfbeweging, de ene keer is een groep goed bezet een andere keer hebben ze weer wat minder leden en dan ben je altijd weer blij dat je een lid binnen hebt. Maar in zo’n situatie heb je voor je gevoel minder te eisen, terwijl je dat eigenlijk wel gewoon moet blijven eisen. Dus dat kan soms per werkgroep verschillen en soms ook per tijd verschillen per werkgroep.

M: Oke. Het is maar net waar je heen wil en waar je je op wil concentreren.

E: Het is eigenlijk steeds een soort terugval naar een lagere situatie waarin je nieuwe mensen nodig hebt om weer omhoog te gaan en als er dan weer een kritisch lid weg is dan zakt het weer in, totdat die groep mensen weer opgepept zijn en kritisch zijn.

M: Oke, even kijken. Ik wilde nog vragen op welke manier jij je probeert in te leven? Wanneer begint het inleven? Is dat als je van huis weggaat, omgekleed en al of is dat pas op het evenement?

E: Nou ik kan soms best wel een week van te voren bezig zijn wat spullen te verzamelen, ik ben weleens bezig met wat lezen, maar dat doe ik niet zo heel vaak. Ja de beleving komt denk ik op het moment dat je op die plek bent en het is ook een historische plek dan

komt dat wel goed, omdat je ook met anderen bent en dan ben je allemaal in pak en dan begint de uitbeelding eigenlijk en dan begint ook de uitleg naar het publiek toe. Dat draagt ook bij aan de inleving.

M: Oke en wat is dan precies het verschil tussen een evenement zonder publiek en een evenement met?

E: Nou een evenement met publiek dan moet je er op gericht zijn om heel veel vragen te beantwoorden ook in de historische context en bij het evenement zonder publiek kan het zijn dat je wat meer naar de gezelligheid schuift of kijkt naar één persoon die op dat moment een uitleg geeft als je een excursie hebt ofzo. Maar ik heb nog niet zo heel vaak evenementen gehad dat je echt probeert terug te gaan naar hoe een tijd was, bijvoorbeeld een week lang ofzo. Dat zou wel mooi zijn, maar zo ver ben ik nog niet gegaan.

M: Oke dus je hebt nog niet een heel weekend ook in je rol gebleven?

E: Nou daar zit ik wel dicht tegenaan, maar dan zijn het nog steeds publiekevenementen. Het enige wat ik dan gedaan heb is Normandië en Ardennen, maar ja dat is dan meer excursie achtig en we hebben een paar dingen uitgezocht waar we langsgaan en dan ben je wel in pak, maar 's avonds ga je gewoon weer terug naar je hostel ofzo. En als je echt doorzet zou je in een schuttersputje in de Ardennen zitten. Dat heb ik eigenlijk nog niet zo gedaan.

Tijdens evenementen wel he, dat ik in Nederland in de zomer weleens in een schuttersputje heb geslapen of in april in de kou, maar goed in de winterkou heb ik er dan weer een normale dikke slaapzak bij. Dan overleef je dat ook wel weer, hoef je niet te rillen.

M: Waarschijnlijk hadden die echte soldaten als ze konden kiezen ook gekozen voor een warme slaapzak.

E: Ja natuurlijk, maar het gaat even om hun beleving en proberen dat zo goed mogelijk te doen. En ik pak daar soms wat dingetjes uit, maar een echte sergeant ben ik niet en hoe de tucht was, daar zijn we nog lang niet bij, als we dat zouden willen.

M: Dat moet je waarschijnlijk voor je zelf bepalen hoe ver je wil gaan. Want wat zou het toevoegen voor jou?

E: Nou ik denk, ik heb ook geen militaire dienst gehad, dat het gewoon een ervaring is wat je rijker maakt. Kijk die parachutesprong heb ik ook gemaakt en ja dat is iets waar ik nu nog steeds trots op ben, dat je vooraf ook ziet wat dat doet met je, ja dan concludeer je, kijk ik heb dat gedaan, ik heb dat gedurfd en daar zit een stukje trots bij, een foto ervan heb ik op mijn werk hangen. We hebben binnen de vereniging weleens geprobeerd zo'n weekendje te doen dus de koude oorlog dienstplicht nadoen, dat zij een weekendje organiseerden dat je weer in militaire dienst was en dus dat je met een half uur per nacht slapen uit je tent wordt geschopt om activiteiten te doen je even af te matten en je te onderwerpen aan tucht. Een heleboel re-enactors kennen dat niet, maar je beeld het wel uit dus het zou wel zeker een meerwaarde hebben. En wat je nu steeds meer meemaakt zijn jongeren die geen dienstplicht meer hebben meegemaakt dus dat drijft steeds verder af van uitbeelden wat het toen echt was naar soldaatje spelen, wat je niet wil eigenlijk. En anderzijds op dit moment is dat ook wat dit publiek vraagt van ons. Wat wij ook wel heel jammer vinden.

M: Het publiek wil ook graag soldaatje spelen zien? Schietdemonstraties enzovoorts?

E: Ja, soldaatje spelen, kanonnen afschieten en dan hebben we weer wat spektakel gehad. Vooral mijn vrouw Maaïke heeft daar wat tegen, zij wil dat de mensen ook ergens over nadenken.

M: Volgens mij was het inderdaad vooral Maaïke die ook daadwerkelijk educatie hoog in het vaandel heeft? Dat ze het belangrijk vindt mensen iets bij te brengen?

E: Ja.

M: Verschillen jullie daarin?

E: Ja, ik denk dat ik toch wel iets meer een consument ben op een evenement, dus ik beeld iets uit, ik heb het gezellig en ik wacht iets langer tot mensen me aanspreken en vragen stellen, ik blijf meer in mijn rol in interactie met andere soldaten terwijl zij echt het publiek wil aanspreken en iets wil bijbrengen. Vooral bij Romeïns re-enactment zie je dat dat toch wel moeilijk is, kijk wil je als burger iets uitbeelden maar dan kan dat natuurlijk niet in een tent, die zaten in een huiskamer. Dan moet je een huiskamertje inrichten en heb je huiselijke dingetjes. Maar Maaïke wil echt een tafel met spulletjes, een soort display en dat wil elkaar nog weleens bijten.

M: Oke dus dan beeld je meer het dagelijks leven uit en kunnen mensen daar vragen over stellen?

E: Ja, al wil je het liefst op een tafeltje wat dingen uitspreiden, dat is dan niet een huiskamertje, dat is educatie en dingen uitleggen. Maar dat is niet in een tableau vivant staan en dingen uitbeelden.

M: Oke dus dat is een beetje het verschil, de ene wil een soort een tafel als een soort museumtafel maken en de ander als een huiskamertafel? Heeft Maaïke soms het idee dat mensen dan niet met het complete verhaal naar huis gaan?

E: Ja nou ja vooral als je mensen natuurlijk niet aanspreekt, dan blijft het bij een indruk opdoen en je ziet wel wat verschuiven, maar de indrukken zijn toch vooral het soldatenleven geweest, grote optredens gaan over veldslagen en het wapengekletter, maar dat is natuurlijk niet alles van toen en dat hoef je ook niet te verheerlijken.

M: Is dat ook een van de redenen dat jullie burgers uitbeelden?

E: Ja gewoon het alledaagse leven dat is ook gewoon interessant er was meer een normaal leven dan dat er een soldatenleven was en die tak van geschiedenis willen we er zeker bij hebben. En we hebben dat ook wel gemerkt hoor we hebben dan een evenement en dan zijn we de enige burgers en we hebben dan oude tijdschriften bij ons en oude dagelijkse spulletjes en dat sloeg bij heel veel mensen aan, omdat het allemaal bekende dingen waren. Terwijl die soldaten gewoon aan hen voorbij trekken, die hadden ze maar even gezien en die burgerspulletjes die trokken veel bekijks.

M: Interessant, de burgers vallen ook extra op tussen al het groen.

E: Ja dat ook.

M: Is het misschien ook een stuk herkenning?

E: Ja dat bedoel ik ook, alledaagse spullen dat zijn spullen waar ze wat mee hebben en wat ze herkennen. Dingen die ze een tijd niet gezien hebben in het moderne huis en dat is soms meer ingrijpend dan een wapen.

M: En wat is nu het moment waarop je het gelukkigst ben met je hobby?

E: Bij mij is dat de combinatie tussen de hobby en techniek, ik had al verteld dat mijn vader die motor uit elkaar gehaald heeft en ik heb nu een motor uit 1938 en dat vind ik gewoon leuk om daarop te kunnen rijden en dat is voor mij een leuke koppeling tussen

motorrijden en de historische hobby. Ik vind motorrijden ook erg leuk en dat stukje techniek waar je dan af en toe wat aan sleutelt dat dat dan gewoon daar staat te pronken.

M: Dat heeft veel waarde dus.

E: Ja en ook op een goede historische plek re-enactment doen, dat is ook heel erg leuk.

M: Dat is echt authentiek een soort van.

E: Ja als je midden tussen de opgravingen staat, ik heb bij de Leidsche Rijn op een opgegraven boot gestaan van de Romeinen. Een oude rivierbedding liep daar en daar was een boot gezonken en die kwamen ze dus tegen en bij het bouwgereedmaken van die wijk heb ik op mijn Romeinensandalen op die boot gestaan die tweeduizend jaar oud was. Dus dat vond ik heel erg uniek en dat maakte het heel erg aanraakbaar. We hebben ook weleens tenten in Frankrijk opgezet tussen restanten daar zet je dan je tent op, dat maakt het leuk die koppeling tussen toen en nu.

M: Dat heb je wellicht in de auto al verteld, maar dat vroeg ik me af hoe je die overschakeling maakt van toen naar nu. Ik heb het zelf gemerkt, dan draag je de hele dag jaren '40 kleding en aan het einde van de dag haal je uit de kofferbak weer je eigen jas, laarzen en spijkerbroek, hoe voelt dat om weer over te schakelen naar je werk en naar je dagelijkse dingen?

E: Ja volgens mij zei ik dat toen ook al, vooral in de eerste jaren was dat voor mij moeilijk omdat ik toen op mijn werk nog een stropdas droeg. Om twee uur 's nachts kwam ik dan thuis nadat alle spullen weer ingepakt waren op het fort, dan rij je naar huis en de volgende dag om 7 uur moet je weer gewoon werken. Dus dat staat mij nog wel bij als grote overgang, maar nu heb je natuurlijk al zo vaak geschakeld tussen weekend en week dat dat wel mee valt. Je rijdt naar huis, je ruimt je spulletjes een beetje op en je bent weer klaar voor de week.

M: En jouw band met geschiedenis, als hobby, heb je dan ook romantische ideeën bij een periode? Dat je die periode fijner vindt dan de huidige?

E: Nee ik beeld wel drie verschillende perioden uit, maar eigenlijk is mijn blik op de geschiedenis meer filosofisch, van joh hoe zijn we gekomen tot hier en hoe vormt dat ons als mens en hoe gaat dat verder de toekomst in, waar zou je naar toe kunnen? Ik ben meer geïnteresseerd globaal in de geschiedenis, de opkomst van Rijken, hoe Nederland zich gevormd heeft, wat maakt het karakter van Nederland. En aan de andere kant natuurlijk ook het slechtste, de holocaust van de Duitsers, hoe is dat klimaat gecreëerd om dat te kunnen doen en hoe dun is het laagje beschaving waar we tegen aan kijken? Dus dat zit een beetje tegen de filosofie aan dat vind ik wel heel interessant aan de historie.

M: Dat is dan een hele filosofische houding, maar wat maakt het dan dat je die tijd ook wil beleven? Is dat ook om een soort antwoord te vinden op die vragen? Bijvoorbeeld als je een Duits uniform aantrekt, zou dat helpen na te gaan waarom die holocaust heeft plaatsgevonden?

E: Nee, op zich ik weiger ook gewoon om een Duits pak aan te trekken, dat is dan voor de opnames wel even gebeurd, maar ik ben wel naar Mauthausen geweest, maar dat soldatenpak dat zal geen antwoord geven op die vraag.

M: Dus het is niet om die reden dat je een andere tijd wil beleven? Om een gedachtegang na te gaan bijvoorbeeld?

E: Nee het is wel, wat ik bij het Romeins wel heb, dat hele basale, je vuurtje maken en koken in je ketel en dat is een beetje een survivaalkant die ook wel mijn interesse heeft.

Hoe overleef je als je soldaat, dat pak je het meest bij het Romeins dat is een poot die mijn interesse wel heeft.

M: En dat kun je kwijt binnen re-enactment

E: Ja en daarbuiten probeer ik het af en toe ook, maar wat ik toen ook al zei het zijn ook op een gegeven moment gezelschapsgroepjes van vrienden geworden, dat betekent dat je het ook wel weer leuk vind om elkaar weer te zien dat je daarom ook wel een beetje blijft hangen in een periode ook al kun je je afvragen 'wat haal je daar nog uit'? Het zijn inmiddels ook vriendengroepen voor gewoon een gezellig weekend. Dat overkomt je op een gegeven moment ook wel en dat maakt dat je, of ik in elk geval, dat je tevredener bent als je gewoon een gezellig weekendje hebt en dat heb je bij de voetbal en het theater ook, je probeert je leven ook wel dragelijk en gezellig te houden.

M: Hoe ver ga je zelf in je hobby? Zie je jezelf nog weleens je spijkerbroek opbergen en alleen nog maar jaren '40 kleding dragen? Net zoals Sjoerd?

E: Nee, ik heb vandaag net mijn jaren '40 horloge om mijn pols gehad, ik hoor daar weinig vragen over, maar dat is ongeveer wel het verste dat ik zou gaan. Ook omdat ik projectmanager ben en ik moet wel contact kunnen maken met andere mensen, daarom zal ik niets afstotends aantrekken, daarom wil ik ook geen statement maken van 'ik pas niet in deze tijd' of 'ik verlang naar andere tijden', dat voegt op mijn werk niet zoveel toe. En persoonlijk zit ik nog niet zover dat ik denk 'wow, die tijd daar wil ik echt naar terug', ik heb niet zozeer de behoefte gehad dat ik liever andere kleding aantrek.

M: Met wie kun je verder je ervaringen delen? Behalve Maaïke?

E: Met mijn schoonouders en zwager, die zijn ook allemaal bij re-enactment betrokken.

M: En buiten re-enactment om? Hoe reageren die?

E: Ja wel wat wisselend. Ook natuurlijk in het begin toen bij ABN zat was het een passie, hobby, dat vonden mensen vreemd. Ik wilde voorkomen dat mensen dachten dat ik Duits uitbeelde of iets. Tegenwoordig is dat wel wat beter, maar ja dan zie je het soms wel wat terug van het soldaatje spelen, ik wacht altijd tot mensen op me afkomen. Aankomend weekend hebben we een Romeins evenement en dan komt mijn collega tegenover me zitten. M: Doet die ook daadwerkelijk mee?

E: Nee hoor, nee die komt gewoon kijken met zijn dochttertje.

M: Leuk als mensen er interesse in tonen denk ik, maar je bent wel wat terughoudend in het vertellen begrijp ik.

E: Ja ik probeer aan te voelen of mensen er iets mee hebben, ik zal er tijdens een eerste kennismaking niet direct over vertellen. Ik ben daar een beetje mee aan het spelen.

M: En heb je dan ook het idee om daarmee de hobby serieus te houden? Om te voorkomen dat mensen denken dat het soldaatje spelen is?

E: Nou als ik dat merk dan zal ik dat wel corrigeren ja. Ook omdat wij natuurlijk de uitbeelding heel serieus nemen, dus zo dicht mogelijk bij het origineel willen zitten en ook om te kijken wat mensen van toen, veteranen hebben meegemaakt. Die willen we ook respectvol behandelen. Maar goed ik merk natuurlijk niet alles, maar op het moment dat ik het hoor dan corrigeer ik het wel.

M: Mooi, denk je dat, ik heb iemand gesproken die doet aan Larp, die waren voorheen ook altijd zeer open, maar die worden steeds geslotener omdat hun hobby eigenlijk in de media bijvoorbeeld een beetje belachelijk gemaakt wordt, denk je dat re-enactment ook wat geslotener zal worden?

E: Ik denk dat re-enactment en dat het zo open is als een olievlek wel verder gaat, dat steeds meer mensen daar interesse in hebben en nou, misschien ook steeds meer mensen een keertje mee willen doen. Er is op Nederland 2, die man die vanuit dat Mediapark een programma presenteert die heeft een keer meegedaan met de Duitse groep van Sjoerd dus dat zullen mensen ook wat meer gaan zien en ik geloof dat jij de eerste bent die haar scriptie doet over re-enactment dus dat gaat ook steeds breder en we hebben ook symposia en bijeenkomsten, dus ik denk niet dat wij terugschrikken. We hebben wel een jaar of vijf geleden een zekere angst gehad wat betreft Duits uitbeelden maargoed dat is tot nu toe eigenlijk vrij goed gegaan en we hebben nog geen negatieve reacties daarover mogen ontvangen vanuit de Telegraaf of iets. Dus dat gaat wel goed. Het enige wat nog een keer kan gebeuren is dat er een slachtoffer valt met een losse flodder ofzo of dat er nog een iets gebeurd net als in Alphen aan de Rijn he, het schietincident, dat je weer last hebt. Maar ik denk dat het publiek het steeds meer waardeert als ze op een historische plek zijn dat er dan ook mensen zijn die een historische uitbeelding doen.

M: zodoende komt er steeds meer erkenning eigenlijk?

E: Ja

M: Leuk dat je ook symposia hebt met historici enzo, dat het wat meer hand in hand gaat in plaats van 'dit is echte geschiedenis' en dit is geschiedenis volgens re-enactors.

E: nee dat neemt wel wat af. He ik heb bezoek.

M: Ja nouja we zijn ook over de tijd heen, dus dat bezoek is prima op tijd. Ik wil je heel erg bedanken voor je tijd en natuurlijk nogmaals dat ik mee mocht doen aan de opnames. En natuurlijk stuur ik de scriptie op naar jou en Maaïke als ie af is.

E: Ja ik ben benieuwd naar je scriptie, ik zie die wel verschijnen tegen die tijd.

M: Oke mooi. Hartstikke bedankt nog en een heel fijne avond.

E: Jij ook en veel succes.

M: Dankjewel, tot ziens!

Transcripten met leden Krasny Oktjabr

Transcript Martine

Datum afname interview: 3 mei 2012, 19:00 uur

MK: Met Martine

M: Hoi Martine, met Maritgen, ik bel voor het interview

MK: Hallo

M: Zit je er klaar voor?

MK: Ja, ik ga even naar boven daar is het wat rustiger.

M: Nou ik bel je dus inderdaad voor het onderzoek, het zal een half uurtje drie kwartier duren. Ik ben vooral benieuwd hoe je bij re-enactment bent gekomen, wat je er leuk aan vindt, welke betekenis je er aan geeft enzovoorts. En leuke foto's ook van zondag!

MK: Ja, ik doe het graag.

M: Ja ze waren ook echt heel erg leuk geworden en leuke reacties kregen we erop zag ik. Enfin, eerste vraag. Martine, hoe oud ben je?

MK: Ik ben 25

M: Oke en welke opleiding doe je of heb je gedaan?

MK: Ik heb havo in elk geval afgemaakt en ben daarna aan de PABO begonnen maar die heb ik niet helemaal afgemaakt en daarna heb ik een paar certificaten gehaald en ja in de tussentijd ben ik gaan werken.

M: Welk werk ben je gaan doen?

MK: Ik ben eerst cursussen en opleidingen gaan organiseren voor Zorg en Welzijn, daarna ben ik registratie gaan doen, nadat ik ontslagen was, ja bezuinigingen he, dan gaan de uitzendkrachten er als eerste uit en daarna ben ik ergens anders gaan werken, lag ik er weer uit als uitzendkracht en nu werk ik op de ICT-helpdesk.

M: Oke en ziet het er daar een beetje goed uit wat betreft je baan?

MK: Ja, veel doorgroeimogelijkheden enzo dusse

M: Kijk, dus je zit op je plek. En wat zijn je hobby's?

MK: Nouja, alle hobby's die ik heb hebben er ongeveer mee te maken, ik zit graag achter de naaimachine en nouja fotografie enzo.

M: Die kun je dus mooi combineren met re-enactment?

MK: Ja

M: Hoe is het bij jou begonnen hoe ben je met re-enactment in aanraking gekomen?

MK: Nou om te beginnen was ik dus eerst aan het LARPen en dat was allemaal hartstikke leuk gewoon midden in het bos zitten enzo en lekker ontspannen totdat al die verzonden problemen binnen kwamen, waardoor het dus wat minder genieten werd.

M: En zoals Boudewijn jou zei, kan het zijn dat je het net niet getroffen hebt met de mensen die in je groep had?

MK: Ja, misschien heb ik heb ik het net niet getroffen.

M: Heb je dan het idee dat je het nog wel een keer gaat proberen?

MK: Nee, nooit meer. Het re-enactment is veel te leuk.

M: En wat vind je dan leuker aan re-enactment dan aan LARP?

MK: Nou ja gewoon de verschillende soorten mensen, de bezoekers die langskomen, het is echt meer educatief dan dat LARP-gebeuren enzo.

M: Ja want ik heb begrepen dat bij LARP helemaal geen publiek betrokken is?

MK: Nee, dat is echt besloten en bij re-enactment is gewoon iedereen welkom.

M: En het publiek? Waarom vind je dat zo leuk?

MK: Nou, vooral met de Russen is dat heel erg grappig. Dan is het van 'hé, het Rode Leger!' En dan komen ze vragen stellen en ze komen dan echt op bezoek bij je in het kamp en ja, het is gewoon leuk en dan kun je de mensen ook wat leren.

M: Oke en hoe is de kennis over het algemeen over het Rode Leger?

MK: Het is nog best wel weinig, de meesten staan toch wel raar te kijken als ze horen dat er ook Russen in Nederland geweest zijn.

M: Dus dat is leuk om uit te kunnen leggen?

MK: Ja, zeker.

M: Wat is je leukste ervaring met het publiek?

MK: Ja, dat is dan toch wel bij de Middeleeuwen.

M: Dat is waar, want je zit bij meerdere groepen begreep ik, misschien is het dan eerst leuk om te vragen bij welke groepen je precies zit?

MK: Nou ik ben lid van een laat-vijftiende eeuwse vereniging en daarnaast ben ik lid van Krasny Oktjabr. En daarnaast heb ik nog wat groepen waarbij ik ook mee kan doen.

M: Oke, en dat is dus wat je zei, met de Vietcong waar je bij Bussum Bridgehead mee staat.

MK: Ja klopt.

M: En welke vereniging is dat dan precies?

MK: Dat is Mars.

M: En kan ik dat vergelijken met de Vereniging Historische Militaria?

MK: Ja, maar officieel zitten wij bij de SLGA.

M: Oke, dus SLGA en Mars zijn ook weer iets anders. Ik was even in de war met Krasny Oktjabr, maar dat valt inderdaad onder SLGA, in plaats van de VHM. Soms ben ik nog even in de war met al die verenigingen, dat zal je nog wel merken.

MK: Dat hebben wij ook nog af en toe, hoor. Want je hebt heel veel verenigingen die beginnen met een V. Je hebt de VHM, de VRHM heb je en nog meer van dat soort dingen.

M: Oke, dus misschien is het goed dat ik die verwarring als onderzoeker heb, omdat jullie dat ook hebben. Welke periode vind je nu het leukst om via re-enactment mee bezig te zijn?

MK: Ja, eigenlijk van alles. Elke tijd heeft zo weer zijn charmes.

M: Oke dus je bent niet echt gebrandt op de jaren '40, dat juist die periode jou trekt?

MK: Nee, het is echt van alles en nog wat. Ik ben nu bezig met een uniform uit de Eerste Wereldoorlog.

M: Welke tijden spreken je dan nog meer aan naast Tweede en Eerste Wereldoorlog?

MK: Nouja, de Vietnam-oorlog dus en even kijken hoor, wat heb ik nog meer liggen, ja ik ben een beetje van de Koude Oorlog ook aan het verzamelen, maar dat is nog niet heel erg fanatiek en ja, dat is het wel een beetje.

M: Dat is wel leuk, want veel die ik spreek die hebben echt een passie voor een bepaalde periode, maar jij vind verschillende perioden eigenlijk even interessant.

MK: Ik ben ook nog bezig met het Vergeten Leger. Van Nederlands – Indië.

M: Ohja, die groep ken ik, dan ken je ook David Mossou zeker?

MK: Ja klopt.

M: Die heb ik gisteren benaderd om met een evenement van hun mee te doen.

MK: En is het gelukt?

M: Nee, er is misschien geen uniform voor me, dus het werd een beetje lastig om nog aan Bussum Bridgehead mee te kunnen doen.

MK: Oh, maar de vriendin van Bart heeft heel veel uniformen.

M: Ja, Bart Oostvogels, nou hopelijk is het dan misschien nog niet zo lastig om eraan te komen.

MK: Als je nog geen schoenen heb kun je misschien wel schoenen van mij gebruiken.

M: Oh dat zou heel fijn zijn. Dus jij doet ook zonder lid te worden met die groepen mee eigenlijk?

MK: Ja gewoon door kennis te maken en dat vinden ze helemaal niet erg, ze zijn allang blij dat ze iemand hebben zal ik maar zeggen en omdat ik een vrouw ben heb ik ook weer voordelen met dat soort dingen, in dit geval dan niet altijd.

M: Want in welke gevallen heb je er geen voordeel van dat je een vrouw bent?

MK: De eerste keer dat ik dus met een Tweede Wereldoorlog evenement meeging dat was in Zandvliet en toen mocht ik dus niet helpen met sjouwen omdat ik een vrouw was. Ik kon ook niet bij het slagveld blijven want ik was een vrouw.

M: Vind je dat jammer? Leg je je daarbij neer?

MK: Ja ik moest wel, je bent te gast dus dan moet je wel.
M: Hoe vind je het dat ze daar zo aan vast houden?
MK: Heel erg jammer, want ik heb er best wel veel voor betaald en het was geen goedkoop evenement en dan krijg je eigenlijk niets te zien.
M: Dat is zonde inderdaad, dus als het aan jou lag, hoe zou jij het dan aanpakken?
MK: Nou ja sommige vrouwen mogen best wel erbij vind ik.
M: Om als man het verleden te ervaren of niet?
MK: Ja dat hoeft nog niet eens zo heel erg, maar als een vrouw naar het slagveld gaat dan moet ze dus wel de juiste kleding hebben. Een velduniform en niet een of ander net pakje.
M: Dus dat is dan wel mogelijk?
MK: Ja het ligt eraan wat voor een rol je doet, want als het echt een administratieve rol is dan heb je bij het veld natuurlijk niets te zoeken. Maar ik had toen gewoon een velduniform aan als verpleegster, dus dan zou het in principe best wel kunnen dat je ineens per ongeluk aan het front terecht komt.
M: En stel dat je dat oppert bij die vereniging als optie? Hoe zouden ze dan reageren?
MK: Dat ligt echt heel erg aan de vereniging en wat voor naam je zegt maar hebt.
M: Binnen de re-enactment?
MK: Ja, want heel mensen weten bijvoorbeeld dat ik foto's maak en heel veel zijn ook blij met die foto's en daardoor kan ik dus wat makkelijker weer op het slagveld verblijven.
M: Dat hoorde ik, dat je dan hospik speelt en in plaats van soldaten te verplegen fotografeer je dus.
MK: Ja, maar dan moet je ook weer net bij de juiste mensen zitten, want niet iedereen is daar blij mee. Ik weet inmiddels wel bij wie ik terecht kan daarmee.
M: En die foto's deel je vervolgens via Facebook, is Facebook een belangrijk medium binnen re-enactment?
MK: Ja klopt
M: Zijn er daarnaast ook nog andere media die jullie gebruiken?
MK: Het re-enactmentforum en niet iedereen die Facebook heeft, dan zet ik de foto's op Picasa. Dan plaats ik de links op het forum enzo.
M: Dus jij probeert via de foto's zeg maar kennis te maken met iedereen en een beetje naam te krijgen binnen het re-enactment?
MK: Ja.
M: Je zit nu officieel bij twee groepen en bij andere snoep je mee. Moet je daarvoor betalen om met hen mee te doen?
MK: Het ligt er aan met Bussum Bridgehead moeten we vijftwintig euro betalen maar dat is dan voor benzine, eten, drinken dat soort dingen. Er is ook een rondrit want de eigenaren van de voertuigen betalen toch de benzine dus dan leveren we zo een bijdrage. Dat is voor het complete weekend zeg maar.
M: Dat is goed te doen, voor vijftwintig euro. Hoe slaap je bij Bussum Bridgehead?
MK: Voor wat ik begrepen heb is er een klein zaaltje. Er is dan een deel waar geen bezoekers kunnen komen en dan heb je gewoon je eigen spullen.
M: Wat waren je verwachtingen toen je begon met re-enactment?
MK: Ik had eigenlijk helemaal geen verwachtingen.
M: Zo erin gestapt?
MK: Ja

M: En wanneer dacht je dan dit is echt iets voor mij?

MK: Nou ik ben eerst dus naar een paar evenementen gegaan als bezoeker zelf, mijn vriend die toen nog niet mijn vriend was die kwam daar als eerste mee aan zetten. Er was een riddertoernooi en hij vroeg of ik het leuk vond om te komen, er gingen nog meer mensen van Zwaard en Steen, ik zat toen nog op Middeleeuwse Europese Krijgskunsten.

M: Daar heb ik van gehoord, Cor Kronenburg ken ik daarvan.

MK: Ja, hij was mijn zwaardvechtleraar. En toen ben ik gegaan met een andere vriend en ik vond het wel grappig het zag er wat realistischer uit dan het LARPen enzo.

M: Hebben de Middeleeuwen en LARP nog overlap?

MK: Ja qua kleding een heel klein beetje.

M: Maar vooral het realistische sprak jou wel aan?

MK: Ja het is allemaal wat realistischer zal ik maar zeggen.

M: Wat is volgens jou het verschil tussen lid zijn bij een re-enactmentvereniging en een voetbalvereniging?

MK: Nou het re-enactment is vooral wat vrijer en niet iedere week verplicht zeg maar.

Het is ook wel lekker want dan heb je ook tijd voor andere dingen.

M: Dus je kunt zelf vrij bewegen en je hoeft niet iedere week contact te onderhouden met Krasny Oktjabr?

MK: Nee

M: En hoe vaak komen jullie samen?

MK: Nou in het begin was het alleen LPLG en het oefenen op Fort Vechten, maar dat oefenen dat ging ook niet want we zijn een kleine groep, dus als er al een paar afzeggen dan kan het al niet doorgaan. Maar nu we dus Boudewijn hebben als groepscoördinator hebben is er al een streven om elkaar vaker te zien.

M: En zou dat dan iedere laatste zondag in de maand zijn op Vort Fechten?

MK: In principe wel ja, ik weet alleen niet of ik zelf iedere keer kan.

M: Maar met Boudewijn waait er weer een frisse wind door de groep?

MK: Ja, onze vorige groepsleider had niet echt sociale vaardigheden, waardoor wij ook werden bestempeld als gek zeg maar, net als hij.

M: Wat waren dan botsingen? Waar ging het verkeerd?

MK: Nou, gewoon geen communicatie. Hij wist niet wat we moesten doen, als er iemand een dagje meedraaide kreeg diegene al meteen een inschrijfformulier met daarop het bedrag voor de lidmaatschap en werd diegene aangemoedigd om meteen te betalen. Hij bedoelde het goed, hoor maarre.

M: En de andere groepen reageerden daarop?

MK: Ja en de commando's waren ook gewoon niet goed, dan sprak hij er een verkeerd uit, schoot hij in de lag en stonden wij inmiddels al tien minuten in de houding. En het was verder ook de hele dag marcheren.

M: Dat hebben jullie verteld toen ja. Zonde en hij is nu helemaal uit de groep?

MK: Ja hij is er helemaal uit, het is niet door ons gekomen. Ik was bang dat het door mij kwam omdat ik overal zo achteraan zat. Ik wilde gewoon dat er wat meer uit de groep kwam en vooral uit hem, maar dat kwam niet. Maar het schijnt dat hij weggepest is door de Duitsers. Björn komt ook bij die Duitsers vandaan en dat zit ook niet echt lekker tussen hun, maar zij hebben ook een nieuw iemand voor de groep staan, dus hopelijk gaat dat beter. Die Duitsers zitten ook bij SLGA.

M: Dat is met Sjoerd en Jelmer?

MK: Ja klopt, zij staan meer open voor ons, dus dat is ook fijn.

M: Spannend, leuk om een beginnende groep zo mee te maken, hoe dat dan gaat. Want leden zijn er niet zomaar en aan contacten moet gewerkt worden. Ik hoop dat het snel goed gaat met jullie groep. Gaan we even terug, op welke manier probeer jij je in te leven in een periode?

MK: Nou, vooral heel veel onderzoek doen naar het uniform.

M: Daar gaat jouw meeste interesse naar uit?

MK: Ja, gewoon kijken naar hoe zit het in elkaar, hoe is het gemaakt en waarom zit het zo in elkaar.

M: En op evenementen, hoe bereid je je dan voor op vragen van het publiek? Weet je dan ook details te vertellen van het Russische Leger of richt je je echt alleen op het uniform?

MK: Met uniformen wel en dan eigenlijk vooral wat wel goed is laten we maar zeggen dan wat niet goed is.

M: En je richt je dan vooral op de positieve aspecten van een periode?

MK: Nou met Tweede Wereldoorlog bijvoorbeeld met de Russen, ik weet wel welke uniformen bij die periode horen, maar niet welke uniformen in andere perioden horen.

M: En is dat iets wat je dan nog wel wil weten?

MK: Ja, het is wel handig, want heel veel mensen halen Koude Oorlog en Tweede Wereldoorlog door elkaar en dan heb je ook nog Eerste Wereldoorlog.

M: Lijken die uniformen zoveel op elkaar?

MK: Ja, er is wel iets veranderd in de tijd, maar het probleem is dat ze zoveel op elkaar lijken maar dat er toch verschil in zitten.

M: En als ze naast het uniform ook dingen willen weten over de gehele periode? Het communisme bijvoorbeeld, weet je dan ook het een en ander te vertellen?

MK: Ja, en dan vooral het gedeelte over de vrouwen. Want dan loop ik daar opeens met een wapen tussen de mannen. En dan is het van ‘oh, zaten de vrouwen hier ook tussen?’, want ik ben gewoon duidelijk een vrouw. Ik draag dan ook meestal een rokje ofzo en ik ben niet zo’n vrouw die dan probeert een man te zijn, want die heb je ook af en toe dat sommige vrouwen een mannenuniform aantrekken omdat ze een man moeten zijn zeg maar. Soms heb je tussen de Duitsers ook weleens vrouwen lopen in een mannenuniform.

M: Ik zie ook weleens bij de Amerikanen een vrouw in een uniform?

MK: Ja, dat kan ook wel, maar dan is het een vrouwenuniform, als ze echt met de mannen mee marcheren dan kan het weer niet zeg maar. Als ze in het veld zitten dan hebben ze een velduniform, maar verder waren er ook niet altijd vrouwenuniformen, dus dan doe je ook weer een mannenuniform aan, met wat je hebt.

M: Welke activiteiten vind je nog meer leuk aan re-enactment?

MK: Gewoon met zijn allen samen zitten en gewoon wat dingen doen eigenlijk.

M: Wat voor dingen doen jullie dan bijvoorbeeld?

MK: Bij de Middeleeuwen maak ik dus kleding en dan ga ik met een stel andere meiden creatief zitten zijn en nouja, met de Russen dan is het vooral foto’s maken en zorgen voor de afwas. Dat doen die mannen niet, nee, ik heb het drie keer uitbesteed en dat was helemaal niet goed gedaan.

M: Komt in de scriptie, mannen kunnen niet afwassen, tussen haakjes Martine, 2012.

MK: Boudewijn weet ervan, hij gaat het nu beter controleren.

M: En wie niet goed afwast als soldaat krijgt maatregelen?

MK: Nee nog niet

M: Zouden jullie dat wel willen invoeren? Omdat soldaten goed voor hun spullen moeten zorgen?

MK: Ja, nouja als je je schep laat verroesten kan ie afbreken he?

M: Is het voor jullie ook een streven om later wat meer in je rol te blijven?

MK: Ik hoop het niet, anders kan ik net zo goed gaan LARPen

M: Jij houdt ervan om jezelf te zijn, maar dan in een uniform?

MK: Ja, bij een slagveld kan ik het me nog een beetje voorstellen dat je dan een rol gaat spelen, maar als er gewoon bezoekers voorbij komen en die komen in je kamp enzo dan is het handig om gewoon jezelf te zijn, want anders kun je ze alleen maar wegjagen.

M: En hoe bedoel je wegjagen?

MK: Nouja, bijvoorbeeld met die Duitsers. Stel je voor dat er iemand met een huidskleur binnenkomt en jij gedraagt je als een standaard Duitser, zoals de verhaaltjes dan enzo, nouja dan ga je niet iemand uitmaken voor Untermensch enzo.

M: Gebeurt dat wel binnen de Duitse uitbeelding?

MK: Nee, daar zijn ze heel streng in.

M: Zijn dat dan de regels vanuit het LPLG, de afspraken die gemaakt zijn?

MK: Ja, er mag dus niks van politiek inzitten.

M: Net als dat jullie zondag zeiden dat jullie geen ambassadeurs van het communisme zijn bijvoorbeeld.

MK: Ja

M: Wat is voor jou de grootste waarde van re-enactment? Wat heeft het jou gebracht?

MK: Ja, het heeft me een hobby gegeven.

M: Een hobby en had je dan net zo gek geweest kunnen zijn van volleybal?

MK: Nee, want volleybal is gewoon volleybal zeg maar, en re-enactment dat is zo groot dat kan je nooit gaan vervelen.

M: En waarom verveelt het niet?

MK: Nouja omdat je zoveel tijden hebt en die tijden hebben zoveel mogelijkheden. Ik richt me dan bijvoorbeeld op de verschillende uniformen en de vrouwen uit bepaalde tijden en als me dat gaat vervelen dan kan ik me richten op voertuigen, op wapens of ik kies weer een andere periode uit.

M: Dus jij ziet jezelf wel heel veel switchen?

MK: Ja

M: En dat kan ook gewoon onbeperkt eigenlijk, binnen re-enactment in Nederland?

MK: Ja

M: Heb je ook te maken met re-enactment in andere landen bijvoorbeeld?

MK: Ja, daar heb je ook een heel grote Russische groep, the Second Guard.

M: En hebben jullie daar ook contact mee?

MK: Laurens en ik zijn toevallig lid van hun forum.

M: Vinden ze dat leuk dat jullie daar ook bij aansluiten?

MK: Nou, behalve het forum hebben we niet zoveel contact met ze. En verder is er in Italië ook nog een Russische groep, die doen ook het 39^e regiment en in Duitsland heb je nog een groep zitten.

M: Zijn er nog grote verschillen tussen hoe jullie het aanpakken?

MK: De Italianen hebben dus echt een eigen locatie, een soort fort achtig iets, dat is wel lekker en ik dacht dat het Duitsers waren, die hebben hun eigen tank. En ja, dat is wel

jammer om dan andere groepen te zien, hoor. Want die hebben allemaal spullen die we ook graag willen hebben.

M: Is er dan een soort van concurrentie?

MK: Ja en nee

M: En waarom wel, waarom niet?

MK: Wel omdat ze spullen hebben die wij ook willen hebben en aan de andere kant ze zitten toch te ver weg.

M: Ze zitten in ieder geval niet in Nederland. Is afgelopen zondag nu ook een typische dag voor jullie vereniging? Behalve dat er weinig leden aanwezig zijn?

MK: Ja het zijn gewoon de oefendagen, gewoon een beetje marcheren en foto's maken, een vergadering erbij.

M: En wanneer is jullie volgende evenement, waar jullie als Krasny Oktjabr heen gaan?

MK: Historia Mundi, in België.

M: In juni ergens?

MK: Ja 22 en 23 juni dacht ik.

M: Wie weet kom ik jullie nog wel opzoeken dan, dat is precies als ik mijn conceptversie van de scriptie heb ingeleverd. En wat gaan jullie er dan doen?

MK: We gaan de tentstokken gebruiken, nadat we de laatste keer een beetje pech hadden. Toen stonden we naast de Sovjet-Unie in Afghanistan en die hadden hele mooie spullen en wij stonden er met één tent. Dusse, Laurens klaagde erover en ik vond het best wel zielig om eerlijk te zijn. Dus ik heb allemaal van die regencapes verzameld bij iedereen en toen hebben we bij LPLG zo'n kamp neergezet en toen kwamen we erachter dat we nieuwe tentstokken nodig hadden, want die anderen waren te hoog en dan sluit de tent niet goed af. En toen hebben Laurens en ik ook voor het eerst in zo'n tent geslapen. Toen zagen we ook wel heel veel voordelen van zo'n tent en begrepen we waarom ze in dat soort tentjes sliepen.

M: Waarom was dat dan?

MK: Nouja het ziet er allemaal heel klein uit, maar dat valt hartstikke mee.

M: Zijn dat dan de praktische dingen die je leert over een tijd?

MK: Ja ik snapte echt waarom ze dat zo gebruikte.

M: Zijn er ook dingen waarbij je denkt dat ze het wel anders hadden kunnen doen?

MK: Ja, dat hebben we met de rugzakken.

M: Want wat is daar mis mee?

MK: Nou, de rugzakken zijn heel simpel, dus de theorie was ook 'hoe simpeler het is, hoe minder snel stuk het gaat'. Maar even snel iets uit je rugzak halen zit er gewoon niet bij, je moet dan de rugzak van je rug halen en dan de knoop losmaken, want in de knoop zit ook meteen het hengsel die je op je schouder hebt zeg maar, dus daarom kun je niet op je rug de tas even snel open maken.

M: Zonde

MK: En dan pas kan je je rugzak openmaken en je spullen eruit halen. En het andere probleem is dan ook weer, je kunt hem ook niet even snel optillen en meeslepen naar een andere plek want de hengsels die zitten een halve cirkel aan de onderkant, dus zitten alleen aan de onderkant die hengsels, nouja als je daar aan tilt, de bovenkant is open.

M: En heb je dan niet het idee om met je naaimachine een andere oplossing te bedenken?

MK: Ja ik zou het wel willen, maar het hoort niet he.

M: Misschien wordt het voor die tijd dan wel weer te futuristisch inderdaad. En verder ben jij een beetje een nuchter type binnen de re-enactment?

MK: Ja

M: Je houdt ervan dat het wat nuchterder is dan LARP? En hoe kijk jij dan aan tegen mensen die heel graag in hun rol blijven of die via Living History een tijd willen beleven?

MK: Ja, ze doen het maar, zolang ze mij er maar niet mee lastig vallen.

M: Dus je hebt geen zin om daar alle verhalen te horen, van 'Oh Martine, het was zo geweldig'.

MK: Nou, ze mogen het wel vertellen, maar als ze in hun rol zitten moeten ze niet tegen mij gaan praten, tenzij het echt ingestudeerd is zeg maar.

M: Oke, dus dat vind je niet leuk 'Hallo, ik ben Sergeant-Majoor Kees' terwijl ze Robert heten in het echt.

MK: Nou, dat kan nog wel, maar als ze echt gaan commanderen ofzo dan heb ik zoiets van 'ja, dikke middelvinger', ik ben hier ook voor mijn lol.

M: Dus je ziet jezelf niet heel ver gaan in je hobby?

MK: Nee, niet zo ver. Tenzij het echt afgesproken is dat je naar iemand moet luisteren vanwege de rang, zoals Boudewijn als die ons bij elkaar roept, dan moet je daar staan. Maar hij moet dan niet naast me gaan staan en keihard in mijn oor gaan schreeuwen dat ik daar moet gaan staan, zeg maar.

M: Daar ben je wat te onafhankelijk voor?

MK: Ik ben bang van wel.

M: Zijn er meer mensen die er net zo over denken als jij?

MK: Niet dat ik weet

M: Dus daar heb je het tijdens een oefendag nooit over gehad?

MK: Nee, maar we zijn denk ik ook niet zo fanatiek als sommige andere groepen.

M: Welke groepen binnen SLGA of VHM vind je dan fanatiek?

MK: Ja de Windhund is best wel fanatiek, maar die zijn dan ook weer niet zo fanatiek dat ze het voor mij kunnen verpesten, zeg maar. Want ik weet ook gewoon dat er in het buitenland zijn er Middeleeuwse groepen die het echt heel erg fanatiek doen, die dragen bijvoorbeeld ook helemaal geen ondergoed, als ze kip gaan eten dan pakken ze gewoon een kip uit het kooitje en dan gaan ze die slachten, dus die doen het gewoon echt zoals het was zeg maar.

M: Een heel weekend lang en poepen in een emmer?

MK: Ja slapen op hooi.

M: Heb je in Nederland ook zulke groepen dat je weet? Buiten de SLGA en de VHM om?

MK: Nee, maar dat mag ook eigenlijk niet in Nederland.

M: Is het verboden?

MK: Ja, je mag geen dieren slachten

M: Oh ja dan kan het op die manier al niet, dan wordt het dus toch een kipfilet van Albert Heijn?

MK: Ja en sommige van die groepen die zullen ook heel raar reageren als je je mobieltje pakt of wat dan ook en ik heb zoiets van nou af en toe is het niet erg om te weten hoe laat het is en wanneer je je vent kan aankleden omdat hij het slagveld op moet.

M: Ja, dat is ook weer zo, doe je evenementen ook vaak samen met je vriend?

MK: Ja

M: Heeft je vriend dan ook een harnas aan?

MK: Nee hij heeft gewoon stukken verzameld en hij is dan misschien wel een man, maar hij weet zich prima aan te kleden met dat soort dingen dus het past allemaal perfect bij elkaar terwijl het allemaal verschillende onderdelen zijn, zeg maar.

M: Anders is het ook wel heel duur om een harnas op maat te laten maken?

MK: Ja, het ligt eraan, ik ken sommigen die van 5.000 tot 6.000 euro kwijt zijn, maar je hebt ook mensen zoals Arne Koets bijvoorbeeld die makkelijk over de 15.000 euro kan komen.

M: Die heeft ook spullen inderdaad, ik ken hem van het Legermuseum.

MK: Maar hij heeft ook wel weer andere soorten harnassen dan die ze op het slagveld gebruiken

M: Ik kan me voorstellen dat je met een 15.000 euro harnas niet het slagveld op gaat. Of wordt er niet daadwerkelijk gevochten zoals bij LARP?

MK: Ja, een slagveld dat ligt er echt net aan, we hebben slagvelden gezien dat het er best wel mak aan toe ging, maar ik heb ook slagvelden gehad dat mijn vriend gewoon een hele avond bezig was zijn harnas te ontdeuken.

M: Oei ja, dan ben je blij dat het geen 15.000 euro gekost heeft. Heb je nog vrienden, familie en kennissen die ook van re-enactment houden, behalve je vriend?

MK: Nee, mijn opa die vind het wel allemaal interessant en die wil ook af en toe gewoon mee als bezoeker en mijn vader ook wel, maar mijn opa is wat fanatieker, want mijn opa heeft heel veel dingen ook meegemaakt.

M: Oke en wat maakt hem dan fanatieker?

MK: Nou hij gaat dan mee als bezoeker gewoon, maar hij is dan ook bezig met allemaal verhalen van vroeger. Hij komt van Java en hij had oudere broers, maar die zijn nu allemaal overleden behalve eentje, maar ja die kan je ook wel een beetje als dood gaan beschouwen, maar die kinderen daarvan die vinden het jammer dat hun vaders hun nooit verteld hebben over vroeger dus mijn opa probeert al die verhalen weer terug te halen, maar hij kan heel veel niet meer navragen en mijn opa begint ook al oud te worden, dus dan gaat hij heel af en toe als bezoeker naar zo'n evenement en dan kijkt hij rond en dan komen er af en toe dingen naar boven.

M: Oke en dan met name de uitbeelding van de K.N.I.L. kan ik me voorstellen?

MK: Ja en de Britten ook heel veel.

M: Want de Britten, wat hebben die op Java gedaan?

MK: Die hebben Java bevrijd.

M: Van de Nederlanders, nee Japanners?

MK: Ja en mijn opa heeft er heel veel naar het front zien rijden en dan komt hij daar zo op het LPLG bijvoorbeeld en dan dragen ze daar de uniformen die ze toen ook droegen, zeg maar. Hij heeft het er nu nog steeds over en dat was in september.

M: Mooi, dat is een goed voorbeeld van hoe het publiek baat heeft bij zulke evenementen en dan met name het wat oudere publiek die geschiedenis weer tot leven ziet komen.

MK: Ja en dan vooral die groep van David, dat vond hij zo geweldig gewoon. Je had zijn ogen moeten zien gewoon, het was prachtig.

M: Heb je daar foto's van gemaakt?

MK: Ja ik heb daar foto's van, ook van hoe trots hij staat naast Bart, want Bart was toen de enige in dat Britse uniform, ja dat was echt zo leuk gewoon.

M: Dus eigenlijk kun je je ervaringen het beste delen met je vriend en met je opa?

MK: Ja vooral mijn opa gewoon. Ik probeer hem nu ook mee te krijgen naar de Landmachtdagen, het is alleen spannend of ik wel of niet een auto krijg. En dat is ook echt voor hem en ik heb hem ook ingelicht over de Landmachtdagen en bij Mars komt ook een Tweede Wereldoorloggroep, maar als ze het uniform een beetje aanpassen kunnen ze de Luchtmobiele brigade van Korea uitbeelden, daar heeft Nederland ook gezeten en toen ik dat mijn opa vertelde begon hij meteen te ratelen over van alles en nog wat. Hij heeft het niet bewust meegemaakt, maar hij heeft het wel allemaal meegekregen uiteindelijk.

M: En gaan ze het uniform ook aanpassen?

MK: Ja dat zouden ze sowieso gaan doen, ze zijn zelfs al bezig met de loopgraven daar aan het maken, dat doet Defensie allemaal voor ze.

M: Zo, dan hebben ze een goede naam waarschijnlijk?

MK: Ja, Mars is de grootste vereniging

M: En vanuit Defensie wordt ook goed gereageerd op re-enactment? Als de Landmachtdagen al bol staat van de re-enactment uitbeeldingen? Misschien is het nog weleens leuk om iemand te vragen bij Defensie hoe er vanuit hun naar gekeken wordt.

MK: Ja, ga je dan iemand bellen van Defensie zelf of wil je iemand bellen die bij Defensie zit en zelf aan re-enactment doet?

M: Dat is ook leuk, heb je daar een nummer voor of een naam?

MK: Ik heb Devlin op mijn facebook staan, hij is in opleiding tot marinier nog, hij is nu alleen niet bezig met de opleiding door wat problemen, maar hij wil wel weer instromen, hij moet even wachten. Maar die zit normaal bij de Britten die je afgelopen zondag zag.

M: Waren dat die twee mannen die langskwamen?

MK: Nee er waren er nog mee als het goed is.

M: Oh oke, nou dan vielen deze mij op omdat ze ook echt een Brits accent opzetten.

MK: Ja dat is Floris en die andere ken ik niet, maar Floris die is echt gek, op een leuke manier, hoor. Dat is echt een heel klein mannetje die een mond op kan zetten.

M: Ja, die kan schelden inderdaad.

MK: Ja behoorlijk! Trouwens bij het re-enactment forum moet je even kijken bij het evenement van de Landmachtdagen, want daar zit ook een re-enactor, een of andere Moos als ik het zo lees.

M: Oke, dankjewel, zal het straks meteen opzoeken. Eens even kijken dan denk ik dat we veel van de vragen hebben gehad. Ik vind het leuk om je te spreken zo want je zit bij meer verschillende verenigingen en perioden dan de anderen die ik tot nu toe gesproken heb en je bent vooral zo nuchter, dat is ook wel grappig.

MK: Die anderen zijn iets te enthousiast?

M: Nou nee, maar die hebben wel een sterkere voorkeur voor een periode en dat juist die periode zo gewaardeerd wordt, je bent de eerste die dat heel nuchter ziet eigenlijk.

MK: Ja, ik vind gewoon alles leuk, ik weet niet wat dat is.

M: Bij anderen merk je dat ook wel, dat ze ook andere groepen willen proberen, van Burgers naar Duits, naar weer een andere eenheid.

MK: Als je ergens nieuw bent, dan is aandacht leuk, maar op een gegeven moment stonden drie jongens met mij te praten en alledrie over wat anders.

M: Gewoon om maar even met jou te kunnen praten? Dus die aandacht was een beetje veel?

Denk je dat dat was omdat je het enige meisje was?

MK: Ja, nou ja heel veel jongens zijn nog vrijgezel, omdat ze zeg maar getrouwd zijn met de hobby en die willen dan ook gewoon een meid hebben die dat allemaal leuk vind en dan komt er opeens een meisje aanlopen die het al leuk vind en die ze niet zelf hoeven mee te nemen en die is ook nog vrijgezel, ze kent eigenlijk nog niemand en dan sta je daar. Ik was toen vrijgezel, ik had niet zo'n leuke relatie achter de rug, dus ik had echt zoiets van ik wil gewoon een leuke hobby hebben en kijken of dit het is. En dan wordt je gevraagd of je mee wil doen en dan wordt je nagekeken van 'he, er loopt nu een vrouw tussen!', maar ik merk nu wel gelukkig dat ik er geweest ben, want ik ben al vaker mee geweest dat er nu anders tegen vrouwen gedaan wordt, omdat er wat meer zijn inmiddels. Dat scheelt wel heel erg.

M: Daar was ik inderdaad nog benieuwd naar, omdat je zondag zei dat je als meisje en vrijgezel bij een groep kwam en dat best wel apart vond, zodoende was ik nog benieuwd naar wat je daar precies mee bedoelde.

MK: Nou ja, het was vervelend. Maar ik ben blij dat het bij de Russen niet zo was, ik werd gewoon behandeld als een nieuw iemand, niet als een meisje. Maar later begreep ik ook wel waarom.

M: Waarom dan?

MK: De groepscoördinator van toen was homo.

M: Interessant die man-vrouw verhoudingen.

MK: Ja want de meeste vrouwen daar zijn dochter-van en die krijgen daar dan snel een vriendje omdat ze natuurlijk met heel veel jongens omgaan en dan leren ze al snel iemand kennen waarvan ze zeggen 'he daar wil ik wel mee oud worden.'

M: En de passie kennen ze waarschijnlijk al?

MK: Ja en de andere meiden die komen zijn altijd vriendinnetje van en vrouw van.

M: Op zich komen er dan wel leden bij, maakt het je dan uit op welke manier ze erbij komen?

MK: Nee, niet echt, als ze de hobby maar leuk vinden zal ik maar zeggen.

M: Leuk om die vragen te kunnen stellen, dan ga ik er nu een einde aan breien, anders ben ik zo nog een aantal uur aan het typen. Ik laat het je weer weten als ik wat hoor van Bussum en ik stuur je natuurlijk gewoon mijn scriptie op als ik die af heb en dan kwam ik die nog presenteren bij Dames en Heren van Toen.

MK: Welke zondag is dat dan?

M: Daar heb ik nog geen datum van, maar misschien de laatste zondag van juni?

MK: Oh, maar dan ben ik er niet.

M: Nou, heel misschien eind juli, maar dan is het natuurlijk weer vakantie periode, maar je krijgt sowieso een versie en ik zie je nog bij Bussum.

MK: Ja leuk als je daar komt kijken, ik heb mijn haar al zwart geverfd.

M: Echt helemaal zwart?

MK: Ja, voor Bussum.

M: Ik had gedacht dat je een pruik zou dragen, maar je hebt het echt zwart gemaakt.

MK: Nee ik ga het echt zwart verven.

M: En heb je dan een spoeling?

MK: Ja met 28 wasbeurten is het weg.

M: En je hebt het er nu al in gedaan?

MK: Ja want dan kan het nu nog een beetje vervagen, dan is het straks wat natuurlijker.

M: Nou dan ben ik benieuwd hoe het eruit ziet bij Bussum!

MK: Ja daar zijn die anderen ook benieuwd naar, ze vinden het hartstikke leuk dat ik zo ver ga. Dan nog mijn huidskleur wat donkerder met een foundation voor donkere mensen en dan ben ik klaar.

M: Ohja, anders zou je juist alleen maar bleker worden. Nou Martine, dankjewel voor het interview. Je hoort nog van me en succes met de voorbereidingen van Bussum verder!

MK: Dankjewel

M: En nog een heel fijne avond.

MK: Jij ook, dag!

M: Tot ziens!

Transcript Boudewijn

Datum afname interview 2 mei 2012, 20:00 uur

B: Hoi Maritgen

M: Hallo goedenavond Boudewijn

B: Hallo

M: Het interview gaat over re-enactment, wat jij er van vindt hoe je erbij gekomen bent, welke betekenis het heeft voor jou en wat jullie precies met jullie werkgroep doen en tenslotte hoorde ik dat je ook LARP doet? Dat leek me ook leuk om een aantal vragen over te stellen en zo heb ik een heel schema dat ik even met je door wil lopen.

B: Go ahead!

M: Oke, het duurt ongeveer een half uurtje drie kwartier.

B: Is goed, ik heb alle tijd.

M: Boudewijn, hoe oud ben jij?

B: Ik ben 35.

M: En welke opleiding heb je gedaan?

B: HBO, HEO, ja tegenwoordig heet het anders, International Business School om precies te zijn. Hier in Breda, ik weet niet hoe het tegenwoordig heet

M: Oke, en wat voor werk ben je gaan doen?

B: Ik ben Compliance Officer

M: Dat heb je verteld, wat hield het ook alweer in?

B: Ik controleer op wet- en regelgeving.

M: En binnen wat voor bedrijf?

B: Dat doe ik binnen een internationaal Amerikaans bedrijf, het is een financiële dienstverlener trouwens.

M: Oke, dan weet ik een beetje in welke richting je zit. Daar komt weinig geschiedenis bij kijken denk ik in je werk.

B: Heel weinig.

M: Daar is alvast geen verband tussen je hobby en je werk

B: Niet echt nee

M: En je hobby's welke zijn dat?

B: Ik heb zeker hobby's, re-enactment is er een van. Ik LARP, ik doe heel veel met diverse rollenspelactiviteiten, zoals ook table-top-roleplay ehm, ik dans, ik fitness, ik rij nog weleens op de motor met vrienden, dus ik ben best wel heel actief.

M: Dat zijn veel verschillende hobby's, hoe past dat allemaal in één week?

B: Eh niet, gewoon spreiden over wat langere perioden.

M: Oke, motorrijden als het lekker weer is?

B: Ja en in de winter wat meer spelletjes spelen met vrienden

M: Oke, en hou je dan ook van bordspellen?

B: Jaja

M: Leuk, mijn broer is daar ook heel erg in betrokken, intelligente spellen waarschijnlijk

B: Ja die doe ik het liefst, strategische spellen die vind ik leuk.

M: Klinkt goed, leuke hobby's en dat hangt dan wel weer samen met re-enactment. Zijn het ook historische bordspellen die je speelt?

B: Ook, bijvoorbeeld Axes and Allies, wat een soort geavanceerde versie van RISK is en dat is wel echt een historisch spel, dat gaat over de Tweede Wereldoorlog en hoe je strategisch daar dan uit diverse landen kunt spelen om te kijken hoe je kunt winnen, dat is heel leuk.

M: Zeker als je interesse bij de Tweede Wereldoorlog ligt, want zijn er nog meer historische perioden die je aanspreken?

B: Nou, ik vind Eerste en Tweede Wereldoorlog echt heel interessant. Eerste Wereldoorlog wordt in re-enactment heel weinig in gedaan, maar dat vind ik wel echt een hele boeiende periode. Ik vind de Middeleeuwen ook heel interessant en dan voornamelijk vanuit mijn jeugd, toen heb ik daar altijd heel veel interesse in gehad.

M: Heeft dat ook te maken met ridders en die periode?

B: Ja ook jaja, vooral ridders en kastelen.

M: Dat spreekt vaker bij kinderen tot de verbeelding

B: Ja en bij sommige kinderen blijft dat plakken.

M: En waarom denk je dat de Eerste Wereldoorlog zo weinig voorkomt binnen re-enactment?

B: Dat is omdat de Eerste Wereldoorlog in Nederland geen significante oorlog geweest is. Wij hebben eigenlijk een beetje aan de zijlijn meegekeken en de enige Nederlander, of nou er zijn wel een aantal Nederlanders heel actief geweest, maar echt gevochten niet, wij waren neutraal. Dus daardoor krijg je ook minder interesse omdat het niet echt het land heeft geraakt. En het feit dat er vanaf de Tweede Wereldoorlog heel veel in opnames en filmopnames te vinden is dat is toch bij de Eerste Wereldoorlog wat minder. Dat is toch bij de Eerste Wereldoorlog wat minder, plus heeft de Tweede Wereldoorlog zich veel meer geleend voor films en dergelijken waardoor dat toch voor veel mensen meer sprekend wordt.

M: Dat ze het vaker krijgen voorgeschoteld eigenlijk

B: Ja het wordt tastbaarder, ik denk dat dat het verschil is.

M: Zou de media ook een grote rol spelen misschien?

B: Ik denk het wel, als je ook kijkt naar National Geographic, die heeft nu ook weer een week waarin alles over de Tweede Wereldoorlog verteld wordt en over de Eerste Wereldoorlog is daar toch een stuk minder, ik denk ook dat dat komt omdat er gewoon veel minder materiaal is dat interessant is om te laten zien. Heel af en toe is er wat filmmateriaal, maar dat is niet heel veel geweest.

M: En hoe verklaar je dan de aandacht voor de Napoleontische tijd? Want dat is ook heel groot binnen re-enactment in Nederland heb ik het idee?

B: Ja dat is ook heel groot, dat heeft te maken met het feit dat het toch ook wel een hele significante invloed op Nederland gehad heeft, maar dat interesseert mij persoonlijk wat minder, ik vind het hele mooie kostuums maar ik heb niet zoiets van het spreekt tot me ofzo, echt een stuk minder.

M: En nou heb ik gelezen dat in Australië ook vaak de Middeleeuwen worden uitgebeeld? Ook al hebben de Middeleeuwen daar niet per se plaatsgevonden?

B: Ja ik weet ook niet hoe zich dat afspeelt, het speelt natuurlijk ook, daar zijn weer andere dingen die tot de verbeelding kunnen spreken, want je hebt natuurlijk ook films en andere dingen over de Middeleeuwen en dat spreekt natuurlijk ook tot de verbeelding. Ik denk dat mensen wel op een bepaalde manier moeten worden aangewakkerd op een of andere manier. Dat kan dus zijn iets dat tot je verbeelding spreekt of iets dat met je land te maken heeft.

M: Oke, en hoe is het bij jou begonnen dat je bij re-enactment gegaan bent?

B: Ja ik ben er eigenlijk ingerold via de LARP. Ik LARP inmiddels een jaar of tien en ik was eigenlijk wel toe aan iets nieuws, ik heb er een hoop gezien en gedaan en ik dacht dat het misschien weer wat anders was om te bekijken, re-enactment zeg maar.

M: Wat is LARP verder voor jou? Hoe zou je uitleggen aan mij bijvoorbeeld?

B: Hoe ik het zou uitleggen, het is eigenlijk een vorm van een acteerspel, waarin iedereen een karakter vormt zeg maar en probeert om deel te nemen aan een verhaallijn die is geschreven door een organisatie. Dat is eigenlijk een beetje wat het is en je kent het script niet, maar je krijgt scenario's voorgeschoteld vanuit de organisatie door middel van figuranten waar jij dan op moet gaan reageren zeg maar.

M: Oke en die figuranten, zijn dat dan de andere deelnemers aan LARP?

B: Ja meestal is de verhouding ongeveer 1/3 spelers en 2/3 figuranten, dus als je een groep van 60 man hebt heb je 20 spelers en 40 figuranten. Dat is een beetje de gangbare verhouding.

M: En waar komen die figuranten vandaan?

B: Dat zijn ook LARPERS

M: Wordt er dan vanuit de organisatie bepaald wie de figuranten zijn en wie de spelers?

B: Ja je krijgt voor jezelf het gevoel dat je een soort van hoofdrol hebt, maar je speelt natuurlijk samen, ze gaan geen verhaal schrijven voor jou maar voor je groep. Het is eigenlijk een Middeleeuws dorp naspelen waarvan je eigenlijk niet weet wat er gaat gebeuren en opeens staan de Spanjaarden voor de deur, ja hoe ga je daar dan mee om?

M: Oke, en vind je dat spanningselement ook in re-enactment?

B: Wel minder.

M: Wel minder, oke, waar ligt dat aan?

B: Re-enactment is allemaal wel vooraf ingestudeerd zeg maar, dat moet ook wel want je gaat om met echte, het verschil is met LARP, daar heb je probs, dus daar heb je echt toneelattributen die je gebruikt, dus die zijn over het algemeen best wel heel veilig. Bij re-enactment als je de geweren hebt gezien afgelopen weekend, dat zijn gewoon echte geweren. En ondanks dat ze geen kogels meer kunnen afvuren, sommigen zijn helemaal dichtgelast, kun je nog steeds iemand er behoorlijk mee verwonden. Een black-firing wapen heeft nog altijd een steekvlam van tien centimeter, die gaat dwars door je hand heen. Dus je moet daar gewoon veel verantwoordelijker mee omgaan, dat krijg je alleen voor

elkaar als je echt op elkaar kunt vertrouwen en daarom spreek je gewoon dingen af. En omdat het helemaal afgestemd is zit daar minder spanning dan wanneer je niet weet wat er gaat gebeuren.

M: Leuk en combineer je nu LARP met re-enactment?

B: Liefst een combinatie van beiden.

M: En hoe vaak is het dan een LARP evenement?

B: Nou, ik doe dat ongeveer 8 keer per jaar.

M: En zit je dan bij een vereniging aangesloten, net als bij re-enactment?

B: Nee, meestal is de organisatie de vereniging en de deelnemers die moeten zich gewoon inschrijven en betalen.

M: Oke, dus zou ik zin hebben in een weekendje LARP dan kan ik mij gewoon inschrijven?

B: Ja, dat kan.

M: Oke grappig. Misschien dat ik dat nog wel een keer doen, familieweekend en dan allemaal LARPen.

B: Dan moet je wel genoeg mensen die veel fantasie bezitten. Ik heb een hele hoop mensen gezien die allemaal denken dat ze er te nuchter voor zijn en dan werkt het niet.

M: Dan willen ze zich ook niet overgeven aan de sfeer en de gebeurtenissen?

B: Dat is het.

M: En dat is waarschijnlijk ook niet leuk voor de andere LARPers?

B: Nee, precies. Het is ook echt heel leuk om te doen, maar wat ik zeg je moet een gezonde dosis fantasie hebben en wat jij zegt, je moet er echt in willen stappen en je er aan overgeven op dat moment.

M: Oke, verlies jij jezelf er weleens in als je met LARP bezig bent?

B: Ik nooit, nee.

M: Hoe komt dat? Ben je dan toch zelf ook wel nuchter?

B: Nou, het is gewoon iets totaal anders dan wat je normaalgesproken doet en kijk, je geeft best wel wat van jezelf ook in een karakter, maar ik heb niet zoiets, en dat is iets dat zo vaak door de media wordt belicht dat het allemaal gaat om jezelf in een andere wereld, daar gaat het helemaal niet om. Het is een creatieve uiting, sommigen gaan schilderen en ik vind het heel erg prettig om dan af en toe gewoon echt lekker te kunnen acteren zonder dat ik een publiek eromheen heb.

M: Dat is inderdaad wel een groot verschil met re-enactment en LARP, dat er bij LARP nooit een publiek betrokken is.

B: Het doel is ook anders, het doel van re-enactment is totaal anders dan van LARP.

LARP is eigenlijk behoorlijk egocentrisch, je gaat voor jezelf daarnaartoe en naast dat je voor jezelf iets leuks wil gaan, zit er bij re-enactment toch ook iets van een educatieve factor in. Het is een stukje jezelf erin verdiepen, je wilt dat je toch wel iets heel goed neerzet, dus met een stukje kennis zet je iets neer. Maar ook is het een stukje educatie, ook voor jezelf, want ja het is heel makkelijk gezegd van 'Ik ben een Russische soldaat', en dat er dan, we hebben het meegemaakt, een veteraan komt en zegt: 'Nou, zo zagen we er totaal niet uit!'. Dat maakt het toch wel een afgang, dus het is een stukje van beide. Een stukje historisch besef, een stuk educatie voor jezelf en toch ook voor het publiek.

M: Oke, leuk ik vind het ook wel leuk inderdaad dat je het een creatieve uiting noemt.

Want bij re-enactment is nog weleens het beeld dat mensen die er aan mee doen zich

willen verliezen in 'vroeger' en willen ontsnappen aan het moderne leven, zou je dat dan ook een creatieve uiting kunnen noemen?

B: Zo heb ik er eigenlijk nooit naar gekeken, ik vind het wel minder een creatieve uiting dan LARP.

M: Is dat omdat er bij LARP meer fantasie nodig is?

B: Ja, veel meer.

M: Hoe reageren ze binnen re-enactment op LARP? Hebben zij het beeld van LARP dat het mensen zijn die vluchten voor het een of ander of zien ze LARP ook als een vorm van re-enactment maar dan fantasy-achtig?

B: Weet ik niet precies, ik weet dat er een hele hoop LARPers de re-enactment ingaan, omdat ze toch iets realistisch willen doen. Ik denk dat het ermee te maken heeft, als ik naar mezelf kijk, ik ben LARP begonnen, zoals we dat binnen LARP noemen met een velours cape, een gordijnstofje en daar een kostuum van, sportschoentjes zoiets en later wil je dat toch mooier maken ofzo. En dat gaat verder en verder en op een gegeven moment merk ik bij heel veel van mijn LARP-vrienden dat ze zoiets hebben van 'eigenlijk mag het nog wel realistischer', al dat fantasie is heel leuk, maar later wil je toch ook wel echt wat laten zien. En langzaam maar zeker rol je dan toch in het re-enactment. Ik zie dat toch wel heel vaak gebeuren, dus een hoop re-enactors zijn vooraf LARPers geweest. Re-enactors zijn net als in andere hobby's alle soorten en maten van mensen, dus er zullen ook re-enactors zijn die denken 'die LARP-ers zijn hartstikke gek', ik denk dat ze er zijn. En omgekeerd zijn er ook LARPers die denken van 'nou, die re-enactors dat zijn gewoon fanatici, die alleen maar gebrand zijn op historische correctheid.' Die LARPers houden het liever wat ongebonden, gewoon even lekker een weekendje losgaan.

M: Kun je ook echt vechten met elkaar? Hoe ver gaat dat? Kun je gewond raken als je niet uitkijkt?

B: Ja hoor

M: Is dat weleens gebeurd? Dat je met een blauw oog op maandag weer naar je werk gaat?

B: Ik ben zelf een keer, ja wat er kan gebeuren is dat je door de omgeving gewond raakt, dat heb ik zelf een keer meegemaakt. Ik heb ook anderen gezien met behoorlijke blauwe plekken omdat toch iemand hen verkeerd heeft geraakt met een zwaard, ja kan gebeuren.

M: Risico van de hobby, zeg maar.

B: Maar het is nooit dodelijk gevaarlijk ofzo.

M: Er komt geen bloed aan te pas

B: Nee, ja tenzij je struikelt in het woud, maar dat kan iedereen gebeuren.

M: Dat is zo. Weet je nog hoe je het vond toen je voor het eerst bij re-enactment kwam? Wat waren toen je verwachtingen?

B: De eerste keer was voor mij een fotosessie, dus ik had eigenlijk, ik ging er gewoon heen als een soort van model om met een pakje een paar foto's te maken. Dus ik ging er zonder verwachtingen in en voor mij was het ook niet echt re-enactment om heel eerlijk te zijn, het was meer een fotoshoot, een beetje wat wij ook gedaan hebben een beetje aan het eind met Martine. Wat wel heel erg leuk is, want je komt in de gekste dingen terecht en dan denkt iemand weer 'oh, maar daar kunnen we een leuke foto van maken', dus dat is heel leuk.

M: Maar het is toch wel een beetje onderdeel van re-enactment?

B: Ja het is ook leuk om te doen, maar wat ik zeg je gaat wat meer op zoek naar de historie erachter. Als ik kijk naar het echte evenement wat ik heb gedaan, is dat wij toch eigenlijk een beetje, en misschien is dat mijn LARP-achtergrond, een heel weekend zeg maar de rol van de soldaat zouden aannemen. En dat viel me toch wel tegen, want dat gebeurde eigenlijk relatief weinig.

M: En wat gebeurde er dan? Vielen mensen uit hun rol?

B: Ja, mensen waren gewoon vooral bezig met echt iets uit te beelden in plaats van het te zijn.

M: En is het dan niet zo dat Living History misschien meer wat voor jou is? Tenminste dat heb ik vanmorgen begrepen, het verschil tussen re-enactment en Living History, dat bij Living History mensen steeds in hun rol blijven en het echt proberen te ervaren en dat bij re-enactment inderdaad steeds mensen in en uit hun rol stappen.

B: Ja, misschien is dat wel zo. Ik vind dit ook wel leuk, ik vind het leuk om te doen, ik vermaak me ermee, maar ik had inderdaad misschien verwacht dat het wat meer richting de Living History zou gaan.

M: Oke, dus dat je je wat meer voelt als een soldaat uit die tijd.

B: Precies.

M: Dus misschien dat je nog een keer een overstap maakt naar een Living History groep gaat?

B: Ik sluit niets uit.

M: Ik wilde verder nog vragen, hoe probeer je je wel in te leven in een bepaalde periode? Ondanks dat je bij re-enactment misschien af en toe uit je rol stapt? Hoe probeer jij zelf je in te leven in een periode?

B: Ja we doen toch samen, in het bijzonder, en ik vind onze groep toch wel echt fanatiek erin hoor, we proberen toch echt wel onderzoek te doen naar hoe was een gemiddelde dag zeg maar, hoe zag een kamp eruit? Als je de omgeving om je heen juist hebt dan scheelt het al heel erg veel. Daarnaast hanteren we ook echt wel een commando-structuur in de groep, dus als het te ver gaat dan kan ik als coördinator ingrijpen en zagezegd op mijn strepen gaan staan en zeggen van 'jongens, nu is het klaar'.

M: Want dan leven mensen zich te veel in in hun rol?

B: Nee, juist niet. En dan kan ik zeggen van jongens, nu is het klaar en dan kunnen we echt weer focussen. Maar we doen dus echt heel veel onderzoek naar wat gebeurde er, hoe zag het er allemaal uit, waar leefden de mensen van, hoe waren de bevoorradingen, wat aten ze, wat dronken ze en dat helpt gewoon bij het inleven in een bepaald scenario.

M: En dan heb je het nu over Krasny Oktjabr klopt dat? Want is dat ook de eerste groep waar jij bij zat?

B: Ja, dat is de eerste groep, ik doe het nog niet zo heel lang.

M: Hoe lang zit je erbij dan?

B: Ik zit er bijna een jaar bij.

M: En meteen heb je je opgewerkt tot bestuur?

B: Ja, ik heb behoorlijk wat bestuurservaring en ik schijn toch enigszins charismatisch te zijn in zulk soort functies, dus dan rol je er al heel snel in.

M: En hoe verloopt het onderzoek waar je het over hebt? Worden die resultaten gebundeld en verspreid zodat iedereen dat weet?

B: Nou we gebruiken op dit moment heel erg veel ons forum ervoor, daar wordt heel veel informatie geplaatst, we krijgen ook heel veel Facebookcontacten, andere groepen, die

doen ook weer onderzoek. Ik weet dat Björn ook regelmatig naar Oost-Duitsland en dergelijken gaat om te kijken van, wat is er nou nog te vinden van de eenheid die we uitbeelden.

M: Specifiek voor die eenheid? Is dat ook degene waar Laurens nu achterna gaat in Berlijn?

B: Ja, het 39^e, ja de Riflemen Guard, dus dat zijn de guards, ik weet niet hoe het in het Nederlands heet. Een garde denk ik dat we het noemen.

M: Spannend, ik ben benieuwd wat dat dan weer oplevert.

B: Ja, dat verzamelen we op Facebook en het forum en we brengen dan weer een nieuwsbrief uit voor mensen die daar ook weer geïnteresseerd in zijn en op die manier houden we elkaar scherp en ook de mensen om ons heen.

M: Interessant en die andere groepen, zitten daar ook Nederlandse tussen?

B: Nee er is maar één Nederlandse groep op dit moment en dat zijn wij.

M: Breidt het zich nog uit denk je?

B: Ik hoop het ergens wel maar ik verwacht niet dat het heel groot gaat worden, het spreekt wat minder tot de verbeelding. Het Rode Leger is amper in Nederland geweest dus heel veel mensen hebben zoiets van 'het zal wel'. Het Duits spreekt bijvoorbeeld meer aan, maar ik denk dat mensen daar ook weer willen zien dat het wel een onderdeel is ook van onze geschiedenis. Zij beelden soldaten uit en dat zijn ook weer complete veldslagen die soms gedaan worden. Ik denk dat er ook bij speelt, als je kijkt over Duits, er zijn natuurlijk ontzettend veel films, met name vanuit Amerika, die vanuit de Westkant zijn verfilmd nou dat spreekt als je al geïnteresseerd bent enorm aan. En af en toe denkt iemand 'dat zou ik ook wel mee willen maken', niet omdat het zo mooi is, maar gewoon om een keer die indruk te krijgen ofzo. Dus daarom denk ik dat Amerikanen en Duitsers misschien wel makkelijker leden werven dan wij. Omdat het ook weer een mix is van iets dat hier daadwerkelijk is gebeurd, zo van ik wil wel eens meemaken wat er dan hier is gebeurd en het tweede aspect is dan weer de media-aandacht die hier gegeven is vanuit de Westkant van Europa. Zo heb je in Polen bijvoorbeeld weer enorm veel Russische leger groepen, die hebben wij gewoon niet, want daar was het actueel, daar zijn heel veel films gemaakt over de bevrijding door de Sovjet-unie en wij hebben ze gemaakt over de Verenigde Staten en Engeland. Ik denk dat dat wel meespeelt met de beeldvorming en dat mensen zeggen van 'daar zal het wel vandaan komen'. Het is natuurlijk een stukje psychologie he, wat je probeert te achterhalen, maar ik denk dat daar wel een verband is.

M: Ja, het is precies mijn onderzoeksvraag, de vraag naar de reden van de populariteit van re-enactment van waarom is re-enactment nu zo populair en wie is nu eigenlijk de re-enactor en waarom doen ze wat ze doen? En de vraag is natuurlijk hoe zal het zich uitbreiden, wordt het net zo groot als in Engeland bijvoorbeeld?

B: Nou daar hopen wij wel op.

M: Ja?

B: Ja tuurlijk, zoals het er daar uitziet, zo professioneel, dat is natuurlijk super mooi. Maar wat dat betreft zijn we al goed bezig. En waarom het nu precies op komt dat zou ik eigenlijk niet precies weten. Misschien, ja, ik zou daar niks over durven zeggen.

M: Hoe ervaar je zelf de sfeer in re-enactment vergeleken bij de sfeer van LARP?

B: Ja het is een heel klein wereldje en het is eigenlijk net zoals bij alle andere groepen er gebeuren leuke dingen er gebeuren minder leuke dingen het is wel omdat het een kleine groep is, zit er heel wat sociale controle in zeg maar, dus ze houden elkaar in de gaten en

ik dus ook, dus of we inderdaad wel het beste doen voor de hobby, want ja, re-enactment heeft net zoals LARP toch niet zo'n heel goede naam in Nederland dus we moeten het proberen toch hoog te houden met elkaar.

M: Dat is waar, want hoe merk je dat zelf? Als je bijvoorbeeld aan mensen uitlegt dat je aan LARP, of ja, laten we het op re-enactment houden, aan re-anactment doet?

Bijvoorbeeld op een verjaardag waar je niet zoveel mensen kent?

B: Meestal reageren mensen wel heel erg leuk, wat je ziet vooral in de media en dat merk ik in het bijzonder van LARP, want dat is in de media heel populair om een of andere reden, is dat mensen toch inderdaad zoeken naar het stereotype emotioneel instabiel lager opgeleid persoon die zichzelf probeert te verliezen, terwijl dat helemaal niet zo is. Het zijn gewoon allemaal leuke spontane mensen die heel creatief zijn, maar dat maakt ze niet instabiel of zichzelf willen verliezen in iets, dat is gewoon onzin.

M: Is dat ook het beeld dat van re-enactment geschetst wordt? Dat mensen zich inderdaad willen verliezen in vroegere perioden en daar heel ver in gaan enzovoorts?

B: Dat klopt en natuurlijk heb je die mensen, maar die mensen heb je ook bij mensen die standaard de Viva lezen. Dat is het nadeel aan stereotypen, ze gaan altijd op als je wil dat ze opgaan. Dus daarom proberen wij gewoon met elkaar deze hobby serieus te houden en met elkaar een goed beeld te brengen en dat betekent gewoon dat je daarin toch met elkaar een klein groepje bent die het met elkaar moeten doen.

M: Klopt, ik merk aan mijzelf dat ik het ook op die manier uitleg, ik ervaar de mensen binnen re-enactment als heel open, de dingen die er gedaan worden vind ik heel leuk, dus ik vind het belangrijk dat mensen ook op die manier een beeld vormen van re-enactment.

B: Ja precies en dat gebeurt vaak omdat de media, die zoeken naar een stereotype om televisie te maken, dat is hun beroep, dat snap ik, maar dat komt niet het imago ten goede. Omdat inderdaad, wat is smeugiger, iemand die emotioneel instabiel is en zich inderdaad probeert te verliezen of een nuchtere accountant die, want die ken ik ook die LARP-en, die normaalgesproken zestig uur werken, een huisje hebben een vriendinnetje en 's avonds lekker zijn schoenen uitgooit en een beetje tv zit te kijken. Ja wat is leuker? Dan is het andere beeld veel leuker natuurlijk.

M: Ja daarin zit meer sensatie inderdaad. Ik merk verder aan re-enactment met evenementen, dat ik nu ik weer op zoek ben naar een evenement om aan mee te doen dat groepen heel erg open zijn naar mensen van buiten de groep. Is dat heel kenmerkend voor re-enactmen groepen? Het is geen gesloten wereldje.

B: Nee, dat merk je wel bij LARP dat het steeds meer gesloten wordt, daar had jij bijvoorbeeld niet tussen gekomen voor een interview.

M: Is dat omdat mensen bang zijn dat ik een stereotype beeld over ze heb?

B: Ja en ik moet zeggen ik was daar in het begin ook een beetje huiverig voor en ik heb ook echt met Laurens gesproken van ja, wat wil ze dan precies bereiken? Nogmaals, ik heb daar echt hele slechte dingen over gezien in de media waarvan ik denk van ja het wordt gewoon belachelijk gemaakt en ik laat mijn hobby niet belachelijk maken.

M: Je hebt groot gelijk. Ik vind het ook wel bijzonder hoor om iedereen zomaar te mogen bellen. Ik heb vijftien interviews en die gesprekken zijn best persoonlijk, omdat je soms terugkomt op persoonlijke dingen die ze je op de dag tijdens de observaties hebben verteld bijvoorbeeld en soms voel ik me ook best brutaal om zomaar in het wilde weg te mogen vragen of me in een groep te mengen. En ik kan me voorstellen dat je dan zoiets hebt van 'wat wil ze dan' en 'wat is het voor type', gaat ze grappen maken over re-

enactment als ze op verjaardagen zit? Maar het is puur omdat ik het van het Legermuseum ken en al die open sfeer ervaren heb dat ik daar mijn scriptie over heb willen schrijven.

B: Ik vond het ook heel erg leuk bij het Legermuseum trouwens.

M: Je bent er geweest ja?

B: Ja tijdens de Museumnacht.

M: Leuk, ja de re-enactors komen er al jaren, Jo Hedwig Teeuwisse komt vaak en ik merk ook dat bezoekers het echt heel leuk vinden.

B: Ja wij hebben vorig jaar een Russische wachtpost neergezet bij de ingang bij de slagboom om te controleren of mensen hun lampjes als toegangsbewijzen bij zich hadden.

B: Maar ik vind het heel leuk dat je dit doet en er inderdaad op een hele neutrale manier naar kijkt, ik ben echt heel nieuwsgierig wat het gaat opleveren.

M: Ik ben ook heel benieuwd, het is wel spannend op zich dat je over een onderwerp schrijft waar zoveel re-enactors veel meer over weten.

B: Sluiten mijn antwoorden een beetje met de rest van de antwoorden?

M: Ja hoor, en leuk om vanuit jouw woorden uit te kunnen leggen wat LARP is, zonder dat ik daar zelf een alinea besteedt.

B: Ja en wat het grote verschil is.

M: Klopt, dat ga ik erin verwerken. Zijn er nog onderwerpen waarvan je zegt dat ik ze mee zou moeten nemen?

B: Weet ik even niet.

M: Misschien heb ik hier dan wel voldoende aan.

B: Als je nog iets te binnen schiet, kun je me aanschieten hoor.

M: Is goed, dan hou ik je op de hoogte en dan zal ik je benaderen.

B: Neem gerust contact op.

M: Nou Boudewijn hartstikke bedankt, sowieso voor het meedoen, ik vond het hartstikke gezellig en de foto's zijn heel leuk geworden van Martine, ook weer heel veel reacties op gehad dus zodoende gaat het weer heel positief de wereld rond via Facebook, mensen vinden het leuk.

B: Nou, dat is alweer heel veel waard.

M: Wie weet zie ik je dan nog op een van de evenementen, Bussum Bridgehead bijvoorbeeld?

B: Weet ik nog niet, ik zit momenteel in een drukke periode, vanwege mijn werk.

M: Oke, nou dan heb ik in ieder geval je emailadres dus als het af is stuur ik het je op.

B: Is goed.

M: En dan hoor ik heel graag wat je ervan vindt. Een fijne avond nog en nogmaals bedankt, hè?

B: Hetzelfde

M: Oke, dag!

B: Dag!

Transcript Laurens

Datum afname interview: 10 mei 2012, 20:00 uur

L: Hallo!

M: Hallo goedenavond! Heb je het naar je zin gehad in Berlijn?

L: Ja dat is heel leuk geweest ja.

M: Hoe lang ben je uiteindelijk geweest?

L: Drie nachten

M: Drie nachten, oke. En je kon dan bij die andere student verblijven?

L: Ja dat was niet zo erg als ik had gedacht.

M: Hoezo? Had je gedacht dat het een heel vies studentenhuus zou zijn?

L: Ja! Maar dat bleek mee te vallen.

M: En heb je nog iets kunnen vinden? Beetje resultaten?

L: Ik heb de dingen kunnen vinden waar ik naar op zoek was.

M: En waar was je precies naar op zoek?

L: Ja, natuurlijk naar Sovjet-dingen in Berlijn, nou die zijn er genoeg. Verschillende monumenten hebben ze er neergezet, van die typische over, neglomane Sovjetdingen en een museum waar de Duitsers bijvoorbeeld de capitulatie hebben getekend, de overgave. En ja, geschiedenis, alles wat met geschiedenis te maken heeft vind ik prima in Berlijn en daar is het vol mee, dus. Dat was een mooie stad daarvoor.

M: Bijzonder en een groot aandeel daarin heeft te maken met de Russen zeg maar?

L: Ja, naar waar ik naar op zoek was wel.

M: Mooi, dus het is een heel goed reisje geweest dan.

L: Zeker!

M: Oke, leuk. Ik zal even uitleggen hoe het gaat zometeen.

L: Is goed.

M: Het duurt ongeveer een half uurtje, drie kwartier, nou lijkt drie kwartier lang maar dat is zo om.

L: Ah, ik heb de tijd.

M: Dat is mooi. En verder gaat het een beetje over achtergrondgegevens, algemene gegevens, hoe oud ben je, wat voor opleiding heb je gedaan enzovoorts, wat zijn je hobby's, sommige dingen heb ik je op de dag zelf al gevraagd, maar dan staat het tenminste maar in een document. Verder wat waren je verwachtingen van re-enactment, wat vind je ervan, welke activiteiten doe je en welke betekenis geef je eraan bijvoorbeeld? En dan tot slot nog een aantal vragen, wat afrondende vragen, bijvoorbeeld hoe voelt het om na een evenement weer uit die tijd stappen en dat los te laten? En dat zijn een beetje de vragen.

L: Oke, ik hoop dat ik ze allemaal kan beantwoorden.

M: Vast wel, al denk ik wel dat de eerste vraag heel moeilijk is, namelijk wat is je leeftijd?

L: Ik ben zeventien jaar.

M: Oke, en de opleiding daar ben je nog mee bezig?

L: Ja, ik doe Havo

M: Oke en dat rond je deze zomer af?

L: Ja, dat hoop ik binnen een paar weken af te ronden.

M: En je werkt in het Legermuseum daarbij? Waarom ben je daar gaan werken?

L: Ik ben daar gaan werken vanuit interesse voor militaire geschiedenis.

M: Oke, dus je wilde echt specifiek daar werken, het had geen ander baantje kunnen zijn.

L: Nou, ik had eerst zo'n ellendige krantenwijk en toen ik van Bram hoorde dat het Legermuseum mensen zochten dacht ik dat dat wel perfect voor mij zou zijn.

M: Oke, je bent er via Bram binnengekomen? Want ik dacht dat je ook al eerder stage liep?

L: Ja klopt, ik ben daarvoor, heb ik nog stage gelopen, een snuffelstage zoals je in de derde klas moet lopen.

M: Oke en hoe vond je dat?

L: Dat vond ik ook heel leuk, kreeg je ook weer andere plekken te zien.

M: En is het werk wat je ervan verwacht had?

L: Ja, met bezoekers om te gaan enzo dat vind ik allemaal leuk.

M: Oke en leer je ook wat van de geschiedenis, heb je dat idee?

L: Ja nu en dan wel, als je gewoon goed luistert naar wat mensen te vertellen hebben de bezoekers en medewerkers dan willen ze weleens leerzame dingen vertellen.

M: Is dat ook bij de Balie of alleen bij het CIC?

L: Allebei wel, bezoekers bij de Balie vertellen dan of mensen die al honderd keer een feestje hebben gedaan die vertellen ook weleens wat nieuws.

M: En ga je in het CIC zelf weleens op zoek naar Sovjet-gerelateerde geschiedenis?

L: Nee dat heb ik nog niet gedaan. Alleen een beetje in die tijdschriften kijken die daar liggen, maar nog niet echt actief, ik zit er ook niet zo vaak.

M: Het zou wel leuk zijn op zich, omdat Tristan natuurlijk ook in re-enactment zit. Maar die zal je al wel vaker zien. Kom je die ook tegen bij de VHM bij Fort Vechten?

L: Ik ben hem een keer tegengekomen ja, ook op een groter evenement het LPLG-weekend.

M: Want denk je dat het Legermuseum ook veel daar over heeft? Over het Rode Leger?

L: Ik heb een keertje mogen kijken in een collectie archief digitaal en daar waren wel aardig wat objecten en op die stage mocht ik ook in het kledingdepot rondlopen en daar kwam ik ook aardig wat jassen tegen van die periode, dus ze hebben genoeg maar ze laten het niet zien.

M: En hoe vind je dat dan als je daar rondloopt, hoe voelt dat?

L: Dat voelt toch als echt dichtbij, dat je het ook echt kan aanraken, voor mij heeft dat wel iets speciaals.

M: En wat is er precies zo speciaal aan?

L: Dat het echt de uniformen zijn die min of meer jouw helden zijn.

M: Oke, want je vind het echt je helden?

L: Ja, tuurlijk heeft het Rode Leger ook enorme misdaden begaan tijdens haar oorlog, maar voor mij zijn heel veel mensen ook gewoon helden.

M: En wat maakt hen tot helden voor jou?

L: Haast hebben ze het meeste geleden in de oorlog en voor het grootste gedeelte hebben ze Duitsland verslagen. En voor die mensen was het leven al niet geweldig onder Stalin op foto's ziet het er vrolijk uit, maar het waren mensen die eigenlijk een heel ellendig leven hadden, ze hadden al te maken gehad met drie hongersnoden, een burgeroorlog, een Eerste Wereldoorlog ze waren al getekend zeg maar en dan kwam ook dit er nog overheen en als je dat dan doorstaat vind ik dat toch wel heldhaftig.

M: Oke en hoeveel uniformen heeft het Legermuseum precies?

L: Dat weet ik niet, ik zag er daar al wel zeker twintig hangen.

M: En waren er ook vrouwenuniformen bij?

L: Daar heb ik niet naar gekeken, misschien, je hebt het al gehoord er zit maar een heel klein verschil in, het is alleen maar een andere rij knopen.

M: Dat is zo, dat is dus ook slecht te herkennen. Kreeg je ook een beetje de tijd om het te onderzoeken?

L: Nee, ik zag het toevallig.

M: Heb je het wel verteld bij het Legermuseum dat je een bijzondere interesse hebt voor die periode?

L: Ja, dat had ik toen wel verteld ook tijdens die stage.

M: Leuk, dus het Legermuseum sluit eigenlijk heel goed aan bij je interesses.

L: Ja zeker.

M: En je hobby's verder? Wat doe je nog meer?

L: Heel veel lezen eigenlijk. Hoeft niet alleen maar Sovjet te zijn, maar ook andere boeken over geschiedenis en andere historische boeken.

M: En over welke perioden lees je dan nog meer behalve Sovjet?

L: Nederlandse militaire geschiedenis, dus ook Tachtigjarige oorlog, Middeleeuwen vind ik heel erg interessant. Ik ben nu bijvoorbeeld bezig in boeken van Jules Verne, dat zijn geen historische boeken, maar wel boeken uit een andere tijd.

M: En waar gaan die boeken dan over? Hoe moet ik dat zien?

L: Hij was de eerste science-fiction schrijver. Dus hij beschreef in 1860 reizen naar de maan en reizen naar het middelpunt van de aarde, wat voor die tijd al heel erg absurd was.

M: En in welk boek van hem ben je nu bezig?

L: Ik ben nu bezig in het middelpunt van de aarde.

M: Dat is wel heel apart dat hij dat zo voorspelt. Waren de boeken in zijn eigen tijd ook al populair?

L: Dat weet ik eigenlijk niet, zou ik eens naar moeten kijken.

M: Bijzonder. En verder Sovjet geschiedenis dan lees je dus ook echt biografieën en dat soort dingen? Lees je dan specifiek over het Rode Leger of ook over Stalin bijvoorbeeld?

L: Nou allebei, Stalin's biografieën en verschillende perspectieven in het Rode Leger.

M: Oke en welke perspectieven worden dan aangehaald?

L: Je hebt bijvoorbeeld perspectieven vanuit de oogpunten van bevelhebbers, hoe ze hun troepen naar het front stuurden en ook perspectieven vanuit de soldaten zelf, dus welke tabak rookten ze, hoe was het eten voor ze.

M: En merk je dat andere mensen in jouw groep ook die boeken lezen?

L: Soms wel, soms niet.

M: Wanneer wel?

L: Als ze vragen stellen dan merk je dat ze heel erg leergierig zijn, maar soms denk je ook van 'nee, nee, dat kan echt niet', als ze bijvoorbeeld wat willen kopen ofzo dat totaal niet kan.

M: Wat willen ze dan kopen?

L: Iets dat totaal niet in de tijd past of iets dat niet correct is voor onze uitbeelding.

M: En zeg jij er dan wat van?

L: Dan zeg ik er wat van uiteindelijk.

M: En trekken ze zich daar wat van aan?

L: Dan zeg ik van 'Ja, het is jouw geld, maar het lijkt me niet verstandig om dat in de groep te brengen.'

M: Oke, dus je hebt liever niet dat ze het meenemen naar evenementen.

L: Ja het gaat erom dat de uitbeelding correct is, dus dat je niet met iets van de jaren '80 gaat rondlopen in een Tweede Wereldoorlog display.

M: En nemen ze het dan van je aan?

L: Dat nemen ze wel van me aan meestal.

M: Want ik merkte ook wel aan Boudewijn dat hij ook de commando's moest leren en dat hij dan ook heel erg bereid was van je te leren.

L: Ja, dat is ook een zeer goed punt aan hem.

M: Dus zo gaat het waarschijnlijk ook een beetje als jij je kennis deelt? Dat is wel een soort status in de groep.

L: Zolang je elkaar maar kan aanvullen, dat is mooi.

M: Vullen zij jou ook weleens aan?

L: Uiteraard.

M: Oke dus je hebt niet echt een monopolie wat kennis betreft

L: Nee, nee absoluut niet.

M: En verder, moment. Hoe ben je bij re-enactment gekomen? Kende je eerst het Legermuseum?

L: Het Legermuseum bezoek ik al sinds mijn derde, maar dat heeft voor mij niets met re-enactment te maken en op re-enactment ben ik gekomen door ja, even denken, volgens mij was het heel simpel iets van, ik was eerst heel geïnteresseerd in Napoleon en dan kwam weleens in het nieuws dat ze de slag bij Waterloo aan het naspelen waren en dan ja, dan typte ik simpelweg op Google, ja veldslag slag bij Waterloo 2001 of zoiets en dan staat er ergens het woordje re-enactors bij, en dan ga je dat weer googlen, kom je op een re-enactmentforum terecht en daar zie je opeens heel veel andere mensen die aan het re-enacten zijn. Dan raak je heel erg geïnteresseerd, want jij wilt je ook verplaatsen in iemand uit die tijd.

M: Je hebt het dus al wat vaker gegoogled, duurde het dan nog lang tot je echt daadwerkelijk bij re-enactment ging?

L: Dat duurde wel eventjes ja, want ik zat alleen maar op het forum te lezen en wat spulletjes te verzamelen niet met het oogpunt dat ik zou willen re-enacten, maar toen kwam ik opeens mensen van een Russische re-enactmentgroep tegen en toen dacht ik 'ja, dat vind ik wel heel erg tof' en dat sloot ook aan bij mijn interesse die toen begon.

M: Oke, dus dat was voor jou het moment om je er aan te wagen

L: Ja.

M: En wat waren dan je verwachtingen in het begin?

L: Dat we echt poogden het Rode Leger netjes neer te zetten, ja geen idee wat mijn verwachtingen waren, mijn verwachten waren meest, voor het grootste deel dat ik mensen zou ontmoeten die dezelfde interesse hebben die ik ook heb.

M: En is dat gelukt?

L: Dat is grotendeels wel gelukt.

M: Want jullie groep is nog vrij klein, maar ontmoet je daarbuiten ook mensen die interesse hebben in het Rode Leger?

L: Ja, bijvoorbeeld op Facebook kom je heel veel mensen tegen en ook andere mensen die er ook weleens een boek van gelezen hebben daar kun je dan ook weer mee praten.

M: Dus in principe zijn er genoeg geïnteresseerden maar is het voor sommigen nog een stap te ver om daadwerkelijk lid te worden van jullie groep.

L: Ja zeker ook om er tijd in te steken, geld en energie. Of ze zijn soms te oud.
M: Wanneer is iemand te oud?
L: Iemand van zestig kan niet meedoen, denk ik.
M: Is dat omdat de uitbeelding dan niet correct is of omdat de activiteiten te actief zijn?
L: Ik denk dat de activiteiten net iets te actief zijn.
M: Zou het wel mogen als diegene nog actief genoeg is en het aankan?
L: Wat mij betreft wel
M: Is dat wel correct? Zouden die normaalgesproken niet met pensioen zijn?
L: Ik kan denk ik aannemen dat er genoeg oude mannen hebben meegevochten in die periode. In het Russische leger. Naar mijn weten kan die man dus gewoon doen en anders laat je hem meedoen als partizaan, dat is een verzetsstrijder en daar zaten In het Russische leger. Naar mijn weten kan die man dus gewoon doen en anders laat je hem meedoen als partizaan, dat is een verzetsstrijder en daar zaten ook mensen van zeventig in, dus dat kan allemaal.
M: Oke, dus die Russen waren strijdbaar tot het bittere eind.
L: Dat is het grote verschil met Amerika bijvoorbeeld en de Britten, in alle landen nam de oorlog natuurlijk een grote plaats in in de maatschappij, maar ik denk dat die nergens zo'n grote plaats had als in de Sovjet-unie, want daarom zijn de herdenkingen in Rusland nog steeds zo massaal omdat gewoon elke familie wel iemand verloren heeft en heeft er een herinnering aan. En Amerika heeft bijvoorbeeld geen herinneringen aan de oorlog op die manier, want het is niet hun land die verwoest is en verbrand is en waar kinderen vermoord zijn. Bijvoorbeeld de hele Oekraïne en Wit-Rusland die hebben helemaal verbrand gelegen.
M: Dan is het niet verwonderlijk dat het nog zo leeft inderdaad. Ging voor je aan re-enactment begon ook al de meeste interesse uit naar het Rode Leger? Of werd het meer aangewakkerd omdat je nu bij deze groep zat?
L: Nee, het leefde al heel erg in me, ik had al wat spulletjes gekocht die bij toeval gebruikt konden worden voor re-enactment, maar op dat moment was voor ik ging re-enacten het Rode Leger wel het interessantst voor me.
M: Oke en toen besloot je dus ook echt lid te worden van die werkgroep, ben je ook lid geworden van andere verenigingen of zou je dat willen? Zou je bijvoorbeeld nog steeds een keer een Napoleontische veldslag willen doen?
L: Eh, ik zou wel later lid worden van een andere vereniging erbij, maar daar waag ik me nu gewoon niet aan, omdat ik nog niet oud genoeg ben en daarom ben ik afhankelijk van anderen met vervoer enzo, dus daar wacht ik nog heel eventjes mee, maar het lijkt me wel heel leuk om later, ik ben er nog niet helemaal uit wat ik interessant zou vinden om te doen, maar ik zou zeker ooit iets erbij willen doen.
M: Oke, dus misschien de Middeleeuwen of Napoleon?
L: Ja precies of Amerikaanse Burgeroorlog of Eerste Wereldoorlog.
M: En Amerikaanse en Britse Tweede Wereldoorlog zou je dat dan ook doen?
L: Nee absoluut niet.
M: Zie je dat een beetje als verraad naar het Rode Leger?
L: Dat zie ik nou nee, verraad dat is weer een heel groot woord, ik ben nu eenmaal niet zelf een Rus dus ik hoef niet zo eervol te denken altijd, maar dat zie ik toch als, ja ik vind dat verhaal van de Sovjet dat vind ik zo belangrijk dat ik vind dat verteld moet worden en dat dat een beetje in de plaats mag komen voor Amerikanen en Britten bijvoorbeeld. Niet

dat ik hun aandeel wil bagitalliseren, maar het lijkt me, het zit me dan toch niet comfortabel als ik zou meedoen met Amerikanen of Britten.

M: Oke, dus dat aandeel wil je alvast niet vergroten, niet verder uitbreiden.

L: Nee, ik wil juist het Sovjet deel vergroten, maar niet ten koste van de andere landen.

M: Het klinkt logisch, als je zo achter de Russen staat, dat het dan raar is om je dan in een Amerikaans uniform te hijsen.

L: Inderdaad.

M: En op welke manier houd je je nog meer bezig met geschiedenis? Kijk je ook veel films bijvoorbeeld?

L: Uiteraard, alles wat erbij hoort, boeken zijn natuurlijk een schat van informatie en je hebt films, documentaires, de plekken bezoeken vind ik zelf ook altijd wel belangrijk, de Russische taal leren dat vind ik nog wel als hobby meetellen.

M: Doe je dat nu al?

L: Het is niet dat ik zeg maar een cursus heb van 300 euro, maar zo nu en dan leer ik er wel een woordje bij en dan heb ik ook wel het idee dat ik er ooit kom

M: Ja inderdaad, hoef je daar alvast geen examen in te doen.

L: Nee.

M: Hoe pas je dat allemaal in een week?

L: Oei, ja ik werk in een soort van periodes, dan heb ik één periode waarin me compleet richt op school, dat doe ik dus nu bijvoorbeeld, maar daarna breekt er altijd een grote periode aan waarin ik heel veel bezig ben met geschiedenis.

M: En dat is in de zomervakantie?

L: Ja, zomervakantie, maar ook tussendoor. Over het algemeen leer ik niet drie weken van te voren, ik haal het meestal wel met één of twee dagen.

M: Dat is wel heel mooi.

L: Of tenminste dat is mijn ervaring.

M: Maar ik moet me voorstellen, je komt thuis van school, je gaat op de computer informatie zoeken over de Russen?

L: Ja, 's avonds nog een boek lezen ofzo.

M: En hoe deel je dat met anderen? Of deel je dat uberhaupt met anderen?

L: In de werkgroep? Nou als ik bijvoorbeeld iets heel erg interessants vind, dan gooi ik dat op de Facebookpagina of dan vertel ik dat aan Björn ofzoiets. Een keertje, nou dat is nog niet gebeurd, maar ik geef je even een voorbeeld. Iemand brandt zijn hand aan de steel van een pannetje, dan zeg ik van 'ja, maar je kan er ook koperdraad omheen wikkelen, want dat deden ze toen ook.'. Dus dat heb ik dan in een boek gelezen een keer en die ik dan op dat moment deel. Het is niet zo dat ik als ik een boek lees dat ik dan denk 'dit is nuttig, dit is nuttig en dit is nuttig', maar het komt eerder boven drijven.

M: Je bent daarmee een grote schatkamer aan Russische informatie in principe

L: Dat hoop ik te zijn ooit.

M: Bijzonder, nou de verwachtingen heb ik. Hoe vind je het om nu bij Krasny Oktjabr te zitten? Is het wat je ervan verwacht had?

L: Eehh, ja! We hebben momenteel natuurlijk een heel lastige periode, want we hebben heel erg weinig leden en dan stoort dat ook wel met je verwachtingen want je kan nou eenmaal niet zoveel doen als Rode Leger eenheid met vier mensen elke week. Dus ja, wat was de vraag ook alweer?

M: Of het je bevalt in de groep.

L: Ja het bevalt, zeker het contact met de mensen, maar soms heb je gewoon een soort teleurstellingen in jezelf, dat het niet zo populair is als Amerikaans bijvoorbeeld.

M: Dat is zonde inderdaad. Hoe zie je de toekomst van je werkgroep? Zie je het positief in?

L: Ik ben een klein beetje benauwd, maar ik blijf goede moed hebben en ik hoop dat we extra leden krijgen, want als we al één of twee extra leden krijgen dan heb ik al het idee dat het helemaal goed komt.

M: Dus met twee leden erbij, dan bestaan jullie uit een groep van zes of zeven?

L: Nu bestaan we uit vijf leden.

M: En die zijn niet van plan om hun biezen te pakken binnenkort?

L: Dat hoop ik niet.

M: En Boudewijn, daar heb je vast ook vertrouwen in?

L: Boudewijn is de persoon waar ik het meeste vertrouwen in heb, hij mag dan wel geen super Rode Leger expert zijn, hij is wel een goede coördinator.

M: Hij is ook nog maar net begonnen denk ik met de kennis van het Rode Leger?

L: Hij is daar net mee begonnen inderdaad.

M: En wat is nu het verschil tussen lid zijn van een re-enactment vereniging en een voetbalvereniging?

L: Zo, dat is even een moeilijke.

M: Ben je weleens lid geweest bij een sportvereniging?

L: Ik ben lid geweest van een schermvereniging ook.

M: En hoe ervaar je het verschil? Bijvoorbeeld contact met de mensen of de sfeer in de groep?

L: Eh, ik ervaar dat ik met re-enactment, dat dat veel meer tijd en hersenactiviteit in beslag neemt.

M: Oke en waarom is dat?

L: Eh, ja, geschiedenis is toch wel een passie voor me en daar ben ik haast constant mee bezig. En met schermen heb je dat niet, dan ga je er een keer per week heen en zo nu en dan een wedstrijd en dat is het.

M: Oke dus dan laat je het weer los.

L: Ja misschien is dat wel het grootste verschil dat je andere dingen meer loslaat. Ik ben bijvoorbeeld nog nooit lid geweest van een hockeyvereniging, dus ik weet niet hoe fanatiek je met hockey in je hoofd kan zijn. Voor re-enactment moet je denk ik zelf meer onderzoek doen enzo.

M: Oke, dat is inderdaad wel bijzonder. Ik vraag me altijd af het gaat erom dat je iets doet met andere mensen wat jullie allemaal heel leuk vinden, maar dan is er dus bij re-enactment toch meer inzet en herseninhoud dus.

L: Ja, nou dat bedoel ik niet gemeen.

M: Nee, nee, maar het vraagt waarschijnlijk wel meer, want er wordt ook van jou verwacht dat je meer van het Rode Leger afweet?

L: Ja, dat is natuurlijk heel belangrijk, want als je daar staat en je weet er niet genoeg van, staat dat een beetje...

M: Ga je dan af? Is dat weleens gebeurd? Dat je iemand zag praten over het Rode Leger vanuit jullie groep dat je bij jezelf dacht dat het helemaal niet klopte wat diegene zei?

L: Ja, dat heb ik een keer gehad met onze vorige coördinator. Die zit nu niet meer in onze groep, maar dat heb ik inderdaad wel een paar keer gehad.

M: Wat gebeurde er dan?

L: Dat hij teveel eenzijdige informatie gaf.

M: Hoe bedoel je eenzijdig?

L: Ja, toch een bepaalde gebeurtenis niet compleet genoeg, naar mijn idee, uitleggen. Gewoon belangrijke details missen.

M: En wist hij het dan echt niet of wilde hij het gewoon op die manier uitleggen?

L: Volgens mij wist hij het echt niet.

M: En was hij ook een beetje benauwd dat jij meer wist dan hij?

L: Nee, dat heb ik nooit, dat idee heb ik nooit gehad.

M: Kon je het verder wel met hem vinden?

L: Ja dat wel.

M: Dus het was alleen op kennisniveau.

L: Ja

M: Heb je hem er weleens op aangesproken, heb je hem weleens aangevuld?

L: Nee, dat heb ik niet gedaan.

M: Maar je stoorde je er wel aan?

L: Ik stoorde me er wel aan.

M: Zonde, dat iemand dan verkeerd verteld over je hobby. Heb je het ook weleens gehad bij het Legermuseum met collega's?

L: Ja met David bijvoorbeeld, Mossou, die dan veel over zijn eigen interesses aan het praten is. Dat hij bijvoorbeeld het Amerikaanse aandeel in de oorlog belangrijker vindt of dat Bram zegt dat Amerikaanse tanks beter zijn en daar ben ik het dan weer niet mee eens.

M: Zijn dat dan ook geen leuke discussies? Ik kan me voorstellen dat op de VHM ook zulke discussies ontstaan?

L: Ik vind het wel leuke discussies, maar ik vind het niet leuk als ze niet, als ze weigeren te leren. Zelfs als ik het met bronnen bewijs, dat het dan nog niet aangenomen wordt.

M: Dus jij probeert wel echt het Rode Leger te verdedigen?

L: Ja en te promoten eigenlijk.

M: Bijzonder, want je hebt Bram en David die dan ook aan re-enactment doen en jij merkt een soort aanval op het Russische leger eigenlijk?

L: Ja, nou ze bedoelen het niet gemeen, ik ook niet, maar zo is het.

M: Nou ik kan me niet voorstellen dat je met een van de heren ruzie zoekt, maar ik kan me voorstellen dat het weleens botst. Want hoe ervaar je de omgang met de Duitsers bijvoorbeeld? Die hebben we de 29^e ook gezien.

L: Ja, ik moet toegeven dat ik daar eigenlijk nooit echt goed mee heb gepraat en dat ik dat toch een beetje zie, zoals de Windhund, dat die zich toch een beetje verheven zien.

M: Oke, een beetje boven jullie?

L: Ja en dat ze denken ach die rot Russen, die zijn toch maar met zijn vijven bijvoorbeeld.

M: Is dat al langer zo of ken je ze misschien nog niet goed genoeg?

L: Het ligt er vooral aan denk ik dat we nog niet zoveel contact hebben.

M: Dus de laatste keer dat Boudewijn met Sjoerd om tafel ging is het ook echt de bedoeling geweest om dat te bewerkstelligen?

L: Ja en ook gewoon dingen regelen die in het verleden niet goed waren gegaan.

M: Want ik moet heel eerlijk zeggen dat ik dat zelf ook een beetje had, toen ze van die groep aanbevelingen deden voor mijn onderzoek. Toen luisterde ik eigenlijk liever naar jullie adviezen als kleinere groep, dan naar hen.

L: Ja, ze zijn nou eenmaal heel erg, onze groep is nog niet zo'n re-enactment eenheid, we hebben bijvoorbeeld nog geen hele tactieken uit ons hoofd geleerd, we zijn eerder een verzameling van historici, zo zou ik het eerder zien. En ik denk dat het bij de Windhund gewoon juist andersom is, dat het goede re-enactmentmensen zijn.

M: Misschien dat ze het idee hebben dat zij het 'echte' re-enactment in handen hadden en dat ik dat vooral in mijn onderzoek moest verwerken.

L: Ja klopt en ze spraken toen heel simpel van 'Ja jongens, kom meedoen met ons!'

Maar dan denk ik bij mezelf, nee ik kan echt niet meedoen met Duitsers, dat mag niet van mezelf.

M: Waarom niet?

L: Daar voel ik me niet heel erg comfortabel bij in een Duits uniform.

M: Oh is dat de bedoeling, ik dacht dat jullie namelijk ook als Russen mee zouden doen?

L: Nee het was de bedoeling dat we daar als Duitsers bij zouden zitten.

M: Oke, maar persoonlijk zie jij dat niet zitten?

L: Nee dat zie ik gewoon niet zitten in verband met opa en oma bijvoorbeeld en voor mezelf ook niet. En ze hebben wel vaker geprobeerd om me over te halen mee te doen een paar keer, maar voor mij is dat echt gewoon geen optie.

M: Dat is een persoonlijke keuze dus dat mag je inderdaad helemaal zelf bepalen. En hoe ervaar je verder de omgang tussen de groepen?

L: Dat ervaar ik heel vriendelijk meestal, iedereen is heel vriendelijk en als je elkaar dan spreekt bij de toiletten ofzo, dan is dat heel plezierig.

M: Het ademt een goede sfeer inderdaad Fort Vechten. Nou, het is bij jou begonnen met het Googlen van veldslagen eigenlijk en nu ben je dan lid van Krasny Oktjabr, wat heeft het jou nou het meeste gebracht? Als je kijkt naar hoe je was voor je aan re-enactment deed?

L: Wat het mij heeft opgeleverd?

M: Ja want is de grootste waarde ervan voor jou?

L: Voor mij is de grootste waarde dat re-enactment je toch net een zetje meer stimuleert om toch te gaan lezen en meer te gaan leren over bepaalde gebeurtenissen. Dat het echt voor mij een stimulans is om je kennis te verbeteren en gewoon dat je mensen ontmoet die ook interesse in geschiedenis hebben.

M: Ook specifiek op jouw onderdeel natuurlijk?

L: Ja, maar ook als ik bijvoorbeeld op een evenement een Romein tegenkom dan kan ik daar ook wel leuk mee praten.

M: Oke, dus dat klikt heel goed tussen alle groepen van het LPLG?

L: Ja over het algemeen klikt dat heel goed.

M: En hoe vind je evenementen? Ik begreep dat je tijdens één evenement een keer heel erg teleurgesteld bent geweest vanwege jullie uitbeelding?

L: Oh, ja dat was een keertje in België. We waren een keer te gast bij een Belgische Russische groep zeg maar, en toen hadden wij verwacht dat zij iets meer hadden gedaan aan het display, maar toen we daar aan kwamen stond alleen maar een tent er. Een tent en dat was hun display en dan kan ik je vertellen dat dat er best wel ruk uit ziet.

M: Oke, dit komt er straks letterlijk in he?

L: Dan mag je er lekker sterretjes doorheen zetten haha.

M: Maar dat is inderdaad wel jammer en had je dan verwacht dat ze professioneler waren?

L: Ik had gewoon verwacht dat ze wat meer spullen hadden meegenomen en ook meer leden want ze waren maar met zijn tweeën toen.

M: Oh en jullie kwamen aan met hoeveel?

L: Met zijn drieën.

M: Oh dus jullie waren maar met zijn vijven.

L: Ja, wij zagen ons als versterking van die groep, maar we waren al gauw de hoofdmoot zeg maar. Dus dat was best wel zuur. En verder was het ook rotweer op dat evenement dus we konden ook niet koken ofzo dus het was niet de moeite om dingen buiten te zetten enzo en dat hele evenement was dus niet zo geslaagd voor mij.

M: En kwam er ook publiek bij kijken op dat evenement?

L: Ja, maar ik zie wel verschil tussen het publiek op Belgische evenementen en het publiek dat bijvoorbeeld op een LPLG komt.

M: En wat is dan het verschil?

L: De mensen daar in België waren ja, volgens mij meer gefixeerd op die voertuigen die daar op dat evenement stonden.

M: En in Nederland?

L: Ja vrolijker, vriendelijker. Ik wil niet nationalistisch klinken, maar de mensen hier vroegen meer en als er een Belg voor je staat met een camera en hij staat je heel lang aan te kijken dan denk je ook van 'oh, gaat deze persoon mij nou een vraag stellen of niet?'. Dat deden ze dan toch niet en dat doen Nederlanders sneller.

M: Die vragen je zogezegd het hemd van het lijf?

L: Ja en dat is ook het leuke van een evenement.

M: Vind je het leuker met publiek dan zonder?

L: We hebben nog niet zoveel evenementen zonder publiek gehad, maar voor mij hebben ze allebei wel grote waarde want met publiek doe je toch een beetje aan promoten van het Rode Leger en het laten zien van hoe het Rode Leger eruitziet, maar als je op een evenement alleen bent, dan kun je ook je eigen ding doen. Dus dan hoef je niet te letten op 'dat ziet er misschien raar uit voor het publiek' ofzoiets.

M: En als je op een evenement alleen zou hebben, stel jullie kunnen dat realiseren, hoe zij dat dan voor je? Hoe streng ben jij dat je je echt aan die tijd moet houden zeg maar?

L: Nou misschien zie ik het dan voor me dat we gewoon veel strenger kunnen zijn en misschien een soort van, ons echt gaan verplaatsen in die tijd. Dus elkaar aanspreken op elkaars rang en echt proberen het gevoel te creëren. Het gevoel creëren met publiek erbij dat is naar mijn weten aardig lastig.

M: Hoezo is dat lastig?

L: Ja, dan sta je serieus een marcheeroefening te doen en als er dan publiek je aan staat te gapen geeft dat wel een andere sfeer dan wanneer je dat alleen doet.

M: Oke, dus alleen kun je beter in die sfeer blijven.

L: Ik denk van wel.

M: Ja Martine zei ook, stel je voor dat de Duitsers zich zo aan hun rang houden en in hun rol blijven tijdens een evenement met publiek en er komt een zwarte man de tent inlopen, ja wat doe je dan? Dan kun je ook niet je rol vasthouden als Nazi zeg maar.

L: Dan kan dat inderdaad gevaarlijke situaties opleveren.
M: Maar als je je dan wil verplaatsen in die tijd zonder publiek is het dan niet meer living history?
L: Ja, dat neigt daar meer naar.
M: Oke en ontwikkelen dan veel re-enactmentgroepen zich tot living history?
L: Bijvoorbeeld de groep van Bram, dat is meer een voertuigenclub, maar die gaat ook langzaamaan re-enactment doen, dus bij veel groepen zit er toch een soort van ontwikkeling in.
M: En in hoeverre doet Bram nu dan geen re-enactment? Wat is dan wat hij nu doet?
L: Mensen die voertuigen van vroeger in ere proberen te houden.
M: En dat is geen re-enactment?
L: Nee
M: En wat zouden ze dan moeten doen om wel re-enactment te doen?
L: Een klein beetje militaire orde erin proberen te verwerken. Dus niet op je plastic stoeltje naast je voertuig zitten.
M: En dus ook rangen verzinnen, in plaats van zomaar een uniform aantrekken?
L: Ja structuur aanbrengen, in plaats van een groep mensen met voertuigen.
M: Ik heb ze inderdaad gezien met het Museumweekend en dan blijven ze ook echt gewoon in deze tijd, het is alleen het uniform dat maakt dat ze zich volgens die tijd kleden, maar verder blijven ze echt modern.
L: Ja.
M: Volgens noemde Bram het zelf al wel voertuigenre-enactment.
L: Ja, Bram gaat er ook wel wat verder in dan zijn groepsgenoten, hij heeft bijvoorbeeld wel een historisch correct uniform. Maar je hebt er ook bij die bijvoorbeeld met een blik bier naast hun voertuig zitten en dat doet Bram niet, dat weet ik zeker.
M: Dat is niet al te historisch correct.
L: Nee en dat is ook weer een verschil inderdaad.
M: En in jouw groep, merk je dat jouw groepsleden ook zich meer willen verdiepen in de tijd is dat een gemeenschappelijke ambitie?
L: Ja
M: Leuk en binnen hoeveel jaar zou je dat zien gebeuren?
L: Het is niet denk ik dat we dan een complete overgang willen maken, maar dat we een verschil per evenement proberen aan te duiden.
M: Oke, dus je schrijft je dan bijvoorbeeld in voor evenementen met publiek en je zou ook weekenden met elkaar afspreken. En dat zijn dan de weekenden waarbij je een heel weekend een uitbeelding probeert te doen van de jaren '40?
L: Ja.
M: Oke, nou dan wordt het verschil tussen re-enactment en living history iets meer duidelijk.
L: Ja, nou je hebt al gehoord van Martine dat dat verschil ook gewoon vaag is.
M: Zit het verschil dan volgens jou het in en uit je rol vallen bij re-enactment en het in je rol blijven bij Living History.
L: Ja dat denk ik wel.
M: En verder, heb je nog meer vrienden die al je vrienden waren die ook re-enactment zijn gaan doen na jou? Of heb je een neef of je ouders die het ook hartstikke leuk vinden?
L: Nou het is niet dat ik er iemand bij gekregen heb.

M: En hoe vinden ze het dat je aan re-enactment doet?

L: Dat vinden ze over het algemeen heel interessant.

M: En hoe bedoel je over het algemeen?

L: Nou dat verschilt per persoon, als je bijvoorbeeld een persoon hebt die heel lacherig doet over alles en die jou ziet als iemand die een beetje een soldaatje probeert te spelen, dan verschilt dat natuurlijk van iemand die al iets van de geschiedenis af weet en jou probeert te steunen een beetje.

M: Zijn er veel van je vrienden die er een beetje lacherig over doen?

L: Nee, niet in mijn vriendenkring.

M: Heb je dan andere mensen meegemaakt die wel zo reageren?

L: Bijvoorbeeld mensen die je gewoon niet begrijpen waarom jij zo graag je wilt verplaatsen of die overleden mensen probeert te herinneren op die manier. Bepaalde meisjes of jongens die snappen dat gewoon niet.

M: En hoe reageer jij er dan weer op? Probeer je dan echt re-enactment te verdedigen?

L: Dat laat ik het maar, over het algemeen laat ik het, dan is het niet mijn probleem verder.

M: Daar heb je gelijk in, iemand die zijn passie uitvoert daar valt ook eigenlijk weinig over te zeggen. Kom je het vaak tegen, was dat bijvoorbeeld vooral in het begin of hoor je dat ook van anderen dat ze die reacties krijgen? Hebben jullie het daar weleens over binnen de groep?

L: Volgens mij hebben we het daar nog niet over gehad.

M: Oke, want ik kan me voorstellen dat het best weleens voorkomt. Want Boudewijn heeft bij LARP gezeten en dat wordt in de media vaak neergezet als iets raars of mensen die emotioneel labiel zijn bijvoorbeeld en hij vertelde dat LARP nu wat geslotener wordt, terwijl voorheen iedereen welkom was. Nu kijken ze echt bewust naar wie erbij komt, omdat je nooit weet wat ze erover gaan zeggen.

L: Dat is slim, inderdaad.

M: Zie je dat bij re-enactment ook gebeuren, of is daar nog helemaal geen sprake van?

L: Ah je let natuurlijk wel op of iemand psychisch honderd procent is eigenlijk. Je laat natuurlijk niet iemand met een wapen rondlopen of als iemand alles als een stom spelletje ziet dan kun je dat ook niet echt waarderen.

M: Klopt, dan word je hobby ook niet serieus genomen. Hoe probeer jij je tot nu toe in te leven in het Rode Leger?

L: Eh, vooral door al mijn spullen in orde te hebben, zoveel mogelijk persoonlijke spullen te hebben, briefjes, mijn slaapzak in orde te krijgen, dus dat het echt alleen maar deken is en je rugzak als kussen.

M: Comfortabel

L: Dat is voor twee nachtjes wel te overleven, denk ik.

M: En vlak voor je vertrekt? Wanneer begin je dan met je in te leven?

L: Op het moment dat ik mijn uniform compleet aan heb. Als de tent zeg maar staat en we alle moderne spullen aan het wegmoffelen zijn in de tent en we dan allemaal in uniform zijn, dat is het moment dat we echt gaan re-enacten.

M: Oke, dus dat uniform doet wel veel met je. Je zou niet hetzelfde gevoel hebben als je je Nikes aan kon houden het hele weekend?

L: Nee, dat uniform geeft voor mij ook een soort van, een soort gevoel dat je er met respect mee om moet gaan.

M: En is dat dan omdat anderen het ook gedragen hebben?

L: Ja, dat vooral.

M: Oke, mooi is dat. En met wie kun je je ervaringen delen verder? Ik kan me voorstellen dat je er helemaal vol van bent en als je dan terug komt wil je die ervaringen natuurlijk delen.

L: Dan deel ik het vooral met mensen op MSN die ook of re-enactor zijn of ook erg geïnteresseerd zijn in geschiedenis.

M: En je ouders en je vrienden? Kun je het daar ook bij kwijt?

L: Eh, nou vooral in de vorm van foto's, dat ze dan naar foto's kijken dat ik er iets bij kan vertellen, maar het is niet heel erg diep, van 'ik had toen echt het gevoel, dat', maar meer van 'ja, het was een leuk weekend en we hebben veel geleerd'.

M: En op MSN bespreek je dan de momenten waarbij je je het meeste kon inleven en wat je mooi vond aan zo'n weekend?

L: Ja voor wie re-enactment en het Rode Leger ook interessant vinden.

M: En mis je het dan als een weekend voorbij is? Als je weer op school zit en je denkt 'goh, ik zou weer heel graag terug willen'.

L: Als je thuiskomt heb je meer het idee van 'oh, een bad!'.

M: Dus dat kun je dan wel weer waarderen.

L: Dat kan ik zeker waarderen, maar dan heb je na twee of drie dagen, dan denk je 'ja, het zou toch wel leuk zijn als je daar weer was'.

M: En wat mis je dan vooral?

L: Eh, misschien een soort van, de druk die je thuis hebt? Thuis zit ik dan bijvoorbeeld steeds met mijn computer en met schoolboeken en met een mobiel die aan het trillen is en ander soort dingen en als je daar bent dan ben je enkel met geschiedenis bezig en geschiedenis vind ik het leukst en als je dan alleen daarmee bezig bent dan ga je dat toch wel missen als dat weer over is.

M: Ontstaan er ook vriendschappen zo met re-enactment?

L: Ja, dat heb ik, of nou, vriend is een heel groot woord, soms, maar wel veel kennissen opgedaan.

M: Hoe ver zie je jezelf gaan in de hobby? Zie jij jezelf in de toekomst de nieuwe Mark Davids worden of gaat nog echt een brug te ver?

L: Mijn kamer ziet er nu uit als een soort van propoganda kamer, ja met heel veel posters en spullen uit die tijd, militaire spullen, maar ik zie me niet net als Mark Davids, dat ik mijn was doe met vieze oude Sovjet wasmiddelen uit de jaren '40, dat zie ik mezelf niet doen.

M: Maar je hebt dus wel, ja je kamer, je moet dat natuurlijk sowieso ergens later dan is het wel mooi dat je daar je kamer mee kan inrichten.

L: Ja een poster of een ingelijste foto, helmen op mijn kast, verder gaat het ook niet hoor.

M: Oke, leuk. Nou dan zijn we er bijna doorheen. Het is leuk dat ieder interview weer heel anders is.

L: Dat wordt leuk voor je scriptie

M: Nou de globale verhaallijn is wel hetzelfde hoor, maar leuk dat iedereen weer een andere beleving heeft bij ongeveer dezelfde periode.

L: Mooi dat is wel makkelijk dan.

M: Dan denk ik dat we er zijn, dankjewel Laurens dat je het nog een keer hebt willen vertellen allemaal.

L: Graag gedaan, als je nog eens wat wil weten, dan moet je mailen.

M: Daar ga ik gebruik van maken, dankjewel. Ik ben blij dat ik jullie heb mogen leren kennen zo! Ik ga hem verder nog presenteren bij Dames en Heren van Toen, waarschijnlijk de laatste zondag van juni of de laatste zondag van juli, wie weet vind je het leuk om dan nog mee te kijken? Dan laat ik het jullie weten.

L: Zou leuk zijn.

M: Oke, dan laat ik het jullie weten. Dan ben ik ook weer terug op Fort Vechten dat vind ik ook leuk. Fijne avond nog Laurens, dankjewel.

L: Jij ook, succes met het verwerken.

M: Gaat helemaal lukken.

L: Succes ermee.

M: Dankjewel hè, fijne avond!

L: Fijne avond!

Transcript Björn

Datum afname interview: 21 mei 2012, 15:00 uur

M: Goedemiddag

B: Goedemiddag!

M: Hebt u even tijd voor het interview?

B: Ja.

M: Hebt u er al over gehoord van een van de andere leden van de groep?

B: Ik heb wel het een en ander gehoord ja, dat je mee bent geweest

M: Ja ik heb een dagje met jullie meegedaan en dat is voor mijn onderzoek naar re-enactment in Nederland en daarbij is het de bedoeling waarbij ik zelf het veld verken om zodoende een beeld te schetsen vanuit de deelnemers zelf van wat nou re-enactment is.

B: Oke, helemaal goed. Dan ga ik je even een fotootje sturen van mij in uniform, even kijken.

M: Ik heb het inderdaad op Facebook gezien, kwam daar via Laurens en Martine op.

B: Oke.

M: Dan een aantal vragen, die gaan over wie bent u, wat doet u precies bij de Russische groep, waarom en welke betekenis geeft u aan re-enactment.

B: Helemaal goed, geen probleem.

M: Mag ik dan als eerste uw leeftijd vragen?

B: Eens even kijken hoe oud was ik ook alweer, hoe ouder je wordt hoe dommer je wordt zeggen ze altijd, ik ben 34.

M: En wat is uw hoogst genoten opleiding?

B: Mavo.

M: En wat voor werk doet u?

B: Ik werk zelf in een oorlogsmuseum

M: Oke en welk oorlogsmuseum is dat?

B: Schaarsbergen.

M: En u woont in Arnhem? Ligt dat vlakbij?

B: Schaarsbergen dat ligt tegen Arnhem aan.

M: En waarom bent u daar gaan werken?

B: Om van mijn hobby mijn werk te maken eigenlijk
M: Oke en wat voor werk doet u dan precies?
B: Rondleiden over de oorlog en het onderhouden van wapens zeg maar.
M: Oke, mooi. U bent dus eigenlijk ook een soort conservator.
B: Ja.
M: En welke periode beeldt het museum uit? Wat hebben ze in de tentoonstelling?
B: Een beetje Arnhem en dan tussen 1940 en 1945.
M: Een soort stadsmuseum.
B: Ja zo'n beetje streekgebonden, maar er zitten ook spullen bij die totaal niet uit de streek komen.
M: Oh wat bijzonder. Het werk bevat ook?
B: Ja ik heb er altijd lol in.
M: Wat zijn dan uw hobby's precies dat u van uw hobby uw werk wilt maken?
B: Ik ben zelf ben ik geïnteresseerd in wapentechniek en krijgstechnieken.
M: En dan ook rond die periode of al vanaf de Tachtigjarige oorlog?
B: Nee, de Tachtigjarige oorlog die interesseert me helemaal niks.
M: En vanaf welke periode begint uw interesse dan?
B: Eigenlijk vanaf 1870, toen begon de moderne oorlogsvoering zeg maar. Toen kwamen een beetje de fatsoenlijke wapens kwamen de legers in en de tactieken begonnen al ietsje te veranderen naar wat we vandaag de dag kennen.
M: Oke, en u bent dan geïnteresseerd in wapentechniek, hoe is dan uw hobby? Spaart u oude wapens?
B: Ik heb thuis vier geweren staan.
M: Bent u dan ook lid van een schietvereniging om ze te kunnen gebruiken?
B: Nee, mijn wapens zijn dichtgelast. Voor de hobby, voor Krasny Oktjabr.
M: Oke, die kunnen jullie daar gebruiken.
B: Als ik er niet ben dan is Krasny Oktjabr zwaar onderbewapend.
M: Dus zij gebruiken ook uw wapens?
B: Ja we zijn met vijf, één heeft een eigen wapen en ik heb er vier. We zorgen ervoor dat we allemaal een wapen hebben.
M: Gisteren heb ik Martine gezien met haar wapen.
B: Ja, dat type wapen heb ik ook dus.
M: En hebt u ook andere modellen?
B: Zoals Martine haar wapen heeft, zo heb ik er drie waarvan één met kijker. En ik heb dan nog een kortere versie, dat is nummer vier.
M: Heb je verder nog hobby's daarnaast?
B: Ik verzamel militaria van de Sovjet Unie.
M: En wat moet ik precies verstaan onder militaria?
B: Uniformen, wapenrusting, kranten. Alles heeft te maken met de Sovjet Unie en geüniformeerde gewapende beroepen. Ik doe eigenlijk KGB, grenstroepen, leger politie en speciale eenheden dat is wat ik zo'n beetje verzamel.
M: en hoe lang al?
B: Een paar jaar.
M: En hoe snel breidt zo'n verzameling uit?
B: Ik heb een vitrinekast vol en ik heb twee kledingkasten en ik heb dus één kledingkast helemaal vol.

M: Dat zijn een hoop uniformen.

B: Ja zo'n twee deuren dat is het hanggedeelte en nog wat plankjes daar liggen onderdelen van voertuigen onder andere.

M: Hoe bent u bij re-enactment gekomen? Is dat begonnen met verzamelen of wilde u eerst altijd al re-enacten?

B: Ja ik wist dat het bestond, maar ik was niet actief aan het zoeken van een groep. Ik ben gewoon gevraagd door een groep.

M: En welke groep was dat?

B: De Windhund.

M: Ah, Duits bij de SLGA. Dat was dan Duits, had u daar al spullen voor?

B: Ja ik had wat spul, maar toevallig heb ik dat twee maanden geleden allemaal verkocht.

M: Oke, u hebt de interesse verloren in die periode.

B: Nou het Duits sprak me niet meer aan, ik dacht dat Duits kan wel weg. Mijn vriendin gebruikt nu mijn broodzak als heuptasje en dan is het enige wat er nog is, net als mijn pet, want daar zit het Windhund embleem nog op, dat heb ik als aandenken gehouden, maar de rest heb ik weggedaan.

M: Want hoe was dan de ervaring bij de Windhund? Was dat een leuke ervaring om mee te beginnen bij re-enactment?

B: Het begon goed maar het eindigde slecht.

M: En waarom eindigde het slecht?

B: Ik had nogal wat dingen in mijn privéleven en toen begonnen ze te zeggen 'ja, je ziet er nogal ongemotiveerd uit.' Toen leek het alsof ik mijn hobby moest kunnen voortzetten, maar eerst een soort van werkbepreking moest hebben. Toen was mijn hobbygevoel weg en dat gebeurde gelukkig in het weekend dat ik Guido zag die de tweede man van Krasny Oktjabr was. Dus toen ben ik meteen overstapt.

M: Oke, een positieve verandering eigenlijk, van de ene af en bij de andere. Werd u daar ook gevraagd?

B: Ik heb daar mijzelf aangeboden. Bij de Windhund ging het zo die kwamen op mijn werk om een kanon te lenen en een vrachtwagen en daar ben ik mee in contact gekomen en toen vroegen ze of het niet leuk was voor mij om te doen en toen leek me dat leuk. En toen ik daar wegging was Guido al van 'wil je ook Russisch doen?' en ik stop toch met het Duits, ik begin wel met het Russisch dan.

M: En is hier het hobbygevoel weer terug?

B: Ja want ik zit niet meer in de positie van waar ik binnen de Windhund zat.

M: Dus je kunt weer vrijblijvend lid zijn? Geen bestuursfunctie of iets?

B: Ik heb bij de Windhund nooit een bestuursfunctie gehad.

M: En waar komt verder je interesse voor de Sovjet-Unie vandaan?

B: Dat is wel een leuke, mijn opa die heeft in Indonesië gediend en binnen mijn familie rookte iedereen altijd en dan ging ik ergens anders zitten, omdat ik niet tegen het roken kon en ja, dan kreeg ik altijd een boek 'Pijp, pijp', dat is die Indonesiërs konden blijkbaar geen vijf – vijf zeggen en mijn opa die zat bij de 5 -5 R.I. Dus dat heette Pijp – pijp. Daar stonden allemaal foto's in en daar begon mijn interesse mee vanaf vierjarige leeftijd. En dat is altijd een beetje klein gebleven een beetje zo van 'ja, leuk, tanks, pantserwagens'.

M: En wanneer is het dan groter gebleven?

B: Dat is gekomen toen ik dacht Indonesië is een ver van mijn bed show en wat is er in de buurt gebeurd. Maar bij mijn opa is de laatste SAS-operatie zo'n beetje geweest.

M: De SAS dat was een Special Air Service van de Engelsen, maar deze eenheid was een Franse SAS-eenheid. Dat waren Fransen die in Drenthe gedropt werden.

M: Dus zo kom je meer bij de Tweede Wereldoorlog?

B: Ja.

M: Maar dan is Sovjet weer een heel ander verhaal, dat is weer later geweest.

B: Dat geallieerde gedoe dat had ik allemaal wel gezien, toen ben ik me in het Duits gaan verdiepen en hoe zat dat in elkaar en dan kom je in aanraking met het Oostfront en dan lees je in één keer het getal 26 miljoen slachtoffers en dan kietelt dat de interesse wat meer. Toen ben ik daarover gaan lezen, hoe het kon gebeuren dat er 26 miljoen man over de kling ging en dan zie je het verhaal van het Rode Leger zie je daar als een parallel doorheen rennen en dan komt de interesse en dan zie je het politieke systeem en dan raak je steeds meer geïnteresseerd in de Sovjet-Unie zelf, het leger en het bestaan van de Sovjet Unie, vooral omdat het een staat is dat niet meer bestaat, dat heeft me altijd wel getrokken, staten die niet meer bestaan.

M: En u wilt dan nagaan ‘wat is er misgegaan?’

B: Ja, waar zat de fout. En dat alles gedaan en dan begin je de interesse voor het Rode leger steeds meer te krijgen en nu heb ik een huis vol.

M: Dus de spullen hebt u allemaal verzameld en al het andere hebt u samen met het Duits de deur uitgedaan?

B: Ik heb nooit echt Tweede Wereldoorlogspullen verzameld, het verzamelen begon met het Rode Leger, toen dacht ik van ‘dit is interessant!’

M: En ziet u uzelf nog veranderen van periode? Dat u nog andere continenten of oorlogen zou willen uitbeelden?

B: Ik denk niet dat mijn interesse voor de Sovjet Unie zal wegvallen.

M: Is het echt een soort klik met de geschiedenis van de Sovjet Unie. En dan vooral waar ging het mis en wat voor staat het was?

B: Ja kijk, december '91 is die staat ingestort door Jeltsin en consorten en ik blijf het zeggen, het is een goed systeem geweest, maar ieder systeem heeft ook zijn foute kanten en op het foute is het afgerekend, alleen het goede is dus ook weggefallen. Ik heb vrienden bijvoorbeeld in de voormalige DDR die hebben geen goed woord over voor de DDR als systeem, maar voor de maatschappij zeggen zij dan wel weer, er was orde, tucht en discipline en alles was wat dat betreft wel goed. Je had gratis gezondheidszorg en ja, je had wel een lagere levensstandaard dan het Westen, maar je zag het Westen nooit, dus had je er ook geen last van en de foute kanten, de Stasi, het onderdrukkingssysteem, geheim agenten, ik weet niet of je het weet, maar in Oost-Duitsland had je per zes bewoners één iemand van de geheime dienst. Dat is het hoogste aantal geheim agenten op individuen ooit geweest, de staat dacht ook vanuit de term ‘wij moeten weten hoe de mens werkt, wij moeten weten hoe de geest denkt’ en dat is hun gelukt, tegenwoordig probeert iedereen hetzelfde te doen met de geheime dienst, burgerlijke vrijheden worden met de dag minder eigenlijk gaan we nu de kant op van het Oosten, waar we allemaal van zeiden: dat is niet goed. Alleen hebben wij het kapitalistische in plaats van het communistische.

M: U ziet het verleden ook als een manier om het heden te begrijpen?

B: Wil je het heden snappen dan moet je het verleden kennen.

M: Dus je ziet overeenkomsten van hoe het communisme begonnen is en hoe het er nu aan toegaat in de hedendaagse maatschappij?

B: Ja het populisme viert weer hoogtij. Iedere keer als het crisis is viert dit hoogtij. Hitler kon aan de macht komen omdat we bang waren voor de communisten. Nu zijn we zogenaamd allemaal bang voor de moslims en staat Wilders opeens heel hoog in de peiling. En dan de laatste oorlog die Israël gevoerd heeft was volledig volgens Duitse Tweede Wereldoorlog-tactiek Dus ja dan zie je toch dat de geschiedenis zich eigenlijk alleen maar herhaalt. En dan zijn er mensen die vragen wat hebben we geleerd van de geschiedenis en dan zeg ik alleen maar dat oorlog efficiënter kan Na de Eerste Wereldoorlog zei iedereen 'De mens zal de oorlog wel hebben afgeleerd', het enige dat gebleken is dat het de goede voedingsbodem gelegd heeft voor de Tweede Wereldoorlog en dat de mens een zelfdestructieve levensvorm is die altijd zal vechten voor de meest vreemde belangen.

M: En wat maakt nou dat u deze geschiedenis zelf wilt ervaren?

B: Nou, ik werk dan zelf in het oorlogsmuseum, dat is allemaal statisch, dan kom je binnen en dan ga je poppen in diorama's bekijken en je kunt niet aan de pop vragen wat die aan spullen aan heeft. Hoe zwaar is dat ding als je er een dag mee moet lopen? Bijvoorbeeld een machinegeweer. Om de geschiedenis te snappen moet je die ook kunnen beleven.

M: En hoe ver gaat die beleving dan? Wat wilt u met uw gevoel bereiken?

B: Nou, wat ik wil bereiken, daarom doe ik bijvoorbeeld, ik heb die foto gestuurd. Daarop sta ik in een uniform van de NKVD en de NKVD was de geheime dienst, het ministerie van binnenlandse zaken, het gevangeniswezen en de buitenlanddienst en de politieke opsporingsdienst in één, dat kun je je in Nederland niet voorstellen dat het ministerie van Binnenlandse zaken een gevangeniswezen heeft en een geheime dienst voor binnen- en buitenland en voor politieke figuren, oftewel het perfecte onderdrukkingssysteem. En de NKVD heeft het in de oorlog goed gedaan, want ze hebben ook een binnenlands leger, het leger van het ministerie van Binnenlandse zaken en die hebben hun werk gedaan in de oorlog als militairen, maar de andere tak heeft natuurlijk niet stilgezeten dus de geheime dienst die heeft partizanengroepen geleid, opgericht ook, speciale eenheden geformeerd waarin topsporters zaten uit de hele Sovjet Unie en ook Spanjaarden die gevlucht waren na de Spaanse burgeroorlog, dus het was een multinationaal gebeuren wat ze op konden zetten. En de NKVD heeft gigantisch veel goede dingen gedaan in de oorlog, zoals het meevechten voor de overwinnen en het meevechten voor verdediging van de staat, daarentegen moet er wel de kanttekening bij gezet worden dat in Katyn in 1940 14.000 Poolse krijgsgevangenen door ze kapot geschoten zijn. En ja daarom doe ik de NKVD, ik wil graag de geheime dienst laten zien, die kan heel veel kanten op wat ik al zei, maar ik kan dus ook vertellen de groepzwarte opdrachten onder leiding van Vasili Blochin, in het Guinness book of records staat als de beul met de meeste executies op zijn naam, meer dan 8.000, waarvan 7.000 op 28 nachten achter elkaar. Ja dat wil ik dan ook kunnen laten zien, daar kun je heel veel kanten mee op. Als je Amerikaans gaat doen kun je niet de Amerikaanse oorlogsmisdaden laten zien.

M: Waarom niet?

B: Omdat de Amerikanen zich altijd presenteren als mensen met in de ene hand een blikje cola en een hamburger in de andere hand, die door Europa racend alles bevrijd hebben.

M: En de Russen hebben die er dan geen moeite mee dat hun donkere geschiedenis gepresenteerd wordt?

B: Ik heb contact via mijn werk met Russische bezoekers en als ik dus vertel ja, de Russen hebben 80% van het Duitse leger verslagen en dan zijn ze blij dat iemand in het Westen dat überhaupt weet. Na de oorlog heeft er een flinke geschiedsvervalsing plaatsgevonden want iedereen heeft het beeld dat de Amerikanen de oorlog gewonnen hebben, terwijl in Europa hebben ze maar 7% van het Duitse leger verslagen, dat is natuurlijk een fractie van wat de Russen gedaan hebben.

M: En zo'n beul die dan uitgebeeld wordt? Hoe vinden ze dat?

B: Ik beeld de beul zelf niet uit, ik draag wel een medaille dat is de Orde van de Rode Banier, een eerste onderscheiding die gesticht is door de Sovjet Unie en die draag ik wel voor de executies, maar dat is puur en alleen om een openingetje te hebben naar bezoekers, dat ze zeggen 'waar heb jij die medaille dan voor?', dan leg ik uit dat ik die draag omdat ik heb meegeholpen aan het opruimen van 14.000 man. En dan kun je dus de foute dingen van een 'geallieerde' strijdmacht laten zien.

M: En laten zien is dan echt het kernpunt van het verleden? Het is niet dat u het voor uzelf wilt ervaren zonder publiek erbij?

B: Ik heb zoiets van, ik vind dat je een bezoeker het hele verhaal moet kunnen vertellen en de NKVD leent zich daar perfect voor. Die heeft de goede kanten van de oorlog en de slechte kanten op zijn naam staan.

M: Oke, zodat bezoekers zich een goed beeld kunnen vormen.

B: Ja, ik had een keer een gesprek met een lerares op een evenement en die had ook zoiets van 'waar staan die medailles dan voor?', toen heb ik gezegd 'nou, dit is die en die medaille en ik draag ze om de volgende redenen' en toen vertelde ik dus dat ik de Rode Banier droeg en dat dat te maken had met het afschieten van 14.000 Polen. En toen zei ze 'wat goed dat u gekozen hebt voor dit moeilijke verhaal en dat dit verteld kan worden'.

M: Hebt u daarmee meer waardering voor uw werk dan bij de Windhund?

B: Bij de Windhund ben je altijd de Duitser, de verliezende partij en dan kun je alleen vertellen dat je hebt verloren. Als je bij de Windhund zegt dat je had moeten winnen dan ben je sowieso bezig met politieke uitspraken die niet zo lekker liggen.

M: En verder, Krasny Oktjabr, je kwam dan Guido tegen van de groep. Hoe groot was de groep toen?

B: Dat was toen alleen Guido. Dus dat was toen Guido en ik en Laurens.

M: Dus met zijn drieën hebben jullie dat opgestart? En dat was in 2007 ongeveer?

B: Ja 2008.

M: En hoe snel is dat gegroeid? Zijn jullie groter geweest dan hoe jullie nu zijn?

B: Nee we zijn altijd een beetje rond de vier, vijf man geweest.

M: En hoe ziet u de toekomst van Krasny Oktjabr, komen er nog meer leden bij?

B: Ik hoop van wel, alleen al om een keer een fatsoenlijke battle te doen tegen de Duitsers. Om een keer een bestorming te doen zoals de Russen het deden, alleen zoveel leden zullen we nooit hebben want de verhouding tegenover Duitsers waren tien op één, dat betekent dat als we tegen de Windhund willen gaan, die hebben 30 leden, dat wij 300 leden moeten hebben om een keer een fatsoenlijke aanval te kunnen doen. Dus ik ben blij als we een verkenningsgroep kunnen doen, dan zit je op acht man en dan zit je zo'n beetje wel goed en dan kun je sabotage eenheid doen.

M: En heeft Krasny Oktjabr wel gebracht wat je verwachtte van re-enactment?

B: Ik denk re-enactment, hoe kijkt iemand tegen re-enactment aan? Sommige mensen in Nederland kijken ernaar alsof het oorlogje spelen voor volwassenen is.

M: Wat vindt u daarvan?

B: Ja dat is jammer, maar ja iedereen zijn eigen mening natuurlijk. De belasting inspecteur die voor zijn plezier naar zijn werk gaat verklaar ik ook voor gek, dus zo heeft iedereen wel iets in het leven waar je hem op kunt pakken, maar ik heb zoiets van ik doe mijn plicht tegenover de geschiedenis door mensen zo goed en correct mogelijk te informeren.

M: Oke, dus dat is een beetje uw motivatie voor een groot deel.

B: Ja het verhaal dat wij te horen hebben gekregen, dat dat totaal niet klopt op sommige punten, dat dat bijgeschaafd moet worden. Dat mensen toch wat meer besef krijgen en toch kunnen zien dat oorlog, ja tegenwoordig horen we alleen nog maar van oorlogen en als Nederland mee doet dan valt er altijd een keer een dode. Afghanistan heeft ons 19 slachtoffers gekost zo'n beetje en ja dat is 19 man, ja dan staan we al op onze achterste benen als we de teller al op 5 slachtoffers hebben staan. En dan zeg ik ja, bij de Russen vielen tussen '41 en '45 6.500 man per dag. Een onvoorstelbaar iets.

M: En verder hebt u in het hedendaags leven nog interesse in het leger? Hebt u weleens overwogen in het leger te gaan?

B: Ik heb mijzelf aangemeld voor militaire dienst, maar ik ben er niet ingekomen en daar heb ik achteraf helemaal geen spijt van.

M: Waarom bent u er niet ingekomen?

B: Omdat ze geen mensen nodig hadden bij Defensie toen ik solliciteerde.

M: Waarom hebt u er geen spijt van?

B: Omdat ik iets meer waarde hecht aan het leven dan dat ik hecht aan de Amerikaanse zaken, op het ogenblik staan we namelijk alleen Amerikaanse puin op te ruimen. De puinzooi die zij maken die mogen wij opruimen en dan heb ik zoiets van daar zal ik mijn leven nooit en te nimmer voor inzetten.

M: En als reservist bijvoorbeeld?

B: Reservist ja dat zou ik altijd nog wel een keer kunnen overwegen, maar dat is nou niet bepaald mijn prioriteit. Ik heb ook een vriendin en die woont 80 km hier vandaan en als ik dan een keer een weekend met haar samen kan zijn dan zou dat wel fijn zijn, want als je bij de reservisten zit moet je sowieso al één weekend voor de reseristen opgeven.

M: Zonde. Maar is het niet zo dat het uniform ook al een soort militair gevoel geeft?

B: Nee, als ik het wel zo doen, dan zit ik dus aan het weekend per maand dat ik me daarvoor moet aanmelden. Mijn vriendin is fotomodel die is nogal wat weekenden weg, dus als er net een weekend is dat zij vrij is en ik niet ja dan gaat het wel heel veel tijd vreten en ik denk niet dat dat goed is voor de relatie.

M: Oke, even kijken en op welke manier probeert u zich in te leven in de periode? Gaat u bijvoorbeeld naar het evenement wel in uw dagelijkse kleding?

B: Ja ik ga niet in uniform de auto in, dat moet ik met dit weer ook niet doen met al dat wol.

M: Maar is dat het voornaamste waarom u het niet? Of krijgt u anders misschien ook reacties onderweg?

B: Nou om iedere keer je hobby te gaan verdedigen dat is ook niet echt mijn hobby. En ik heb toch even kijken, je kunt wel in uniform van huis naar het evenement gaan, maar dan

heb je de vragen van de burens, dan heb je de vragen van de mensen die je onderweg tegenkomt en ik heb zoiets van ‘dat is allemaal veel te veel gezeik’, dan ben ik al moe voor ik bij het evenement ben.

M: En op welke momenten hebt u echt het gevoel dat u uw hobby moet verdedigen?

B: Wanneer weer iemand de loze kreet in de lucht gooit: ‘Jullie zijn weer bezig met soldaatje voor volwassenen spelen!’.

M: Negeert u dat of gaat u erop in?

B: De ene keer negeer ik het en de andere keer zeg ik ‘ik sta in uniform met een wapen op mijn schouder en dan kun je aan mij vragen wat ik doe, hoe ik het beleef en als je in een museum staat kun je tegen een pop koekeloeren en dat is het.’

M: Daar moeten ze het meedoen.

B: Ja, ik ben allang afgestapt van het lange antwoord.

M: Wat zijn positieve reacties die u krijgt?

B: Nou, dat is dus onder andere van die schooljuffrouw wat ik eerder zei. Dat je de goede en de foute kant van de geallieerden laat zien.

M: Leuk, want er wordt ook weleens gezegd, het idee dat mensen in het weekend aan de realiteit willen ontsnappen, door zich in een andere tijd te storten. Hebt u dat ook weleens ervaren dat iemand dat zo zei of wat vindt u daarvan dat mensen dat zouden kunnen zeggen?

B: Nee, er is nooit iemand geweest die zei dat ik de realiteit in mijn leven probeer te ontsnappen.

M: Oke. En wat vindt u ervan dat mensen dat kunnen denken?

B: Ja, dan heb ik zoiets van kijk ik sta dan een weekend in een uniform en ik doe mijn hobby en ik doe dat met veel plezier en liefde en zij pakken een fles drank uit de kast en zitten daarna weer een vol uur bij de Anonieme Alcoholisten.

M: Wellicht een even loze kreet als het soldaatje spelen voor volwassenen.

B: Ja, kijk ik hoef mijn heil niet te zoeken in drank of drugs, kijk dat doen anderen misschien wel weer. Ik ben bezig met mijn hobby en dat is echt niet mezelf wegdrücken uit de samenleving, want ik heb veel plezier in de samenleving dus ik hoef er ook niet voor te vluchten.

M: Want in hoeverre lopen het heden en het verleden in elkaar over? In hoeverre hebt u uw spullen in de kast of hebt u ook meubels die misschien aan uw hobby doen denken? Loopt dat over?

B: Nou die kranten hangen wel in lijsten in de muur, maar ik heb één ruimte in mijn huis heb ik ingericht met de verzameling maar ik hou het wel voor de rest uit mijn huis, want ik heb ook een vriendin en die heeft natuurlijk niet de affiniteit ermee.

M: Dus je houdt er wel rekening mee, je zou ook kunnen zeggen ‘jammer dat jij die affiniteit niet hebt, het is nu eenmaal mijn hobby’.

B: Kijk, ik heb zoiets als iemand bij mij thuis komt dan accepteert die mij om wie ik ben en dat ik dit verzamel is onderdeel van wie ik ben. Zouden ze dat niet accepteren zouden ze mijn drempel al niet over mogen.

M: Oke, want ik heb namelijk ook interviews gehad met Jo Teeuwisse en Mark Davids.

B: Die trekken het wel in het hele extreme.

M: Daarom, maar dat is een beetje het idee in mijn scriptie, een soort weegschaal tussen enerzijds de re-enactors en anderzijds Jo en Mark als mensen die daadwerkelijke en historische levensstijl hebben.

B: Ik heb zoiets als je je hele leven gaat inzetten in die periode dan vlucht je wel voor een zekere vorm van de werkelijkheid. Ik zeg zo, als je alleen maar kijkt naar het verleden, dan ben je met één oog blind en kijk je helemaal niet naar het verleden ben je aan beide ogen blind. Kijk, als je jezelf helemaal wil verschansen in het verleden daar schiet je niks mee op want je moet ook vooruit. Het verleden is iets waar je van moet kunnen leren en het moet niet zijn dat we nu allemaal terug gaan naar de jaren '50, '30. Het verleden moet je hebben als hobby, maar je moet wel in het heden staan.

M: Dus in principe wordt in re-enactment wel gezegd dat zij wel vluchten voor de realiteit.

B: Ja kijk, Mark Davids heeft weleens interviews gegeven en die zegt de interesse kwam en die heeft zijn hele keet ingericht in jaren '30 stijl die kan bijna geen kleding kopen, want het moet allemaal jaren '30 zijn, ja dan leg je jezelf beperkingen op en dan blijf je in één tijdperiode zitten. Dat kun je heel makkelijk vergelijken met moslims in het Midden-Oosten die leven allemaal nog in de Middeleeuwen alleen hebben ze wel een LCD-tv.

M: Ja, bij Mark is het dan zijn moderne computer dat zijn grootste consessie is, maar ik heb ook het idee dat die computer heel belangrijk is om het vol te houden om toch veel contact te hebben met mensen die ook die levensstijl hebben.

B: Ja, je hebt het moderne leven nodig om je oude leven in stand te kunnen houden.

M: Verder hoor ik in andere interviews ook vaak het woord passie, dat het echt een passie is. Is dat voor u ook zo?

B: Nou, passie, ik heb er een meer dan normale interesse in.

M: Maar nog niet zozeer een passie?

B: Nee als ik een passie zou hebben dan zou ik denk ik in mijn huis al wat meer van die spullen er in hebben zitten. Ik vind het al leuk dat ik een bordje toilet op de deur heb hangen die uit een Russische kazerne komt. Maar om nu mijn hele huis vol te plakken met oude meuk, dan liever een verzameling in één ruimte, waar ik wel mijn passie voor heb, wel een passie voor het verleden dus eigenlijk, maar dan verzamel je, maar ik heb niet een passie met geschiedenis in die zin dat ik echt mijn hele levensstijl zou omgooien naar iets waar mijn interesse helemaal bij past. Dan zou ik nu mijn koelkast weg moeten gooien en een Russische koelkast moeten kopen uit de jaren '80. En een magnetron hadden ze toen niet, die vind ik toch wel erg handig en die LCD-tv die zou ik ook niet graag ruilen voor een kijkkastje uit de Sovjet Unie.

M: Iedereen dus zijn eigen ding, maar het zijn niet de beperkingen die u zich oplegt?

B: Nee, ik heb zoiets van de enige beperking die ik mij opleg is dat één ruimte vol staat met mijn verzameling.

M: Oke en wat heeft re-enactment u nu het meeste gebracht?

B: Dat ik dus mensen kan vertellen van de oorlog, daarmee mensen bewust kan maken van de dingen, over de foute kant van mensen die we wel als de goede kant zien.

M: En wanneer begint het inleven? Wanneer probeert u in uw rol te komen of in hoeverre wilt u in uw rol komen? Hoe gaat dat?

B: Nou ik probeer nog steeds uit te vogelen hoe ik de NKVD nu in de groep kan weergeven.

M: Want u bent natuurlijk weer een heel andere tak van sport.

B: Ja zij doen echt de strijdkracht en ik ben wat meer de persoon die de geheime dienst wil doen en noem maar op. Dus ik heb wel een gedeelte van de leiding van de club, ik ken de drill uit mijn hoofd zo'n beetje, ja zulke dingen vind ik wel belangrijk.

M: Oke en dan wordt nu de gulden middenweg een beetje gezocht van hoe de NKVD ingepast kan worden?

B: Ja hoe het het beste in het plaatje past.

M: Oke en zijn er nog anderen die ook NKVD willen doen?

B: Er is vast wel iemand die dat ook wel doen, maar ik doe het het liefst alleen.

M: Oke, omdat het dan het beste uitgebeeld wordt? Je hoeft niemand uit te beelden?

B: Ja kijk als je een legergroep uitbeeld dan moet je niet acht geheim agenten en twee soldaten hebben.

M: Dat heb ik ook begrepen met rangen, die krijg je met verdiensten die je doet?

B: Ja behalve ik, omdat ik geheime dienst doe heb ik sowieso een hogere rang. Als je bij de geheime dienst zat dan begon je rang met sergeant. Wat in het leger een onderofficiersrang is, maar mijn kraagspiegels daar zitten rangen op en ben ik sergeant. Dus ik begin optisch als officier, hoewel ik toch nog een onderofficier ben. Ik kan ook niet als soldaat beginnen, want die hadden ze nog niet.

M: Maar u had wel voor de hoogste rang kunnen kiezen, omdat u toch de enige ben van de NKVD?

B: Ik heb al de hoogste rang van de groep. Binnen de NKVD is de hoogste rang die van Generaal-commissaar, dat was meneer Beria en dat was er maar één. Dus dan zou ik eruit moeten zien als Beria.

M: Gebeurt dat trouwens binnen re-enactment?

B: Er zijn mensen die proberen exact bepaalde mensen uit te beelden ja.

M: Heb je daar voorbeelden van? En bij welke verenigingen zitten die?

B: Nou ik weet in Engeland liep er eentje rond die als generaal-veldmaarschalk Rommel, eentje als generaal-veldmaarschalk von Rundstedt en eentje als Paul Hauser. Maar in Nederland is er niemand die een specifiek iemand uitbeeldt en ook helemaal daarin op gaat.

M: Is dat misschien ook een beetje een Nederlandse manier van denken om in de huid te kruipen van een ander persoon?

B: Er zal vast wel iemand zijn die het wil doen, maar ik zie de meerwaarde er niet van. Die persoon is er geweest en die is er niet meer en kijk de strijdkrachten van een land kun je uitbeelden, je kunt jezelf een naam aannemen, je kunt een karakter omschrijven, maar dat blijft fictief, want je bent niet diegene die je uitbeeldt. Je blijft nog altijd gewoon eigenlijk Jan Lul de Behanger die dat uniform aangetrokken heeft om zijn eigen redenen en die toch wil laten zien hoe de krijgsmacht van het Rode Leger eruitzag. Als je een persoon wilt doen, dan heb ik zoiets van ja, dan pak je bijvoorbeeld een generaal-veldmaarschalk, zoals die man die Rommel uitbeeldt en dan heb je een hele hoop medailles om, waar je geen flikker voor hebt hoeven doen, behalve de aanschaf. Dan heb je de hoogste onderscheiding om je nek hangen terwijl je er niks voor hebt hoeven doen, dan draag je een rang waarvan je niet eens weet wat de rang inhoudt.

M: Maar daar kunnen ze toch onderzoek naar doen?

B: Ja, maar ik heb zoiets van, als je wil weten wat voor verantwoording je had met die rang, dan zul je toch minimaal de hogere krijgsschool moeten afronden. En geen enkele die als generaal aan komt lopen een bewuste persoon kiest, niemand heeft eigenlijk ook maar iets gedaan wat die persoon heeft moeten doen dus hoe wil je dan iemand uitbeelden?

M: Het is ook opvallend dat de personen die iemand willen zijn en die u noemt en kent,

dat dat ook Duitse officieren zijn en ook de meest omstreden.

B: Ja Paul Hauser is een bekende, die is overgestapt van de Wehrmacht en heeft van de SS gemaakt wie ze zijn.

M: Probeert u zich dan ook voor te stellen wat iemand drijft dat te willen zijn?

B: Ja kijk ik heb interesse in de Sovjet en geheime diensten en die persoon heeft gewoon interesse in die persoon en wil in de voetsporen van een persoon kunnen treden in die zin 'ik wil zijn uniform aantrekken en ik wil die persoon laten zien aan het publiek'.

M: Maar u geloof niet dat hij daar een politiek belang bij heeft?

B: Er zal vast wel een keer een politiek motiefje meespelen.

M: Nou, niet dat ik het ga vergelijken met re-enactment in Nederland, want ik heb hier juist het idee dat iedereen juist zichzelf is en zich op die manier probeert te verplaatsen in een andere tijd.

B: Heb je weleens documentaires gezien over re-enactment?

M: Nee als u er een paar kent?

B: Ik heb er nu eentje over Duitsers en daar zie je als ik het goed heb, Ger von Rundstedt en Rommel voorbij komen. Ik stuur m door naar je.

M: En dat gaat over re-enactment in Engeland.

B: Deze documentaire wordt weekend Nazi's genoemd, van mensen die in weekenden in Duitse uniformen lopen. Het is niet geheel objectief, deze man gaat er in met een blik van 'alles is zo' en als je in een uniform wil lopen ben je permanent fout. Er is ook een trucage gedaan er is een bruiloft gedaan in WO II-stijl, dat zie je er ook in, daar zie je dat de Big Band die speelde r is ook een trucage gedaan er is een bruiloft gedaan in WO II-stijl, dat zie je er ook in, daar zie je dat de Big Band die speelde hebben ze weggehaald en daar hebben ze Nazi-muziek onder gezet en de Amerikanen die er waren hebben ze buiten beeld gehouden. Dus de objectiviteit is een beetje fout, maar je ziet wel een aantal mensen die politiek gemotiveerd zijn en in hun hobby zitten onder andere.

M: Maar bij de Windhund ziet u die extremen niet voorbij komen?

B: Daar doe ik geen uitlatingen over.

M: En hoe ervaart u de omgang tussen Krasny Oktjabr en de Windhund?

B: De Windhund ben ik te lang uit om daar nog over te kunnen oordelen, het is alsof het over de kop gegooid is nadat ik wegging, nieuwe aanwas van nieuwe leden, dus ik weet niet hoe dat nu is. En Krasny Oktjabr is merendeels gewoon een vriendenclub.

M: Zien jullie dat ook ontwikkelen? Komen er meer richtlijnen?

B: Richtlijnen zijn er in feite wel een beetje, wat uniformering betreft, maar omdat we nog een beetje in de beginfase zitten kan er nog wat lossier mee omgegaan worden.

M: Oke, dus dat komt nog allemaal. Nou ik ga de documentaire bekijken, we zijn enigszins door de tijd heen. Wilt u mijn scriptie ontvangen als het klaar is? Zal ik die doorsturen?

B: Ja dat mag.

M: Oke, dan ben ik benieuwd wat u ervan vindt.

B: Ik laat het weten.

M: Nog een hele fijne middag en wellicht tot ziens bij een evenement.

B: Ja, geen probleem. Fijne dag en veel succes met het schrijven.

M: Bedankt, tot ziens!

Transcripten leden Het Vergeten Leger

Transcript Bart

Datum afname interview: 22 mei, 19:30 uur

B: Met Bart Oostvogels

M: Met Maritgen

B: Hallo goedenavond

M: Goedenavond, ik bel voor het interview. Ik zou graag wat vragen stellen, dat duurt ongeveer 45 minuten. We hebben op Bussum natuurlijk al veel gepraat, maar van dit interview is het nog een beetje de bedoeling om de persoon achter re-enactment te achterhalen.

B: Dat is goed.

M: Ik begin met algemene gegevens, daarna motivatie en vervolgens betekenisgeving, dat soort dingen lopen we gewoon even door.

B: Ja ik zou zeggen brand los.

M: Hoe oud ben je om te beginnen?

B: Ik ben 26 jaar oud.

M: En wat voor opleiding doe je, heb je gedaan?

B: Ik heb Motorvoertuigen en Carosserietechniek gedaan, dat is een opleiding op mbo, eigenlijk voorbereidend op hbo, maar dat heb ik niet meer gedaan hbo.

M: Oke, na de opleiding ben je werk gaan zoeken.

B: Ja ik was er klaar mee.

M: En wat voor werk doe je nu?

B: Ik werk bij een vrachtwagendealer. Ik werk bij de Iveco, ik doe storingen behandelen, ik zorg voor de iso, ik doe een stukje garantie, facturatie een stukje receptiewerk en eigenlijk al het werk vanuit de werkplaats richting importeur. Eigenlijk hetzelfde als wat Kevin doet toevallig.

M: Dat is alweer heel iets anders, ik had bij aanvang gedacht dat mensen juist ook een studie of baan hadden die ook met geschiedenis te maken zou hebben, maar dat valt eigenlijk heel erg mee.

B: Ja klopt, maar aan de andere kant hobby is vaak een uitlaatklep en dat sluit vaak niet aan op je werkelijke baan.

M: Misschien dat het dan fijn is dat een hobby daarvan afwijkt?

B: Ja als je veertig uur in de week met geschiedenis bezig bent, ja ik denk zelf wel dat ik het vol zou houden hoor, als je er veertig uur mee bezig zou zijn ja dan denk ik dat je in het weekend niet zoiets hebt om daar ook nog verder mee te gaan.

M: En je hobby's verder naast re-enactment?

B: Ik verzamel Tweede Wereldoorlogse militaria tot aan Nederlands-Indië en wat Vietnam. Verder heb ik wat oude auto's waar ik mee bezig ben, voornamelijk ook militaire voertuigen en ik heb een kevertje en mijn ouders die hebben altijd motoren verzameld dus daar ben ik ook wel mee bezig geweest eigenlijk heel mijn jeugd, dus eigenlijk van alles ik heb eigenlijk nooit iets doorsnee gehad.

M: Dus het is van kinds af aan gebruikelijk om aan motoren te sleutelen?

B: Ja en ook met geschiedenis bezig, in het begin toen ik net kon lezen was het eerste boek dat ik las een kleine pocket over Michiel de Ruyter. Dat was mijn grote passie en dinosaurussen dat soort dingen. Ik vond geschiedenis heel interessant en ik heb eigenlijk

ook altijd een goede aanleg gehad. Het was ook een vak wat ik met mijn ogen dicht kon doen zeg maar en pas na mijn studie dacht ik dat ik met geschiedenis ook wel iets had kunnen doen. Maar verder is het voor mij echt ontspanning.

M: Ja dus in principe hield je je er altijd al mee bezig door boeken, films enzovoorts?

B: Ja boeken, films, documentaires.

M: En hoe kwam je na je studie op het idee om meer te willen doen met geschiedenis?

B: Ja ik was acht jaar oud en toen gingen we hier in de buurt bij een bevrijdingsoptocht kijken en dat spoorde mij aan en ik was natuurlijk net als de jongens in mijn buurt soldaatje aan het spelen, agentje spelen en ja dat ging wat verder. Toen ik negen jaar was heb ik mijn sinterklaasgeld opgespaard en heb ik na heel lang zeuren bij mijn ouders naar een beurs gemogen, dat vergeet ik nooit meer en toen heb ik op mijn eerste militariabeurs mijn eerste Amerikaanse jas gekocht. Toen ben ik meer gaan verzamelen, vanaf mijn negende. En toen kwam ik erachter dat het niet alleen bevrijdingsoptochten waren, maar dat er ook andere manieren waren om met de hobby bezig te zijn met name dus inderdaad re-enactment, wat toentertijd nog niet heel bekend was in Nederland. Via mensen uit de buurt kon ik ervan proeven en toen ik vijftien, zestien jaar was ben ik lid geworden van de vereniging Mars, in de Tweede Wereldoorlog werkgroep en van daaruit is het eigenlijk verder gegroeid.

M: Ja je draait al lang mee.

B: Ik draai al best lang mee ja. De meesten zien me ook als een soort gegeven eigenlijk, ik hoor bij de oude garde.

M: Ja terwijl je zo jong bent.

B: En ik heb op dit moment ook twee eigen werkgroepen, ja die ene heb ik afgestoten dan ik heb iemand anders de kans gegeven, maar ik ben zelf medeverantwoordelijk voor de Vietnamwerkgroep in Nederland en samen met Kevin zijn we de oprichters van de eerste Nederlands-Indië werkgroep in Nederland.

M: Oke en wanneer hebben jullie dat opgericht?

B: Nederlands-Indië bestaat sinds september, de Vietnamgroep hebben we in 2005 opgericht en ik was de jongste coördinator in heel Nederland. En Tweede Wereldoorlog ben ik ook altijd organiserend bezig geweest en ja, voor mij is het nooit genoeg, het moet er perfect uit zien, een soort verlengde van een museum wat ik thuis heb en het is niet ja en het is niet een missie, want met een missie word je er een beetje ziekelijk in, maar ik heb wel zoiets van het moet geen soldaatje spelen zijn, het moet een functie voor mij hebben het re-enactment.

M: En daarin ben je wel een beetje een perfectionist kun je je zo noemen?

B: Ja inderdaad iemand die voetbalt wil ook steeds beter worden.

M: Ben je op andere gebieden ook perfectionistisch?

B: Nou perfectionist, ik ben niet krampachtig ofzo, maar als ik iets doe dan wil ik het goed doen. En als iets in een keer niet lukt dan ben ik eerder bereid om het nog een keer overnieuw te doen dan dat ik het zo moet laten hangen, dus ik denk dat ik gewoon een beetje netjes ben.

M: En verder heb je veel ervaring met bestuur en organiseren?

B: Ja het grappige is veel mensen leren dat op hun werk en die dragen in de hobby zoiets door en bij mij is het andersom.

M: Want het staat ook goed op je cv waarschijnlijk dat je al zo vroeg in de re-enactment gestapt bent?

B: Ja als je ziet, ik was achttien jaar toen had ik al een groep van tien man en zat ik in het bestuur.

M: Daar zullen ook mensen tussen hebben gezeten die echt veel ouder waren dan jij.

B: Ja, die zaten er tussen ja en Kevin heeft eigenlijk een beetje dezelfde loopbaan gehad.

M: Alleen was Kevin iets ouder toen?

B: Ja iets ouder inderdaad, maar het is wel allemaal in dezelfde tijd gebeurd. Het groepje dat je nou gesproken hebt, het Indië en de groep die Tweede Wereldoorlog deed, Sydney, wij kennen elkaar gewoon echt al minimaal tien jaar. We zijn al tien jaar met deze hobby bezig.

M: En wat zijn daar de voordelen van?

B: Veel meegemaakt, organisatorisch gezien en veel evenementen veel ervaring. Dus je bent over het algemeen wat beter voorbereid en je bent wat helderder en nuchterder in iets uit willen dragen.

M: Oke en hoe bedoel je helderder en nuchterder?

B: Bij heel veel nieuwe groepen die hebben hele mooie grote plannen en uiteindelijk komt daar maar de helft van uit, of het loopt niet goed, het loopt niet lekker en wij weten ondertussen hoe we een bepaald kwaliteitsniveau kunnen handhaven dat als er een school voorbij komt dat we dan ook echt dingen kunt laten zien die wij belangrijk vinden en ook eigenlijk zeker ervan zijn dat als een begint met het verhaal dat de ander die bij kan staan of het aan kan vullen.

M: Oke dus jullie zijn goed op elkaar ingespeeld?

B: Ja ik denk dat als je dat ook ziet bij het Legermuseum, dat je mensen hebt die wat ouder zijn of wat langer meedraaien, ik heb op een bepaald moment overal wel een verhaal over.

En dat is bij ons ook een beetje.

M: En verder die tijden? Waarom heb je daarvoor gekozen?

B: Vietnam is een lang verhaal, ik weet zelf ben ik altijd heel erg geïnteresseerd geweest van de Tweede Wereldoorlog in mijn eigen regio dat was voor mij de motivatie, de drijfveer om met deze hobby verder te gaan. Je leest wat, je ontdekt wat, je wilt wat meer weten, je wilt het uitbreiden, uitdragen, tastbaar maken voor het publiek. Een bepaald moment is dan de volgende stap om het persoonlijker tastbaar te maken daarvoor zoek je contact met veteranen. Toen ik veertien was, was ik eigenlijk te jong om in Nederland met re-enactment te beginnen zeg maar, maar het mocht wel toentertijd, nu is de minimale leeftijd achttien, toen was het zestien en mocht je met uitzondering als je aankomt in die hobby en aangaf dat je serieus in die hobby wilde beginnen mocht je eerder mee. Nou ik was zelf verzamelaar van alles van de infanterie, die hebben hier gezeten dus ben ik in de Second Armour Group gerold en thuis ben je er dan mee bezig. We kregen heel vaak dingen naar ons hoofd van 'ah, die jonkies zus en zo' en we hadden het idee dat we niet altijd even serieus genomen werden, zoals je al zei net, ik ben heel jong voor iemand die al zo lang meedoet in de hobby en er waren een paar mensen die dat ook zo voelden en toen zijn we gaan kijken of we zelf een werkgroep op konden richten. Nou ja, Koude Oorlog onderbelicht, Vietnam, je zoekt iets dat je kan brengen aan het publiek en uiteindelijk van het een kwam het andere en toen kregen we als het ware een gelegenheidsgroepje waarmee we konden laten zien 'kijk, we hebben wel heel wat in ons mars, we zijn serieus bezig', en ja die groep die is eigenlijk langzaam gaan groeien. En de Vietnamoorlog die heb ik altijd heel erg interessant gevonden om erover

te lezen. Ik sta compleet politiek los van alles wat ik uitbeeld, maar ik weet niet of je zelf weleens wat gelezen hebt over de Vietnamoorlog?

M: Ja

B: Er zijn heel veel boeken waarop je dat stukje geschiedenis kan gaan onderzoeken. Je kunt de Amerikaanse politiek bekijken, dus de opkomst van de hippies, de democraten tegen de republikeinen, eigenlijk een heel politiek spelletjes. Kijk dat sommige mensen niet eens weten dat de Vietnamoorlog eigenlijk rechtstreeks veroorzaakt is door president Kennedy. Die is begonnen met adviseurs sturen en die heeft eigenlijk laten escaleren, dus zo kun je het bekijken. Je kunt het militaire perspectief bekijken, je kunt het Vietnamese perspectief bekijken dus zo zie je Vietnam op heel veel manieren en kun je mensen bijbrengen dat een oorlog niet per se een goede of slechte kant had, maar dat oorlog in principe gewoon fout is. Het maakt niet uit of je Duits doet, Russisch doet, Amerikaans, Engels of iets, in principe is alle oorlog fout. En dat vonden wij er wel interessant aan. En Nederlands-Indië is daar eigenlijk ook weer een gevolg van, in eerste instantie wilden we daar iets mee gaan doen, omdat wij allemaal familie hebben die daar gezeten hebben en ja, trouwens wie niet? Want het grootste gedeelte van de boerenjongens moest naar Indië. Kijk er zijn heel slechte dingen gebeurd en er komen nog altijd slechte dingen aan het licht, maar die jongens zijn thuisgekomen in 1950, die hebben nergens over mogen praten er zaten ook hartstikke veel onschuldige jongens tussen en die werden verguisd, uitgemaakt voor kindermoordenaar, in principe is dat een Nederlands stukje Vietnam, denk ik. En in 2010 ging die mogelijkheid open met de veteranendag en toen merkten we gewoon dat er heel veel behoefte was van familieleden van veteranen, veteranen zelf, wij hebben gemerkt dat 90% van de kinderen die vroegen wat wij uitbeeldden niet eens wisten dat we ooit iets in Indië gedaan hadden en dan niet het hele conflict, maar alleen al niet dat dat een kolonie van ons geweest is waar wij rubber en andere grondstoffen gehaald hebben altijd en thee enzovoorts. Toen hebben wij besloten daar toch maar iets mee te gaan doen.

M: En hoe lang duurt het dan voor je een werkgroep bij elkaar hebt?

B: Nou allereerst ga je mensen zoeken met dezelfde interesse in die periode, dan ga je een plan maken van wat je wil gaan uitbeelden, dan ga je kijken wat kun je wel, wat kun je niet, vervolgens ga je ervoor zorgen dat je dondersgoed weet wat je gaat uitbeelden, dat je de geschiedenis van de eenheid weet, je weet als geen ander waar ze gezeten hebben, waarom ze er gezeten hebben, totdat je nog net niet weet welke jongens met welke boot vertrokken zijn en met welke ze teruggekomen zijn. Dan ga je kijken hoe je een tropen-uitbeelding kunt maken in Europa, dat is ook niet altijd makkelijk, dan schrijf je een reglement, die stuur je in bij het bestuur van je vereniging, die gaan kijken of ze erachter kunnen staan of het goed is, of de veiligheidsregels goed zijn in verband met de wapens of die dichtgelast zijn of onklaar gemaakt zijn. Of de bevindingen goed zijn, of er rekening gehouden wordt met de veiligheid, dat er geen jongens met een politieke agenda lid kunnen worden en dan wordt het verkiesbaar gesteld en als dan 75% van de gehele vereniging akkoord gaat krijg je een jaar de tijd om deel te nemen aan evenementen en te laten zien dat je uitbeelding correct is en dat je serieus bent.

Het is een lange weg, maar heel belangrijk. Daarom is re-enactment misschien ook zo interessant, veel mensen zien het nog steeds als een stel rare mensen die oorlogje gaan spelen en juist om het oorlogje spelen uit de hobby te houden met man en macht, wat af en toe heel moeilijk is, zijn die regels er.

M: Om het serieus te houden.

B: Ja, je wilt niet iemand hebben die volledig gefixeerd is op zijn wapen. Je moet er gewoon mee uitkijken. Het is ook heel fijn dat als mensen lid worden, dat je dan merkt dat ze naast de hobby ook een sociaal leven hebben. Dat ze niet lid worden omdat ze gewoon geen leven hebben en gewoon hun eigen ding doen, zodat je gewoon normale mensen hebt.

M: Hebben jullie wel zulke leden gehad?

B: Ja helaas wel, maar daarom is het ook fijn dat we zeggen ‘doe eerst maar eens twee jaar mee’, dan kunnen we daarna zeggen of we dat goed vinden gaan of niet. Ik heb een keer iemand gehad die trapte een keer een ander keihard in zijn hak, nou die hebben we verwijderd. Ik heb iemand gehad die bleek autistisch te zijn, een ander bleek medicijnen te gebruiken die sluit ik niet altijd gelijk uit, maar zulke mensen wil je niet met een wapen hebben rondlopen en zeker niet met mensen hebben praten als het over zulke onderwerpen gaat. Kijk als je Middeleeuws re-enactment heb en Napoleontisch ook, dat geloven mensen wel. Maar het twintigste eeuw re-enactment is gewoon nog heel gevoelig, heel veel mensen kunnen zich daar nog heel veel van herinneren. Daarom wil je gewoon serieuze en heel gemotiveerde mensen hebben.

M: En waarschijnlijk herkennen jullie die snel genoeg?

B: Ja vaak weet je na een dag wel of je iemand in je groep wil hebben of niet. Plus je moet bij ons ook lichamelijk fit zijn.

M: Want als iemand zwaar overgewicht heeft?

B: Overgewicht daar doen we moeilijk over, maar iemand moet wel zijn eigen gewicht kunnen dragen. Kijk, je komt ergens aan en je moet met zijn allen opbouwen dan moet iedereen mee kunnen doen. De Landmachtdagen bijvoorbeeld is drie dagen opbouwen, zandzakken vullen, wakker blijven er moet hier en daar nog iets gelost worden, controles van bijzondere wetten enzo, je moet iemand hebben die dat aankan. Voor de mensen die oorlogje zouden willen spelen, oorlogje spelen is wat je doet als je met de rest klaar bent, als je alles gedaan hebt. Net als Bussum en de Landmachtdagen daar zijn we gewoon al zes maanden mee bezig. Kijken wat we gaan doen, je moet aan wetten voldoen, dingen inkopen, dat soort dingen.

M: Wanneer ben je het gelukkigst met je hobby? Wanneer maakt het je het meest gelukkig?

B: Ik ben sowieso gelukkig, ik bedoel, je bent met je vrienden die allemaal iets doen wat je heel graag doet. Als je gesprekken voert dan gaat het over spullen die je interesseren, ja trouwens, sommige mensen zie je soms maar een keer in het jaar, dus je bent niet zo snel op elkaar uit gekeken en het mooiste vind ik als je inderdaad met een veteraan staat te praten. Op Bussum toen je net weg was was dat ook weer en er kwam een man die helemaal enthousiast was omdat je zijn stukje laat zien waar hij met zijn kleinkinderen rondloopt. En hij wijst aan zijn kleinkinderen aan wat hij ook allemaal had, dit hadden we, dat hadden we enzovoorts. Voor zo'n man wordt het zichtbaar makkelijker om over zijn verleden te praten, of het nou goed of slecht is, maar gewoon door aan te geven wat hij er nou zo mooi aan gevonden heeft. Dan doe je je werk goed. Ik krijg een keer in de twee jaar krijg ik battlefieldtours langs bij mijn verzameling, een museumpje. Nou en vroeger waren het dan veertig veteranen en tien kleinkinderen, tegenwoordig zijn het drie veteranen en de rest allemaal kleinkinderen. En dan gewoon een stukje laten zien van ‘kijk eens jongens, het is niet allemaal voor niets geweest, wij weten het nog steeds, gaan

het niet vergeten, het komt allemaal goed.’ En je zal altijd de verhalen blijven horen, vooral Amerikaanse veteranen vinden dat belangrijk. Of mensen rond te rijden en dat mensen kunnen zeggen van ‘oh, dat was daar en daar’ en dan kun je zeggen ‘stap in de auto, ik laat het je wel even zien’.

M: Is dat ook dat moment geweest dat die man zo emotioneel werd? Dat hij het veld herkende waar al die Amerikaanse soldaten aangevallen werden?

B: Ja en dat zijn de bijzondere momenten in je hobby. Ik heb een schoolklas gehad die hadden een Hitler-themaweek en dat je dat dan allemaal uit kunt leggen en dat je uiteindelijk niet de lezing aan het geven bent die je bedoelt was te geven, maar dat kinderen naar je toekomen met verhalen over hun opa. Van ‘wat bedoelt hij hiermee’ en dat je uit kan leggen hoe dat waarschijnlijk zit. Met een beetje geluk zitten er tien mannetjes in de klas die denken ‘oh, dat is tof! Dit ga ik niet vergeten, dit ga ik mijn kinderen ook vertellen straks’. En dat zijn eigenlijk de mooie dingen.

M: En hoe leef jij je in in een periode? Heeft dat met rollen te maken? Of ben je meer jezelf in een andere periode?

B: Ja voor mij is het periode-afhankelijk, ik probeer altijd eerlijk te zijn van wat zou ik geweest zijn in die periode, je leeft jezelf in. Ik ga er altijd vanuit dat ik geen bevelhebber zou zijn geweest of wat dan ook, ik val weleens terug op wat ik eigenlijk op mijn eigen werk zou doen, als ik bij het Amerikaans bijvoorbeeld een rang draag probeer ik dat uit te beelden, als ik geen rang heb dan ga ik het liefste als een frontfiguur die aan het front zit, gewoon het ventje dat uit de vrachtwagen springt en hoop dat hij niet beschoten wordt en je leeft jezelf wel in, want als je dat niet doet, dat is eigenlijk het mooie eraan het is een combinatie van geschiedenis, in combinatie met je verzameling die je hebt, in combinatie met acteren. En het acteren ja, ik gebruik weleens een andere naam, ik doe weleens in het Engels praten natuurlijk en je past, zoals Kevin dat ook doet misschien wel, je bent jezelf als het ware, in een andere periode.

M: En hoe gaat dat acteren dan? Wanneer val je in en uit je rol?

B: Ja als iemand een serieuze vraag aan je stelt en wil weten waarom je het doet dan val je uit je rol, dan ga je gewoon eerlijk netjes doen. Maar als iemand een opmerking maakt van ‘wat ben je aan het doen’? Ja dan blijf je in je rol, dan leg je uit wat je doet. En als iemand dat niet tof vindt dan spring je uit je rol en wat ook belangrijk is, binnen onze vereniging na vijf uur vervallen rangen, standen en rollen en is het gewoon weer een grote vriendengroep die samen een biertje drinkt een feestje geeft eventueel en gaan stappen.

M: Heb je ook weleens mensen die dat jammer vinden? Die bij wijze van spreken het liefst tot 21:00 uur in hun rol zouden blijven?

B: Bij ons in de groep niet zozeer, ik heb wel meegemaakt op andere verenigingen en met name in België dat soldaten op hun strepen gaan staan en dat is niet de bedoeling. Dat je een gesprek voert en dat mensen nog helemaal aan hun rang blijven hangen ’s avonds nog. En bij ons ja, het is niet ziekelijk en dat is dan inderdaad het soldaatje spelen wat om de hoek komt kijken. Wij doen ons ding voor het publiek en daarna is het een organiserend kader, dat is dan ook dat en we worden gewoon bij onze naam aangesproken en niet op rang want dat zijn we niet, we zijn gewoon burgers die met een hobby bezig zijn. Een mooi voorbeeld ik heb iemand erbij gehad, die heeft onze groep verlaten, want die vond omdat hij dienstplichtig geweest was dat hij eigenlijk de rol van kapitein wel moest hebben.

M: Maar zo werkt dat niet bij jullie?

B: Nee, als je met een groepje van tien bent heb je niet een heleboel rangen nodig en één soldaat, nee andersom, dan wil je alles gewoon zo simpel mogelijk want daar binden mensen zich gewoon het makkelijkste aan. Wij hebben zelfs ook zoiets dat als je je rang niet krijgt en als daardoor je hobby niet goed voor je voelt, dan kun je waarschijnlijk beter computerspelletjes spelen waarbij je als kapitein uit een vliegtuig springt en achter poppetjes aangaat met je geweer.

M: Waarschijnlijk ging het bij hem niet zozeer om de uitbeelding?

B: Ja en daar zijn we heel snel klaar mee. Ik weet niet hoe dat bij andere verenigingen is.

M: Vaak rangen naar verdiensten zeg maar.

B: Dat doen wij ook zo, de coördinator en voorzitter de hoogste rang en dat wordt aangepast aan het aantal mensen dat aanwezig is. Iemand die veel voor de groep doet en die veel weet die maak je misschien korporaal of sergeant, dan weet je dat dingen gedaan worden, zo werkt het bij de Vietnam groep. En bij de Indiëgroep hebben we gezegd we zijn een static display, hetgeen waarvoor we op dit moment het meeste voor uitgenodigd worden is ook er staan, rondlopen en gesprekken aangaan met het publiek dan worden we uitgenodigd voor reünies met veteranen en dergelijken en die kerels zitten ook niet te wachten op iemand die met een rang rondloopt. Vandaar dat wij er met die Indiëgroep vanuit gaan we hebben drie personen, vier personen die organiserend zijn, dat is ons kader, dat is iets waar gewoon nooit over te twisten valt. Als we een evenement hebben en we hebben er een toppertje bij die er gewoon alles van weet, dan krijgt die gewoon de hoogste rang, die dan het aanspreekpunt en kan er alles van vertellen en zo proberen wij een gezonde uitbeelding te doen. En als we ergens anders heengaan en een ander weet daar weer meer van, dan weet je dat die het aanspreekpunt is en alles geregeld wordt.

M: Soms bestaat ook wel het idee dat re-enactors misschien graag uniformen dragen om zich status aan te meten, maar jullie aanpak is daarvoor eigenlijk een goed tegenargument. Het hoeft helemaal niet zo te zijn.

B: Ja ik spreek namens mijn eigen groep dan, er zijn vast wel groepen bij waar dat gewoon echt wel belangrijk is, hoor. In Bussum waren er ook jongens die donderdag al aan het testvuren waren omdat het mocht, maar ja kijk sommige jongens die vinden dat weer heel erg interessant. Er zijn jongens die stromen in de hobby vanwege een passie voor jeeps en zo heeft iedereen zijn eigen ding een beetje. Maar Mars is altijd een vereniging geweest met een heel stevige ondergrond en wij willen eigenlijk meer het plaatje laten zien en even schieten is misschien wel even grappig, maar het is niet waar we voor gaan. Het is de manier waarop je het leukst voor je hobby kan houden. Ik kom uit mijn werk, je hebt een evenement, je hebt je spullen bij je, zet je tent op, trekt je uniform aan want negen van de tien keer heb je iets gevonden op een beurs waar je even je collega's een beetje mee kunt teasen van 'he, dit zoek je toch al vijf jaar? Kijk, ik heb het gewoon!'. Net als dat je flippo's verzamelt bijvoorbeeld. Je drinkt een biertje, ontspant, je bent gewoon de hele dag met je hobby bezig. Ik heb mijn eigen museumpje en echt de manier om mijn hobby erbij te doen.

M: Een hele onderneming wel naast je werk?

B: Ja inderdaad en op deze manier is het nog steeds ondernemen naast je werk maar het is puur gewoon een leuke sociale gebeurtenis waarbij je je interesse en passie kunt delen. Er hoeft er maar één te zijn die geïnteresseerd is, eentje die van alles wil weten, wat dan ook

en dan hebben wij het gewoon goed gedaan.

M: Dus een bezoeker maakt al helemaal je dag?

B: Ja nou in Bussum hebben we een man gesproken die heeft toevallig in een eenheid gezeten die we daar aan het uitbeelden waren en we hebben wat gegevens uitgewisseld en anderhalf uur staan praten verder. Ondertussen liepen zijn kinderen van ‘opa, kom nou eens mee, tegen ons praat je ook nooit zoveel over de oorlog’ en hij heeft me gisteren gebeld en gewoon weer een uur beziggehouden zeg maar. Het is eigenlijk een soort van sociale dienst, je helpt mensen met een probleem waar ze misschien al vijftig jaar op zitten.

M: Dat vond ik ook zo indrukwekkend aan je verhaal van die man die dat veld herkende.

B: Ja klopt en voor de kleinkinderen is het ook heel mooi, die hebben misschien wel nooit gesnapt waarom opa in een hoekje van de kamer zat als er buiten vuurwerk was, of dat wanneer opa gedronken heeft hij chagrijnig wordt en dat komt allemaal naar buiten. Kijk mijn opa die heeft in een kamp gezeten, eerst gewoon als te werk gestelde Nederlandse boerenzoon en na een poos hadden de Duitsers er al wel een beetje genoeg van en zijn ze in een concentratiekamp gezet en moesten ze daar ook nog werken. Hij heeft er toen actief over kunnen vertellen, maar als je er nu over begint dan raakt hij in een soort vacuüm en wordt hij ’s nachts wakker in de kamer in zijn onderbroek dan weet hij niet meer wat hij gedaan heeft.

En dat hebben heel veel jongens die gevechten hebben meegemaakt, ik heb een verhaal gehoord van iemand, die heeft zijn vuurdoop echt letterlijk vijf kilometer hiervandaan gehad.

Een stukje weiland en die man zei ‘we waren zo stoer, we waren zo groos, maar ze begonnen te schieten op een bepaald moment, ik ben op mijn rug terechtgekomen en ik ben gaan graven, heel lang doorgegaan, wij zijn begonnen met de handen op de rug liggend en tegen de tijd dat het schieten over was en de zon scheen zat ik in die kuil met mijn neus onder de grond zodat ik niet raak geschoten kon worden en toen kwam de sergeant voorbij ‘er is niets meer aan de hand, loop maar door.’ Dat zijn dingen die je gewoon in je achterhoofd houdt. Net als op de Landmachtdagen daar zijn jongens die hebben in Irak en in Afghanistan gezeten, die hebben dezelfde problemen.

M: Die zullen daar ook slecht over kunnen praten.

B: En het voordeel van Amerikanen en Britten op het stukje Vietnam na dan, die zijn altijd nog redelijk behandeld en thuis gehaald en ontvangen en toch met documentaires, films en series toch wel een soort eer gehad en als je naar Nederland lijkt, dan is Nederlands-Indië verzwegen, vergeten en compleet belachelijk gemaakt en Korea, precies hetzelfde, mocht niet over gepraat worden, die jongens kwamen getraumatiseerd terug en ja Nieuw-Guinea hetzelfde verhaal, dat is al helemaal smerig, want de jongens hebben daar dus echt helemaal niks verkeerd gedaan dat is Indonesië zelf gaan koloniseren, zo heb je zoveel plekken waar Nederland heeft gezeten en dat is allemaal vergeten. Soms ben je ook gewoon echt een soort toolkist hoor, ik heb weleens met mensen om tafel gezeten en juist met de re-enactment omdat je een uniform aan hebt dat ze dan wel gaan praten juist. En daarom re-enactment, toen jij zei dat interview, ik vind het bijvoorbeeld ook heel moeilijk om er iets over de radio over te vertellen want het is zo’n veelzijdige hobby wat dat betreft. Ik bedoel ik ga binnenkort naar een begraafplaats en daar wonen we een herdenking bij van een Amerikaans Consulaat. Dat is ook weer een stuk re-enactment. En kijk naar het bevrijdingsfeest van Arnhem daar zie je ook re-

enactors. Ik zou dolgraag ook jouw scriptie zien om te weten waarom anderen de hobby doen en hoe zij het doen. Het is echt een passie, ik heb een vrouw gesproken die is kleindochter van iemand die in Indië gezeten heeft en die jongens zijn daar vijf jaar lang bezig geweest, hebben vijf jaar lang hun familie niet gezien en zulke verhalen, al ben je geïnteresseerd in geschiedenis en je rolt erin, gewoon omdat je elke verder gaat. Kijk ik heb nu keuzes gemaakt, ik doe drie perioden binnen onze vereniging.

M: Zou je er liever meer doen?

B: Oh ja, zeker en in Bussum, ik ga nu echt van de hak op de tak, daar is het best interessant als je een boek leest van iemand die in de Ardennen heeft gezeten of die een oorlog voor mijn part in Beirut gezeten heeft, dat je dan wel weet van weet je in dit pak is 10 graden al koud, maar laat staan -5 of -10.

M: Je probeer dan een beetje bij de soldaat te komen hoe die het heeft gevoeld?

B: Nee je wilt niet bij de soldaat komen, dat is eigenlijk meer living history.

M: Oke.

B: Elke keer als je van zo'n soort evenement thuiskomt mag je iedere keer weer blij zijn dat je het niet echt hebt meegemaakt en dat je in deze tijd opgegroeid bent. Maar dat vind ik, ik wil gewoon een biertje kunnen drinken en lekker kunnen eten. Wel vind ik het mooiste moment, als je dan zo in de Ardennen bent, dat je dan opeens met een pantserwagen in de sloot ligt, omdat je gewoon niets ziet door de mist. En dan snap je van 'oh het is hier mistig en je weet niet waar je heen rijdt enzo'. We raakten gewoon van de weg af, sneeuwblind en ga maar graven, maar dat maakten de jongens ook mee. En met die ervaringen begrijp je net iets meer, als iemand met een half woord uitlegt wat hij eng vond, dan begrijp je iets, iets maar hoor, maar iets beter waarom dat eng is. Voor mij en Kevin is het echt een soort passie om de geschiedenis levend te houden en op alle mogelijke manieren, op het soldaatje spelen na, echt interesse, interesse voor geschiedenis, interesse voor wat mensen hebben meegemaakt dat is een beetje mijn insteek. Ik vind het moeilijk om het uit te leggen, het is ook makkelijker om het uit te leggen op een evenement.

M: Nou ik denk toch dat je een aardig eind gekomen bent met deze uitleg en met wat je vertelde in Bussum. Verder zijn we door de vragen heen, ik denk dat ik een mooi beeld heb zo van jullie groep nadat ik eerder al Kenneth gesproken heb, net Kevin en David spreek ik later deze week.

B: Nou leuk.

M: Ik ben benieuwd hoe dat er uit gaat zien straks.

B: Ik vind het ook wel interessant om te zien, kijken wat een ander motiveert. Ik vind het een heel interessant concept.

M: Heb ik een emailadres van jou?

B: Die kun je misschien wel via David sturen. Dan stuurt hij hem wel door, geen probleem.

M: Is goed geen probleem.

B: Nou bedankt dan en heel veel succes ermee.

M: Jij ook bedankt voor de kennismaking en het feit dat ik zo gemakkelijk interviews mocht afnemen.

B: Graag gedaan, hoor. Dag!

M: Dag!

Transcript Kenneth

Datum afname interview: 22 mei 2012, 15:00 uur

K: Hallo.

M: Hallo goedemiddag.

K: Versta je me goed?

M: Ja hoor prima. Ik bel dus inderdaad voor het interview, het zal ongeveer 45 minuten in beslag nemen. Wat ik zondag al zei het onderzoek gaat over wie de re-enactor nu is, omdat historici wellicht van mening zijn dat re-enactment heel amateuristisch is en dat er van de uitbeelding heel weinig klopt historisch gezien. Maar er is nog niemand het veld ingestapt om het uiteindelijk de re-enactors zelf te vragen. Dus dat is een beetje mijn doel, om een beeld te schetsen van re-enactment in Nederland vanuit de deelnemers zelf.

K: En het is een volledig publiekelijk onderzoek of wil je wat interns doen voor je school?

M: Het is voor mijn eindscriptie.

K: Oke, perfect.

M: Ik begin met wat algemene gegevens, over jou, over hoe je met re-enactment in aanraking gekomen bent, welke betekenis je geeft aan re-enactment en tot slot nog wat vragen hoe het voelt om een weekend in een andere tijd door te brengen.

K: Oke.

M: Mag ik vragen hoe oud je bent?

K: Ik ben 25 jaar.

M: En welke opleiding doe je of heb je gedaan?

K: Ik heb de opleiding automechanica gevolgd, maar ik ben nu niet aan het werk als automechanicus ik ben aan het werk als bewakingsagent.

M: Ik verbaas me altijd over de manier waarop het beroep niets te maken heeft met de hobby eigenlijk. Dat is misschien de veelzijdigheid van mensen binnen re-enactment.

K: Nou persoonlijk gesproken, mijn hobby is eigenlijk echt later geevolueerd tot het moment dat ik op school zat en dat ik werk begon te zoeken. Ik denk de hobby zelf zoals ik die nu ken is ongeveer een half jaar begonnen voordat ik ging gaan werken, dus dat was vijf jaar terug, ik zit er zelf nu al vijf jaar in en net voordat ik begonnen ben met werken ben ik erin gevallen. Dus het heeft totaal niks met elkaar te maken.

M: Oke, dat is wel bijzonder en wat zijn daarnaast je hobby's? Voor ze evolueerde naar re-enactment?

K: Vroeger was dat vooral, bestonden mijn hobby's vooral uit naar metaloptredens gaan, in een metal-groepje spelen, daar was ik basgitarist en we deden verschillende locaties aan, voor die mensen was het vooral hobby. Maar je stopt met school en je gaat andere mensen leren kennen, zo werd ik ook vrijwilliger bij het Rode Kruis en eigenlijk door dat vrijwilligerswerk bij het Rode Kruis ben ik in aanraking gekomen met re-enactment. We stonden op een evenement en in België is het wettelijk verplicht als je een bepaald soort evenementen organiseert om het Rode Kruis in te huren dus daar was ik bij en dat was de eerste aanraking eigenlijk met re-enactment.

M: En wat trok je aandacht bij re-enactment?

K: De geschiedenis erachter. Ik had wel een interesse in oorlogsgeschiedenis van grootouders natuurlijk die erin hebben gezeten, maar nu zag ik voor de eerste maal dat er effectief een hobby rond was.

M: Dus toen wilde je ook wat doen met je interesse?

K: Ja, ik dacht in welke mate kan ik dat gebruiken?

M: En oorlogsgeschiedenis omdat je grootouders daarmee te maken hadden?

K: Onder andere het is ook een bepaalde interesse, want het is wat het huidige Europa geschapen heeft. Dus alles is geschapen door wat er in de geschiedenis gebeurd is. Op de een of andere manier onthoud men in de geschiedenis altijd de krijgsmachten.

M: Je zou kunnen zeggen geschiedenis is oorlog?

K: Niet met zoveel woorden, maar je zou wel kunnen zeggen dat het het beste onthouden wordt.

M: En het spreekt misschien ook bij de meeste mensen tot de verbeelding?

K: Ja dat zou kunnen.

M: In elk geval bij u dan.

K: Ja dat klopt.

M: Dit was het re-enactment dan in Vlaanderen, wat voor evenement was dit?

K: Ja je hebt twee soorten re-enactment zowel in Vlaanderen als in Nederland heb je re-enactment en living history. Living history is wat sommige mensen zien als het trapje waarbij je net iets serieuzer aanpakt. Qua techniek en presteren van uw uitrusting, je maakt een betere investering in je zoekingswerk, je bent heel goed op de hoogte van waar je mee bezig bent en dat ga je ook zo goed mogelijk proberen te tonen. Naar veteranen toe, naar mensen toe. Dan heb je re-enactments, gewoon kort de bocht, veel re-enactment, iedereen is ook wel goed bezig enzo, heeft ook zijn uitbeelding goed, maar dan kan er misschien op bepaalde dingen wat minder interesse zitten omdat er wat meer liefde voor het uniform in zit. En dan heb je ook, dat zie ik vaak bij re-enactment, de voertuigevenementen dat is vooral een evenement met mensen die van voertuigen houden en die voertuigen ook perfect namaken, zoals in de Eerste, Tweede Wereldoorlog. De voertuigen zijn tip top in orde, de mensen lopen ook rond in een zo goed mogelijk correct uniform en dat zijn voertuigevenementen.

M: Oke, dus het hoeft niet eens zo zeer aangepakt te zijn, maar het uniform dateert ongeveer uit de tijd waar het voertuig uit komt.

K: Ja, maar het is geen re-enactment, het is een voertuiggebeuren. En dat zijn verschillen die soms moeilijk te zien zijn als je er niet van op de hoogte bent.

M: Ja klopt. En living history zijn dat dan in Vlaanderen ook de weekenden dat je met je groep afsprekt en een tijd probeert te beleven?

K: Hangt ervan af, je hebt publieke evenementen, privé-evenementen. Wij zelf houden elk jaar in de winter een privé evenement in de Ardennen om de slag om de Ardennen te herinneren. Dat is prive daar gaan wij met de voertuigen onze uniformen in de sneeuw in de bossen van de Ardennen, twee, drie dagen lang gaan rijden gewoon bepaalde acties, moet je niets groots bij voorstellen, het is meer voor de beleving om te beleven hoe het is om daar als soldaat met -10 graden in de sneeuw in oude vochtige kleding in een schuttersput te zitten. Om maar een klein beetje een gevoel te krijgen van hoe dat geweest moet zijn. Verder doen we dan ook één publiekstrekertje, dat we door de steden rijden dus dat is ook altijd mooi en dan doen we één publieksgevecht waarvan de mensen van de stad dan komen kijken als een soort bedankje dat we het daar mogen komen doen.

M: Oke en verder gaan jullie gewoon je gang buiten het publiek om.

K: Ja dat klopt.

M: En is dat dan meer voor je eigen beleving, want je noemt het dan het herinneren.

K: Dat is dan voor mijn eigen beleving.

M: Oke, maar je noemt het wel dus het herinneren van het Ardennen-offensief, is het dan niet ook een soort van eerbetoon?

K: Hoe bedoel je precies?

M: Nou dat je het ook doet uit respect voor de soldaten die daar gezeten hebben?

K: Dat klopt uit respect voor die mannen. Het willen beleven, het echt beleven dat kan natuurlijk nooit, dat is onmogelijk, maar het proberen te beleven is al een vorm van eerbetoon aan de mensen die daar gevochten hebben.

M: Het lijkt me heel zwaar trouwens.

K: Wij zitten daar drie dagen in en oke, je gaat misschien wel wat kou lijden, maar je moet je voorstellen die mannen zaten er dag en nacht in, natte kleren, natte sneeuw, natte voeten. Je komt er niet dichtbij in de buurt, maar toch proberen zoveel mogelijk daar je best voor doen.

M: Dat is echt het living history-aspect zeg maar.

K: Ja dat is echt living history voor zo ver als mogelijk is.

M: En hoe spreken jullie elkaar dan aan, noemen jullie elkaar dan ook private ... en private die en die?

K: Rangen zijn niet echt belangrijk bij onze groep.

M: En neem je een Amerikaanse naam aan verder?

K: Sommige mensen wel sommige mensen gebruiken hun eigen naam, sommige mensen gebruiken een naam van een familielid of iemand die ze kennen.

M: Dus dat is heel vrijblijvend.

K: Dat is heel vrijblijvend ja. Er zijn wel bepaalde rangen, maar een rang dat betekent niks in de groep, je bent er niet meer of niet minder mee in de groep, het is om het plaatje geheel te maken.

M: Oke en bij het Vergeten Leger, bij hoeveel Vlaamse groepen zit je nu?

K: Ik zit bij één Nederlandse vereniging en daarin zit ik onderverdeeld in drie verschillende tijdsperiodes.

M: En welke periodes zijn dat? Zit dat bij Mars waarschijnlijk?

K: Ja dat is van Mars, vier verschillende periode zijn het zelfs. Eerste Wereldoorlog, Tweede Wereldoorlog, Nederlands- Indië en wat ik dit weekend deed was Vietnam, Amerikaanse soldaat.

M: Oke, en voor al die vier tijdsperiodes verzamel jij zelf de objecten?

K: Ja dat klopt, voor zover het mogelijk is origineel spul, maar kledij andere zaken is vaak reproductie, omdat het goedkoper is en je voelt je minder schuldig als je een reproductiestuk molt in plaats van een origineel kledingstuk.

M: Ja, dat is waar. En ben je dan zelf meer geneigd naar Living History of naar re-enactment?

K: Ik ben heel voor living history, ik neem mijn hobby heel serieus. Het is een redelijk onbekende hobby, dus we zullen sowieso een zekere professionaliteit aanhouden, vind ik, om aan te tonen wat we aan het doen zijn. Dat we niet enkel mannetjes zijn die graag in uniform een weekendje zitten. Het is makkelijk om een uniform aan te doen, het is iets extra's om het tot zijn recht proberen te laten komen.

M: Oke, nou je zegt dan ook je wilt het een soort bekend maken bij het publiek, maar zijn er dan ook misverstanden die jullie tegenkomen bij het publiek?

K: Dat was soms vanuit de media, daar werd wat te gemakkelijk gesproken van een schietgraag weekendje. Dat is heel vaak, heel toevallig werd er nu ook een filmpje gemaakt van Bussum, van RTV Noord Holland en daarin interviewen ze een mevrouw die zegt dat ze het wel leuk vindt met de kinderen en dergelijken en daarna zie je enkel beeldjes van ons die toevallig met de wapens aan het schieten zijn. Wij hadden een wapendemonstratie die in praktijk maar vijf minuten duurt, maar zo in dat concept geplaatst en dat filmpje wordt het heel gemakkelijk voorgesteld als een weekendje waar mensen heel gemakkelijk met wapens lopen te schieten.

M: Alsof jullie niet eens het publiek door hebben, maar gewoon met wapens tussen hen door schiet.

K: Ja, het waren tien minuutjes van een hele dagopname, dus dan hangt het ervan af hoe de media ons voorstelt. Je moet heel voorzichtig zijn op dat gebied.

M: Want daar hebben jullie binnen Het Vergeten Leger ervaring mee?

K: Het is in Nederland nog steeds iets heel gevoeligs. Je moet daar eerlijk in blijven, er zijn nog heel veel mensen die het meegemaakt hebben langs beide kanten, dus het was een beetje, je moet eerst goed aanvoelen hoe de situatie is. Daar zal Bart nog wel veel meer over vertellen.

M: En het filmpje van RTV Noord Holland, kan ik die online bekijken?

K: Ja die zal ik je doorsturen.

M: Oke bedankt.

K: In het filmpje wordt het re-enactment een beetje kort door de bocht afgeschilderd, vind ik persoonlijk.

M: En hebben ze van dat programma nog re-enactors zelf geïnterviewd?

K: Daarvoor moet ik het filmpje opnieuw bekijken.

M: Ik heb 'm, bedankt. Wat waren trouwens jouw verwachtingen toen je bij Mars aan re-enactment begon?

K: Dat ik mijn interesse op een boeiende manier kon toepassen en dat lukt, heel goed zelfs.

Het is een passie, een hobby en als je het verstandig aanpakt is het een van de meest lonende dingen die er zijn.

M: Waarom is het zo lonend?

K: Persoonlijke ervaring, voor mij komt het heel lonend over, om te verzamelen, museums zien, uitrusting zien, objecten zien, de geschiedenis die erachter zit en dat in een mooi verhaal kunnen plaatsen.

M: Je hebt je verzameling ook mooi opgesteld of niet?

K: Ik probeer het zo mooi mogelijk op te stellen.

M: En als mensen het willen zien, kan dat dan?

K: Momenteel is het huis niet van mijzelf, ik woon ook niet alleen, maar de bedoeling is wel dat ik later een aparte ruimte maak in mijn huis dat mensen daar kunnen komen kijken als ze willen, geen probleem, hoor.

M: Zijn er nu al mensen die nieuwsgierig zijn naar wat je hebt?

K: Die nieuwsgierig zijn naar de spullen die ik heb?

M: Ja, die niet met re-enactment bezig zijn?

K: Ja je hebt er interesse voor of niet, je kan mensen aanspreken, je kunt mensen al je spullen laten zien, zonder dat ze er iets voor gaan voelen. Het is gewoon een interesse in oorlogsgeschiedenis, niet iedereen heeft dat natuurlijk. De mensen die dan geen interesse

hebben die toon je dat, ze zijn wel geïnteresseerd maar niet zo enthousiast als mensen die ook die interesse hebben. En het blijft ook altijd een dure hobby om het te bekostigen.

M: Merk je aan jezelf dat je er meer geld aan uitgeeft? Meer dan je ooit had gedacht?

K: Ja ik ben begonnen met het idee één uniform te kopen, dat is grandioos fout gegaan, zes maanden later waren het er al drie. Dus ja, het is verslavend. Het is ook gemakkelijk, het is heel toegankelijk, je kan op rommelmarkten, websites, Ebay, Marktplaats, dus er is zoveel beschikbaar.

M: Het is dus eigenlijk nooit genoeg?

K: Ik heb geleerd om het iets af te bouwen al, anders wordt het op een bepaald moment te gek.

M: Heb je het ook met andere dingen die je graag verzameld? Heb je bijvoorbeeld als kind ook voetbalplaatjes verzameld? Is het iets dat in jou zit?

K: Ik heb vroeger nooit echt goed verzameld.

M: Je zou ook kunnen zeggen dat re-enactors zo verzamelen omdat ze nou eenmaal niets weg kunnen gooien, maar het is echt gewoon specifiek die voorwerpen koesteren, houden en verzamelen zeg maar.

K: Klopt, het enige wat ik heb is een verzameling oude LP's, maar die verzamel ik niet echt, die heb ik gewoon ooit gehad en die ga ik nooit meer gebruiken omdat ze gewoon heel speciaal zijn.

M: Oke, dat heeft wellicht weer te maken met je liefde voor muziek.

K: Ja, dat neem je ook in de hobby mee trouwens, dat je weer meer muziek leert kennen. Vroeger kende ik enkel dus metal en dat was mijn horizon en verder was er niks meer, alleen dan ga je jaren '60, '70, jaren '50 luisteren en voor je het weet ben je helemaal verslaafd aan de jaren '40, '30, '20 muziek uit de jaren '00 zelfs. De hobby is ook de muziekinteresse, het is de horizon verbreden om maar zo te zeggen.

M: Je zegt ook het heeft een grote waarde vanwege de persoonlijke ervaringen die je opdoet, maar je leert dus ook zulk soort dingen en meer kennen dan je normaal gesproken zou doen. Hoe vergelijk je dan mensen die je nu leert kennen via re-enactment met mensen die je daarvoor kende?

K: Ja, die vinden dat soms wel jammer omdat ik nu meer op re-enactment weg ben, dan nodigen ze me uit voor een biertje, maar dan ben net met re-enactment weg een paar dagen.

M: Maar wat betreft het horizon verbreden heb je wel het idee dat je meer je horizon verbreed dan toen je met die vrienden omging? Is het kenmerkend voor re-enactment om hun horizon te willen verbreden?

K: Weet je wat het is, veel re-enactors die ik ken, die hebben, qua muziek spreek ik dan even, of qua meubels of huisinrichting vaak wel een beetje dezelfde smaak. Een beetje dat antieke, een beetje ouderwets zit er wel in bij re-enactors. Niet bij iedereen natuurlijk.

M: Ik vroeg het me af wat nu een typische re-enactor is inderdaad.

K: Dat verschilt van persoon tot persoon.

M: Is dat ook omdat mensen onderling verschillen met een interesse in ofwel uniformen of muziek?

K: Ja dat klopt, want er zijn ook mensen die weer het burgerleven re-enacten, in Bussum waren ook mensen die gewoon burger waren, dat is ook een vorm van re-enactment. Het is een heel speciale hobby die je op alle aspecten zou kunnen uitbeelden.

M: En hoe ervaart u de sfeer van Bussum Bridgehead zeg maar?

K: Die ervaar ik heel goed ik denk niet dat mensen enige wrijving is tussen groepen door. Maar de meeste groepen kennen elkaar al jaren en we zien elkaar elk jaar, je weet met welke groepen je een goede band hebt en je weet met wie je kun samenwerken. Wij werken nu binnen Mars samen, dus we zijn drie verschillende werkgroepen in één vereniging en we hebben een heel sterk vriendschapsgehalte en we zijn mensen die elkaar steunen door dik en dun dus als ik iets nodig heb, ja dan wordt dat ook gewoon gedaan.

M: Dat maakt ook re-enactment tot een fijne hobby, die saamhorigheid.

K: Ja het moet ook wel, op het moment dat je de eenzame wolf gaat spelen in re-enactment dan red je het niet meer.

M: Dan krijg je dus eigenlijk niks voor elkaar?

K: Klopt.

M: Hoe probeer jij je in te leven in een periode? En dan niet via living history, maar bijvoorbeeld zoals bij Bussum Bridgehead? Hoe leef jij je in, hoe bereid je je voor?

K: Definieer inleven op welk vlak, ik kan me inleven op verschillende vlakken, maar welk vlak specifiek bedoel je?

M: Nou ik bedoel meer het inleven van dat je probeert bij het gevoel te komen of dat je een soort in je rol kruipt eigenlijk.

K: Het belangrijkste is dat je gewoon een idee hebt van de periode waarin je leeft. Kijk, je moet natuurlijk niet gaan doen alsof je echt in 1927 leeft ofzoets. Maar een klein voorbeeldje. In mijn Eerste Wereldoorlog re-enactment daar moet je heel veel beseffen de tijden waren anders, Europa was anders, de wereld was anders en mensen hadden een heel andere mentaliteit, mensen spraken nog heel anders over elkaar en dat is belangrijk. Dat is weer een hele hoop opzoekingswerk. Hoe het publiek was toen, hoe de situatie was toen, hoe mensen waren toen, dan kun je ongeveer terecht een beeldje scheppen.

Voorbeeld nog, de Vietnam oorlog. Als je nu vraagt 'Ja, waarom kies je daarvoor?' dan kun je van alles zeggen, maar een simpel voorbeeldje: als mensen nu zeggen van 'Waarom werd er zo gevochten tegen het communisme vroeger?'. Als je dan nu zegt tegen mensen 'ja, maar communisme was een dreiging'. Dat is niet meer actueel, het is niet meer een bedreiging voor de mensen. Maar in de jaren '60, '50, '80 was het een effectieve dreiging, de mensen hadden er effectief schrik van, het publiek had er schrik van, dat hoort er allemaal bij. We weten wat de publieke opinie was van mensen, hoe ermee om werd gegaan, dat hoort er allemaal bij.

M: Hoe krijgen jullie dat over op het publiek?

K: Door mensen die ons er vragen over stellen. Dan proberen wij zo eerlijk en zo goed mogelijk de vragen te beantwoorden.

M: Om ze een beeld te geven van hoe dat beeld was.

K: Ja.

M: Dat gaat verder inderdaad dan alleen laten zien hoe je wapen werkt, dat is echt een heel achtergrond verhaal.

K: Ja, mensen willen ook weten van welke eenheid doe je, wat doe je, bijvoorbeeld soms beelden wij een helikopterdivisie uit, dan komen er mensen naar mij toe die zeggen 'ja, maar die helikopters, maken die niet heel veel lawaai?', dan is het heel goed dat je je opzoekingswerk hebt gedaan en dan kun je een antwoord geven, het duurt namelijk maar dertig seconden en in die tijd kun je geen troepenmacht mobiliseren. En dan zie je mensen weglopen met het idee 'ah ja, zo had ik er nog nooit over nagedacht'. En dat is

alweer een deel van de informatie die je geeft. Ook als je iets een keer niet weet, niets zeggen wat niet waar is, gewoon eerlijk zijn.

M: Hoe ervaar je de omgang met het publiek?

K: Over het algemeen leuk, de meeste mensen vinden natuurlijk het wapen en het uniform mooi en anderen komen met hun eigen verhalen ‘van ik heb daar gediend’, ‘ik heb dit meegemaakt’ en alles wat je uitbeeld kun je uitleggen verder.

M: Een beetje hetzelfde als dat je in het museum zou staan en het daar uit zou leggen.

K: Af en toe kunnen we wel als een wandelend museum worden beschouwd, twee weekenden terug hadden we de Landmachtdagen en daar hadden we een historisch cluster en daar maakten we deel uit van de open dag van de kazerne en daar stonden we met Nederlands – Indië en hadden we ook een Korea groep, wat Nederlandse veteranen meegemaakt hebben en op dat moment maak je wel deel uit van een kennisorgaan, een soort museumstuk. Soms word je ook gevraagd voor bepaalde herdenkingen, dan kun je in clubverband herdenkingen gaan doen, op parades, kerkhoven, hangt van de situatie af. Het is niet enkel tot evenementen gebonden, het zijn ook herdenkingen, wat ik zeg de Landmachtdagen, dan doe je iets voor de Landmacht dus er zit een combinatie in van dingen. Je kunt het op verschillende manieren, verschillende platforms toepassen.

M: Hoe voelt het als je een uniform hebt gedragen tijdens een evenement, jij wisselt dan nogal vaak van periode, hoe voelt het als zo’n evenement afgelopen is, spullen afdroppen en 2012 staat weer voor de deur?

M: Heb je daar weleens moeite in?

K: Nou, je weet dat je met een maandje ofzo weer een evenement hebt. Dus daar heb ik niet echt veel, het is natuurlijk jammer dat je weer moet werken, iedereen heeft dat na een vakantie, maar voor ons is dit vakantie. Wij gaan dagenlang in de kou liggen, we proberen ook zoveel mogelijk inspanning te leveren, dus fysiek is het ook wel inspannend en dat is onze vakantie dan. En kom je terug, ga je gewoon weer werken.

M: Dus het is niet een uitstap om maar de computer en je telefoon achter je te kunnen laten?

K: Nee, niet echt. Je moet realistisch blijven.

M: En het is ook niet een ontsnapping? Dat het zo hectisch is tegenwoordig en dat je daar dan dat kan ontvluchten?

K: Voor mij persoonlijk niet, ik vind dit een fantastische tijd. Dat we nu de mogelijkheid hebben om deze hobby uit te oefenen, we leven nu in een tijd waarin dit allemaal gewoon heel goed kan.

M: Dan zijn we er bijna denk ik, ik wilde nog vragen wat vindt uw omgeving ervan dat u aan re-enactment doet? Nog mensen met u meegegaan in de re-enactment?

K: Niemand.

M: Niemand aangestoken met de passie? Had je dat wel verwacht?

K: Nee, dat had ik niet verwacht. Het is net of je er interesse hebt of niet, zo niet, dan kunnen we je heel moeilijk bewegen. Je kunt ze niet ompraten en al zoeken mensen het zelf dan is de interesse er vanzelf al.

M: Zie je jezelf ook nog andere tijden uitbeelden? Middeleeuwen of iets anders?

K: Misschien nog eens iets negentiende eeuws, of misschien Romeinen, vind ik ook interessant. Ik ben al wel het een en ander aan het opzoeken, ik leef echt op een grensgebied waarvan je niet meer kan zeggen of wij vroeger Galliërs waren of Germanen.

Ik zit nu op een grensgebied dat is de scheiding tussen Vlaams en Frans eigenlijk, dus dat onderzoek ik, dat is wel tof de aanloop naar. Waar zaten ze, hoe was het hier vroeger.

M: Dus je zorgt ervoor dat als je eenmaal bij zo'n groep gaat dat je dan de kennis al in huis hebt.

K: Ja ik wil altijd wel een achtergrond hebben.

M: Mooi, leuk om zo op te warmen voor Romeins re-enactment.

K: Ja misschien binnen tien jaar ofzo.

M: Dat is een lange aanloop.

K: Wel een realistische aanloop, het kost tijd en ook weer geld natuurlijk, je moet realistisch blijven. Realistisch gezien ik heb nu vier re-enactmentgroepen en ik kan elke maand, april en mei samengezet heb ik al 20 of 30 dagen vakantie gehad van april en mei samen, dus saai is het niet met vier re-enactmentgroepen.

M: Bijzonder dat je ze allemaal mee kan maken.

K: Ja ik heb elke maand wel iets, in mei nog iets, in juni, augustus, september, oktober niks denk en in december is het laatste evenement. Dan is januari en februari weer een rustige tijd.

M: Dan is het waarschijnlijk te koud.

K: Nou, weer of geen weer, we gaan. De laatste keer in de Ardennen was er nog net de eerste dag geen sneeuw, maar een soort smeltende sneeuw en je zag wel een beetje teleurstelling op mensen hun gezicht en dat toen er de volgende dag wel sneeuw was dat het wel wat leuker werd.

M: Toen was beleving wel compleet.

K: Ja inderdaad.

M: Nou hartstikke mooi, hoe ver gaat u uiteindelijk in de hobby?

K: Ik denk dat ik mijn concentratie voornamelijk ga richten op Eerste en Tweede Wereldoorlog. Maar je bent niet gebonden aan maar één uitbeelding. Ik ben nu Amerikaans, 2nd Armour Division, Eerste Wereldoorlog doe ik Amerikaanse de Seconday Division en ik zou nog heel graag Brits gaan doen, misschien nog Belgisch, Frans er is gewoon geen eind aan. Wel één tijdsperiode, maar veel verschillende nationaliteiten.

M: Zie je jezelf ook nog Russisch doen?

K: Nee met Russisch heb ik niets.

M: Dus dan is ook de motivatie er niet om daar dingen van uit te zoeken. Jij concentreert je op het Amerikaanse en het Britse.

K: Ja momenteel wel en misschien een heel klein beetje Frans Eerste Wereldoorlog.

M: Misschien ook een beetje door de Franstalige invloed in België.

K: Ja en wij zaten er middenin, wij waren meer betrokken bij de Eerste Wereldoorlog en bij Nederlanders ligt dat wat verder weg. In België is dat natuurlijk heel dichtbij, we moeten maar een half uur rijden en dan zijn we in een gebied waar de zwaarste verliezen zijn geleden. Tweede Wereldoorlog zitten jullie dan weer meer bij, maar je moet natuurlijk niet kijken van 'wie heeft het meest geleden'. Het is geen wedstrijd, maar daar hebben jullie meer gezamenlijke banden mee.

M: Dus waarschijnlijk is het Eerste Wereldoorlog re-enactment veel groter in België?

K: Nee, dat is heel erg klein in vergelijking met Tweede Wereldoorlog.

M: Maar het is wel groter dan in Nederland?

K: Ja, want in Nederland is er bijna geen Eerste Wereldoorloguitbeelding. Ik zit nu bij een groep Amerikaans Eerste Wereldoorlog daarmee zijn we de eerste in de Benelux. Dus ja, op dat gebied zijn we wel de eerste, maar het is kleiner sowieso dan WOII, omdat het kleiner is, mensen hebben er minder gemeen mee, minder gevoelens bij. De Tweede Wereldoorlog is langer blijven plakken. In België heb je op 11 november een herdenking van de wapenstilstand in 1918, in Nederland heb je 4 mei, dat hebben we hier niet.

M: Apart hoe dat verschilt, terwijl er maar zo weinig kilometer tussen ligt.

K: Onvoorstelbaar soms.

M: Dan zijn we er eigenlijk een beetje doorheen, het belangrijkste heb ik gehoord.

K: Nu al?

M: Ja de tijd gaat snel. Maar ik geloof dat ik een mooi beeld kan vormen zo van re-enactment. Heel nuchter is het ook eigenlijk, een passie, maar niet zozeer een vlucht.

K: Ja het is wat de wereld eigenlijk geschapen heeft. De ene man heeft interesses in actiefilms, de andere in postzegels en ergens, niet om uit de hoogte te doen ofzo, maar het feit dat je met geschiedenis zo instudeert en ook verzameld bewaar je die dingen ook voor later.

M: Ja eigenlijk een soort schatkamers van wat er normaliter in musea ligt en nu gewoon in doorsnee huiskamers.

K: Ja bij sommige musea zie je soms meer namaakspul dan wat ik heb liggen.

M: Ja, dat is ook wel een grote waarde ja, leuk.

K: Het heeft nut voor later, je geeft het door aan je kinderen en je kleinkinderen. We moeten het niet doen voor ons, we moeten het doen voor de mensen die erin betrokken zijn geweest. Of ze nu aan onze kant of de andere kant stonden dat maakt niet uit, het moet gewoon bewaard worden. Kijk nu zaterdag liep ik rond in Huizen, waren we gestopt bij Huizen. Komt er op een bepaald moment een man op mij af, spreekt in het Engels tegen mij en zegt 'Sorry, sorry dat ik je tegenhoud, maar ik zou graag eens tonen aan mijn vrouw hoe ik erbij liep in '68'. Dan komt er op een moment een Amerikaan naar je toe en dat was al een veteraan die zat in '68 in Vietnam. Ja dat maakt je weekend, die man probeert al zo lang aan zijn vrouw uit te leggen hoe het was en nu ziet hij ons en kan hij dat gewoon doen. Dan kan je vragen stellen en krijg je informatie weer van de bovenste plank over die man.

M: Bijzonder, hij heeft in Vietnam gezeten, een Amerikaan, die komt een Vlaming tegen in Noord-Holland waar hij dan eindelijk zijn uniform kan laten zien.

K: Ja dat klopt.

M: Dat is toch een rare loop.

K: Je kan het niet bedenken, maar dat maakt wel mijn weekend. Daarvoor doe je het, je hebt jezelf niet te schande maakt, want als je erbij loopt als een of andere cowboyklungel of met vijf oorbellen in je neusgaten ofzo, daar doe je natuurlijk niks aan.

M: Eigenlijk zijn die veteranen als een soort sociale controles? Die maken dat jullie inderdaad zo ver gaan in authenticiteit?

K: Controle ga ik het niet noemen, iedereen heeft zijn eigen visie, de ene veteraan vindt het hartstikke mooi en de andere veteraan die kan misschien wel zeggen dat hij er niks aan vindt. Iedereen zijn eigen mening maar we gaan het geen sociale controle noemen, maar het is wel leuk als je gewoon een bedankje of erkenning krijgt van die man. Iedereen vraagt 'waarom kom je hier Vietnam doen op een bevrijdingsevenement?', kijk,

je hebt hier een veteraan ontmoet dus dat maakt mijn weekend, daarvoor deed ik het voor die ene man.

M: Mooi, want de rest was inderdaad Tweede Wereldoorlog re-enactment.

Tot slot:

K: Een paar weken terug was er een uitzending van Koppen over re-enactment. Ik was heel blij dat ze een hele bekende Belgische groep hadden genomen. Maar daar hangt het wel vanaf, voor hetzelfde geld nemen ze een groep die heel fout of met verkeerde ideeën bezig is en zo in dit programma, ze hebben er niks sensationeels van gemaakt en het wordt goed ontvangen, maar misschien niet onthouden. Laatst was er ook iemand die was bezig met zijn eigen blog en die vond het nodig om te zeggen dat het allemaal jongetjes waren in uniformen die graag soldaatje spelen, ja, is het niet. Als je de moeite had genomen om te praten met de mensen en te proeven naar kennis die ze erover beschikken. Maar dat had hij niet gedaan en zo komt het in blog terecht.

M: Mooi, nou dan heb ik zo weer een hoop opgestoken inderdaad en ik vond het leuk om u zo even te spreken. Heel veel succes nog, bedankt voor het interview.

K: Hou me op de hoogte als je er klaar mee bent.

M: Ja is goed, ik zal hem sturen naar het emailadres dat ik u heb. Waarschijnlijk eind juli heb ik het af.

K: Nog even wachten, ik ben benieuwd. Ik hoop dat je geholpen bent.

M: Gaat helemaal lukken.

K: Is goed. Prettige dag!

M: Fijne dag nog verder!

Transcript Kevin

Datum afname interview: 22 mei 2012, 20:30 uur

M: Even kijken, ik zet even mijn opname-apparaat aan. Ik neem het interview op en ga die later uitwerken. Het duurt ongeveer drie kwartier, het gaat over de re-enactor, dus ik zal wat algemene gegevens vragen, wat achtergrondvragen, welke betekenis geef je eraan en welke plaats neemt re-enactment in je leven in.

K: Ja nee is goed.

M: Mag ik als eerste vragen wat je leeftijd is?

K: Mijn leeftijd is 29.

M: Oke en welke opleiding heb je gedaan?

K: In eerste instantie mavo en daarna heb ik Mbo autotechniek gedaan.

M: En welk werk doe je nu?

K: Op dit moment ben ik magazijnchef bij Peugeot.

M: Oke nog steeds in de auto's dus.

K: Ik ben in de auto's gebleven ja, maar niet meer als monteur.

M: En wat zijn je hobby's verder buiten je werk om?

K: Buiten mijn werk om, nouja re-enactment! Verzamelen van Tweede Wereldoorlog uniformen en verder mag ik graag fietsen, een filmpje kijken en met vrienden op stap.

M: Dat klinkt als hele leuke hobby's, maar is re-enactment wel de grootste?

K: Ja re-enactment is wel de hobby die de meeste tijd opslokt eigenlijk.

M: En dan waarschijnlijk komt het verzamelen een beetje voort uit de hobby?

K: Ja daar is het eigenlijk mee begonnen.

M: En hoe is het precies gegaan?

K: Ja je rolt er een soort van in, ik ben dus begonnen met het verzamelen van militaria, maar ik denk dat het ooit begonnen is als een jongetje van 7 die gewoon geïnteresseerd is in al dat spul en aldooende kom je op militariabeurzen in contact met mensen die dus re-enactment doen en je gaat een keer kijken als bezoeker op een evenement, kom je met mensen in gesprek en voor je het weet zit je erin.

M: En kun je je nog herinneren waardoor je nou het meest gegrepen werd of wat je er het leukste aan vond?

K: Ja toch het stukje levende geschiedenis. Het laten zien aan de mensen ja hoe of wat het in die tijd is geweest.

M: En welke tijd spreekt je dan het meeste aan?

K: Ja voornamelijk is het nog altijd Tweede Wereldoorlog en dan het Nederlands-Indië gebeuren, dat is daar een beetje uit voortgekomen, maar het is wel de periode laten we zeggen 1935-1950 zo ongeveer.

M: En op welke manieren hield je je daarvoor al met geschiedenis bezig?

K: Ja eigenlijk altijd al interesse gehad, op de basisschool begon het al dat ik al erg geïnteresseerd was in geschiedenis en ja het is eigenlijk op de mavo gewoon doorgegaan. Op een gegeven moment was het zo dat ik de leraar les moest geven over dingen die anders in elkaar zaten.

M: En wat vond die leraar daarvan?

K: Ja, die kon dat wel hebben.

M: Gelukkig.

K: Ja die was daarin wel meegaand.

M: Bij welke werkgroep kwam je toen terecht of welke vereniging?

K: In eerste instantie kwam ik terecht bij de Vereniging Historische Militaria, de VHM, daar ben ik begonnen bij de werkgroep 2nd Armour Division, dat is een Amerikaanse pantsereenheid en ongeveer de uitbeelding die ik toen had was juni 1944 tot de bevrijding '45. M: En hoe oud was je toen?

K: Een jaar of zeventien, achttien.

M: Oh dus je draait al lang mee in de re-enactment.

K: Ik draai al wel een paar jaartjes mee ja.

M: En bij de VHM heb je natuurlijk de Amerikaanse uitbeelding gedaan in principe en wanneer besloot je om verder te gaan?

K: Ja, na een paar jaar uitbeeldingen te hebben gedaan in dat uniform zoek je op een of andere manier toch weer een uitdaging en ja er is zoveel gebeurd in die periode, het is zo ontzettend breed, qua uitbeeldingen, dus je gaat verder kijken. Toen ben ik begonnen met Marechaussee uitbeelden, dat verzamel ik dan ook, dat was vooral de periode 1935-1940 bij de VHM en ja op een gegeven ogenblik bij de vereniging Mars terechtgekomen, ook Tweede Wereldoorlog, Tweede Pantserdivisie dan, omdat ik op een gegeven moment bij VHM een beetje op een dood spoor zat en terecht kon bij de andere vereniging om dezelfde uitbeelding te doen. Daaruit voortgekomen zijn we dan ook weer verder gegaan met de Vietnamwerkgroep en nu dan weer de Indiëwerkgroep.

M: Dat is lekker uitgebreid inderdaad.

K: Ja en Vietnamgeschiedenis heeft natuurlijk weer weinig banden met de eigen geschiedenis, maar goed bij veel mensen spreekt het wel aan, sixties en de seventies, dus dat werd toch wel goed ontvangen.

M: Dus daar houden jullie toch wel rekening mee wat bij het publiek aanspreekt?

K: In eerste instantie doe je het toch waar je zelf interesses in hebt, maar begin jij met een werkgroep of een uitbeelding wat totaal negatief is of totaal negatief ontvangen wordt, nouja dan kan je voor jezelf uiteraard wel doen, maarja als je dan op evenementen niet meer gewenst bent bij wijze van spreken, dan heeft het weinig zin om het uit te beelden en kun je beter voor jezelf gewoon als verzameling houden.

M: Ja dan is de lol er snel af.

K: Dan is de lol er snel af, maar goed dat heb ik nog niet meegemaakt.

M: Hoe vond je het in het begin toen je begon met re-enactment? Dat levende sprak je dan heel erg aan, viel je daar meteen middenin dat het je beviel of had je er toch meer van verwacht?

K: Nee, ik viel meteen met mijn neus in de boter om het zo maar te zeggen, ik heb bij een kennis, die had voertuigen altijd uit de periode Tweede Wereldoorlog, die hielp ik mee met opknappen, restaureren omdat ik natuurlijk in de autobranche werkte toentertijd, als automonteur dus eigenlijk zo is dat begonnen. Dus eigenlijk meteen begonnen met verzamelen, ik had al wat spullen, goede begeleiding gehad in hetgeen wat je nodig hebt en zo is eigenlijk het balletje gaan rollen. Ik heb eigenlijk nog nooit zo'n moment gehad waarop ik dacht 'dit is het toch niet, ik had er meer van verwacht'.

M: En ook geen momenten waarop je dacht 'ik stop er nu zoveel tijd in, ik stop er maar mee?'

K: Tuurlijk heb je dat soort dingen ook weleens en af en toe ben je het ook weleens zat. Zoals nu heb ik pas eerst een evenement gehad in Vucht, het Geniemuseum, maar daarmee hebben we ook nog een aantal dagen Landmachtdagen gehad. Dat is veel opbouwen, dat heeft ruim een half jaar voorbereiding gevraagd, gewoon vanuit de werkgroep zelf omdat Defensie heel veel regels stelt, want je bent burger in hun ogen natuurlijk.

M: En wat houdt de voorbereiding in?

K: Wapenvergunningen, persoonsgegevens doorgeven het is best een ambtenarenmolen Defensie, dus je moet zoveel goedkeuringen hebben dat je daar gewoon verschrikkelijk veel tijd aan kwijt bent. Een passende display, je moet met iets komen dat aanspreekt en dat ook past in het denkbeeld van Defensie, nou daar ben je ook lang mee bezig.

M: Heb je weleens een uitbeelding gehad waar ze het niet mee eens waren of die ze aanstootgevend vonden misschien?

K: Eh, nee. Dit is echt de eerste open dag die we bijwoonden als werkgroep, daarvoor hebben we wel meegedraaid op de Veteranendag in Den Haag en Wageningen, Veteranendag Wageningen, wat ook door Defensie gesponsord was. Het is vaderlandse geschiedenis en je doet het voor de Veteranen in eerste instantie dus die ontvangen dat zeer graag. Ik heb nog nooit negatieve respons gehad.

M: En verder die veteranen zijn echt een beetje de hoofdmoot? Daar richten jullie je bewust op?

K: Ja, bij de werkgroep Nederlands-Indië zeker, de werkgroep Vietnamoorlog waar we toentertijd in zaten niet, want veteranen in Nederland zijn er natuurlijk eigenlijk niet. Misschien een paar die geëmigreerd zijn hiernaartoe, maar over het algemeen is het allemaal Nederlandse geschiedenis gerelateerd dus ja, daar zijn de veteranen, helaas wel

steeds minder van, maar ja dat is de leeftijd.

M: Hoe gaat dat later als er straks helemaal geen veteranen meer zijn? Over een jaar of twintig misschien?

K: Ja, dan blijf je toch bezig voor de nabestaanden. Toevallig stond je erbij toen die mensen zeiden van 'kijk, dit heeft mijn schoonvader ook aangehad', dus het blijft toch wel herkenning en je moet het zien als een levend museum. Kijk je kan wel naar een museum gaan en je ziet daar al die uniformen in de vitrinekasten en een geweer in een vitrinekast staan, ja het is leuk en het is interessant, maar hoe werd het gedragen en gebruikt, wat doet het precies. Het is eigenlijk het tastbaar maken van een museum, van een stoffig museum.

M: Ja klopt en de vaste tenstoonstelling van het Legermuseum is inmiddels vrij stoffig te noemen.

K: Ja, het is gedateerd inderdaad en je ziet hoeveel kinderen erop af komen op een evenement als Bussum Bridgehead en ik denk dat de kinderen van tegenwoordig toch wel sneller verveeld en verwend zijn in dingen, maar ik denk niet dat er veel gezinnen nog naar een museum gaan om hun kinderen daar rond te leiden.

M: Misschien dat het op Bussum meer leeft.

K: Het leeft meer, dus ik denk dat kinderen daardoor meer geboeid zijn dan in een museum. Als ik naar een museum ga snap ik wel wat de collectie inhoudt en ik zie wat dingen in de collectie en ik vind het allemaal prachtig, maar iemand die het eigenlijk als een dagje uit ziet die loopt langs vitrinekasten vol met pakken en die denkt het zal wel.

M: Dan moeten ze zelf het verhaal nog lezen inderdaad, zelf ontdekken.

K: Nee, dus het is eigenlijk een wisselwerking, het is voor de veteranen en anderzijds een stuk geschiedenis zodat het niet vergeten wordt.

M: En voor jezelf? Wanneer komt dat? Is dat de algemene overkoepelende motivatie?

K: Ja ik zou zeggen van wel ja, het is het tastbaar maken van.

M: En ook voor jezelf misschien omdat je het wil ervaren?

K: Ja het is eigenlijk moeilijk uit te leggen, maar het is toch wel dat verplaatsen in dat tijdsbestek, in die periode, je moet die interesses hebben en die heb ik al zo lang, dat zit in me. Waarom gaat iemand postzegels verzamelen, ja dat weet ik ook niet.

M: Dat is ook niet gemakkelijk te redeneren inderdaad. En in hoeverre probeer je het verleden dan een beetje te ervaren? Wanneer had je het idee dat je dichtbij het verleden zat zoals het echt was?

K: Even kijken, hoor. Dat is niet echt op zo'n evenement zoals Bussum dat is puur wat je voor het openbaar en voor het publiek doet, je hebt binnen de re-enactment ook nog tactacles zeg maar, echt de private battles, evenementen zonder publiek, afgesloten terrein waar je een week lang of een lang weekend gewoon echt gedropt bent in de bossen in principe en echt moet leven uit je rugtasje zullen we maar zeggen, geen telefoon, geen radio, televisie helemaal niks. Ja en dan kom je vijand tegen, vaak een Duitse werkgroep ofzo, ja er is verder niks gepland van 'jongens, om vier uur gaan we aanvallen', je bent gewoon totaal vierentwintig uur per dag ermee bezig en er is niks gepland en dat is dan wel een extra drive, een kick om dat te doen.

M: En hoe vaak doe je zoiets?

K: Hier in Nederland is het helaas een beetje lastig omdat je vaak, ja er zijn weinig terreinen waar je dat kan doen. Kijk we zijn dichtbevolkt en je krijgt al snel geluidsoverlast en dergelijken, het wordt af en toe weleens gedaan op militaire

oefenterreinen, maar dan zit je wel met Defensie-regels en je moet iemand hebben die daar over gaat die het wel ziet zitten om een groep mensen over hun terrein met wapens laten lopen. We worden toch nog wel door bepaalde personen met argusogen bekeken van ‘het zijn toch maar burgers in een groen pak, met een wapen, wat moeten we ervan verwachten?’, maar kijk we weten dondersgoed hoe we ermee om moeten gaan, hoor. En als we het eenmaal gedaan hebben en ze zien het, dan zijn ze eigenlijk altijd wel positief. Want ze zien dus dat we de veiligheid in acht nemen en dat we weten wat we doen. Het is toch een hobby die niet, het is geen voetbal zullen we maar zeggen. Het is onbekend.

M: En daarom moeten jullie je misschien net wat meer bewijzen?

K: Ja.

M: Je kunt je niks veroorloven?

K: Nee, standaard komt ook de Marechaussee langs om wapenvergunningen te controleren en dergelijken, munitiecontroles, ze houden het allemaal in de gaten en dat is ook goed hoor, want je moet daar geen seconde in verslappen in veiligheid. Het zijn misschien wapens die losse flodders vuren, maar ook daardoor kunnen dodelijke ongelukken mee gebeuren of in ieder geval letsel. Omdat die gewoon van alle tijden, het blijven gewoon altijd scherpe wapens en de loop is dan wel dichtgelast, maar een ongeluk zit in een klein hoekje. En na tien jaar word je er misschien makkelijker in, maar juist dan kunnen er ongelukken gebeuren. Om dat te voorkomen moet je er gewoon bovenop blijven zitten.

M: En als jullie je best doen zal er alsnog een goede relatie bestaan met Defensie?

K: Het gaat de laatste jaren steeds beter, want ze zien ook wel in, we hebben ons moeten bewijzen de afgelopen, ja wat zal het zijn, ik denk dat het eind jaren '80 begonnen is de hobby in Nederland? Dus we zijn nu een goede 20,25 jaar mee verder en toen ik ermee begon waren sommige dingen nog moeilijk en je merkt dus wel dat je tegenwoordig uitgenodigd wordt voor de open dagen van Landmacht, dus dat Defensie het wel ziet wat we doen en wat we kunnen betekenen voor hen.

M: En daar komen weer nieuwe mogelijkheden uit waarschijnlijk?

K: Ja, althans dat is altijd te proberen en in het verleden is dat wel geweest inderdaad.

M: En die tactacles als hele weekenden, noem je dat dan living history of doen daar ook re-enactors aan mee?

K: Nou ja, de scheidslijn tussen living history en re-enactment is heel erg dun. En dat ligt zo in elkaar verweven, kijk re-enactment is in principe wat we in Bussum deden, je werkt in de publiksuren van 8 tot 17 uur en daarna ga je je verkleeden, je drinkt een biertje en het is gezellig. Dat is echt re-enactment, je weet het is hobby en daarna is het van ‘jongens, gooi je spullen maar af en het is gezellig’, ben je met living history bezig dan ben je echt vierentwintig uur per dag met de periode bezig en zit je er echt helemaal in. Dan is het niet van ‘jongens, het is vijf uur, ik ga even met mijn laptop bij een hotspot zitten internetten’.

M: Oke, daar moet je even een tijd op wachten.

K: Ja, omdat je eigenlijk geen besef van tijd hebt en geen afgesproken datums hebt ja heb je dat niet door. Dan vliegen de dagen eigenlijk voorbij.

M: En hoe vindt je dat? Zo'n tijd waarin je eigenlijk een beetje in een andere tijd leeft en stapt?

K: Nou ik moet zeggen, op zijn tijd is dat wel lekker. Als je een drukke baan hebt en een hoop aan je hoofd hebt om dan de week de boel de boel te laten en dat heeft ook wel

voordelen.

M: En hoe vindt je dan de opmerking ‘re-enactors stappen in een andere tijd om deze tijd te ontvluchten?’, hoe zie je dat?

K: Ja en nee. Ik spreek echt voor mezelf er zijn inderdaad mensen die daar anders over denken misschien. Maar voor mij hoeft het niet zo te zijn dat ik helemaal terug ga in de tijd zoals, ja je hebt Joeri Teeuwisse gesproken en dergelijken, dat hoeft van mij helemaal niet. Ik vind het ook lekker om gewoon onder mijn douche te kunnen stappen, mijn laptop aan te gooien en dergelijken.

M: Je hebt niet zo’n aversie, dat je denkt ‘oh nee, nu moet mijn laptop weer aan, krijg ik die lading mailtjes weer binnen’.

K: Nee nee, het is gewoon een lekkere afwisseling op zijn tijd.

M: Als je anders op voetbal gezeten zou hebben zou je met die club een weekendje weggaan? Die vorm van ontspanning moet ik me voorstellen?

K: Ja of mensen die op de scouting zitten die een weekje met de scouting weggaan die zijn er ook. Of mensen die voor een voetbaltoernooi weggaan.

M: Welke activiteiten vind je het leukste binnen jullie vereniging?

K: Welke vind ik het leukste, het is allebei verschillend, kijk met het publiek is het leuk om uit te leggen wat je doet, wat de periode ingehouden heeft, wat het is dat je draagt, hoe het werkt dat is allemaal leuk, maar af en toe is juist een tactacle geen publiek erbij, dan ben je echt voor jezelf bezig met een groep en een team ben je bezig en ja dat is ook wel weer leuk. Even geen kinderen erbij die je vragen om hulzen tien keer op een dag, maar gewoon gaan, hoppa! Geen, ‘goh, moet ik rekening houden met..’ met burgerzaken bijvoorbeeld. Het heeft allebei zijn charme.

M: En beide periodes hebben voor jou ook zo zijn charmes? De tijd van de Tweede Wereldoorlog en de hedendaagse tijd met laptop en warme douche?

K: Ja het heeft allebei zijn voor- en zijn nadelen.

M: En je eigen rol binnen de groep? Je bent dan bezig geweest met die wapenvergunningen, heb jij dan ook een bestuursrol in de groep?

K: Nee in de werkgroep Nederlands – Indië ben ik voorzitter van het hele spul, dit jaar heb ik het coördinatorschap uit handen gegeven aan Bart Oostvogels, met verhuizingen en dergelijken had ik daar niet zoveel tijd meer voor en volgend jaar wisselen we dat weer af, pak ik het coördinatorschap weer op. Maar in principe als ik nu voor de groep sta ben ik degene die het voor het zeggen heeft ja.

M: Oke, je hebt daar ook een bepaalde rang bij? Hoe werkt dat bij jullie?

K: Er zijn inderdaad werkgroepen waarbij rangen vaststaan, maar wij hebben ervoor gekozen in de werkgroep een rang te dragen die op dat moment bij de uitbeelding past. Kijk, met Bussum zijn we er maar met zijn vieren, dan heb ik geen zin om met vier officieren rond te lopen.

M: Dan heeft iedereen afwisselend weleens een hoge of lage rang?

K: Ja kijk zijn er twaalf man die een peloton vormen en die je in het gareel moet houden, ja dan zal ik een hogere rang dragen want op dat moment hoort dat bij de uitbeelding.

M: En iemand die twee keer in het jaar maar mee kan? Zou die ook eens de hogere rang mogen?

K: Nee we hebben het inderdaad wel zo dat als je achter de schermen ook bezig bent, die jongens die weten van alles, die dragen dan ook een hogere rang. Of de wat oudere leden, we hebben iemand die is 43, die is dan moeilijk soldaat te maken dus die geven wij

bijvoorbeeld een adjudants-rang, een sergeant-majoorrang of een seniorenrang zullen we zo maar zeggen, zodat het wel klopt op het plaatje. Maar aan die rang kun je verder niets ontlenen dan status zeg maar, het is puur een leeftijdsrang zeg maar. Kijk we kunnen niet allemaal als generaal-veldmaarschalk rondlopen dat is raar.

M: En wat doet een uniform met je? Geeft dat een ander gevoel dan wanneer je bijvoorbeeld in een toneelstuk zou spelen en je moet voor je rol moderne kleren aantrekken?

K: Nee, kijk je verplaatst je op dat moment in de persoon die uitbeeld. Sta jij in het theater en speel jij, weet ik veel, Soldaat van Oranje, dan heb je ook op dat moment het uniform aan dat erbij hoort en zal je je ook daarnaar gedragen. Zo zie ik het zelf ook.

M: En de persoon die je uitbeeldt? Beelden jullie dan eenheden uit of ook personen?

Geven jullie een naam aan jullie persoon bijvoorbeeld?

K: Nee, ik zal nooit een andere naam ofzo daarvoor aannemen, er zijn mensen die heten Jansen en Pietersen en in de Amerikaanse werkgroep zal die naam weleens veramerikaansd worden, zodat het toch als je bevelen roept, dat je dan niet Jansen, Pieteren of Willemsen roept maar dat je er een Amerikaanse naam eraan aangeeft, zodat het dus weer voor het plaatje klopt. Maar het is niet dat ik een boek opensla, ik wijs een persoon aan en vanaf dat moment ben ik hem. Dat totaal niet. Ik zou die persoon niet kunnen wezen en gelukkig maar, iedere persoon is anders.

M: En is dat bij re-enactment wel het geval geweest? Ik begreep dat voorheen bij het LPLG mensen weleens een biografie schrijven voor hun persoon?

K: Ja inderdaad dat gebeurt in de hobby, maar persoonlijk gaat mij dat te ver.

M: Waarom gaat je dat te ver?

K: Nou, ik ben wie ik ben en het is voor mij nog altijd een hobby en geen levenswijze en waarom zou ik dus een fictieve biografie gaan schrijven over iets wat ik niet meegemaakt heb. Ik probeer het zo dicht mogelijk te benaderen, maar het feit blijft dat ik het nooit heb meegemaakt dus ik zal het ook nooit op papier zo zetten.

M: En schrijven zij dat dan in de ik-vorm? Zo van 'ik was vijf jaar oud toen er bij ons naast een razzia plaatsvond'?

K: Nou er zijn dus mensen die dat doen, maar dat zul je mij niet meer doen.

M: Is het misschien ook een beetje afgenomen? Want toevallig zag ik vandaag een scriptie over living history in Nederland en daar stond dat bij het LPLG, daar stond het vermeldt alsof het vrij gebruikelijk was.

K: Nee, dit gebeurt, maar toen bij de Vietnamgroep hadden we een X-aantal personen die inderdaad dat ook gedaan hadden, nou kijk als zij dat willen is geen probleem als zij op die manier hun hobby beter kunnen benaderen, dan mogen ze van mij hun gang gaan. Maar ik heb er totaal helemaal niks mee, ik zie het ook niet als een toegevoegde waarde van hetgeen wat ik aan het doen aan.

M: Oke, dus je bent meer jezelf, maar dan in een andere tijd?

K: Ja dat zeg ik, ik heb zelf geen razzia meegemaakt dus hoe zou ik uit ervaring kunnen zeggen hoe een razzia te werk gaat?

M: Dus jij wilt alleen vertellen hoe jij weet hoe razzia's gehouden werden?

K: Nou ja, het publiek probeer je gewoon uitleg te geven en als ze ernaar vragen, ja je probeert de geschiedenis duidelijk te maken. Want tegenwoordig op school krijgen ze steeds minder geschiedenis en de dingen die ze af en toe op televisie zien, die zijn zo veranderd dat het vaak geen werkelijkheid meer is. Door veel te lezen en documentaires

te kijken en te praten met veteranen weet je wel veel meer de achtergronden zeg maar. Via een bepaald gevoel zou je je erin kunnen verplaatsen, maar echt de angst, de kogels om je heen, zal ik nooit ervaren, gelukkig maar.

M: En die probeer je ook niet te beleven? Je probeert daar niet dichtbij te komen?

K: Nee ik denk dat als je echt gaat voor het schieten, het Rambo en de kick om neergeschoten te worden zeg maar dat je dan niet helemaal goed bezig bent met de hobby. Wij zijn geen mensen die voor de lol mensen afschieten zullen we het zo maar zeggen.

M: Ben je weleens bang geweest dat mensen zich verliezen in de hobby? Dat mensen re-enactment te veel als toevlucht zien?

K: Ja bang ben, ik ben er niet bang voor, maar ik zie het wel gebeuren

M: En wanneer zie je dat gebeuren?

K: Ja, dan komen we misschien toch wel terug op het biografie schrijven, bij wijze van spreken. Waarom zou je dat dan zijn, zolang iemand zich daar goed bij voelt en zich op die manier met de hobby bezighoudt vind ik prima, zoals de nostalgisten als Jo Teeuwisse enzo, ja die gaan heel ver in de hobby, maar als zij zich daarbij lekker voelen, be my guest. Ze doen er niemand kwaad mee.

M: Ben je zelf weleens aangesproken alsof mensen dachten dat jij een nostalgist bent of heb je weleens reacties ervaren op het feit dat je re-enactment doet?

K: Ja het is geen bekende hobby in Nederland. Wat dus vaak gedacht wordt is dat het alleen een beetje oorlogje spelen is en daar wordt je dan vaak op aangesproken en dat moet je weer uitleggen en als je het uitlegt en mensen staan open voor wat je te vertellen hebt, dan is het negen van de tien keer duidelijk. Maar goed je zal altijd mensen hebben die eigenwijs doen zullen we maar zeggen. Maar als je het niet wil weten, hou lekker je mening voor je. Kijk ik heb hier mijn hobby, laat me lekker in mijn waarde.

M: Blijven jullie ook in je rol tijdens evenementen? Niet als een persoon dan, maar spreek je wel als een soldaat tegen elkaar?

K: Ja, nee, er zijn strakkere evenementen en de wat meer losse evenementen waar dat allemaal niet zo'n grote rol speelt, maar in principe als jij 's ochtends je pak aantrekt, dan ben jij op dat moment wel bezig met het uitbeelden van een bepaald tijdsbestek en iedereen om je heen doet dat.

M: En wat zijn dan de dingen waar je rekening mee moet houden?

K: Niet met je telefoontje aan je oor staan, bij wijze van spreken. Heel simpel, als we Tweede Wereldoorlog doen niet zomaar een blikje cola open trekken, die hadden we niet, we hadden een flesje cola. Allemaal van dat soort kleine dingetjes, je loopt niet met een Ipod in je oren rond. Dat hadden ze niet.

M: En nog taalgebruik waar je op moet letten?

K: Ja dat ook zeker, als je jaren '30, jaren '40 doet ja dan loop je niet te tieren en te schelden. Kijk je verplaatst je in een andere tijd dus je verdiept je ook in de normen en waarden en de levenswijze op dat moment, wat de gebruiken waren in die tijd. Normen en waarden, kijk vroeger was er meer respect voor ouders, tegenwoordig is het 'he pa, hou je kop, ik bepaal zelf wat ik doe.' Nou als je dat in 1940 tegen je vader zou zeggen.

M: Dan was je nog niet jarig inderdaad.

K: Nee inderdaad dus daar moet je wel rekening mee houden en dat is een rol die je aanneemt en natuurlijk je leeft niet in de jaren '30, dus er zullen momenten zijn waarop je denkt ja eigenlijk zeiden ze dat toen niet. Maar goed je probeert eigenlijk zoveel mogelijk

het vol te houden.

M: En wat heeft re-enactment nu het meeste gebracht? Wanneer ben je er het meest gelukkig mee?

K: De reacties van de veteranen. Of de reacties van het publiek, de kinderen of de ouders. Dat ze toch vinden dat je het goed doet, dat ze het positief ervaren en dat je zelf realiseert dat je het niet voor niets doet. 'Met dat geweer heeft mijn opa ook nog geschoten' en dan zie je zon mannetje, die snapt dan gelijk het verhaal wat opa al tien keer heeft verteld. Leuk een verhaal, maar nu maak je het tastbaar voor iemand en als je dan die reactie ziet en dat die positief is en als je hoort van veteranen: 'blij dat jullie dit doen, want dit mag niet vergeten worden', ja dat is voor mij wel echt de drive om het te doen.

M: Dat zou je wel niet willen missen, dus stel je zou moeten stoppen met de hobby? Het gebeurt niet, maar stel de overheid legt een verbod op re-enactment? Wat zou je dan het allerergste missen?

K: Het contact met de mensen. Het is best open allemaal, hoe mensen open staan voor dingen in de werkgroepen en iedereen neemt best de tijd voor je om dingen uit te leggen en met je te spreken. En je maakt een hoop vrienden in de scene om het zomaar te zeggen.

M: En in andere sociale contexten merk je dit ook?

K: Nee, het is overal wel terug te vinden denk ik maar alles op zijn eigen manier. Ik heb mijn sociale leven en dat is echt puur re-enactment en ook daarbuiten. Ik heb ook vrienden die helemaal niks met re-enactment te maken hebben en die vinden het allemaal prima dat ik het doe maar daarmee heb ik het dus ook niet over de hobby. Daar ga ik mee uit, karten en stappen en doen, maar als ik dan weer terug ben op een evenement dan heb ik daar weer mijn kennissen en heb ik het over uniformen die ik vind. Ik heb ook puur een tweedeling in mijn sociale netwerk zeg maar.

M: Is dat ook weleens anders geweest? Dat je juist meer naar de mensen in je hobby toe neigde?

K: Ja, maar dat is periodes, dagen en weekenden ben ik heel veel bezig geweest met de hobby, dan ben ik niet zoveel gaan stappen, maar als zometeen het voorjaar en de zomer voorbij zijn komt dat weer meer. Er zijn gewoon tijden in het jaar dat de hobby gewoon de meeste tijd opslokt.

M: Dan zijn we al bijna door de vragen heen. Ik wilde nog vragen hoe het voelt om je na een re-enactment weekend weer om te kleden naar je moderne kleding? Hoe lang duurt het voor je weer gewend bent aan je laptop en moderne dingen?

K: Die scheiding heb ik altijd wel duidelijk genoeg, ik verlies me niet zoverre in de hobby dat ik wereldvreemd wordt.

M: Het is niet zo dat je met een droevig gezicht weer je uniformen in de kast hangt na afloop van een weekend?

K: Nee, kijk natuurlijk ben je een week weggeweest en moet je weer beginnen, ja dan gaat dat de eerste dag niet altijd even makkelijk want je moet even inkomen. Maar dat is net zo als dat je twee weken in Turkije in de zon hebt gelegen en je moet weer beginnen dan valt dat ook niet mee.

M: Dat is ook weer zo. Dan hebben we het nog helemaal niet over Nederlands-Indië gehad, want die periode staat weer wat verder af van periode Tweede Wereldoorlog, leeft dat in Nederland meer dan Nederlands-Indië?

K: Kijk Nederlands-Indië dat is in Nederland in principe politiek een heel zwaar punt geweest voor Nederland. Mensen die in de Tweede Wereldoorlog Nederland bevrijd hebben worden gezien als de helden en Nederlands-Indië hebben we na grote politieke druk moeten opgeven en hebben we eigenlijk na de oorlog denk ik in 1950-'51 in de doofpot gestopt. 'Het is over, klaar we vergeten de periode, we gaan lekker door met het leven hier.'

M: Is de periode ook om die reden binnen re-enactment niet zo populair?

K: Wat ons de afgelopen jaren een beetje heeft tegengehouden dat we nog niet wisten wat de reactie daarop zou zijn van het publiek. Het is best wel negatief in het nieuws geweest en het publiek heeft het beeld van 'we waren toch de foute personen daar en wij waren kolonialisten'. De K.N.I.L. is het Kolonistisch Nederlands leger en bestond uit Nederlandse officieren en dat is al in iets van 1700 opgezet en die hebben in 1942 toen Japan Indonesië binnenviel heeft de K.N.I.L. inderdaad gevochten tegen de Japanners en toen zijn de Nederlanders inderdaad opgepakt en in krijgsgevangenen kampen gestopt totdat Japan kapituleerde in 1945. En een paar dagen later werd de republiek Indonesië uitgeroepen en toen zijn de K.N.I.L. en de voormalig K.N.I.L.-soldaten zijn toen wel weer in actieve dienst gesteld om dit terug te keren. Nederland wilde absoluut niet haar kolonie verliezen, die deden er alles aan om de republieken het veld te ruimen om het zo maar te zeggen. Onder grote internationale druk van Amerika en Engeland hebben we het toch op moeten geven. Kijk in iedere oorlog gebeuren goede en slechte dingen, vandaag de dag nog steeds en het slechte deel vergeet Nederland het liefst, maar ze vergeten ook meteen de goede dingen die we daar gedaan hebben, de infrastructuur, de welvaart die daar gebracht is, dus ja het is een moeilijke periode. Maar goed we doen dit nu en het wordt positief ontvangen.

M: Want voor wiens reactie waren jullie precies bang?

K: Ja Indonesiërs of veel blanken in verband met ereschuld en dergelijken. Kijk als je Tweede Wereldoorlog uitbeeld ben je de bevrijder en als je Indonesië uitbeeld ben je de onderdrukker. Dat is wel een fout beeld, want de jongens toentertijd die naar Indonesië gingen die zagen dat totaal niet zo, want Indonesië was al driehonderd jaar deel van Nederland.

M: Een soort tropische provincie van Nederland eigenlijk.

K: Ja zoals we nu Aruba, Curaçao en Bonaire nog hebben en Suriname tot 1975. En er zijn gewoon zoveel veteranen die uit de oorlog terugkwamen en dus nergens hun verhaal kwijt konden, omdat ze geboycot werden en mensen niet zaten te wachten op het, in hun ogen, gezeur. En de laatste jaren is daar wel verandering in gekomen en je merkt gewoon aan sommige veteranen, die hebben drie jaar in Indië gezeten, die komt met ons praten en blijft gewoon een uur aan het woord, die vond het zo geweldig, dat die een herkenningspunt had.

M: En jullie vonden het leuk om te luisteren waarschijnlijk?

K: Ja wij zijn er om te luisteren inderdaad, kijk we staan niet met oude motoren en het gaat me om het schieten. En je leert er heel veel van, hoe ze dingen gebruikten, hoe ze bepaalde dingen deden en daarmee verbeter je zelf ook weer je uitbeelding. Zodat je je nog beter een beeld kan vormen aan mensen die dat willen weten hoe het eraan toging.

M: Mooi hoe dat verhaal eigenlijk steeds beter wordt. Dan denk ik dat we er bijna zijn, mooi om mensen zo over hun hobby te horen praten.

K: Ja wat zeg ik, je bent lekker buiten bezig en je bent lekker actief bezig, je pakt van alle dingen mee.

M: Je hebt er een horde nieuwe vrienden bij, goede sfeer onderling. Het lijkt me een mooie hobby. Heb je nog interesse om de scriptie in je mailbox te ontvangen?

K: Ja lijkt me leuk.

M: Prima, dan stuur ik die naar je op, dan ben ik benieuwd wat je ervan vindt.

K: Top, dat laat ik wel weten. Oke prima.

M: Nog een heel fijne avond en nog een heel fijn re-enactmentseizoen met de evenementen die er nog aan zitten te komen.

K: Ja dankjewel. Dag!

M: Dag!

Transcript David

Datum afname interview: 31 mei 2012, 15:00 uur

D: Hallo?

M: Hallo met Maritgen, hoe is het?

D: Ja zijn gangetje, met jou?

M: Ook goed hoor! Dankjewel voor je introductie bij het Vergeten Leger.

D: Is het allemaal gelukt?

M: Ja hoor helemaal. Het was ook leuk om de display te zien die dag in Bussum en ik heb meteen drie interviews kunnen doen die week.

D: Heb je nog meer slachtoffers of onze groep alleen?

M: Nee ik heb nog meer slachtoffers gemaakt, twee andere groepen die ik al eerder gesproken heb.

D: Ja er waren nog wel wat andere groepen die dag. Wij hangen ook sterk samen met de Vietnamgroep een heleboel van ons zijn lid van die groep en een heleboel van hen zijn ook weer lid van onze groep.

M: Dus jij bent ook bij meerdere groepen betrokken?

D: Ja bij meerdere werkgroepen, Mars is de overkoepelende vereniging en dan heb je verschillende werkgroepen. Er zijn jongens die meerdere perioden uitbeelden, maar ik doe er maar twee.

M: Is dat vanwege tijdgebrek?

D: Ja en vanwege interesse.

M: En waar ligt je interesse dan precies?

D: Op het moment bij Nederlands-Indië, ik vond Vietnam leuk om te doen maar het is niet mijn grootste interesse.

M: Oke dus je bent nog even verder gaan kijken en waarom dan Nederlands –Indië wat spreekt je daarin zo aan?

D: Mijn opa heeft in die oorlog gediend en ik ben half Indisch en mijn opa heeft nog tegen de Japanners moeten vechten, in de K.N.I.L en later kwamen ook nog de politionele acties.

M: En je opa leeft hij nog?

D: Nee helaas niet, hij is tien jaar overleden

M: Dus hij heeft niet mee kunnen maken dat jij een K.N.I.L. uniform draagt?

D: Nee ik weet niet of hij dat heel leuk vind, ja, of hij dat een leuke herinnering had gevonden.

M: Want hoe vind je het om dan net als je opa nu zo'n uniform aan te hebben? Hoe voelt dat voor jou?

D: Ja ik vind het leuk om te doen, maar het gaat mij erom dat we het zo correct mogelijk doen en dan maakt het niet of het origineel materiaal is of reproductie, want van sommige kleding heb je ook reproductie en met de goede insignes, de goede borden, gewoon kennis van wat je uitbeeld zodat het plaatje klopt. Dus dat het herkenbaar is voor veteranen.

M: Ik geloof dat iedereen daar in de groep belang aan hecht, het aspect van de veteranen

D: Ja klopt. Het kan natuurlijk dat er veteranen zeggen dat zij het anders hadden en net een andere kleur dit of net een andere manier van dragen, dat kan altijd want we leven nu eenmaal zeventig jaar verder maar over het algemeen probeer je dat gewoon echt zo te doen dat ze dingen herkennen en dat is echt heel belangrijk. Bijvoorbeeld op Veteranendag op uitnodiging van Defensie, daar hebben we een historisch display ingericht en dan zie je mannen aankomen rennen, bij wijze van spreken hun vrouwen meeslepend die dan helmen aanwijzen en andere spullen van 'dit had ik ook' en 'dat had ik ook' en dat is erg belangrijk voor ons, dat hebben we op de Landmachtdagen ook meegemaakt zoiets.

M: Hoe reageren de vrouwen die meegesleurd worden? Zo van: daar gaat hij weer, vertellen over toen?

D: Heel vaak is het de eerste keer dat ze hem erover horen ongeveer. Dat hij wel wat verhalen had, maar dat het nu pas concreet wordt. Want ik heb al meerdere keren gehad dat er mensen staan te vertellen en dat na afloop anderen naar me toe komen en zeggen dat dit de eerste keer is dat ze hem erover gehoord hebben.

M: En dat heb je een aantal keer meegemaakt want hoe lang draai je al mee?

D: Ik denk een jaar of zeven zoiets, ik ben begonnen bij de Vietnamgroep en Bart en Kevin die je ook gesproken hebt die waren al bezig met een Indiëgroep en daar ben ik toen ook mee gaan doen dus ik ben ook betrokken geweest bij de oprichting en sinds september vorig jaar zijn we echt een georganiseerde groep. Ik ben nu de afdeling PR vooral. Zij hebben ook iemand gekend die in dat leger gediend heeft, hoewel hun familieleden die zaten bij de Koninklijke Landmacht en mijn familieleden zaten in het K.N.I.L., Koninklijk Nederlands-Indisch leger. En dat waren eigenlijk twee organisaties die vooral in de periode '45-'50 eigenlijk met elkaar volkomen geïntegreerd waren. – uitleg positie opa en indeling K.N.I.L. –

D: Onlangs heb ik een identiteitsbewijs van hem gevonden, gedateerd acht dagen voor de Japanse inval. Dat heb ik Tristan ook laten zien die werd helemaal gek van dat ding.

M: Hoe kom je daar dan aan? Heeft je opa dat achtergelaten?

D: Nou ik wist dat het er was want ik had het al eens eerder gezien maar het kwam uit zijn papieren na zijn overlijden en daarna is het in een lade verdwenen en mijn vader heeft dat weer gevonden en toen aan mij gegeven. Mijn opa heeft er nooit over willen praten, hij heeft ook drie jaar in een Jappenkamp gezeten. Ook niet over de politionele acties, drie maanden na de bevrijding mocht hij herstellen en daarna is hij meteen weer de Luchtmacht in gegooid waar hij geen zin in had, hij wilde er nooit meer over zeggen dan : ik moest weerloze mensen neerschieten, ik wil er niet over praten.

M: En voor wie doe jij het re-enactment? Is dat ook ter nagedachtenis aan je opa?

D: Nederlands Indie zeker de politionele acties, heel lang was dat een no-go area en het is ook heel raar wij zijn de eerste groep die het doet en dat was in 2011, zestig jaar later dat het pas kon. Maar het is wel belangrijk, dat de veteranen die er nog zijn, dat die ook wel zien dat het niet vergeten wordt. Dat ze niet worden weggezet als kolonialisten. Want wat nu in het nieuws komt met die schadevergoeding, zo'n groepje idioten die zitten te stoken enzo die willen een schadevergoeding voor een dorp in Indonesië en daar zijn mensen afgeschoten en dat is zeker een oorlogsmisdaad, maar er zitten wel twee kanten aan het verhaal en het is jammer dat die andere kant van het verhaal helemaal wordt weggeschoven.

M: Heb jij het gevoel dat jij voor dat deel van de geschiedenis opkomt?

D: Nou het is een exces, je moet niet vergeten dat het een misdaad is, maar zo ging het lang niet altijd en er zijn minstens drie tot vierduizend burgers in de periode vlak na de Japanse overgave, die zijn gewoon vermoord door extremistische jongeren uit naam van de onafhankelijkheid dus zo braaf was die andere kant ook weer niet. Het is een hele smerige oorlog geweest met veel doden.

M: Bart omschreef het als een Nederlands stukje Vietnam.

D: Ja kijk die mensen kwamen op voor hun vrijheid en bij nader inzien wat ook veteranen zeggen van 'ja ze hadden gewoon gelijk', het was hun land dus dat was het probleem niet. Nederland had daar al niet meer zoveel te zoeken. – onafhankelijkheidsstrijd Indonesië verder uitgelegd -. En ja voor wie doe ik het dan, ik doe het vanuit persoonlijke interesse voor het conflict.

M: Maar persoonlijke interesse, dat kun je ook uiten door al die boeken te lezen, maar wat maakt het dan het moment dat je het zelf wil ondervinden?

D: Nou ik begon met verzamelen van militaria al van kind af aan, daarna kwam ik in het militaire voertuigencircuit terecht want mijn vader heeft een jeep gekocht toen ik twaalf of dertien was, een oude oorlogjeep. Dus zo had ik oude voertuigen, die had ik al, en zo kwam ik in aanraking met re-enactment. Een collega van mijn tante die kreeg een van de uniformen van een oude Vietnamveteraan. En toen bleek dat er later een Vietnamre-enactmentgroep was en daar wilde ik een keer aan meedoen, dat was de groep van Bart. Dus zo heb ik hen leren kennen een jaar of zeven geleden. Ik heb Vietnam altijd een interessante periode gevonden, maar het was echt een hobby. Het was leuk om te doen maar er zijn ook belangrijkere dingen in het leven en re-enactment dat loopt echt van Romeinse soldaten tot middeleeuwse burgers en Vikingen naar nou ja, de meest recente eigenlijk periode die het meest recent is dat zijn de groepen Koude Oorlog, dat is dienstplicht jaren '70. Je hebt ook groepen die doen Afghanistan, maar die worden eigenlijk door niemand serieus genomen.

M: Waarom niet, is het te recent?

D: Ja heel veel mensen die zeggen van 'wil je dat gaan doen? Ga bij het leger in plaats van daar Special Forces uit te beelden met je balletjesgeweer.

M: Dus dat is niet helemaal geloofwaardig?

D: Veteranen zijn er niet blij mee en we hebben ook veel jonge veteranen, bijvoorbeeld ook een jongen van onze groep, ik weet niet of je de Vietnamgroep hebt gezien maar bij een van die jongens die heeft een aantal keer in Afghanistan gezeten en die zegt ook als ik ze zie, ik moet me inhouden om ze niet in elkaar te rammen zeg maar. En ik begrijp het volkomen hoor.

M: Is dat omdat die jongens doen alsof ze een dergelijk zware training ook aan kunnen?

D: Ja als ze dat zouden moeten, ze overleven nog geen dag en dan gaan ze een elite-eenheid uitbeelden.

M: Maar is dat bij andere tijden niet ook zo? Zou jij het overleven als je een dag mee moest doen bij de K.N.I.L.?

D: Nou het ligt eraan, de K.N.I.L., het was meer een politieleger, vooral om de orde te handhaven. Ik doe ook geen SF uitbeelding, wij pakken in principe alles ook de KST bijvoorbeeld het Korps Speciale Troepen, dat later het speciale Korps geworden is en daarvan heb ik gezegd dat ik dat niet doe. Ik heb daar gewoon geen geloofwaardig voorkomen voor, ik ben er gewoon te dik voor om het geloofwaardig neer te zetten. En die andere jongens die zijn gewoon slank die komen er wel mee weg.

M: Is het erg als mensen een buikje hebben? Dat zouden doorsnee soldaten ook al niet hebben?

D: Ja zo is het nou eenmaal je kunt dat buikje ook nog wel wegwerken hoor, niet alle soldaten waren heel slank, maar een elite-eenheid is dat wel. En ik ben gewoon niet geloofwaardig als ik dat doe. Ik ben dus gewoon infanterie-eenheid en op de Landmachtdagen was ik korporaalschrijver, dus ik zat op de Landmachtdagen alleen maar in een tent te schrijven. Dan kan dat wel. Maar je hebt ook foto's van toen, er zaten gewoon ook dikkerds bij, die waren gewoon stevig zeg maar dus zo uitzonderlijk is het niet. Ik kan het voor mezelf gewoon niet verantwoorden met mijn postuur om een Special Forces-eenheid te doen.

M: En verder, de Vietnamuitbeelding noem je echt een hobby, wat maakt Indië anders?

D: Ja Vietnam is interessant, maar met Indië heb ik echt een persoonlijke band. Plus de veteranen die nog in leven zijn, dat speelt ook mee. Van Vietnam wonen die in Amerika dus die ontmoet je niet, maar in Nederland ontmoet je wel de veteranen van Nederlands-Indië.

Hier merk je dat de veteranen wel op beginnen te raken, die zijn al ver in de tachtig. En je merkt gewoon dat die mensen al ver in de tachtig zijn, en dat ze behoefte hebben om erover te praten. Sommigen ook echt niet hoor en dat is prima, maar ze komen wel naar jou toe als ze hun verhaal kwijt willen. Je ziet gewoon op die evenementen dat je heel veel hoort van familie die er gezeten heeft en het is belangrijk dat ze weten dat er mensen mee bezig zijn, ook voor familie. Die hebben vaak nog spullen van opa, fotoboek of insigne of iets, dan laat je weten dat ze dat niet weg moeten gooien. Geef het aan een museum, aan ons bewaar het. Dat proberen we uit te dragen, want er worden nog steeds gewoon dingen weggedonderd, dat is ongelooflijk. Twintig jaar geleden interesseerde mensen het niet. Een goede vriend van mij zijn oom heeft daar gezeten en hij heeft mij verteld hij had ook een overall uit de nalatenschap van zijn oom en daar heeft hij het huis in geschilderd. En na afloop heeft hij dat weggegooid.

Tien jaar geleden, hoe dom ben je dan? En wat blijkt nou hij heeft er nog een gevonden en nu inmiddels is hij daar wel zuinig op gelukkig. Dan is het dus al de moeite waard. Ik ben vrij goed bevriend met een marinier, een veteraan, en die man is zo scherp als een scheermes die weet nog heel veel te vertellen maar die vond het helemaal fantastisch dat iemand er interesse in toonde. Die man is eind tachtig en hij vond het helemaal geweldig, hij had nog een foto-album en medailles en ik heb toen bemiddeld dat hij dat fotoalbum aan het Legermuseum zou geven. Hij is een hele dag geïnterviewd in het Legermuseum door Casper van Bruggen en aan de hand van alle foto's en verhalen en alle ditjes en datjes heeft hij het fotoalbum gedigitaliseerd teruggekregen. Dat wilde hij heel graag en

dan mocht het museum het boek hebben. Dan is het gewoon veilig voor latere generaties en dat stelt hij op prijs.

M: Dus dat is echt een motivatie voor jou?

D: Ja eerst heb ik het ook met zijn zoon besproken en die vond het prima, als hij ook maar een schijfje zou krijgen met kopietjes. Toen ging het vrij snel en toen heb ik Casper van Bruggen gebeld.

M: Nu heb ik drie groepen leren kennen, alle drie komen ze op voor een bijna vergeten periode binnen de wereldgeschiedenis en re-enactment, is dat toeval of is het een nieuwe flow binnen re-enactment?

D: Nee, het gaat er wel om dat wat voor eenheid of periode je ook kiest, het gaat erom dat je zo nauwkeurig getrouw of waarheidsgetrouw je die uitbeelding doet. Soms moet je een compromis sluiten, bijvoorbeeld in de Napoleontische tijd waren mensen nu eenmaal kleiner maar je kunt moeilijk iemand dertig centimeter afzagen, je moet je gewoon een beetje aanpassen hier en daar. De motivatie is wel hetzelfde, dat uitbeelding X, periode X vul maar in wat, het gaat erom dat je die periode zo waarheidsgetrouw mogelijk doet en niet alleen persoonlijke kleding en uitrusting maar ook de aankleding van de display en ook achtergrondkennis. Er zijn groepen waarin dat minder goed gaat. En je hebt groepen waarbij het cowboygehalte heel hoog is. En daar kreeg je een toevloed van onder invloed van Saving Private Ryan en later Band of Brothers nog allemaal 101st Airborne division dus bij elk evenement zie je altijd wel van die lui in Amerikaanse Airborne uniformen, Gucci moderne zonnebril en digitaal horloge en dat zijn dus gewoon de minder serieuze groepen die heb je ook. Die worden niet serieus genomen door de rest en die zie je ook niet uitgenodigd worden voor evenementen. Dan heb je nog een subgenre en in België is dat van belang en dat zijn airsoft groepen want je kunt replica's kopen en die zijn dan hetzelfde als echte wapens maar die schieten van die kleine zachte balletjes af die zijn in Nederland verboden maar in Duitsland mag het wel gewoon. En dan kan je een soort kruising doen tussen re-enactment en een soort paintball. Het schiet geen verf, maar goed ze doen een beschermbril op en dan vechten ze met elkaar, gewoon spel. Niks mis mee want veel groepen nemen dat ook serieus. Veel groepen doen dat bijvoorbeeld als Imperial Wartroepen uit Star Wars, ook helemaal niks mis mee als mensen een impressie hebben dat ze een serieuze re-enactmentgroep zijn dan gaat het vaak fout. En dan kom je in een groep van die jongens die Blackwaters commando's uitbeelden in Irak, alsof ze Blackwater commando's zijn en geen idee hebben hoe dicht ze bij een pak slaag komen van een groep veteranen. Die voelen zich niet serieus genomen.

En daar gaat het om, gewoon als jij laat zien dat je je uitbeelding serieus neemt, of je nu hier en daar een foutje maakt, dan zien veteranen dat. Sommige veteranen willen het absoluut niet zien, je doet van alles fout, ze zijn verbitterd en zo was het niet, daar moet je ook respect voor hebben. Die hebben vast een goede reden om dat te vinden.

M: Bijzonder om te zien dat met die mate van authenticiteit ook iets te halen valt.

Bijvoorbeeld een uitnodiging voor een evenement en eigenlijk een soort van eer van je werk.

D: Ja het gaat erom dat je respect hebt voor de periode en de mensen, daar heb je met de Napoleontische tijd geen last van, maar in de Tweede Wereldoorlog en in Vietnam, daar lopen gewoon nog veteranen van rond en je moet er rekening mee houden dat je die tegenkomt op evenementen. En je moet gewoon respect hebben voor hun persoonlijke beleving.

M: Welke evenementen binnen re-enactment vind jij het leukst?

D: Persoonlijk vind ik static displays het leukst, dat houdt in dat je geen gevechten houdt, soms doen we dat wel, maar het is niet onze insteek en daarom hebben wij genoeg aan een dichtgelast geweer. Misschien dat we een keer iets neerzetten met nationalistische leger, republikeins leger dat is min of meer een tegenstander van Nederland, maar het is niet onze insteek om daarmee te gaan vechten. Dit evenement in Bussum hebben we expres klein aangepakt, we waren maar met vier man, we hebben een hoofdkwartier gemaakt en dan heb je al een display. Dat is wat ik op de Landmachtdagen heb gedaan bijvoorbeeld onze display daar was een veld met voertuigen, bij de poort hadden we twee bewapende wachtposten dus in van die met zandzakken versterkte uitkijkposten zeg maar met een bak erboven en we hadden een tent met een olielamp, wat gebruiksvoorwerpen uit die tijd, tijdschriften uit die tijd en ik stond gewoon aan de telex of ik was op de typemachine aan het werk dan heb je al een display met letterlijk een typemachine, een tent, een tafel en een soldaat.

M: En dan heb je geen soldaatje spelen?

D: Exact, soldaatje spelen is iets waar wij dus echt afstand van nemen en als je denkt dat dat nog soldaatje spelen is dan weet je echt niet waar je het over hebt, ik moet zeggen dat dat maar een heel klein gedeelte van het publiek is. De meeste mensen weten niet meteen wat het is maar als je het uitlegt stellen ze het meest wel op prijs, dan komen ook persoonlijke verhalen boven van ooms en vaders die gediend hebben, dan snappen ze het. Dat wordt alleen gesaboteerd door de eerdergenoemde cowboygroepen, die worden ook niet uitgenodigd voor serieuze evenementen gelukkig. Ze proberen het niet eens, dat is vervelend. Beginnende groepen maken vaak fouten, maar door te studeren, foto's kijken, lezen, bestuderen, ervaring opdoen, dan kun je daar aan werken.

M: Hoe is het verder om een uniform aan te trekken voor jou?

D: Nou ik heb echt, ik zit echt al sinds mijn vijfde ben ik begonnen met verzamelen, ik heb al honderd keer een wapen vastgehouden en het is leuk hoor om te schieten, maar het is voor mij niet de insteek. Een wapen is wel een belangrijk deel van je uitbeelding gewoon omdat elke soldaat een wapen had, maar het was een middel en geen doel.

M: En hoe deel jij je week in? Ik kan me voorstellen dat veel tijd uitgaat naar re-enactment?

D: Nou valt reuze mee. Ik ben er echt niet de hele week mee bezig, ik kijk nog weleens op marktplaats enzo naar interessante dingen, ik zoek vooral, dat is het leuke aan Nederlands- Indië, elke eenheid heeft zijn eigen herinneringsboek uitgegeven en dat is een boek waarvan de samenstelling bij elkaar verzameld is door mensen in die eenheid zelf, dat boek is vaak al eind jaren vijftig uitgegeven en die werden uitgedeeld aan de mensen in die eenheden. Dat is perfect, als jij een periode goed wil uitbeelden, moet je zorgen dat je overeenkomt met die afbeeldingen. En verder als ik een leuk boek tegenkom koop ik die, ik ga nog weleens naar beurzen, onderling kopen en ruilen we veel van alles.

M: En zit er bij jou nog een soort verlangen naar die tijd? Vind je die tijd interessanter dan de hedendaagse tijd?

D: Nee daar heb ik geen last van. Ik kan heel makkelijk uit mijn rol weer stappen als het evenement klaar is. Maar ik vind het wel leuk als ik er ben om het dan zo goed mogelijk te doen. Ik heb gelukkig nog nooit dat hoeven doen, maar mensen met een verkeerde bril dan denk ik koop een ziekenfondsbrilletje en laat daar glazen in plaatsen, ik wil ook geen

modern horloge zien, maar ik ga niet zo ver dat ik correct ondergoed aan heb of dat ik geen mobieltje bij me heb. Als je wil bellen ga je gewoon even uit het zicht staan.

M: Hoe reageert je familie op je hobby? Zien zij het ook als een eerbetoon aan je opa?

D: Nou nee hoor, ze zijn het wel gewend, die vinden het leuk dat ik het doe die snappen zeker met opa wat daar het belang van is En mijn vader vind de voertuigen leuk maar die vind het prima verder. Hij let ook op dingen als hij wat tegenkomt bij familie of kennissen, dan gaat hij erachter aan. Maar het is niet dat het een gezamenlijke hobby is van ons.

- Persoonlijk verhaal opa-

D: Ik wil je scriptie nog wel een keer lezen trouwens

M: Ik ga hem naar je opsturen, zeker weten.

D: Ik zal kijken of ik nog wat suggesties heb dan zal ik die er ook bij zetten. Je kan ook van alles aan me vragen hoor, dat is ook geen enkel punt.

M: Dan stuur ik je de conceptversie op, mocht je nog aanmerkingen hebben! Dat is 22 juni. David heel erg bedankt, een fijne middag nog!

D: Oke, succes spreek je later.

Transcripten met nostalgisten Mark Davids en Jo Hedwig Teeuwisse

Transcript Mark Davids

Datum afname interview: 2 mei 2012, 14:30 uur

MD: Met Mark Davids

M: Goedemorgen met Maritgen Rodenburg

MD: Goedemorgen

M: Ik zou u bellen voor het interview vanmorgen, bij deze.

MD: Ja, klopt.

M: Nou, ik had u dus gemaïld he dat mijn onderzoek gaat over re-enactment in Nederland en nu lijkt het mij dus bijzonder, ik leer drie groepen kennen, ik draai een dagje met ze mee en ik interview ze en dat zijn re-enactors die dus hobbymatig met het verleden bezig zijn. En nu leek het mij dus interessant om ook u te interviewen, maar ook bijvoorbeeld Jo Hedwig Teeuwisse, omdat jullie eigenlijk een hele levensstijl ervan gemaakt hebben, dus is het nog de vraag of ik u wel een re-enactor mag noemen eigenlijk?

MD: Haha, ja kijk, je hebt natuurlijk drie verschillende soorten, om het maar eens heel kort door de bocht te zeggen. Je hebt de re-enactors, de zogenaamde mensen die in het weekend een evenement of een uitje hebben en daarvoor een historische veldslag naspelen en vooral geïnteresseerd zijn in uniformen verzamelen en op zondagmiddag om vijf uur gaat de burgerkleding weer aan, de spijkerbroek en de hemden en dan gaat iedereen weer gewoon naar huis en dan is het evenement afgelopen. Nou, dan heb je de groep die zich bezighouden met levende geschiedenis, dat zijn de mensen die wat verder gaan, houden zich niet zozeer bezig met soldaatje spelen, overigens geldt dat niet helemaal, want er zijn ook wat Duitse groepen die zich ook wat meer gaan verdiepen erin en een Duitse veldslag kan dan ook een heel weekend, echt serieus, dat mensen er serieus mee bezig zijn. En dat zijn de zogenaamde Levende Geschiedenis groepen. En dan heb je nog een, een soort van onze groep, een vrij grote en dat zijn echt de mensen die een

nostalgische levensstijl hebben. Jo Hedwig Teeuwisse is daar vrij fanatiek in. En verder is het niet zo heel groot, ik ken er niet zo heel veel, meer dan twintig zullen het er niet zijn, maar als je naar Engeland gaat, Amerika, Duitsland, daar zie je het veel meer.

M: Oke, daar is het groter.

MD: Daar is het veel groter.

M: En heeft u dan ooit overwogen om naar die landen te verhuizen en zo meer mensen om u heen te hebben die dezelfde levensstijl er op na houden?

MD: Nou, ik bezoek ze regelmatig in die landen en ja, we bezoeken elkaar regelmatig, we gaan samen naar feesten toe, samen uit, van alles. Maar inderdaad het zou wel leuk zijn om in die landen te wonen.

M: Dus u zou het eventueel overwegen om Amsterdam achter u te laten?

MD: Nou, aan de ene kant wel en aan de andere kant niet.

M: Want dat vroeg ik mij dus ook af, u bent heel geïnteresseerd in de jaren '20 en de jaren '30, maar bent u dan ook geïnteresseerd in die perioden in andere landen?

MD: Ik ben eigenlijk bezig met de gehele periode 1900-1950 en dat is inclusief het dagelijks leven uit die periode, zo hou je je ook bezig met het buitenland.

M: En is dat dan met name Engeland en Amerika of bijvoorbeeld ook de koloniën Nederlands-Indië en Suriname?

MD: Nou, ik hou me vooral bezig met het dagelijks leven in het Westen en ik interesseer me niet in het koloniale verleden, het spreekt me wat minder aan.

M: Oke, nou dat kan inderdaad. Ik zit even te kijken ik begin in het wilde weg rond te vragen, want ik heb natuurlijk een interviewschema. Zo wilde ik eerst wat algemene gegevens van u weten, bijvoorbeeld uw leeftijd, opleiding, werk, dan meer over uw kennismaking met re-enactment of de manier waarop uw levensstijl is ontstaan en vervolgens meer over de activiteiten, uw motivaties enzovoorts. Om af te sluiten met de gevolgen, de verschillen tussen toen en nu en hoe u dat ervaart.

MD: Oke

M: Dus dat is een beetje de globale lijn en dat is ook wat ik aan de re-enactors vraag dus dat is leuk als dat in de analyse verweven kan worden. Dus zo wilde ik dan als eerste vragen naar uw leeftijd.

MD: Ik ben 39.

M: Oke, en wat voor opleiding heeft u gedaan?

MD: Ik heb zelf een opleiding gedaan in de beveiliging, dat is te vergelijken met een hbo-opleiding.

M: Oke, en uw werk? Dat heb ik gezien in het EO-filmpje dat op uw website stond.

MD: Ja ik ben in vaste dienst van het Rijksmuseum in Amsterdam en ik doe wat werk als freelancer.

M: En wat voor werk doet u dan voor uzelf?

MD: Historisch optreden, historisch advies van alles eigenlijk.

M: En kunt u daar ook van leven? Wordt u daar veel voor gevraagd?

MD: Nee daar kun je niet van leven, het is een leuke bijkomstigheid, maar van mijn werk in het Rijksmuseum kan ik wel leven.

M: Verder heb ik gezien dat u alles in uw huis hebt ingericht in de jaren '20 en in een badkamerkastje hebt u dan de producten ook van vroeger. Hoe doet u dat? Zit daar het product in van vroeger of doet u daar moderne producten in?

MD: Nee daar zit zeker nog het product in, alles is authentiek.

M: Oke, dat is belangrijk voor u? Dat alles perfect is en klopt?

MD: Ja, wij praten nu zelfs door een oude telefoon, dus eh.

M: Oke, dat zat ik mij inderdaad al af te vragen! Nouja, en wat zijn verder nog uw hobby's?

MD: Nou doordeweeks ben ik gewoon aan het werk en daarnaast houd ik mij alleen maar bezig met de jaren 1900 – 1950. En dat is van films kijken tot uitjes, af en toe eens een evenementje, eigenlijk van alles.

M: En dat uitgaan? Wat voor uitjes doet u dan bijvoorbeeld?

MD: Nou als er een feestje is in het thema van de jaren '20,'30, dan gaan wij daarnaartoe.

M: Oke, en hoe vaak zijn die feestjes in Nederland per jaar?

MD: In Nederland zijn ze maar een aantal keer per jaar, maar in het buitenland zijn ze iets vaker.

M: Oke, omdat het daar dus wat meer leeft.

MD: Daar leeft het iets meer.

M: En worden die uitjes dan georganiseerd vanuit Club Interbellum?

MD: Nee, soms wel, dan organiseren we ze zelf, soms ook bij anderen en Club Interbellum gaat dan vaak bij verenigingen in andere landen op bezoek, dus ja soms organiseren we het zelf en soms zijn het feesten waar je zelf naar toe gaat.

M: En komen daar veel mensen op af? Bent u verrast door het aantal mensen dat een nostalgische levensstijl heeft net als u?

MD: Ja er komen heel veel mensen op af maar dan komen we weer in het buitenland, laatst in Berlijn was er een jaren '20 feest en daar waren zo'n 550 mensen. Dat is heel veel. In Nederland komen er misschien zo'n 50 mensen op af en dan zijn er maar een paar.

M: Oke en bent u zelf dan ook een beetje een voorbeeld voor mensen die ook een nostalgische levensstijl hebben of willen?

MD: Ja, zeker.

M: Want ook op internet vind ik vooral u en Jo Hedwig Teeuwisse.

MD: Ja, wij zijn wel een beetje de leidende figuren zou je kunnen zeggen. Een hoop mensen hebben vragen, van hoe moet dit en waar vind ik dat, hoe herken je dit en waar vind ik dat. En de media die bereiken ons ook regelmatig.

M: Dat zat ik mij al af te vragen en dan met name programma's die dan echt alles van u vragen, een beetje net als ik misschien, zo'n beetje verwonderd van 'he, maar hoe doet u dan?' en hoe ervaart u die reacties van journalisten, zijn het leuke mensen om over de vloer te hebben?

MD: Ja over het algemeen zijn het leuke reacties. Heel veel vragen ook hetzelfde, van 'hoe is het begonnen?' dat is de meest gestelde vraag en over het algemeen is het heel positief, leuk en apart zou je kunnen zeggen.

M: Ja, ik zat zelf ook die filmpjes te kijken en ik dacht eraan dat alles eigenlijk al een beetje gevraagd is en aan de andere kant ook weer helemaal niet, want het blijft toch heel interessant.

MD: Ja, dat is ook wel bijzonder want elk filmpje dat je doet dan komen ze toch steeds net iets met andere vragen.

M: Ja, dat houdt het op zich ook wel leuk voor u natuurlijk, anders zou u net zo goed de link van vorige interviews kunnen doorsturen. En op welke leeftijd besloot u te willen leven volgens uw nostalgische levensstijl?

MD: Ja, dat is begonnen midden jaren negentig, toen had ik eigenlijk zoiets van ‘hè dat moderne, het trekt me eigenlijk helemaal niet. Harde muziek en alles zo cliché en ik zag wat foto’s en oude beelden van vroeger en ik dacht toen ‘he die auto’s vind ik veel mooier, die spullen vind ik veel mooier en de mode vind ik mooier. En die hele mooie hoeden op, die kleren en wat zien de dames er mooi uit!’ Dat vind ik interessant en zo is het eigenlijk langzaam gaan groeien. Dan kom je andere mensen tegen, vroeger was dat dan wat minder zonder internet, de laatste jaren is dat wat gegroeid en nou later ben ik dus de kleding gaan dragen en met de komst van internet is dat wat sneller gegaan en op een bepaald moment had je ook wel clubs in het buitenland, zoals Club Interbellum zal ik maar zeggen, dagelijks leven in die tijd. En juffrouw Jo Teeuwisse en ik hebben zo Club Interbellum opgericht in Nederland.

M: Oke, jullie samen?

MD: Ja, zij meer als hoofdoprichter en ik meer als mede-oprichter.

M: Oke, en wanneer was dat? Wanneer is het opgericht?

MD: 2007

M: Oh, dat is nog niet eens zo heel lang.

MD: Ja de tijd gaat snel en daarvoor waren we eigenlijk al bezig, maar we hadden nog geen club in Nederland, we zaten bij buitenlandse clubs.

M: Oke en hebt u ook in Nederland bij een vereniging aangesloten gezeten?

MD: Ja ik ben een tijdje lid geweest van zo’n re-enactmentvereniging en heb ik het burgergedeelte gedaan en het is altijd wel leuk, maar het is niet echt mijn ding, hoor.

M: En waarom niet?

MD: Ja het is een weekendevenementje, een weekend en het is vooral geïnteresseerd in oorlog en in veldslagen.

M: Oke, dus u gaat echt uit van de positieve kanten van de jaren ’30 en de jaren ’20?

MD: Ja, nou het is ook een heel realistische kant uit die periode, maar niet om me alleen met oorlog bezig te houden, daarbij hou ik me met het dagelijks leven uit de periode bezig. Niet alleen hoeveel soldaten één tank opbliezen, dat vind ik wat minder interessant.

M: Ziet u zichzelf ooit nog van tijdsperiode wisselen? Net als nu besloot u te leven als in de jaren ’20, zou het nog kunnen zijn dat u, stel u bent straks vijftig en u hebt een midlifecrisis, andere mensen nemen dan bijvoorbeeld een motor en u denkt misschien ‘ik ga nu mijn huis ombouwen naar de jaren ’50!’. Zou dat kunnen?

MD: Haha, ik vind het wel grappig gesteld. Ten eerste leef ik niet in de jaren ’20, maar volgens de jaren ’20, ’30, maar ik denk niet dat het ooit zover komt ik heb het wat dat betreft helemaal gevonden.

M: Oke, dus u blijft echt bij de jaren ’20, ’30. Komt het weleens voor dat u bijvoorbeeld eenzelfde soort passie voelt voor iets dat nieuw is? Bijvoorbeeld toch iets moderns waar u de charme van inziet?

MD: Nou eigenlijk niet, ik heb niet zoveel met modern. Soms zie je weleens bepaalde producten zeg maar van vroeger, heel stom voorbeeld, ik zie heel veel scooters rondrijden en die zijn allemaal gebouwd op basis van een jaren ’50 scooter. En soms nieuwerwetse fietsen, zal ik maar zeggen, die dan toch volgens oud model gebouwd zijn. Dus wat dat betreft vind ik dat wel leuk om te zien, maar ik zal het zelf niet aanschaffen.

M: Nee, omdat het niet authentiek binnen uw verzameling past.

MD: Het komt niet uit die tijd.

M: Wat waren verder uw verwachtingen eigenlijk toen u besloot om volgens de jaren '20 te leven?

MD: Wat de verwachtingen waren, nou de verwachtingen waren natuurlijk aan begin van 'gaat dit echt lukken'? Het is ook de magie om het ook echt draaiend te houden en dat je echt volgens die periode leeft. In het begin was dit wel, vooral toen er nog geen internet was, van gaat dit lukken? Ik was vrij alleen wat dat betreft en later dat er dan wat meer mensen bij kwamen toen ging dat echt goed, zal ik maar zeggen.

M: Dus het internet is wel cruciaal, zeg maar om toch met andere mensen die dezelfde passie hebben contact te houden?

MD: Ja inderdaad, wat forums hebben we, Facebook is heel belangrijk voor de belangrijke contacten, de evenementjes, uitjes, het spulletjes kopen en natuurlijk al de oude muziek en dingen die er op staan. Nou wat dat betreft is internet misschien wel de meest goede moderne uitvinding.

M: Oke, is dat dan nog iets moderns, u noemde het in een filmpje ook uw tijdmachine?

MD: Ik gebruik de computer inderdaad puur voor nostalgische dingen.

M: Ja, geen moderne dingen. Interessant, ja ik merk ook als ik één re-enactor op Facebook toevoeg bijvoorbeeld, dan heb ik in principe een hele lijst weer van nieuwe re-enactors met profielfoto's waarin mensen ook weer in een historische uitbeelding op de foto staan.

MD: Dat klopt ja, welke groepen volgt u als ik vragen mag?

M: Ik heb meegedaan met de Dames en Heren van Toen, binnen de VHM en toevallig heb ik ook binnen de VHM weer een andere groep leren kennen en dat is ook leuk want dat is weer een hele kleine groep, wat nog aan het opstarten is, dat zijn de Krasny Oktjabr. En die zijn nog vrij kleinschalig en moeten nog opbouwen dus dat is ook leuk om te leren kennen. En een derde groep die heeft te maken met Arne Koets, die ken ik via het Legermuseum.

MD: Ja ik ken Arne Koets persoonlijk.

M: Die is ook vrij bekend binnen re-enactment dacht ik inderdaad. En met hen ga ik met Pinksteren naar een kasteel, huis Dever en dan doen we een Middeleeuwse uitbeelding.

MD: Ja, Dames en Heren van Toen, ja, het klinkt misschien heel arrogant, maar het zijn in onze ogen echt amateurs. Sorry dat ik het zeg.

M: Het geeft niets, volgens mij beseffen ze zich dat zelf ook. Daar hebben ze het zelf ook over gehad, want we hebben het eens over de mate van authenticiteit gehad en toen spraken we ook over de Dames en Heren van Toen in vergelijking met Club Interbellum, dat daar inderdaad wel veel verschil tussen zat.

MD: Ja, ze zien eruit als bijna wel jaren '70 met, nee, het is leuk dat ze het doen hoor, absoluut en ik ken ze ook allemaal en ze hebben me ook weleens gevraagd of ik leiding zou willen geven om er toch wat authenticiteit in te krijgen, maar het blijft re-enactment, het is gewoon een leuk weekenduitbeeldinkje op een fort en daarna is alles weer hartstikke modern en ondertussen zitten ze met hun telefoons te spelen. (lachend)

M: U zou dus in feite geen leiding aan ze kunnen geven omdat u zich daaraan zou storen?

MD: Nou, ik zie mezelf het niet doen, ik vind het wel leuk om naar evenementjes te gaan, maar het is echt stappen, stappen terug hoor.

M: Oke, want eh, Club Interbellum is wat meer voor de authenticiteit, wat zijn dan de activiteiten die jullie ondernemen?

MD: Nou, wij zijn wat meer statisch zoals je zou kunnen zeggen. Wij gaan een dagje naar het Rietveldhuis, het Sonneveldhuis in Rotterdam we gaan een dagje ouderwets fietsen, een dagje naar een ouderwetse grill, we doen een stadstour. Echt dingen puur gebaseerd op ontwerpen, mode uit die tijd.

M: Zonder een Iphone in de broekzak te hebben

MD: Juist

M: Is dat dan het grootste verschil met Dames en Heren van Toen? Plus dat zij misschien de attributen niet helemaal authentiek hebben.

MD: Nee, ja dat ze lopen in jaren '70 panties, dat hadden ze helemaal niet. Wat dat betreft, het is een leuk groepje, maar het is re-enactment.

M: Dus je hebt re-enactment, living history en dan de nostalgische levensstijl in principe.

MD: Ja je zou het ook een ouderwetse levensstijl kunnen noemen, je kan het een neo-traditionele levensstijl noemen, uiteindelijk komt het allemaal een beetje op hetzelfde neer.

M: Oke, want living history zijn er binnen de VHM ook mensen die aan living history doen?

MD: Ja, ik geloof de, je hebt een hele Duitse groep die dat doen, en die zijn toch echt wel met Living History bezig. Dat doen ze bijvoorbeeld het hele weekend, ze gaan er voor en ze stoppen ook niet.

M: Oke, dat is bijvoorbeeld Sjoerd van der Wal die daarbij betrokken is?

MD: Ja, Sjoerd van der Wal zit bij Nederland Paraat, die heeft zich met '39-'40 beziggehouden en hij zit ook bij Club Interbellum trouwens.

M: Ik heb Sjoerd ook leren kennen via Dames en Heren van Toen, daar doet hij af en toe aan mee. En toen hebben we het ook over het Duits gehad, dus dan ben ik blij dat ik van alle facetten iets in mijn scriptie kan verwerken. Dan heb ik wat meer het idee dat ik re-enactment voor zover het kan in deze tijdsperiode goed in beeld heb.

MD: Ja, Sjoerd van der Wal is nu ook begonnen met zijn huis, die gaat ook wat verder.

M: Langzaamaan gaat dat verder, denkt u dat hij uiteindelijk ook de levensstijl aan zal nemen?

MD: Ja, hij heeft er altijd een passie voor gehad en de laatste jaren is hij daar wat meer mee bezig.

M: Oke, nou dat is leuk om hem in de gaten te houden en kijken wanneer dat proces dan rond is. Hoe zou u verder uw eigen rol willen omschrijven binnen Club Interbellum?

MD: Ja, ik ben toch wel een van de initiatiefnemers, een van de trouwe aanwezigen, een die veel met advies bezig is en toch wel een van de kennis, mensen met veel kennis in huis binnen die club.

M: Kunt u dan ook bijvoorbeeld zeggen dat u een bepaalde status hebt binnen uw groep of binnen het algemene re-enactment?

MD: Ja, dat is het toch wel, hoor. Er zijn weinig mensen in Nederland die met deze hobby bezig zijn die mij niet kennen. Het is niet zo dat ik een statuspositie ambieer, daar gaat het niet om, maar nee het wordt allemaal wel, zo ervaar ik dat zelf, en het is niet dat ik dat leuk vind, maar er wordt toch wel tegen me opgekeken.

M: En ervaart u verder botsingen binnen re-enactment in Nederland? Merkt u ook net als dat Dames en Heren van Toen en Club Interbellum mogelijk tegenover elkaar staan, merkt u dat ook bij andere werkgroepen?

MD: Nou, dat weet ik niet, want ik houd me niet heel erg daar mee bezig. Maar er wordt wel heel veel naar elkaar gekeken ja, absoluut.

M: Is dat dan een soort competitie?

MD: Ja, maar er wordt ook heel goed samengewerkt als het nodig is, maar ik denk dat je dit beter aan de re-enactors zelf kunt vragen, die zitten er wat meer in. Er is wel veel jaloezie onderling, dat kan ik wel zeggen.

M: Oke, dat is wel interessant om inderdaad nog aan de re-enactors te vragen.

MD: En een hoop onzekerheid, dat speelt toch wel hoor binnen de re-enactment, maar ik zit niet echt in de re-enactmentwereld.

M: En tussen u en bijvoorbeeld Jo? Zit daar ook nog een soort competitie in?

MD: Nou nee niet echt, ik denk dat we allebei voor 100% authentiek gaan, maar er zit verder niet echt een competitie in.

M: Oke, wat is voor u de grootste waarde van uw levensstijl?

MD: De grootste waarde, dat het lukt! Dat ik ervan kan genieten en dat het belangrijk is om ja, om zo te leven. Het is leuk, je geniet ervan en ja, het geeft een leuk eh, het is niet zozeer een waarde, want dan ga je iets aanprijzen of op een plank zeggen van 'dat is het!', ik denk dat gewoon de waarde is en laten we het daarop houden, het is gewoon leuk om te doen.

M: Oke en om die reden is het leuk om er dan 24 uur mee bezig te zijn.

MD: Ja, het is ook al zo normaal geworden. Ik zou in de moderne tijd niet meer mee kunnen draaien hoor.

M: Oh nee?

MD: Nee, dat is echt afgesloten.

M: En mocht je dan ooit een nieuwe baan moeten zoeken, wat voor baan zou je dan proberen te vinden hoe zou je dat aanpakken?

MD: Eh, nouja, hoe zou ik dat aanpakken, kijk, ik heb natuurlijk een vast contract dus ik hoef me weinig zorgen te maken over een andere baan en ik vind het prima in het Rijksmuseum, het is ook een nostalgische omgeving, ook qua werk, dus in die zin denk ik niet dat ik voorlopig nog van baan zal veranderen.

M: Oke, want dat wilde ik ook nog vragen, want het is wel normaal voor u geworden misschien, maar zijn er dan nog momenten, bijvoorbeeld als u een sigaar gaat halen in het 1915-winkeltje dat ik in een filmpje zag, zijn er dan ook momenten waarop u het meest gelukkig bent met uw keuze? Momenten waarop u denkt 'he, hier kan ik nu het allermeeste van genieten'.

MD: Nouja, zodra je, we hebben kort geleden Koninginnedag gehad en als je dan die stampende muziek hoort en die mensen allemaal, dan denk je 'Pff, nou, ik ben lekker blij met mijn levensstijl, ik ga hier niet tussen lopen!'.

M: En jullie hebben met Club Interbellum zelf niets gedaan met Koninginnedag?

MD: Nee, ik heb gewoon gewerkt. Maar het is meestal gewoon de manier waarop moderne mensen, als je die ziet, ik wil je absoluut zelf niet beledigen want je bent waarschijnlijk zelf ook hartstikke modern, maar als je moderne mensen ziet en de moderne media hoort en al die dingen dan denk je 'nou, wat ben ik toch gelukkig in mijn ouderwetse levensstijl'.

M: Ik kan me voorstellen dat dat mooie momenten zijn ja, dan hebt u echt een bewuste keuze voor een andere stijl gemaakt.

MD: Dat zijn inderdaad de mooie momenten.

M: Want er zijn waarschijnlijk meer mensen die zich eraan ergeren, maar die kiezen er niet voor om zich af te scheiden zoals u.

MD: Dat klopt. Ik leef nu al bijna twintig jaar zo.

M: Toe maar, en gaat u nog een feestje geven als het vijftwintig jaar is?

MD: Nee, misschien een leuk jaren '20 feestje in Berlijn, maar vijftwintig jaar nostalgisch vieren, daar moet ik eens over nadenken.

M: Nou mocht u nu een feest geven, hoe komt u dan aan het eten van toen?

MD: Nou ik eet geen eten van toen, ik eet gewoon modern eten, maar dat maak je wel in oude pannen klaar.

M: Oke, en gebruikt u dan recepten zoals ze die toen ook maakten?

MD: Ja, ik heb wat oude kookboeken daar staan oude gerechten in, dus dat komt allemaal hartstikke goed.

M: Oke, nou hartstikke leuk. Blijft u verder ook op de hoogte van wat er in de hedendaagse tijd gebeurt? Kijkt u het journaal of leest u moderne kranten?

MD: Nou heel weinig, ik lees bijna helemaal geen moderne media, heel soms hoor je weleens wat op je werk en dan wist ik het helemaal niet.

M: Vind u het ook niet belangrijk om ervan op de hoogte te blijven?

MD: Nou, dat zijn dan weer van die momenten waarop ik denk van, 'nee, laat me maar lekker weer met het oude leven bezighouden.'

M: Bijvoorbeeld wanneer de situatie in Syrië voorbijkomt?

MD: Nou, af en toe zie je weleens wat berichten op Facebook staan of het BBC News, maar verder volg ik echt bijna echt niets moet ik zeggen.

M: Oke u heeft dan ook wel een computer in uw huiskamer staan, u noemt het zelf een consessie, die heeft u nou eenmaal nodig, zijn er nog meer consessies die u moet doen om uw levensstijl vol te houden?

MD: Nou, je moet gewoon dagelijks naar je werk he? Maar dat is in een goede omgeving, de enige consessie is verder de computer.

M: Nou in principe had u in de jaren twintig ook moeten werken natuurlijk, maar dan had u misschien een andere baan gehad?

MD: Waarschijnlijk wel, maar aan de andere kant het Rijksmuseum bestond toen al dus er is overheen te komen.

M: Nou dan had ik nog een vraag, eigenlijk een open deur, maar wat u aanspreekt in de jaren '20/'30?

MD: Ja design, muziek, de films, de auto's, de trams, de treinen, de fietsen, alles.

M: En andersom wat stoort u aan de moderne omgeving precies?

MD: Oh, zoveel. Het harde gebel om je heen steeds, veel asociaal gedrag natuurlijk, de nadruk wordt gelegd op de verkeerde dingen, hoe mensen gekleed zijn.

M: En binnen uw familie en vriendenkring? Zijn er mensen die nog wel volgens een moderne levensstijl leven?

MD: Nou, al mijn vrienden zijn mensen die zich ook allemaal bezighouden met die periode, maar verder mijn familie hebben allemaal een moderne levensstijl, maar die zijn het allemaal gewend hoor hoe ik het doe.

M: En hoe hebben ze gereageerd toen u een andere levensstijl koos?

MD: Oh, dat vonden ze wel leuk. Ze hadden zoiets van 'dat moet ie zelf weten, het is zijn leven, laat hem dat lekker zelf invullen'.

M: En hoe gaat de omgang dan? Blijft u ook op de hoogte van hun moderne ontwikkelingen of heeft u het ook vooral over uw levensstijl?

MD: Nouja, je komt een paar keer per jaar bij elkaar, met kerst enzo en dan heb je het wel over moderne dingen, dan zal ik niet het centrale punt zijn. Dat is dan toch wel een consessie zou je bijna zeggen.

M: Dus stel uw neef heeft een nieuwe BMW, dan zou u het daar ook even over hebben.

MD: Nou dan praat ik niet mee, het interesseert me niet.

M: Zijn er weleens negatieve reacties geweest op uw levensstijl?

MD: Nou, eigenlijk niet, je hoort weleens wat populistische opmerkingen in de straat, dat iemand Al Capone roept ofzo, ik vind dat niet heel erg positief, je wordt toch met een gangster vergeleken. Meestal zijn het toch wel complimenten. 'Zo wat zie je er mooi uit', of

'Een echte heer, zo netjes hoor.'

M: Is dat hetzelfde als in het begin toen u er misschien nog niet zeker was of levensstijl wel vol te houden was? Dat u dan misschien iets anders uitstraalt?

MD: Nee, eigenlijk niet eh ik heb weleens een antisemitische opmerking gehad, vanwege die hoed, dan denken ze dat je een orthodoxe jood bent en in het begin was ik een beetje sceptisch maar dat is al lang geleden. Inmiddels zou ik me meer ongemakkelijk voelen als ik in een spijkerbroek zou moeten lopen.

M: Oke, hebt u niet de behoefte om het te proberen? Kijken wat dan weer de reacties zijn?

MD: Nou ik heb er geen, dus dat zal niet lukken.

M: Tot slot vroeg ik mij af of uw wasmachine de deur al uit is? Ik vond net een filmpje waarin u aankondigde op de ouderwetse manier te willen wassen?

MD: Allang, als je Huizenjacht zou kijken, aflevering 2-45, dat is een filmpje van drie minuten daar kun je de wasmachine met wringer zien.

M: Net heb ik ook een filmpje gevonden dat ging over Jo Hedwig Teeuwisse, waarin ze vertelde wat haar nu stoort aan de moderne tijd en toen zei de interviewer: 'jij bent eigenlijk gewoon een oude vrouw'. Vindt u uzelf ook een oude man, maar dan in een jong lichaam?

MD: Nee, niet echt. Misschien is mijn mening wat ouderwets, maar ik zie mijzelf niet als een oude man.

M: Hebt u verder nog aanbevelingen voor mijn onderzoek? Want ik ken het re-enactmentwereldje nu nog maar kort en nog lang niet helemaal, ik heb drie groepen leren kennen zodadelijk en dan met u en Jo, zijn er nog meer dingen die interessant zijn om mee te nemen? Want de vraag in mijn onderzoek is eigenlijk, 'waarom is re-enactment nu zo populair, waarom willen zoveel mensen zich met re-enactment bezighouden?'

MD: Ja dat is eenvoudig, het heeft met een aantal dingen te maken, één van de simpele dingen zoals de globalisering, einde van een nationale identiteit, einde van de gulden. Mensen vinden hun uitlaatklep tegenwoordig niet meer in de politiek, want die is tegenwoordig maar met één ding bezig en dat is zoveel mogelijk geld verdienen, even heel kort door de bocht. En mensen zijn een beetje op zoek gegaan, het is crisis, economische neergang en het re-enactment is al een aantal jaar populair. En je ziet dat vooral ook in het buitenland, veel populairder is dan in Nederland, dat het nu wat aan het groeien is. Ik denk dat het daarmee te maken heeft, mensen zijn op zoek naar bepaalde dingen die je leuk vindt.

M: En dan met name in het verleden?

MD: Ja, want toen was er nog eenheid, toen was er nog duidelijkheid en dat is de laatste jaren een beetje weggegaan.

M: En klopt het dat het in de jaren negentig met name sterk opgekomen is?

MD: Ja, de jaren negentig waren natuurlijk tijden van enorme economische groei en tijden van opkomst van het neo-liberalisme en daar zijn we ook allemaal een beetje voorbij, daar is wat onzekerheid over en ja de jaren negentig hadden we natuurlijk nog wel een gulden en een Nederland en dingen die echt tot de Nationale identiteit behoorden. Dat geldt overigens ook voor Duitsland en Engeland en andere landen en ja, dat is een beetje weggegaan allemaal en mensen gaan dan op zoek naar iets. En de een gaat op Geert Wilders stemmen en de ander houdt zich bezig met re-enactment. Je ziet dat wel heel erg, hoor.

M: Zijn de mensen binnen re-enactment, aangezien de Geert Wilders stemmers vooral rechts zullen zijn, overwegend links?

MD: Nou, dat is een vraag die je beter aan de re-enactors zou kunnen stellen, ik hou me niet zo bezig met de persoonlijke keuzes van iedereen, maar ja, je ziet bij de re-enactment over het algemeen wel mensen die wat hoger opgeleid zijn, hoor.

M: Oke, hogere opleidingen

MD: Ja, over het algemeen wel, toch wel mensen die in de middenklasse staan.

M: En over het algemeen ook vooral blanke deelnemers?

MD: Ja vooral mensen die veel passie voor geschiedenis hebben.

M: Ja die passie, die komt duidelijk naar voren tot nu toe. Het verspreid zich van één vereniging, naar weer een andere tijdsperiode, nieuwe uniformen enzovoorts.

MD: Ja ze vinden alles leuk he, ze willen alles meemaken.

M: Heel interessant, leuk.

MD: En dat is ook wel iets dat je heel kenmerkend ziet, iedereen heeft iets met geschiedenis en met het verzamelen. En ook wat mensen thuis hebben, de één heeft heel veel uniformen, de ander heeft heel veel, ja als ze het echt honderd procent willen hebben, dat is voor hen echt een paar bruggen te ver nog.

M: Mag ik nog vragen hoeveel activiteiten met Club Interbellum hebt u zo in een jaar? Ik hoorde van een re-enactor eens, dat als je bij meerdere groepen zit dat je dan ieder weekend wel een evenement zou kunnen hebben.

MD: Klopt, dat is bij ons ook. In de winter is het vaak wel iets minder, maar in de zomer en herfst maanden zijn we toch wel bijna wekelijks weg, hoor.

M: Dat is wel bijzonder en dat zijn dan de weekenden dat u ook lang een uitbeelding doet?

MD: Nee wij doen niet zozeer uitbeeldingen, dat is weer re-enactment en living history. We bezoeken ze weleens hoor, maar alleen de serieuze evenementjes maar wij gaan gewoon een dagje wat doen, een dagje naar bijvoorbeeld het stadhuis, dat is gebouwd in de jaren '30 en dan gaan we daar een dagje langs, rondleiding doen, foto's maken echt onderzoek.

M: Om zo meer kennis op te doen met elkaar?

MD: Wat serieuzer dan de re-enactors doen. Een vrij serieus evenement is Hoorn-Medemblik, daar hebben we een keer als groep aan meegedaan, maar meestal doen we dat niet.

M: En hoe ervaart u dan de omgang met het publiek?

MD: Ja dan wordt je gauw een mikpunt he? Een beetje aapjes kijken, wij komen echt om die tijd te beleven, het publiek komt echt om je te bekijken, het is wel leuk af en toe maar niet elke week.

M: Prima, dan denk ik dat we er zijn.

MD: Oke, wordt het een artikel?

M: Het wordt een afstudeerscriptie voor de Erasmus Universiteit Rotterdam, tot en met eind juni dus vandaar dat ik nu kennismaak met groepen, re-enactors om vanuit hen aan te kunnen geven wat re-enactment in Nederland nu is en waarom mensen het nu zo graag doen.

MD: Aha, nou ik hoop dat het je goed af gaat dat het een mooi stuk wordt.

M: Ik hoop het ook.

MD: Wie weet komen we elkaar nog wel tegen ergens de komende maanden elders.

M: Nou toevallig ga ik naar Bussum Bridgehead, bent u daar ook?

MD: Nee dat is echt re-enactment. Geschiedenis is echt allemaal leuk en geschiedenismensen hebben wel een punt, maar re-enactors weten alle details die geschiedenismensen weer niet weten. De details weten re-enactors en historici weten die vaak niet, wel de verhaallijnen, maar niet de details.

M: En voor u zelf? Zou u ook zeggen dat u de tijd waarin u leeft beter kent dan een historicus? Omdat u de tijd daadwerkelijk beleeft?

MD: Absoluut! Ik zou de uitdaging wel met ze aangaan als het daarop neer komt.

M: Nou ik vind het interessant dat ik even een kijkje heb mogen nemen in uw leven en ook het verschil te zien tussen re-enactment, living history en u.

MD: Nou graag gedaan, veel succes en wie weet.

M: Zou u het leuk vinden om het eindresultaat nog te zien?

MD: Ja, ik wou het eigenlijk niet vragen, maar als dat zou kunnen, graag.

M: Dan zal ik hem u toemailed! Dan ben ik benieuwd wat u ervan vindt, dat hoor ik graag. Een hele fijne dag nog en nogmaals bedankt.

MD: Tot ziens, dag!

M: Dag!

Transcript Jo Hedwig Teeuwisse

Datum afname interview: 14 mei 2012, 20:00 uur

J: Historisch Adviesbureau met Jo Teeuwisse.

M: Goedenavond met Maritgen Rodenburg

J: Hallo

M: Ik belde voor het interview.

J: Inderdaad.

M: Ik heb je nu in het Legermuseum gezien en mijn onderzoek gaat in principe over re-enactment in Nederland, dat heb ik al een beetje leren kennen via het Legermuseum en het leek me leuk om dat aan te vullen met Mark Davids en uw verhaal eigenlijk om de re-enactors te vergelijken met mensen die een nostalgische levensstijl aannemen.

J: Ja.

M: Ik denk dat het ongeveer een half uur, drie kwartier duurt.

J: Prima.

M: Nou ik heb altijd eerst wat algemene gegevens en dan wat achtergrond vragen, hoe je bijvoorbeeld re-enactment hebt leren kennen of wat je verwachtingen waren toen je je levensstijl aannam, dan heb ik nog wat vragen wat betreft het adviesbureau en Club Interbellum en dan de gevolgen van toen en nu, puur hoe het is om in een andere tijd te leven dan de meeste mensen, dat is een beetje de globale lijn.

J: Prima

M: Mag ik allereerst vragen wat uw leeftijd is?

J: Ik ben van 26 oktober 1972

M: Oke prima.

J: Dus ik ben 39.

M: En wat is de hoogste opleiding die je gedaan hebt?

J: De filmacademie, dus dat is geloof ik HBO.

M: En daar heb je waarschijnlijk veel aan bij je werk voor het Adviesbureau? Omdat jullie veel met films betrokken zijn?

J: Ja, ik doe eigenlijk nog steeds hetzelfde werk als vroeger alleen nu hou ik me vooral bezig achter de schermen en met het historische gedeelte en vroeger deed ik meer de productie en regie.

M: Wel de goede opleiding gekozen?

J: Ja en nee, uiteindelijk ben ik toch iets heel anders gaan doen dus wat dat betreft is het wel verspilde tijd, maar aan de andere kant heb ik er ook weer heel veel aan gehad dus is het ook weer niet verspilde tijd, een beetje fifty-fifty.

M: Want het werk dat u nu doet, dat is het Historisch Adviesbureau.

J: Ja klopt.

M: En kunt u daar wat meer over vertellen, hebt u dat zelf opgericht?

J: Ja dat heb ik zelf opgericht, ik heb door mijn vorige week bij film en televisie, via mijn hobby en passie voor geschiedenis, waar ik toen voor de lol mee bezig was, werd ik op een gegeven moment benaderd door Discovery Channel. En die wilden op een gegeven moment een documentaire maken over het verzet in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog en die hadden mij op internet gevonden. Toen zei ik tegen hun van 'nouja, ik heb ervaring met film en televisie, ik heb filmacademie gestudeerd en ik heb dus de passie voor geschiedenis dus dat kunnen we misschien combineren, dus dan kan ik misschien voor jullie meer doen dan alleen wat spulletjes regelen enzo.'. En toen heb ik dus voor hun productie heb ik heel veel geregeld en toen dat klaar was dacht ik eigenlijk van 'nou, dit is eigenlijk mijn ideale baan'. Want ik ben bezig met mijn passie voor geschiedenis, ik kan toch nog steeds film en televisie maken zonder alle stress en gedoe en alle zaken die ik niet leuk eraan vond en toen dacht ik daar ga ik mee verder.

M: Leuk

J: En daarnaast was het natuurlijk iets waarvan ik dacht, nouja het is geen gat in de markt, maar het is wel iets wat gewoon nog niet bestond. En waar we in Nederland heel hard behoefte aan hebben.

M: En die productie was ook voor Nederland, dat is hier uitgezonden?

J: Ja, op Discovery Channel.

M: En hoe lang hebt u dat werk gedaan voor die opdrachtgever?

J: Oh dat weet ik niet, dat heeft een paar maanden geduurd, een paar weken ben je bezig en na een paar maanden vragen ze of je weer wat wil vertalen, het is freelance dus om de haverklap.

M: Ook wel erg afwisselend kan ik me voorstellen?

J: Ja, absoluut. Iedere opdracht die ik krijg is weer iets heel anders en de opdracht kan komen van film, televisie, van een museum, van een auteur, particulier, kan uit het binnenland komen, uit het buitenland het kan over foto's gaan, het kan over research gaan, het kan iemand zijn die een paar originele jaren '30 sokken nodig heeft, het valt niet te voorspellen.

M: Leuk en dat zijn allemaal mensen die bij het Adviesbureau aankloppen en vragen of u ze kunt helpen met een film of documentaire? En dat is begonnen met Discovery Channel? Want toen had u dat bureau misschien nog niet?

J: Nee klopt, toen was ik nog gewoon een producent, een film- en televisieproducent, ik had een klein productiebedrijfje en die passie voor geschiedenis.

M: Want daarvoor, maakte u ook producties in gewoon moderne thema's?

J: Ja, ik was regisseur en scenarioschrijfster en ik werkte voor film en televisie, kleine dingetjes een eigen bedrijfje was ik allemaal net begonnen en ik had een paar producties gemaakt, waaronder wel eentje al over de Tweede Wereldoorlog, maar twee of drie andere die waren gewoon modern.

M: Als u er al eerder voor kon kiezen, had u er dan al eerder een jaren '40 thema in verwerkt?

J: Ja, als ik het overnieuw kon doen dan zou ik waarschijnlijk al veel eerder begonnen zijn met het Historisch Adviesbureau en de hele filmacademie had ik dan niet gedaan.

M: Ik wilde nog vragen, je zegt ik heb een passie voor geschiedenis, maar kun je omschrijven hoe dat voelt?

J: Ja, achteraf gezien is dat iets voor mij wat ik heel mijn leven al heb gehad. Ik probeer dat terug te redeneren van 'ja, wanneer begon dat?' en ja ik weet dat ik in ieder geval als kind er al mee bezig was. En ja het begon er allemaal mee dat ik op een gegeven moment, ik weet nog het magische moment dat je weet wat geschiedenis is.

M: Wat gebeurde er toen?

J: Ja ik weet niet meer precies hoe of wat maar er was gewoon een moment waarop ik dacht 'Woo, hier op deze plek hebben vroeger ook mensen gewoond'. Je denkt eigenlijk dat de hele wereld om jou draait en als klein kind ben je helemaal niet bezig met dat er iets voor jou kwam, voordat jij er was. En ik had het geluk dat mijn vader ook gek op geschiedenis was en die had dus oude foto's aan de muur gehangen, oude boeken dat soort dingen en dan krijg je het een beetje vanzelf.

M: Dus het werd wel een beetje gestimuleerd, daardoor heeft het zich uitgebreid?

J: Ja absoluut, het is zwaar uit de hand gelopen.

M: Ja

J: Ja weet je, zodra je dat doorkrijgt, dat hele kleine magische geheimzinnige idee van 'dit huis dat staat hier honderd jaar en ik ben maar 8 of 10 jaar oud' dan weet je '90 jaar voor mij zijn hier allemaal dingen gebeurd' en dat vind ik heel fascinerend.

M: En wat bent u toen gaan doen? Bent u toen gaan vragen, gaan onderzoeken wat er allemaal in uw huis gebeurd is?

J: Nouja, daar was ik toen nog een beetje jong voor, maar ja dat heb ik later wel allemaal gedaan en dat is iets waar je eigenlijk continue mee bezig bent. Dus als je ervoor staat,

voor een oud huis, dan zit je automatisch een soort van te kijken ‘welke tijd is dat, wat zou er gebeurd zijn’ en als je oude fotoalbums doorkijkt dan speelt dat ook altijd een beetje in je achterhoofd.

M: Een beetje afvragen wat het verhaal erachter zou kunnen zijn?

J: Ja want eigenlijk, geschiedenis is gewoon een heel dik boek met heel veel geheimzinnige verhalen waarvan je de helft niet kan lezen en ja, als je een beetje nieuwsgierig bent met een beetje een nieuwsgierig karakter dan is geschiedenis eigenlijk heel frustrerend. Het is overal en dat maakt het zo fascinerend en geheimzinnig en interessant.

M: Hebt u het ook bij andere dingen dat u net zo geïnteresseerd bent? Dat u van nature misschien een heel nieuwsgierig persoon bent?

J: Ja, ik denk dat de nieuwsgierigheid zit er wel een beetje in, maar eigenlijk, behalve geschiedenis is er niet iets waarvan ik denk goh daar ben ik nu ook dag en nacht mee bezig.

M: Het is niet zo dat u biologie kreeg op de middelbare school en dat u daar helemaal aan verslingerd raakte.

J: Nee, dat werkte allemaal voor geen meter.

M: Het is dus het een of het ander

J: Ja, wiskunde, aardrijkskunde, dat werkte allemaal helemaal niet.

M: Het spreekt je aan of niet, dat kan.

J: Ja precies, dus het ging een beetje vanzelf en daarnaast kwam ook nog, meer als toevallige bijkomstigheid dat ik al heel jong een enorme desinteresse had voor de huidige tijd. Ik weet dat ik als klein kind al op een gegeven moment een keer naar een foto keek van nouja, Den Haag rond 1900 en dat ik daar heel verdrietig van werd. En toen vroegen mijn ouders van ‘waarom word je nu zo verdrietig van die foto?’ en toen zei ik dat ik het niet eerlijk vond dat het in die tijd alle mensen mooie kleren hadden en dat er koetsjes reden en dat de straten er zo mooi uitzagen, alle huizen zo mooi, terwijl ik, ja ik was geboren in de jaren '70 en ik woonde in een tijd van lelijke kleine tasjes en mannen met lang haar en wijde pijpen en nouja, dat soort gruwelijke dingen, flatgebouwen, bah. Dus ik had al heel erg, heel erg jong het gevoel alsof ik alle interessante dingen al had gemist.

M: Hoe oud was u toen?

J: Nou, wat zal het zijn? Een jaartje of 8, 9?

M: Ik kan me de teleurstelling wel een beetje voorstellen, maar om er echt verdrietig van te worden en ervan te huilen, dat is vrij bijzonder.

J: Ja, nouja je kijkt om je heen, nou waren de jaren '70 ook wel de allerlelijkste tijden ooit, daar zijn meer mensen het mee eens, ook als ze niet gek zijn op geschiedenis, dus het was, als je dan die oude foto's zag ja die vond ik mooier.

M: Wat zeiden uw ouders ervan?

J: Ja, zij vonden de jaren '70 wel leuk geloof ik, maar die hebben er geloof ik niet zoveel aandacht aan besteed, de passie voor geschiedenis vonden zij in elk geval wel leuk.

M: Mooi, want uw vader hoe ver gaat die met geschiedenis? Houdt die er nog steeds zoveel van?

J: Nouja vroeger had hij veel oude spulletjes in huis en nog steeds veel boeken over geschiedenis en films.

M: Oke, dus de interesse is ook bij hem nog aanwezig.

J: Ja absoluut.

M: Leuk, dat dat ook op zo'n jonge leeftijd al begint en dan niet alleen een interesse maar ook tegelijkertijd een desinteresse voor al het moderne.

J: Ja, het is, ik denk dat het grote geheim is, gewoon het grote moment dat je beseft wat geschiedenis is. Je gaat naar school in een jaren '70 straat en er gebeurt allemaal helemaal niks en je weet dat je nog geen dertig jaar, dat er minder in de straat een schuilkelder was en dat het bommenalarm ging en dat er vijfhonderd jaar daarvoor dat er ridders te paard door de straten reden, ja en als je dan een beetje fantasie hebt en dat had ik dan ook veel, ja dan wordt de moderne tijd vanzelf heel erg saai en hoe meer je weet over het verleden hoe saai het verleden wordt.

M: Dus u bent eigenlijk op zoek naar wat meer sensatie eigenlijk?

J: Nouja, dat niet het was vooral ook een visueel aspect, want ik kwam er ook vrij snel achter dat het verleden helemaal niet zo'n pretje was en dat er allemaal vreselijke dingen gebeurden, maar wat voor leuke dingen ik ook allemaal leerde over het verleden, één ding bleef voor mij duidelijk, dat het vroeger gewoon allemaal visueel een stuk aantrekkelijker was. De moderne tijd is zo lelijk, zo plastic en zakelijk, goedkoop.

M: En zou je dan kunnen zeggen dat u de jaren '80 en '90 eigenlijk nog leuker vindt dan de jaren '70?

J: Nee dat niet, de '70 hebben wel het record.

M: Ze hebben zich dus enigszins hersteld?

J: Ja het is wat minder erg geworden, maar het is nog niet echt om over naar huis te schrijven.

M: Wanneer besloot u om echt voor de nostalgische levensstijl te gaan? Noemt u dat zelf ook zo? Ik hoorde dat Mark Davids namelijk zo omschrijven?

J: Ja wanneer dat begonnen is, ik studeerde op de filmacademie en toen ik voor het eerst zelf op kamers ging wonen en dus voor het eerst echt mijn interieur kon bepalen en kon inrichten, oh nee dat is niet waar, als ik terugdenk, nee het is begonnen, even kijken, toen mijn zusje, toen ja, ik zat op de middelbare school en toen heb ik mijn hele kamer jaren '50 ingericht. Toen was ik bezeten door de jaren '50 en Rock 'n Roll muziek en dat soort dingen en ja de middelbare school, hoe oud zou ik zijn geweest? 15? 16? En nouja toen ging ik naar school met petticoats en mijn schoolboeken waren beplakt met plaatjes van James Dean en Elvis en daar was ik, dat was in ieder geval mijn eerste stap, maar dat was een hele kleine stap, omdat in die tijd het best wel heel erg in was, ik was niet de enige. Dat was hip. En er waren ook films, jaren '50 muziek stond opeens in de top 40 en je had van die Levi's spijkerbroekenreclames die in de jaren '50 speelden met jaren '50 muziek dus daar was ik ook helemaal gek van en ik had echt zoiets van 'wow, eindelijk een rage waarvan ik alles wel leuk vind.' Eindelijk muziek die mij echt iets doet. Het was de tijd van de House-muziek, nouja ik weet niet of je dat weleens gehoord hebt maar daar word je ook niet gelukkig van.

M: Ja dat waren de gabbers in de jaren '90

J: Ja precies.

M: Toen wilden al mijn buurjongetjes opeens een kale kop.

J: Ja precies en weet je, ik ging dus naar schoolfeestjes waar keihard de muziek aan stond te bonken, bonken, bonken en je stond een beetje onbenullig te stampen in een hoekje. En ik dacht toen stiekem, ik had toch liever thuis gezeten. En opeens ging je naar een jaren '50 feestje en daar zie je alle jongens met vetkuiven en helemaal omgekleed en jij ook

helemaal omgekleed en dan ga je naar spannende Rock 'n Roll muziek luisteren en dan heb je opeens zoiets van 'dit is zoveel leuker en spannender en interessanter'.

M: Maar toen u dus naar de middelbare school ging was u eigenlijk een trendsetter?

J: Ja toen was ik voor het eerst en ik geloof voor het laatst dat ik 'in' was.

M: Ja dat u een trend zet inderdaad, u bent binnen re-enactment natuurlijk wel een voorbeeld maar binnen het moderne zult u niet als eerste het nieuwste album van Lady Gaga in huis hebben.

J: Nee ik zal waarschijnlijk de allerlaatste zijn.

M: Die moeten we waarschijnlijk aan u verkopen onder dwang.

J: Ja, dat zal inderdaad niet snel gebeuren.

M: Maar hoe vond u dat dat die rage dan voorbij is en u was net zo gewend aan de petticoats en de Rock 'n Roll?

J: Toen had ik zoiets van, toen begon ik te beseffen van nouja oke, eigenlijk moet je dus gewoon doen wat je wil en toen gingen mijn leeftijdgenoten door naar de volgende rage, dat was een beetje van dat neo-hippy achtig gebeuren, de jaren '60 kwamen een beetje in. Ik weet ook niet wat er daarna nog gebeurd is maar ik heb toen besloten ik blijf lekker in de jaren '50 zitten en dat is langzamerhand zich gaan specialiseren en evolueren tot waar ik nu ben en dat is ook een beetje het thema geworden. Ik heb eigenlijk altijd al oude spullen in huis gehad, ook toen ik als student op kamers ging wonen, toen vond ik bij het vuilnis en dat was een Amsterdamse school spiegel en die wilde ik hebben en ik had alle oude plaatjes uit mijn tienerkamer meegenomen dus dat waren alle plaatjes van Marilyn Monroe en Elvis en James Dean, die hingen ook allemaal in mijn kamertje. En je had verder toch ook geen cent om je kont mee te krabben, dus dan ga je naar het Waterlooplein en daar haal je al je spulletjes vandaan en dan zit je al snel met oude spulletjes.

M: Bijzonder en wanneer hebt u dan besloten om echt voor de jaren '40 te gaan? Want u hebt nu het '30-'45 adviesbureau en u leeft volgens mij zelf helemaal volgens de jaren '40?

J: Ja nou, eind jaren '30 en begin jaren '40 zoiets. Ik weet niet meer precies wanneer maar was een moment waarop ik dacht van oke en nu gaan al mijn moderne kleren het huis uit, stop ik ermee en ik weet niet meer precies wanneer het was maar ik weet dat ik op een gegeven moment op kamers woonde en toen kreeg ik voor het eerst een beetje fatsoenlijke woonruimte, een paar kamers en toen dacht ik hier ga ik iets leuks van maken en toen ben ik voor het eerst echt gaan nadenken hoe ik het ging inrichten en toen had ik al die passie voor de jaren '30 en '40. Dat was voornamelijk door waar ik op school mee bezig was, mijn eindexamenfilm speelde in die tijd, maar ook omdat ik door mijn liefde van de jaren '50 ook wat oudere muziek was gaan ontdekken, dat vond ik eigenlijk nog leuker en met alle spulletjes die ik op de rommelmarkt vond, vond ik ook erg leuk en ik weet dat ik op een gegeven moment, misschien wel het doorslaggevende moment was toen ik op mijn werk aan het zoeken was op mijn werk op internet naar jaren '30 dingen voor mijn eindexamenfilm op de Filmacademie. Toen kwam ik op een website van Duitse mensen en daar zag ik de meest fantastische jaren '30 interieur en dat was zo mooi en daar was ik helemaal van onder de indruk en toen heb ik die mensen een e-mail gestuurd en gevraagd van 'welk museum is dit, want ik wil dit heel graag zien, vind het heel mooi' en toen zeiden die mensen van 'ja zo leven wij, dit is ons huis'. Nou dat vond ik echt gaaf en toen zijn we een tijdje gaan corresponderen en toen dacht ik van 'ja deze

mensen zijn precies zoals ik en die leven gewoon zo en ze hebben hun huis zo ingericht, ze dragen die kleren, dat is fantastisch en dat wil ik ook!'.
M: En wat had u dan nog meer met die mensen gemeen? Behalve een interesse in de jaren '30?

J: Ja gewoon heel veel verschillende dingen, onder andere onze levenspaden hadden een aantal overeenkomsten, wij hadden ook allemaal zoiets van ja, de moderne tijd is een beetje saai en er is gewoon niet zoveel stijl en glamour, de romantiek is gewoon een beetje verdwenen. En ja dezelfde haat voor de jaren '70 en de oranje gordijnen, de bruine en paarse bloemenmotieven dat soort dingen. En toevallig ook waren zij vooral jaren '50, toen zijn ze op een gegeven moment doorgestoomd naar de volgende stap.

M: Dus ook van de jaren '50 naar de jaren '30? En ziet u zichzelf dan nog verder afdalen? Dat u misschien van de jaren '30 ook weer doorstapt naar de jaren '20 of de tijd daarvoor?

J: Nee, ik denk dat ik, ik bedoel iedere periode in de geschiedenis heeft wel zijn voordelen, maar alle puzzelstukjes, er zijn zoveel overlappende vlakken die samenkomen bij het eind van de jaren '30 dat ik echt zoiets heb van ik wil geen andere periode. Mijn lievelingsmuziek, mijn lievelings soorten films, mijn lievelings architectuur, vormgeving, hoe mensen met elkaar omgingen, hoe ze zich kleedden, zoveel dingen waarvan ik denk ja dat waren echt de jaren '30 op zijn hoogtepunt! En ja de jaren '20 waren ook leuk en de jaren '10 ook wel, maar ja dan mis je toch weer een paar van die dingen, in de jaren '20 vind ik toch weer de kleding niet zo leuk, dus dan begin je toch weer dingen te missen.

M: Oke, dus je kan zeggen dat je in de jaren '40 je echt thuis voelt.

J: Ja, vooral eind jaren '30.

M: Eind jaren '30, die specifieke periode.

J: Ja, want voor je het weet begint natuurlijk de Tweede Wereldoorlog en die is wat minder leuk.

M: Dus je kiest er wel bewust voor om in de jaren '30 te blijven wonen omdat u niet in de de oorlogsjaren wil zitten?

J: Nou ja kijk, qua inrichting enzo scheelt dat niet zo heel veel, qua muziek, muziek uit de oorlogsjaren vind ik ook erg interessant en verder vind ik de rest ook erg interessant dus als ik zou zeggen ik ga mijn huis nu inrichten volgens de jaren '40 dan zou er eigenlijk geen verschil zijn, omdat de tijd toch vijf jaar een beetje heeft stilgestaan.

M: Dat is waar ja.

J: Ook de mode en de architectuur, de muziek, het veranderde allemaal pas drastisch toen de oorlog voorbij was, dus dat maakt niet zo heel veel uit, maar als je zegt ik ben gek op de jaren '40 dan hebben mensen al heel snel zoiets van 'watte?'

M: Ja nou, ik kan me voorstellen dat de jaren '50 ook veel meer gangbaar is. Je hebt wel meer mensen die dragen petticoats, het is nog een soort hippe periode, omdat het echt een jongerenperiode is geweest.

J: Mensen in de jaren '50, als je hier met een vetkuif rondloopt en er zijn jaren '40, '50 feestjes, jaren '50 clubs dat is allemaal heel normaal.

M: Dat klopt, dus met de jaren '40 merk je ook dat mensen anders reageren?

J: Ja, want mensen denken van, bij de jaren '30 kunnen ze zich gewoon niet zoveel voorstellen. Dat is toch een beetje de tijd van opa en oma en het beeld dat bij mensen heerst is toch het beeld van of het was allemaal vreselijke crisis en armoede of het was

heel erg kneuterig en bekrompen. Dat is eigenlijk het algemene beeld dat ze ervan hebben. Het idee dat er in die tijd ook een jongerencultuur was en muziek en feesten en dat het de hoogtijdagen waren van de film en de radio en weet ik veel wat allemaal, ja mensen weten dat gewoon helemaal niet.

M: Hebt u dan ook het gevoel alsof u op moet komen voor die periode?

J: Ja absoluut.

M: Hebt u daarom misschien ook een beetje de jaren '50 van u afgeduwd, zo van 'dat hoef ik dan ook niet meer?'

J: Nee, nee ja kijk, de jaren '50, daar heb ik achter me gelaten omdat ik gewoon de dingen uit de jaren '30 gewoon interessanter vond. Dan kijk je bijvoorbeeld naar de mode en de jaren '50 mode was vergeleken wat men droeg in mijn jeugd in de jaren '80 fantastisch, spannend, heel interessant. Maar als je dan de jaren '40 mode hebt dan denk ik van 'oh, dat vind ik eigenlijk mooier'. Maar dat moet je dan wel eerst ontdekken.

M: En die Duitse mensen waren de eerste mensen met wie u echt een klik had, waarbij u dacht dat u precies hetzelfde had.

J: Ja en zij gaven mij ook een beetje het idee van ja, ik leefde in een studentenkamertje, puberkamertje waar ik gewoon heel veel dingen door elkaar heen had staan. En als je dan opeens ziet dat mensen hun huis helemaal correct ouderwets ingericht hebben en hoe mooi dat eruitziet, dan geeft dat wel heel erg de inspiratie om ook zo ver te gaan.

M: Oke en hoe ver is ver?

J: Ja ik geloof dat ik de dingen in mijn huis van na de oorlog zijn op één hand te tellen.

M: Misschien een moderne tandenborstel?

J: Nee, ik heb een ouderwetse tandenborstel, ik heb geen televisie, geen mobiele telefoon, ik heb een computer voor mijn werk, ik heb een Ipod in de radio zitten zodat er ouderwetse muziek uit komt en ik heb een koelkast waar ik nog geen jaren '30 model van heb kunnen vinden en verder vast nog wel een paar dingen die ik vergeten ben, maar dat zijn er heel weinig.

M: Misschien alleen de noodzakelijke dingen

J: Ja en dat zijn er echt weinig en verder heb ik ook geen moderne kleding meer, ik geloof dat ik ergens op zolder één legerbroek heb liggen voor als ik ga klussen, schilderen enzo en dat is het voor zover ik weet.

M: Oke, hebben zij dan ook doordat u dezelfde levensstijl wilde, u nog gewaarschuwd van 'meisje, weet je wel waar je aan begint?'

J: Nee, absoluut niet.

M: Ze zeiden gewoon 'dat moet je doen!'

J: Er valt ook helemaal niks te waarschuwen, er zijn eigenlijk geen nadelen aan. Kijk, als je zo leeft je kan kiezen wat je wil, je kan zeggen van nouja, ik richt mijn huis ouderwets in, maar ik wil wel een televisie en een computer, ik wil wel alle moderne dingen, dan moet je dat gewoon doen. Het is niet een alles of niets en we hebben mensen in de club zitten die hun hele huis gewoon hartstikke modern hebben maar die een kamertje hebben met ouderwetse spullen en we hebben mensen die helemaal niet gek zijn op ouderwetse spullen, maar die helemaal gek zijn op muziek uit die tijd. Dus je kan helemaal zelf bepalen hoe groot of hoe klein of hoe ver je wil gaan.

M: Dus als je een keer visite hebt en er ligt iets moderns op tafel, hoe reageren ze dan? Is dat weleens gebeurd?

J: Dat er bij mij in huis iets moderns ligt?

M: Ja

J: Jawel hoor dat gebeurt wel, dan ligt er kleingeld op de grond, dan is er iets uit mijn zak gevallen of de bal van de honden en de ja, dat valt als een gek op dat is hartstikke leuk.

M: Leuk om je daar op te wijzen, tenminste dat zou ik leuk vinden.

J: Ja ze doen niks liever, ze zijn allemaal hartstikke enthousiast als ze iets moderns vinden.

M: Maar ik denk dat je verder wel heel precies bent in het inrichten?

J: Ja het is natuurlijk ook een beetje beroepsdeformatie, want waar ik woon dat wordt ook gebruikt voor film- en televisieopnames dus daar komt wel bij dat ik nog verder ga dan veel andere mensen, gewoon omdat het hele plaatje gewoon correct moet zijn. Dat ze bij wijze van spreken een dag van te voren bellen en zeggen dat ze een nieuwe speelfilm maken en vragen of ze morgen even langs mogen komen voor decorbouw of voor een gesprekje ja dan moet je natuurlijk ook wel gelijk indruk maken.

M: Dan hoef je dus alleen de muntjes van de grond te rapen en is het gebeurd.

J: Ja in principe wel, binnen vijf minuten is het allemaal weer gebeurd.

M: Netjes, leuk. Even kijken hoor, nu wilde ik nog vragen, bent u ook verrast door het aantal andere mensen die dezelfde liefde voor de nostalgie hebben?

J: Ehm, ja en nee. Ik ben verrast door de extreme liefde voor die periode, hoeveel mensen er zijn die echt iets hebben van 'ja dit is het helemaal'. Ik ben niet verrast door mensen die een soort algemene liefde hebben voor die periode en in ieder geval een ontevredenheid delen over de moderne wereld. Daar verbaas ik me niks over, want ik heb regelmatig op straat gesprekken met mensen die zeggen 'ja, de jaren '30, waarom nou?' en dan begin ik een paar dingen op te noemen die we toen hadden en die we nu niet meer hebben, gewoon de kleine irritaties van het moderne leven en dan ontdek je al snel dat heel veel mensen niet tevreden zijn met de moderne tijd of in ieder geval zich irriteren en dat is in iedere tijd, dat kan best hoor, maar nostalgie is in ieder geval een vrij algemeen iets. Maar dat is dan wel vaak of té romantisch of té negatief. Mensen kijken toch altijd wel op of de ene of de andere manier naar het verleden.

M: En ontevredenheid is er misschien altijd wel?

J: Ja en ik denk in sommige perioden is dat sterker dan in andere perioden. En ik denk omdat we tegenwoordig in een tijd leven van individualisme en in een consumptiemaatschappij dat dingen worden vrij snel oppervlakkig, dat mensen al heel snel toch een beetje een ontevredenheid hebben, want ja we zitten toch de hele dag een beetje achter ons schermje en de gordijnen gaan dicht en mensen kennen hun burens niet, vooral in de grote steden, ik denk dat een bepaald soort ontevredenheid dat dat nu sterker is dan vroeger.

M: Dus de mensen die misschien vroeger ook al ontevreden zouden zijn die hebben nu nog meer redenen om ontevreden te zijn?

J: Ja of in ieder geval over andere dingen. Dat ze het in ieder geval niet kunnen benoemen. Kijk vroeger was je ontevreden omdat je gewoon geen geld had om eten te kopen en dat is best een goede reden om ontevreden te zijn, maar nu hebben mensen alles, we zijn allemaal hartstikke rijk, hebben alles, zelfs de armste mensen in Nederland hebben het allemaal nog best wel goed. En ja, toch zijn mensen een beetje ontevreden en kunnen ze heel moeilijk de vinger leggen op 'wat is het nou'. En als je heel erg met je hoofd in het verleden zit dan ontdek je al heel snel, ja dat is verdwenen en dat is verdwenen en zó is de maatschappij verandert en op sommige gebieden zie je dingen

beter worden, maar ja op andere gebieden niet.

M : En vindt u ook veel van die mensen terug binnen re-enactment? Of nouja, ik weet niet hoe vaak u re-enactors ziet? Misschien een beetje zoals vorige maand in het Legermuseum?

J: Ja re-enactment doe ik niet zo heel veel, nu niet meer eigenlijk, vroeger wel heel vaak, maar inderdaad af en toe op zo'n evenement kom ik weleens mensen tegen en ja die hebben allemaal zo hun eigen motieven om mee te doen en voor sommigen is het helemaal niet dat ze niks hebben met het heden en voor anderen is het helemaal niet dat ze iets hebben met het verleden, maar dat ze in een heel klein aspect van het verleden geïnteresseerd zijn.

M: Zoals?

J: Nou je kan bijvoorbeeld aan een doorsnee re-enactor kan je vragen van, nouja wat voor uniform is dat en wat voor wapen is dat en dan weten ze echt alles, maar als je dan vraagt aan iemand 'dus je bent een soldaat uit 1942, wat is de laatste film die je daarover gezien hebt?' of 'wat voor muziek houd je van?' bij sommige re-enactors is dat iets waar ze zich helemaal niet mee bezighouden of dat het ze helemaal niet interesseert.

M: Dan zijn ze alleen geïnteresseerd in uniformen bijvoorbeeld?

J: Ja of in ieder geval in een heel klein stukje geschiedenis, niet in de hele periode, maar in een onderdeel van het verleden en dat is allemaal hartstikke prima, maar weet je dan zit je toch bij een andere afdeling dan de mensen die zeggen van 'wij willen iets anders dan de moderne tijd'.

M: En waar vind je die mensen dan?

J: Bij Club Interbellum!

M: Ja die zijn daar lid?

J: Ja daar vind je veel mensen die zoiets hebben van 'we missen wat'

M: Kun je dan eigenlijk zeggen dat zij bereid zijn om iets op te geven van de moderne tijd?

J: Ja of in ieder geval bepaalde aspecten van het verleden ja misschien te vertalen naar het heden en dan bijvoorbeeld gedrag of ja gewoon de manier waarop de hedendaagse maatschappij in elkaar zit, om daar een beetje verandering in te brengen.

M: Oke, dus bij Club Interbellum en bij de VHM? Hebt u daar ook weleens contact mee? Ik heb bijvoorbeeld contact gehad met de Dames en Heren van Toen.

J: Nee, de VHM daar heb ik heel vroeger wel bij gezeten, ik was toen de enige burger, maar daar ben ik alweer een paar jaar geleden weggegaan en ik weet niet, ik geloof dat ik een paar van hun burgers wel op een evenement ben tegengekomen en de meesten van hen ken ik ook wel persoonlijk.

M: Dat zou goed kunnen, ik geloof dat re-enactment, living history wel heel hartelijk is.

J: Nou ja kijk, we zijn natuurlijk niet zo'n hele grote groep mensen, dus we komen elkaar regelmatig tegen. Klein wereldje.

M: En Club Interbellum, uit hoeveel leden bestaat die? Bestaat het al lang?

J: Dat is een goede vraag, hoe lang draaien we al mee. Ja nee ik ben op een gegeven moment begonnen met die club omdat ik merkte dat ik niet de enige was. En ik weet niet precies waar dat vandaan komt, maar ik weet dat ik op een gegeven moment e-mailtjes kreeg en dat ik op straat mensen tegenkwam toen ik me voor het eerst ouderwets ging kleden enzo dat zij die passie deelden en toen op een gegeven moment dacht ik weet je wat ik maak er toch een forumpje voor, voor al die mensen die ook die interesse hebben

en je moet toch ergens een plek hebben waar je kan communiceren. Ik zie hier dat ik op 4 maart 2007 het forum ben begonnen, dus laten we dat maar even onze verjaardag noemen. En nu hebben we 180 leden, maar ik denk dat misschien de helft daarvan niet echt actief is, dus ik zou zeggen stel dat we ongeveer 100 mensen in de club hebben die je nog regelmatig op het forum tegenkomt.

M: En hoeveel mensen daar weer van doen mee aan jullie activiteiten? Want ik begreep van Mark Davids dat jullie weleens een dagje uit gingen naar het Rietveldhuis en dat soort dingen?

J: Ja soms organiseren we inderdaad kleine evenementjes en ja hoeveel mensen zouden er mee gaan, dat hangt er heel erg vanaf waar we heen gaan want we zijn een landelijke club. Dus als we in Friesland iets organiseren kunnen de mensen uit Den Haag bijvoorbeeld zeggen 'dat is mij te ver', dus ik geloof dat we een keer een Nieuwjaars borrel hadden en toen hadden we iets van dertig mensen geloof ik. En soms zijn we met zijn drieën of tweeën dat maakt ook niet uit.

M: Het gaat erom dat je die passie kunt delen.

J: Ja precies, want ik heb nu eindelijk voor het eerst in mijn leven heb ik iets meegemaakt dat ik mijn hele leven al wilde meemaken en dat is een middagje of een avondje bij de radio. Want ik ben geboren in de periode van de televisie en de radio was eigenlijk al ondergeschikt, die speelde geen belangrijke rol meer in het huishouden en ik ja als je een beetje in het verleden kijkt kom je al heel snel de foto's en verhalen tegen van het gezin om de radio en de huiselijkheid en de spannende hoorspelen en dat gaf mij zo'n enorm gevoel van heimwee en nostalgie, van oh dat zal ik zo graag een keer meemaken. En dat hebben we met Club Interbellum een keer gedaan, zijn we naar het archief gegaan en hebben we een radioprogramma gehaald uit de jaren '30 en zijn we in mijn jaren '30 interieur zijn we met een glaasje ranja en een koekje om de radio gaan zitten en de kachel aan en de schemerlampen aan en zijn we naar de radio gaan luisteren, dat was zo leuk, zo gezellig.

M: En dan kan ik me voorstellen dat het niet de bedoeling is dat tijdens zo'n bijeenkomst per ongeluk je telefoon gaat.

J: Nee, maar ik geloof ook niet, ik weet niet eens hoeveel mensen een telefoon bij zich hadden maar die gaan meestal niet af, een of twee keer hooguit en dan is het meestal met een hele goede reden dat ze hem aan laten staan, maar nee die vergeet je niet snel uit te zetten.

M: Maar waarschijnlijk hoef je het niet eens meer te melden aan de leden en zetten ze die toch wel uit.

J: Nee ik geloof dat ook op het forum het wel duidelijk is dat we met zijn allen een enorme hekel aan mobiele telefoons hebben.

M: Over de nieuwste Iphone zal het op het forum niet snel gaan.

J: Ja nee, mijn moeder heeft zo'n Iphone en die belt me af en toe om te vragen als ze iets niet begrijpt hoe zo'n ding werkt en dan vergeet ze dat ik er niet eens een heb.

M: Ze is het misschien gewend van vriendinnen dat die in zo'n geval ook hun dochter bellen.

J: Ja, nee het zegt me allemaal helemaal niks.

M: Nee ja, in principe mij ook niet hoor, ik zit nu ook het gesprek op te nemen op mijn oude Nokiaatje dus wat dat betreft ben ik ook een beetje nostalgisch. Wat wilde ik verder

nog vragen, in principe zit je dan met de club om de radio en dan is het echt een heimwee gevoel zou ik het kunnen noemen?

J: Ja er zijn gewoon een aantal aspecten aan het verleden, waarvan ik denk, zo zonde dat het verdwenen is en zonde dat we dat niet meer hebben of in ieder geval jammer dat ik het niet heb meegemaakt en als je dat dan gewoon nog een keer kan ervaren, ook al is het allemaal nep, dat is hartstikke leuk en je komt toch een beetje in de buurt ervan.

M: Ja, nu blijft u de hele dag in uw rol, wat zijn nou de momenten dat u wel even uit uw rol of tijd moet stappen?

J: Nouja eigenlijk de hele dag omdat ik gewoon zit te werken, maar dat doe ik thuis, dus ik zit in een perfecte jaren '30 omgeving, maar zit ik wel een groot deel van de dag achter mijn computer.

M: Oke, dus alleen uw werkzaamheden zijn in principe modern en het contact dat u met mensen hebt voor uw werk.

J: Ja precies, maar ja kijk het is ook niet echt een rol, want het is gewoon mijn huis en het zijn dan wel mijn kleren en het ziet er allemaal ouderwets uit, maar ik voel mij niet anders ofzo weet je, en de ramen staan open en de moderne buitenwereld is een meter bij mij vandaan en een groot deel van mijn vrienden is gewoon hartstikke modern, mijn familie is hartstikke modern dus het is niet iets waarvan ik denk van 'ja, het is echt!'.
M: Dus u hebt geen momenten dat u het vervelend vindt om over te schakelen?

J: Nee, ik hoef me ook niet over te schakelen. Op het moment dat ik naar buiten ga en ik zie allemaal moderne dingen en er zijn een heleboel dingen waar ik me aan erger, omdat ze lelijk zijn of herrie maken of gewoon modern zijn. En ik zou het hartstikke leuk vinden als heel Amsterdam ouderwets ging doen, maar dat gaat niet gebeuren, maar het is, het gebeurt heel erg weinig dat je vergeet dat je niet in die tijd leeft, het is een gewoon interieur, het is gewoon mijn leven.

M: En u weet heel goed dat u gewoon in deze tijd leeft?

J: Ja absoluut en het is geen ontkenning, of je verstoppen voor de moderne tijd. Misschien is het zelfs het tegenovergestelde, omdat ik geen televisie heb, heb ik het idee dat ik veel meer bezig ben met mijn omgeving, omdat ik ouderwets ben spreek ik met mijn burens vaker dan de meeste mensen, omdat ik ouderwetse ideeën heb vind ik dat mijn buurt belangrijk is, ik hou mijn burens in de gaten, ik vraag hoe het met ze gaat, ik ben veel socialer geworden dan vroeger en ja zoals ik met mijn burens omga, dat was in de jaren '30 heel normaal, maar in deze tijd, zeker in Amsterdam is het redelijk zeldzaam inmiddels. Ik bedoel, we hebben zelfs een reclamecampagne van 'wat moet je doen met vriendelijke burens?', ja burens staan er helemaal van te kijken. En omdat ik dus heel veel, of nou aardig wat van het verleden weet kan ik heel veel dingen relativiseren zodra er iets gebeurt in het nieuws of in de media of in de buurt dan kan ik dat gelijk vergelijken met hoe dat vroeger was. Dan krijg je opeens een enorme, dan heb je veel meer diepte achter een verhaal in de media en dan krijg je dus een gekke tegenstrijdigheid doordat je juist alleen maar bezig bent met het verleden dat je opeens veel meer begrijpt van het heden, omdat je daar toch ook heel erg mee bezig bent of je het nou wil of niet.

M: Dat is wel bijzonder.

J: Ja dat is het ook, maar weet je als ik mijn burens of iemand anders bij de winkel hoor klagen over buitenlanders en die dan ziet dat ik er ouderwets uitzie en dan zeggen 'ja in jouw tijd hadden we nog geen buitenlanders', weet je dan ja dan kan ik niet anders dan zo iemand te corrigeren, want het klopt helemaal niet. Vroeger hadden we dit en dat en

hadden we die problemen en dat is ook opgelost, dat is ook geen probleem meer, weet je en dan raken ze helemaal in de war.

M: Op zich zit er wat in want als je iedere dag het oppervlakkige nieuws moet verwerken, dan moet je er zelf nog kijken wat je daarvan vindt. Maar als je het verleden ziet en je vergelijkt het enigszins, dat gebeurt misschien nog wel te weinig in de moderne tijd.

J: Ja precies want ja hoeveel mensen weten überhaupt van de problemen die we hier honderd jaar geleden met de Chinese migranten hadden en iedereen staart zich blind op de problemen die we nu met migranten hebben, niemand weet wat er vroeger gebeurde en hoe dat vroeger zat en de problemen met de Chinezen en dat is toch ook allemaal opgelost? We krijgen zoveel informatie tegenwoordig, alles wordt je verteld en van alles moet je iets weten van over de hele wereld ja dat maakt je ook, ik snap niet dat mensen daar niet helemaal gestoord van worden.

M: Dat ze dat allemaal moeten filteren inderdaad.

J: Ja precies en weet je dan hoor je mensen op straat die zich zorgen maken over wat er in Japan gebeurt en dat is vast ook allemaal heel erg vreselijk en erg, maar het is nog steeds aan de andere kant van de wereld. Ze weten niet eens wat er in het huis naast hen gebeurt, weet je. En dat is bijna precies het tegenovergestelde van hoe het in de jaren '30 was.

M: Mooi, dat is eigenlijk nog het beste tegenargument tegen 'mensen met een nostalgische levensstijl die vluchten voor de werkelijkheid'.

J: Ja, want weet je, je kan het natuurlijk wel zeggen en het is ook een hele logische eerste conclusie als je zo iemand ziet, maar als je echt naar de basis gaat dan is het echt alleen maar een levensstijl. En dan zou je hetzelfde kunnen zeggen van mensen die ervoor kiezen om een Franse keuken in hun huis te bouwen. Weet je, waarom geen Nederlandse keuken? Dan is het dus eigenlijk zo: iedereen die zijn huis niet Nederlands inricht en niet modern die vlucht ergens voor. En wat ik ook tegenkom als mensen vragen 'vlucht jij voor de realiteit?' terwijl zij degenen zijn die als ze thuis komen alle gordijnen dichtdoen en vervolgens de televisie aanzetten. En ik heb geen televisie, weet je, dus wie vlucht er dan meer voor de realiteit? En als je niet mag vluchten voor de realiteit dan mag je ook geen computerspelletjes spelen, je mag geen boek lezen, je mag niet naar de bioscoop, je mag helemaal niks meer! Dus het is ook niet een ongezonds iets vluchten voor de realiteit!

M: Nee en zo heeft in principe iedereen iets en dat is ook wel het voordeel van de moderne tijd, want tegenwoordig kun je ook je eigen leven vormgeven en alles is maakbaar zeg maar, dus of je dat nou doet met het nieuwste van het nieuwste of je gaat alle beurzen af en je gaat op Waterlooplein ouderwetse dingen zoeken, in principe mag iedereen dat voor zichzelf bepalen. En dat is inderdaad helemaal maakbaar.

J: Ja absoluut, we hebben de mazzel om in een tijd te leven waarin dit mogelijk is. En ik als zelfstandige vrouw, ik ben zelfstandig ondernemer en ik heb geen zin om te trouwen en een gezin te stichten, ik heb gewoon mijn eigen huisje en ik doe wat ik wil en ja er zijn periodes in ons verleden geweest waarin dat voor een vrouw een stuk moeilijker geweest is en ik weet niet of het me gelukt was als ik in die tijd geleefd had en hoe mijn leven dan geweest zou zijn, dus dat is weet je, mensen zeggen weleens het is een soort van nostalgie, maar bij mij begon het zeg maar een soort van omgekeerd, want net als de meeste mensen op school dacht ik ook dat de jaren '30 alleen maar armoede en crisis was, maar wel mooi. Weet je, zo begon ik. En pas na heel veel onderzoek en research kom je erachter dat het hele verhaal van het was alleen maar armoede en kommer en kwel

dat dat ook wel meevalt en dat het ook wel positieve kanten had.

M: En focus je dan ook meer op de positieve kanten dan op de negatieve kanten?

J: Nee, ik concentreer me eigenlijk gewoon op het zoveel mogelijk uit te vinden zoals het echt was en nu leef ik niet zoals mensen toen leefden in de sloppenwijken, ik leef niet als een of andere armoe-lijder, maar ik leef ook niet alsof ik een dame van stand van ben en ik heb ook niet een huis met de modernste art-deco collectieitems, ik probeer gewoon een beetje te leven zoals ik in die tijd ook had geleefd weet je de hogere arbeidersklasse, gewoon een arbeider.

M: Mooi, dat is inderdaad ook wel bijzonder. Ook nog zoiets om rekening mee te houden dat je dan niet opeens van stand bent.

J: Ja precies, want dat kom je vaak bij re-enactment tegen, voor die mensen is het echt een, ja het uitbeelden van een fantasie, van een droom en ja die vinden het leuk om dan de ridders te spelen en de hofdames, weet je, je hebt heel veel militaire groepen waarbij ze kolonels, een sergeant, kapiteins en majoors hebben en maar drie soldaten en dat soort dingen komt ook weleens voor, ze willen allemaal het stoerste en het mooiste zijn en het leukste en bij mij gaat het toch vooral om het gewone leven, de gewone dingen en ja, dat heb ik altijd al gehad.

M: En wanneer bent u gestopt met re-enactment?

J: Nou ik ben er niet echt mee gestopt, maar ja wij noemen het meer levende geschiedenis, dat is net iets anders, maar het kan heel goed samen en ja als er af en toe, er moet gewoon een heel leuk evenement voorbij komen wil ik zeggen van ja oke, daar ga ik mijn spullen voor pakken en dan ga ik weg, want ik heb ook twee honden en een bedrijf, dus je moet ook daar weer mee uitkomen. En toen ik net begon was ieder evenement spannend en interessant, omdat je opeens met allemaal mensen bent die in ieder geval een bepaalde interesse voor de geschiedenis delen en je ziet opeens heel veel interessante en spannende dingen. En ja het zijn bijna allemaal historische ervaringen die je kan meemaken dus dat is erg leuk, maar ja als je, er zijn er toch een heleboel waarvan je zegt, 'dat heb ik al gezien' of 'dat is eigenlijk hetzelfde als vorig jaar'. Op een gegeven moment heb je het wel gehad.

J: Dus je groeit er eigenlijk een beetje uit.

M: Ja en dan heb je af en toe een evenement waarvan je denkt 'dat is leuk' of 'dat hebben we nog nooit gehad!' of ze nodigen alleen de beste groepen uit en ze gaan er een weekend heel erg voor, ze gaan heel erg ver in de authenticiteit dat je denkt van 'ja dat is leuk', dan ga ik erheen of ik kijk of dat samenvalt met een weekje niks te doen. En dan ben je er toch een dagje uit. Het grappige is natuurlijk als je er dag en nacht mee bezig bent dan worden zulke dingen ook een stuk normaler, dan is het voor mij niet zo heel erg bijzonder meer om ergens rond te lopen waar mensen allemaal jaren '30-'40 kleding dragen en als je dat een paar keer heel erg groot en bijzonder hebt meegemaakt dan is een evenement in 's Hertogenbosch waar ze met zijn zessen rondlopen minder indrukwekkend.

M: Volgens mij zijn we nu automatisch al een beetje door de vragen heen en ruim over de tijd trouwens, maar dat geeft niet, ik vind het hartstikke leuk.

J: Ik heb geen haast, hoor.

M: Dan wilde ik nog vragen, op welke momenten bent u nu echt het aller-aller gelukkigst met uw keuze voor deze levensstijl?

J: Ja, eigenlijk van die hele stomme momenten dat er eigenlijk niets bijzonder is. Ja soms

dan heb ik net de honden uitgelaten en het is bijvoorbeeld koud buiten en het regent en je hoort de wind huilen en dan kom je binnen in je woonkamer en ja je ziet de Amsterdamse school boven tafel en de honden kruipen lekker voor de kachel waar ze lekker gaan slapen en de radio speelt een zacht melodietje en dan is het gewoon zo, zo gezellig. Zo heerlijk en dat zijn echt de momenten waarop je denkt ja dit is het gewoon, gewoon de hele atmosfeer.

M: Helemaal naar uw zin gemaakt.

J: Ja van die kleine dingen en als we dan als Levende Geschiedenis ergens moeten optreden en ik ben ergens mee bezig of soms ik loop gewoon over straat dat er dan een willekeurig iemand naar me toekomt en zegt van 'oh, je lijkt precies op mijn moeder' of je bent in een museum iets aan het vertellen en kinderen hangen aan je lippen en dat is zo fascinerend, dat je gewoon aan hun ziet van 'nou, mijn passie is een heel klein beetje overgeslagen' en dan komt er een ouder iemand naar me toe en die zegt 'je doet het zo goed, het is precies, precies, alles klopt!' en dan ga je wel gloeien.

M: Dat zijn mooie complimenten ja

J: Ja, dat is het mooiste dat je kunt krijgen.

M: Want in het Legermuseum stond je een week waarschijnlijk?

J: Ja, negen of tien dagen.

M: Dat is echt heel lang, je zag echt niet aan je dat je er iedere dag stond, je stond nog iedere seconde gewoon echt vol enthousiasme.

J: Ja want voor mij is passie voor geschiedenis echt een soort drugs en als ik in zo'n museum sta ben ik eigenlijk een soort van dealer. Arme onschuldige kindjes ben ik aan het besmetten met het geschiedenis-virus. En geschiedenis dat vind ik allemaal zo belangrijk en zo interessant en als je dan zo'n kind voor je neus krijgt die normaliter even kijkt en na twee minuten weer zou doorlopen en dat die dan gewoon twintig minuten blijft staan en met vragen komt waarvan de ouders helemaal met hun oren staan te klapperen en als je dan van ouders later hoort, die er vorig jaar ook waren, die zeiden tegen mij van 'nou, ze hebben nog weken over u gepraat bij ons thuis!', nou daar doe je het voor.

M: Kan ik me voorstellen, leuk. Het was ook gaaf om weer te zien, ik had je al vaker meegemaakt in het museum, maar je stond echt nog te stralen en dat dan negen of tien dagen achter elkaar.

J: Nou, ik durf niet te zeggen dat ik dat elke dag van mijn leven zou kunnen doen, want het is wel echt veeleisend, maar het is, ja er hoeft maar een iemand weer te komen en die maakt de hele dag de moeite waard. Als je een ouder iemand hebt die zijn verhaal over de oorlog vertelt of een oudere dame die door de herinneringen een beetje begint te huilen en haar verhaal vertelt waardoor jij ook weer begint te huilen dan denk je van 'wow, wat is dit toch fantastisch', dan voel je je een soort tijdreiziger af en toe.

M: Heb je weleens het gevoel gehad dat u in de verkeerde tijd geboren bent? Misschien als tiener?

J: Ja, nou ja, ik weet in ieder geval dat ik niet in deze tijd pas, dat ik me hier niet thuis voel, maar ik geloof niet dat er een soort van hoger algemeen schema is van wanneer iedereen geboren moet worden en dat er een foutje gemaakt is, maar ik, ja ik ben dan nog vrij vaak bezig met relativeren, dat hoop ik en heel erg veel bezig met historisch onderzoek, dus ik ben ook wel realistisch dat wanneer morgen iemand zegt van 'hier heb je een tijdmachine', dan ben ik realistisch genoeg om te denken dat ik na een week al

zoiets zou hebben van 'oke, het valt tegen, het is helemaal niet zoals ik me had voorgesteld, misschien ben ik toch wel te naïef en ik wil naar huis'. Maar ik heb toch wel stiekem een vermoeden dat ik zoiets zou hebben van ik blijf hier. Het is in ieder geval een stuk mooier, dat is al heel wat en geen brommers geen mobiele telefoon, dat soort dingen. Maar zoals ik al zei, iedere tijd heeft zijn voor- en nadelen en dat is eigenlijk de belangrijkste les van geschiedenis.

M: Ja want dan kom je in een tijdmachine en dan heb je opeens zo'n jaren '30 echtgenoot.

J: Ja precies, maar ja aan de andere kant je hebt ook vrouwen die toen al hun eigen gang gingen en een eigen bedrijfje gingen, maar die moesten dan wel veel harder werken. En je moest een iets dikkere huid hebben. Tegenwoordig mag je niets meer zeggen over niemand niet, iedereen is heel voorzichtig over wat ze zeggen in mening uiten en als je in de jaren '30 woonde en je was ongehuwd en je zat lekker een beetje de hele dag thuis te klooiën zoals ik doe, dan moest je maar gewoon accepteren dat er kinderen langs renden en zeiden van 'hé, oude vrijster!', maar ja dat gebeurde. Dan geef je ze gewoon een draai om hun oren, want dat mocht toen nog.

M: Kijk, een van de voordelen van toen. Pietje Bell en Kruieltje een draai om hun oren geven.

J: Ja precies en zo heb ik ook weleens kinderen aan het twijfelen gekregen over de moderne tijd, want natuurlijk was het echt geen pretje in de tijd en je kreeg een draai om je oren van de politieagent en van de schoolmeester, maakt allemaal niks uit, maar de straat was van de kinderen. Er was bijna geen verkeer en als je uit school kwam dan zei moeder van 'nou, ik wil je tot het avondeten niet meer zien' en je had geen mobiele telefoon en je kon lekker je gang gaan en op straat spelen en met andere kinderen ging je op avontuur en je ziet weleens plaatjes van kinderen op straat toen en je word er bijna jaloers van. Met alle risico's en gevaren van dien denk ik dat kinderen toen een stuk avontuurlijker en meer plezier hadden dan nu. Ze gingen lekker naar buiten en ontdekten allemaal dingen en tegenwoordig zitten kinderen allemaal thuis met hun mobiele telefoon en computer zich zorgen te maken of ze wel de nieuwste cd van wie of wat hebben of beginnen ze op hun elfde al met make-up en minirokjes en dat soort onzin. Weet je, dus ja de spanningen, er zijn toch wel, zelfs voor kinderen kun je af en toe zeggen 'niet alles van vroeger was slechter' en dan zie je ze een beetje beteuterd kijken van 'he, wacht effe'. Wat ik eigenlijk altijd doe, ik probeer altijd een beetje in te schatten wat hun meningen zijn en hoe zij denken over iets en dat probeer ik om te gooien en dat kan bijna altijd, want mensen hebben altijd ofwel een positieve ofwel een te negatieve reactie of ideeën over wat dan ook en dat kan je altijd wel omgooien en dat is leuk, want daardoor gaan ze opeens heel anders naar je kijken. Weet je als iemand naar je toekomt en die zegt van 'ja, in de oorlog zat niemand in het verzet', nou dan geef ik ze een berg verhalen van hoeveel mensen in het verzet zaten, er zijn cijfers. En als er iemand naar me toekomt en die zegt van 'ja, vroeger zat iedereen in het verzet!', dan gooi ik er weer een berg cijfers over het verraad of over hoeveel mensen er collaboreerden tegenaan dus dat is ook weer een beetje balans in de weegschaal gooien.

M: Dus dat is ook weer een beetje het idee van relativiseren.

J: Ja en met de jaren '30 ben je daar continue mee bezig en wat bijna niemand ziet, zijn de positieve dingen aan de jaren '30, behalve misschien bij Club Interbellum, daar zijn er een paar. Dus je bent bijna altijd bezig met ja, de jaren '30 verdedigen en de seconde dat

je dat doet zijn er mensen die gelijk denken dat je te nostalgisch bent en het allemaal bekijkt door een roze zonnebril.

M: Ja, of dat het allemaal een vlucht is om een jaren '30 huishouden te hebben.

J: Precies en dat is best frustrerend want ik heb er echt veel over gelezen en ik heb net nog een honderd pagina's dossier uit 1939 gelezen over verwaarloosde meisjes en incest en verkrachting en allemaal gruwelijke dingen die toen gebeurden en die nu nog steeds gebeuren, dus ik denk niet dat ik echt puur nostalgisch ben om de verkeerde redenen, ik ben nostalgisch maar ik weet alle slechte dingen, maar ben toch nog een beetje nostalgisch. Er zijn veel mensen die zijn nostalgisch naar Ot en Sien en dat is puur romantiek en die weten dan niets meer van kinderarbeid en dat soort dingen. Dat is natuurlijk het gevaar bij nostalgisch zijn en daarom zie ik mezelf niet echt als nostalgisch, je houdt natuurlijk van een bepaalde periode, maar ik weet ook heel goed dat het voor veel mensen een vreselijke tijd was en ik weet de voor- en de nadelen. En ik denk ook dat er heel veel mensen zijn die nostalgisch zijn naar een andere periode en die kom je heel veel tegen, bijvoorbeeld in de jaren '50 scene om het zo maar eens te noemen. Die lopen er allemaal bij als jaren '50-ers en hebben allemaal jukeboxen in de woonkamer en dat moeten ze ook vooral doen, maar de jaren '50 in Nederland waren helemaal niet zo spannend.

M: Dat was misschien meer in Amerika zo groot.

J: Ja ze denken allemaal dat het hier zo was als in de films met James Dean.

M: Volgens mij waren mijn opa en oma ook niet zo van de stoere rock-'n-roll dingen, misschien een petticoat hier of daar, maar verder niet.

J: Nee, misschien wel 80 of 90% van de Nederlanders die gewoon nog net zo leefden als in de jaren '40. Van die kleine dingen waren het wel inderdaad. Kijk nostalgie en gewoon echt ouderwets leven zijn toch wel twee andere dingen, ze overlappen wel maar zijn niet hetzelfde. M: Dan nog een laatste vraag, komt u ook weleens mensen tegen die daadwerkelijk in de huis kruipen van iemand uit de jaren '50?

J: Nee, niet buiten evenementen om, niet dat ik weet. Ik kom weleens op evenementen waar mensen een rol spelen, ik speel zelf ook wel een rol, een soort van rol, dat ik meestal wel weer vergeet, maar nee, niet echt iemand die buiten het re-enactment om denkt dat hij iemand anders is nee.

M: Dus niet dat iemand zich ieder evenement aanmeldt als zijnde Prins Bernhard?

J: Nee ja, of Napoleon dan zit je natuurlijk gelijk in het gesticht haha. Er zijn mensen die op evenementen een rol spelen en dat kan alleen maar goed zijn, ik heb voor mijzelf ook een soort van achtergrondverhaal verzonnen en het hangt een beetje af van het gesprek met de bezoekers of ze zich daaraan houden of niet, want mijn grootste motivatie is toch de interactie met de bezoeker en dat ik zoveel mogelijk kan vertellen en soms is dat als een rol en soms is dat gewoon als mezelf. Maar onder elkaar ben ik gewoon mezelf.

M: Dus niet iemand die zich voor wil houden als zijnde Frits in een Duits uniform?

J: Nee, het is, er worden natuurlijk wel toneelstukjes gespeeld voor het publiek op re-enactment evenementen en dergelijken, maar ja als er dan iemand van het publiek naar je toekomt en die wil iets van je weten, ja dan kan je wel in je rol gaan zitten en je kan doen of je niet weet wat een vliegtuig is, net als bijvoorbeeld in het Zuiderzeemuseum en dat is hartstikke leuk, maar het kan ook verwarrend zijn. Ik denk dat je altijd in de optimale positie bent voor educatie.

M: Dus je probeert aan te voelen of het publiek erin meegaat ja of nee?

J: Ja, het kan heel leuk werken. Het Zuiderzeemuseum bijvoorbeeld, het is leuk om te zien. Maar als wij naar een evenement gaan dan zou ik onze mensen toch meestal wel zeggen van ‘het is leuk als je een rol speelt, maar als iemand iets wil weten moet je aanvoelen wat de beste manier is om het ze te vertellen’.

M: Ja want wie weet vindt iemand het heel raar dat je in een rol of een jaren ’40 stijl hem aanspreekt?

J: Ja en als ik echt een jaren ’40 huisvrouw zou zijn en er komt een kind naar me toe met wat is een persoonsbewijs, dan zou ik een echte huisvrouw zeggen ‘wat ben je voor een achterlijk kind, ga jij eens even weg.’ Dan heeft het kind nog niks geleerd. Dus dan hangt het af van de situatie, soms is het hartstikke leuk, bijvoorbeeld als er ouderen naar me toekomen die zeggen ‘dat weet ik nog wel, ik ben van 1920’, dan zeg ik ‘oh, dan ben ik acht jaar ouder!’. Dat is altijd leuk dat vinden ze leuk. En het grappige is dat ik zoveel weet van de periode dat zij vergeten dat ik niet echt ben, niet echt uit die tijd. En dan is er iemand van negentig die aan mij vraagt ‘oh, u komt uit Den Haag, oh, weet u nog, daar bij dat plein, waar die dansclubs zaten’ en dan moet ik zeggen ‘nou, sorry maar volgens mij waren die al twintig jaar gesloten’, dat soort dingen dat is wel erg komisch. Ik kan natuurlijk niet lopen vertellen dat ik dat nog weet, maar ja aan de andere kant de generatiekloof tussen mij en die mensen is zo klein dat wij in feite zo klein dat we bijvoorbeeld zo een lied uit die tijd kunnen zingen. En dat is erg leuk altijd.

M: Hebt u dat ook weleens in een filmpje verteld? Dat inderdaad de generatiekloof met volwassenen groter was dan met senioren?

J: Ja, absoluut. Ik heb eigenlijk niks met mijn ouders, behalve dat het mijn ouders zijn natuurlijk. Maar de generatie van mijn ouders, daar heb ik niet zoveel mee. En we hebben ook weleens discussies, van ja wat hebben jullie nou eigenlijk bereikt in de jaren ’70? En de dingen waar ze dan mee komen dan zeg ik, ja dat hadden we in de jaren ’20 ook. Nou ja kijk, wat zij natuurlijk in de ’70 gedaan hebben is zij hebben een heleboel afgebroken van de etiquette en normen en waarden van die tijd en dat is ook best wel belangrijk en dat is misschien ook wel goed dat dat een keer gebeurde, maar dat is na die tijd nooit meer opgebouwd daarna. Dus als je een beetje ouderwets bent zoals ik, dan ga je je al heel snel ergeren aan mensen die elkaar voortdurend tutoyeren, waar op straat gevloekt wordt, waar het heel normaal is, op televisie wordt ook gevloekt en overal zijn naakten, weet je je wordt vanzelf een beetje ouderwets en daar kan je ook niks aan doen, maar als je de hele dag met je neus in jaren ’30 en ’40 boeken zit ja dan geeft dat een beetje op jou af en als ik dan een ouder iemand tegenkom, dan denk ik ‘die hebben dat ook!’, die kennen de muziek waar ik van houd en die kunnen dat meezingen en alles waar ik in geïnteresseerd ben, dat hebben zij meegemaakt. En alles wat mijn ouders hebben meegemaakt dat vind ik eigenlijk niet zo interessant, tenminste hun generatie, kijk persoonlijk natuurlijk wel.

M: Je zal het ze niet persoonlijk kwalijk nemen dat ze jou de jaren ’70 aangedaan hebben.

J: Nee, maar ik bedoel ik zit regelmatig met een oude man op Waterlooplein, zitten we koffie te drinken en dan praten we over het Amsterdam van vroeger en als ik met mensen van mijn eigen leeftijd ben die modern zijn of als ik met de generatie van mijn ouders ergens over moet praten, dan is dat best wel moeilijk. Want de meeste dingen waar zij zich mee bezighouden die interesseren, ja daar heb ik niet zoveel mee.

M: Dus dan loopt een gesprek al gauw spaak?

J: Ja tenzij het echt goede vrienden zijn, want daar kun je overal wel mee over praten en gaat het toch wel vaak over koetjes en kalfjes, maar ja, een doorsnee gesprek gaat over wat je het laatst op televisie gezien hebt, over bekende sterren die ik allemaal niet ken, over welke telefoon je hebt, die ik niet heb. Het zijn heel veel dingen waarvan ik denk, ja, sorry maar daar heb ik gewoon niet zoveel mee.

M: En dan kun je het wel proberen, maar dan merken ze ook wel aan je dat het je niet interesseert.

J: Ja precies en kijk als je met goede vrienden praat dan gaat het over liefde, problemen, huur, wat er in de wereld gebeurt en dat is van alle tijden. En met goede vrienden vind je het ook leuk om ze te horen over dingen die je normaal niet interesseren, maar omdat het goede vrienden zijn vind je ze wel interessant. Maar met de gemiddelde persoon uit de generatie van mijn ouders, wat hen bezighoudt dat interesseert me niet zo. We kunnen ook erg vaak leuke discussies hebben over tegenstrijdigheden, dat wel. Mijn ouders houden bijvoorbeeld wel van moderne kunst en moderne architectuur en daar heb ik echt een enorme hekel aan dus daar kunnen we erg leuk over praten. Ook met mensen van mijn leeftijd is het leuk om het te hebben over dingen die ik niet leuk vindt of stom vindt en die zij wel leuk vinden, over tegenstrijdigheden kun je het altijd wel hebben. Maar er zijn gewoon weinig overeenkomsten en die heb ik met mensen uit eerdere generaties dus wel. Die begrijpen dat allemaal en die zijn ook allemaal van de tijd voor de televisie. Een soort van rust, zij hebben de tijd nog meegemaakt dat er in Nederland een soort van rust heerste weet je gewoon van het dagelijks leven en natuurlijk, alle pubers van toen vonden dat vreselijk en natuurlijk de generatie van mijn ouders waren toen pubers en die kunnen zich dat heel goed herinneren en die hebben het dan over een hele saaie periode van spruitjeslucht en burgerlijkheid en mij spreekt dat wel aan. En in deze periode dat het allemaal zo chaotisch is en dat er overal apparaten piepen, brommers voorbij rijden, televisies en dan heb ik zoiets van het spreekt mij wel aan, gewoon de rust en het normale, doe maar normaal.

M: En dat kan ook niet anders meer eigenlijk

J: Nou, zeg nooit nooit misschien zeg ik over vijf jaar van 'nou, ik word helemaal modern', of ik ga in één of andere commune wonen met hippies, ik weet het niet, mensen kunnen toch van de ene op de andere dag veranderen, maar als ik mijzelf zo ken dan denk ik dat ik het toch wel gevonden heb.

M: Lekker in de spruitjeslucht een boek lezen.

J: Precies en de kachel aan, de radio speelt, de honden liggen te slapen en de spruitjes staan op in de keuken, dat begint ook lekker te ruiken, omdat er niet zo'n stomme afzuigkap aanstaat wat ik ook niet snap, geen apparaten piepen, geen televisies die blèren, gewoon lekker en ja tevreden, tevreden met wat je hebt, dat is ook iets wat bijna uitgestorven is. Gewoon die gelukzalige tevredenheid, niks eigenlijk.

M: En heb je dan ook geen vrienden die weleens de moderne tijd helemaal zat zijn en die dan lekker bij u in de spruitjeslucht komen zitten?

J: Ja, het grappige is, ik heb weleens moderne mensen op bezoek en die denken dat ze nooit zo zouden gaan leven, ze denken dat ze doodgaan wanneer hun mobiele telefoon kapot is, maar die hebben aan het einde van de avond, als ze gewoon lekker hier gezeten hebben, eten en drinken enzo en die hebben dan zoiets van 'ik vind het allemaal niks, maar ik wil eigenlijk niet naar huis'. Op een gegeven moment als je zo gaat leven kom je erachter 'wat is het leven opeens rustig', kalm en gewoon, je maakt je nergens druk over,

je bent bezig en je hebt ook altijd wat te doen en dat is een heel interessante ervaring om eens mee te maken.

M: Leuk om te horen ook, een soort kijkje in uw leven, bijzonder dat ik dat mag.

J: Graag gedaan.

M: Dan ga ik er wel langzamerhand een einde aan breien, want u begrijpt dat ik alles nog eens uit moet typen, dus ik ga dit hele gesprek nog een keertje door, vind ik hartstikke leuk hoor.

J: Als er nog vragen zijn kun je altijd even een e-mailtje sturen, is geen probleem.

M: Dankjewel, dat vind ik heel fijn. En natuurlijk als mijn scriptie af is, dan vind u die ook zo snel mogelijk in de bijlage.

J: Hartstikke goed.

M: Ik wil u hartelijk bedanken voor dit leuke gesprek, ik vond het gezellig wou ik zeggen, maar ik vind het leuk het in het onderzoek te verwerken.

J: Insgelijks en graag gedaan. Dag!

M: Dag.